

Tractatus duo, Vnus De sortilegijs D. Pauli Grillandi Castellionis, iureconsulti florentini excellentissimi, Romae quondam causarum criminalium auditoris celeberrimi. : Alter De lamijs et excellentia Iuris Vtriusque D. Ioannis Francisci Ponzinibij Florentini, summae autoritatis viri, L.L. Doctoris atque interpretis omnium longè praestantissimi. olim quidem in lucem editi, nunc vero? recogniti, & ab innumeris passim mendis vindicati, adiecto Indice locupletissimo.

<https://hdl.handle.net/1874/436776>

TRACTATUS DVO:

Vnus

DE SORTILEGIIS

D. PAVLI GRIL-

LANDI CASTELLIO-

NIS, IVRECONSULTI FLO-

RENTINI EXCELLENTISSIMI, RO-

mæ quondam causarum criminalium

auditoris celeberrimi.

Alter

DE LAMIIS ET EXCELLENTIA

Iuris Vtriusque

D. IOANNIS FRANCISCI PON-

ziniij Florentini, summæ autoritatis viri, LL. Docto-

ris atque interpretis omnium longè

præstantissimi.

OLIM QVIDEM IN LVCEM EDITI;

nunc verò recogniti, & ab innumeris passim mendis vindicati

adiecto Indice locupletissimo.

M. D.

XCII.

FRANCOFORTI AD MOENVM.

THE
OFFICE OF THE
SECRETARY OF THE
NAVY
WASHINGTON, D. C.
1880

INDEX VERBORVM, RE-
RVM ET MATERIARVM IN
HIS TRACTATIBVS COMPREHEN-
sarum locupletissimus, in quo res singulari obser-
uatione & notatu dignissimas, ordine
Alphabetico perfacile lector
inueniet.

G. Tractatum Grillandi, P. Ponzinibij:
q. quæstionem: n. numerum
denotat.

A.

- A** Bortionis pocula dicuntur, quæ dantur alicui, vt edat fœ-
tum immaturum. G. q. 6. n. 13. illa administrans punitur
si sumens inde moriatur. q. 12. n. 18. & q. 13. n. 1.
Abutens rebus sacris in Sortilegijs, Sacrilegij Reus est. G. q. 16.
n. 4.
Acheron Deus, in breuibus adijci solitum, an sit verbum Diabo-
licum. G. q. 11. n. 24.
Adulteria, & cætera vitia quanquam occultissima Diabolus
cognoscit. G. q. 6. n. 5.
Aduocati debent in formandis positionibus esse cauti. G. q. 10.
n. 11. an possint pro bannito aduocare. P. n. 78.
Ægri tudines, quæ rebus proueniunt naturalibus, ex contrarijs,
hoc est, per res contrarias curari possunt. G. q. 2. n. 5. quas
inferunt Malefici, non ex imaginibus, aut cæremonijs pro-
ueniunt, sed ex mixturis, & rebus naturalibus applicatis.
G. q. 6. n. 18.
Amare nemo cogitur inuitus. G. q. 3. n. 18.

I N D E X.

- Amatoria & venefica Sortilegia & in corpore & extra corpus fieri possunt.* G. q. 3. n. 15.
- Amatorij Sortilegij instrumenta.* G. q. 5. n. 2. poena. q. 11. n. 6. q. 12. n. 1. 2. 7. 12. 13. 14. & 15. q. 13. n. 8. & 9.
- Amatorium poculum causa occidendi infantem in utero, & causa fornicationis ministrans, homicida est.* G. q. 12. n. 10. si ab aliquo propinetur, qua in illo considerentur. q. ead. n. 11.
- Amor an verè oriatur ex Maleficijs Amatorijs, qua sunt ad Amorem prouocandum.* G. q. 3. n. 17. effectus illius an possint produci per rerum mixturas à Sortilegis factas. ead. q. n. 24.
- Angeli boni, & homines per Dei gratiam & fidem miracula facere possunt.* G. q. 7. n. 15.
- Angelorum nomina Hebraica ab aliquibus conficta, an deserantur licitè pro remedio sanitatis.* G. q. 6. n. 23.
- Angelus bonus in corpore assumpto virtutem generatiuam non habet, malus autem habet.* G. q. 7. n. 11. tam bonus quàm malus dicitur substantia quadam Spiritualis, intellectiua, mobilis & incorporea. ead. q. n. 10.
- Anima humana, corpus humanum quo vult mouet.* G. q. 7. n. 20. dicitur habitare in sanguine. q. 13. n. 3. & ratio legis. P. n. 28.
- Animus maximè in omnibus criminibus est attendendus.* G. q. 17. n. 5.
- Antecedens destructum censetur, si consequens destruat.* P. n. 54.
- Apostatarum duæ sunt species.* G. q. 7. n. 35.
- Aras spolians Sacerdos causa doloris, qua afficiatur poena.* G. q. 11. n. 17.
- Arbiter quisq; rei suæ esse existimatur.* G. q. 7. n. 21.
- Argumentum de similibus ad similia est licitum.* P. n. 51. inef-
ficax

I N D E X.

- ficax censetur, quod instantiam seu retorquitionem patitur. n. 58. à separatis in Iure nullius est valoris. n. 59.*
Arioli qui sint. G. q. 2. n. 7.
Ars nulla hominem Maleficiatum à Maleficio liberare potest. G. q. 2. n. 4.
Arte Magica sciri possunt quæ in locis distantibus seu remotis sunt. G. q. 6. n. 8. hac arte imbutis reuelat Diabolus aliàs cognitu impossibilia. G. ead. q. n. 9. discens illam & docens pari puniuntur pœna. q. 11. n. 13. opera hac arte facta valdè sunt detestanda q. 12. n. 17.
Aruaspices qui sint. G. q. 2. n. 7.
Asina Balaam quomodo ipsum alloqui potuerit. G. q. 7. n. 24.
Astrologi qui dicantur. G. q. 2. n. 8. ex signis cœlestibus & astrorum cursibus futura prædicentes, an peccatum incurrant. quest. 3. n. 13. & an sint puniendi. q. 11. n. 16. & n. 22.
Astronomi imagines, quas ad Demones euocandos faciunt, Astronomatas vocant. G. q. 3. n. 8.
Augures qui sint. G. q. 2. n. 7.
Animum omnium Demones notitiam habent. G. q. 6. n. 10.
Auxilium diuinum non potest implorari per Sortilegia per commixtionem Sacramentorum facta. G. q. 10. n. 9.

B.

- Balthassar Rex Babyloniorum interfectus, quòd vasa sacra templi in profanos conuertit vsus. G. q. 16. n. 2.*
Baptismum & omnia Christianæ fidei documenta in primis abnegant Lamie. G. q. 7. n. 28.
Baptismus ad sui essentiam non requirit personarum præsentiam. R. n. 61.

I N D E X.

- Baptizantes imagines ad Sortilegia facienda, qua sint afflic-
endi poena. G. q. 11. n. 21.
- Bestiis vorandus quo casu tradatur Sortilegus. G. q. 11. n. 13.
- Blasphemans Deum non includitur in statuto de pace habitae
cum offenso. P. n. 86.
- Bona haereticorum ipso facto capiuntur velut publicata. P.
n. 76.
- Bona venena quae proprie dicantur. G. q. 5. n. 7.
- Breuiata ad collum Maleficiati suspendenda facientes, quae con-
tinent aliquid extrinsecum, an & qualiter sint puniendi.
G. q. 11. n. 24.

C.

- Calcere, aut alias contemnere imagines, an sit haereticum. G. q.
10. n. 12.
- Canis loqui potest per artem Daemonis. G. q. 7. n. 23.
- Canones allegari possunt sicut & leges. P. n. 5.
- Canonicum vel Ciuile Ius non est scientia. P. n. 4.
- Canonista qualem modum habeant arguendi. P. n. 25.
- Cheiromania an possit absq; peccato exerceri. G. quest. 3. n.
13. & 14.
- Cheiromantici secundum signa manuum futura prognosti-
cantes, an sint puniendi. G. q. 11. n. 16.
- Christus Lux veritatis. G. q. 4. n. 2. per passionem suam à Dia-
boli manibus in se credentes eripuit. q. 5. n. 5.
- Clericus Imaginem Crucis, vel alicuius Sanctorum concu-
tens, qualiter puniri debeat. G. q. 11. n. 18. Sacramento abu-
tens, poena arbitraria punitur. q. 14. n. 3.
- Caeli motuum Demones notitiam habent. G. q. 6. n. 10.
- Cogitatio sola in haereseos crimine punitur, licet effectus nullus
sequatur. P. n. 69.

I N D E X.

- Compositiones ex quibus rebus faciat Diabolus. G. quæst. 6.*
n. 11.
- Conceptionis Venenum non animo occidendi propinans, non punitur L. Cornelia de sicarijs, etiamsi mors secuta fuerit. G. q. 12. n. 7. sed relegatur. ibid. n. 8. & 19.*
- Confessio lamiarum est erronea & respuenda, eò quòd illusa sint. P. n. 5.*
- Confessio Rei ad condemnationem sufficit in sola heresi. P. n. 70. ad condemnationem sufficiens debet esse verisimilis & non æquivoca. n. 71. facta in foro pœnitentiæ non sufficit ad condemnationem. n. 72. in criminalibus regulariter ei non statur. n. 52.*
- Confessus se alias in Iudicio heresim abiicisse in manu alterius inquisitoris, non censetur ex noua confessione relapsus. P. n. 72.*
- Conficiens mala venena punitur. G. q. 3. n. 26.*
- Coniecturæ quæ in crimine heresis sufficientes dicantur, arbitrio Iudicis committitur. P. n. 89.*
- Conscij criminis non admittuntur ad dicendum testimonium in casu delationis ad ludum Dæmonum. P. n. 65.*
- Consulere Maleficos an liceat. G. q. 6. n. 20. & q. 11. n. 5. & 12.*
- Contemnentes Iuris Doctores detestandi sunt velut pecudes. P. n. 20.*
- Cordis humani secreta solus Deus potest rimari. G. q. 10. n. 2.*
- Corneliæ Legis pœna de sicarijs est hodie pœna capitis. G. q. 12. n. 5.*
- Corpora Lamiarum seu Strigarum ad ludum deferri Dæmonum quibus rationibus afferri possit. G. q. 7. n. 7.*
- Corpora per Dæmones assumpta non sunt vera & naturalia, sed quasi naturalia & similitudinaria. G. q. 7. n. 10. ex qua componantur materia. ibid. n. 11.*

I N D E X.

Creatura nulla potest mortuum suscitare absq³ Dei potentia & gratia. G. q. 7. n. 40.

Crimen speciem heresis sapiens puniri debet. P. n. 85.

Crucis signum Diabolus plus timet quàm cetera omnia qua in mundo sunt. G. q. 5. n. 4. omittere iubetur liberandus à Maleficio. q. 6. n. 16.

Curans Maleficiatos non punitur de Iure Ciuili, sed de Iure Canonico. G. q. 11. n. 15.

Curare hominem Maleficiatum nemo potest, nisi eiusdem artis sit peritus. G. q. 2. n. 4.

D.

Demon Maleficis siue Sortilegis vititur tanquam instrumentis ad nocendum corporibus humanis. G. q. 8. n. 1. non potest hominem in aliam transformare speciem, ead. q. n. 2. que & qualia in cognitione habeat à naturali potentia. q. 10. n. 3. potest hominem de loco ad locum portare. G. q. 7. n. 16. P. n. 40 per eius artē Deus multa contingere permittit. P. n. 41.

Demones sanguinem amare dicuntur. G. q. 2. n. 9. ratas habent submissiones sibi factas in manibus ministrorum suorum. q. 3. n. 2. euocati veniunt certis temporibus, signis, carminibus & ritibus euocatis, ead. q. n. 7. & 23. responsa præbere solent Maleficis seu Sortilegis: ead. q. n. 10. quare Sortilegis parere, ead. q. n. 22. an in illis post peccatum intellectus fuerit obtenebratus. q. 6. n. 4. Elementorum, metallorum, lapideum, herbarum, plantarum, reptilium, auium, piscium, & motuum cœli notitiam habent, ead. q. n. 10. mente mulieris per infidelitatem capta, in diuersas personarum species se transformant coram illa. q. 7. n. 2. apparentias & mille rerum species intellectui humano representare possunt, ead. q. n. 5.

I N D E X.

- n. 5. in nobis mirabiliter operari possunt dupliciter. ead. q. n. 38. contra iustitiam humanam vires suas nequeunt extendere. ead. q. n. 39. secundum ipsorum naturalem virtutem multa facere possunt, quae non faciunt diuina eos reprimente prouidentia. ead. q. n. 14. miracula facere non possunt. ead. q. n. 15. per virtutem suam adeo vehementem & acutam, operantur quadam, quae à nobis miracula putantur, & non sunt. ead. q. n. 16. qui aliquem ad peccatum induxerunt contra naturam, abominantes fugere est credendum. P. n. 64. illos innuocare, & ab ijs responsa petere, an sit haeticum. n. 82.
- Dei nomina Hebraica ab aliquibus conficta, an deferantur licite pro remedio sanitatis. G. q. 6. n. 23.
- Deo Mammona sacrificantes, vt fiant diuites, qualiter puniri debeant. G. q. 11. n. 25.
- Deo soli reseruata quae sint, nec vlli permissa creatura. G. q. 10. n. 1.
- Determinans ad plura determinabilia relatum, pariformiter illa determinare debet. G. q. 12. n. 9. & 16.
- Deus Acheron, in breuibus adijci solitum, an sit verbum diabolicum. G. q. 11. n. 24.
- Deus solus secreta cordis humani potest rimari. G. q. 10. n. 2. per artem Daemonis multa contingere permittit. P. n. 41.
- Diabolus summoperè ab hominibus adorari cupit. G. q. 3. n. 6. q. 7. n. 9. an sit futurorum praescius. q. 3. n. 11. illi tentanti homo absq; Dei gratia resistere non potest. q. 5. n. 4. plus timet signum Crucis quam cetera omnia quae in mundo sunt. ibid. ante Christi aduentum duas manus habere dicebatur. ibid. ab illius manibus Christus per passionem suam in se credentes eripuit. ead. q. n. 5. illius opera mulier ex se pudica, quandoq; ad libidinem prouocatur. ibid. sub diuer-

I N D E X.

sis instrumentis & figuris docet Sortilegos diuersa committere flagitia. ead. q. n. 11. rerum naturalium & secretorum natura maiorem habet cognitionem quã omnes simul homines. q. 6. n. 2. qualis in sua conditione fuerit, & qualis post lapsum. ead. q. n. 3. prateritorum aut presentium occultorum, homini incognitorum, optimus est interpres. ead. q. n. 5. furti, adulteria, & cetera vitia quanquam occultissima cognoscit. ibid. rerum principia cognoscit. ead. q. n. 6. quare quandoque futura predicat ex certa scientia, quam non habet ipse. ead. q. n. 7. imbutis Artibus Magicis reuelat aliã cognitu impossibilia. q. 6. n. 9. nulla capitur obliuione aut ignorantia rerum naturalium aut secretorum natura. ead. q. n. 10. in omnibus artibus liberalibus omnium hominum est longè doctissimus. ead. q. n. 11. ex quibus rebus mixturas aut compositiones faciat. ibid. quãdam in puluerem, & quãdam in pinguedinem redigere docet ad faciendã Sortilegia. ead. q. n. 12. quare à Deo permittatur adedè inhoneste res diuinas, & sue adorationis cultum deturpare. ead. q. n. 19. reducens strigas à ludis Demonum, & sonum campana pro Aue Maria audierit, cogitur eas in eodem loco dimittere. q. 7. n. 30. mortem eorum quos habet subiectos optat, quo plenè prædam eorum habeat tutam. q. 9. n. 2. Christum assumptum detulit in sanctam ciuitatem, statuens eum supra pinnaculum templi. q. 7. n. 18. est substantia spiritalis, libera, & nullo pressa pondere. ead. q. n. 20. virgas ligneas in veros dracones conuertit. ead. q. n. 22. quoad potest Fidei nostra resistere nititur, & eam impugnare. P. n. 42.

Diaconus rebus sacris abutens, & in vsus profanos eas conuertens, quanto tempore excommunicatus, ab Altaris ministerio sit suspensus. G. q. 16. n. 3.

Dignissima

I N D E X.

- Dignissima omnium scientiarum est Theologia.* P.n. 4.
Dyscens & docens artem Sortilegam siue Magicam pari puniuntur poena. G. q. 11. n. 13.
Disputationes suas proprias quaelibet habet scientia. P. n. 26.
Diuination quæ sit per somniorum interpretationem an sit prohibita. G. q. 11. n. 27.
Diuinationum quatuor sunt genera. G. q. 2. n. 6.
Diuini quare sic dicti. ibid.
Doctores Iuris privilegiati sunt in multis, P. n. 19. *illos contemnentes detestandi sunt velut pecudes* n. 20. *circa quæ versari dicantur.* n. 21. *vocari debent ad processus & examinationes inquisitorum.* n. 66.
Dolus in quibus criminibus culpæ præponderet. P. n. 87.
Dubia in spectantibus ad fidem sunt ad Papam referenda. P. n. 8.

E.

- Effectus Amoris an possint produci per rerum mixturas à Sortilegis factas.* G. q. 3. n. 24. *Sortilegiorum qualiter causari possint in corporibus humanis mediatis rebus siue mixtis siue simplicibus.* q. 6. n. 2.
Elementorum omnium Demones notitiam habent. G. q. 6. n. 10.
Experimenta sermonum verorum cum rebus sensatis concordare debent. P. n. 46.
Exequendum non est Rescriptum Principis cum alterius iniuria. P. n. 32.
Exercens Sortilegia ad bonum finem an sit puniendus. G. q. 11. n. 14.
Exercere Iustitiam proprium est Principis. P. n. 37.
Expressa Sortilegij Professio quæ sit. G. q. 3. n. 1. *duplex esse potest.* ead. q. n. 3. *facientes illam, & expressum Adorationis cultum impendunt.* ead. q. n. 5.

F.

- Facta per artem Diaboli non vera cæsentur, sed phantastica.* P. n. 47

Factum

I N D E X.

- Factum non praesumitur nisi probetur. P. n. 45.*
Facundia oratorum quale habeat officium. P. n. 27.
*Fato non noxae imputantur, quae absque fraude casu improviso
 accidunt. G. q. 12. n. 6.*
Febris qualis morbus sit, & vnde proueniat. G. q. 7. n. 5.
*Fœtus in utero matris intra quantum tempus formari censeatur.
 G. q. 13. n. 3.*
*Fortune simulachrum quondam marmoreum ad matronas
 Romanas locutum. G. q. 7. n. 25.*
Fulgura an & qualiter inducere possint Sortilegi. G. q. 6. n. 17.
*Furta & cetera vitia quanquam occultissima Diabolus cognoscit.
 G. q. 6. n. 5.*
*Futura dupliciter cognosci possunt. G. q. 6. n. 6. quare quandoque
 Diabolus predicat ex certa scientia quam non habet ipse. ead. q. n. 7. illorum responsa ut plurimum sunt dubia. q.
 5. n. 1.*

G.

- Generatiua virtus impeditur quandoque per Sortilegia. G. q.
 6. n. 13. illorum poena. q. 11. n. 14.*
Genethliaci qui dicantur. G. q. 2. n. 8.
Grādines an & qualiter inducere possint Malefici. G. q. 6. n. 17.

H.

- Heresim manifestè quando dicantur sapere Sortilegia. G. q. 10.
 n. 1.*
Heresim sapientibus quando sit detrahendum. P. n. 83.
*Hereticus censetur, qui leui argumēto à fide Catholica deuiat.
 P. n. 68. inquiri potest à pluribus. n. 74. post mortem inquiri
 potest & damnari. n. 75. illorum bona ipso facto capiuntur
 velut publicata. n. 76. non auditur, etiam in valdè fauorabilibus.
 n. 77. illum occultans scienter, tanquam hereticus punitur. n. 75.*

I N D E X.

- Hebraica nomina Dei & Angelorum ab aliquibus conficta, an
 deferantur licitè pro remedio sanitatis. q. 6. n. 23.*
Herbarum omnium Damones notitiam habent. G. q. 6. n. 10.
*Historia de Sacerdote quodam Hispano decretorū Doctore, ob
 nefandum amorem Monialium in insaniam verso. G. q. 17.
 n. 2. de muliere, que virum suum ad ludum Demonū du-
 xit. q. 7. n. 26. de puella ad ludum Demonum ducta. ead. q.
 n. 27.*
*Hominem sola verborum potentia interimere posse credunt
 quidam. G. q. 13. n. 27.*
*Homo absque Dei gratia Diabolo tentanti resistere non potest.
 G. q. 5. n. 4.*
*Hostia consecrata vtuntur quandoque Sortilegi in suis Sorti-
 legijs Amatorijs. G. q. 3. n. 19. quandoque hostia scripta lite-
 ris sanguineis. ead. q. n. 20.*
Humani cordis secreta solus Deus potest rimari. G. q. 10. n. 2.
I.
*Inefficax censetur argumentum, quod instantiam seu retor-
 quitionem patitur. P. n. 58.*
Ignorantia in Sortilegio non excusat. G. q. 11. n. 8.
*Ignorantia rerum naturalium aut secretorum natura nulla
 capitur Diabolus. G. q. 6. n. 10.*
Imaginationes suas proprias qualibet habet scientia. P. n. 26.
*Imagines de cera fiunt quandoque à Sortilegis ad Malefician-
 dos homines. G. q. 5. n. 9. quare fieri soleant in Sortilegijs
 cum tamen nihil operentur. ead. q. n. 10. facere illas ad A-
 morem mulieris prouocandum superstitiosum potiùs quam
 hereticum est. q. 10. n. 9. baptizantes illas ad Sortilegia fa-
 cienda qua sint afficiendi poena. q. 11. n. 21.*
*Imagines calcare aut aliàs contemnere an sit hereticum. G. q.
 10. n. 12.*

I N D E X.

- Imagines, quas Astronomi ad Demones euocandos faciunt, Astronomata dicuntur. G. q. 3. n. 8.*
- Imploratio auxilij Demonum ad scienda futura sapit heresim. G. q. 10. n. 10.*
- Incantationes quæ sunt contra serpentes an sint punibiles. G. q. 11. n. 28.*
- Incantatores qui censendi sint. G. q. 2. n. 7.*
- Incarceratum Sortilegi opera Demonum liberare non possunt. G. q. 7. n. 3.*
- Infamia attendi non debet quæ à personis suspectis ortum habet. P. n. 69.*
- Infans natus ex coitu cum Demone habito cuius censeatur filius. G. q. 7. n. 13. mense septimo natus ideò viuere posse dicitur, quod sub Luna nascatur. q. 13 n. 5.*
- Infirmities in humanis corporibus ex sola imaginum obseruantia absque Maleficio oriri non possunt. G. q. 3. n. 9. an possint licite sanari per ligaturas & quedam verba superstitiosa, quibus vt plurimum vtuntur muliercula. q. 6. n. 21.*
- Inquisitores Fidei cogere debent ad obiurandum quod eatur, ad ludum Demonum. P. n. 65. cognoscere non possunt an illorum sit iurisdictio. n. 79.*
- Instrumenta Sortilegorum. G. q. 5. n. 1. Tacite Professionis quæ. q. 5. n. 2. Sortilegij Amatorij, ibid. extra corpus. ead. q. n. 3. Tertia speciei quæ Venefica dicitur. ead. q. n. 6.*
- Intellectus an fuerit post peccatum obtenebratus in Demonibus. G. q. 6. n. 4.*
- Interpres optimus est Diabolus præteritorum & præsentium occultorum homini incognitorum. G. q. 6. n. 5.*
- Interpretatio confessionis in foro conscientie ad salutem anime in partem fieri debet deteriore. P. n. 90.*

I N D E X.

- Inuocatio Demonis quando heresim sapere dicatur. G. q. 10. n. 10. & 11 P. n. 82.*
- Iudeus super Crucem immunditias proyiciens, qua poena mulctandus. G. q. 11. n. 19.*
- Iudex ratione notorij non debet procedere nisi prius constet de notorij qualitate. P. n. 81.*
- Iudici per Inquisitionem procedenti, & se informatum dicenti, non statur. P. n. 80.*
- Iupiter humanis amicus, secundo mense formando sortui censetur praesse. G. q. 13. n. 4.*
- Iura de aliquibus loquentia locum habent in non expressis, in quibus eadem militat ratio. P. n. 48.*
- Iurisperiti in dubijs sunt aduendi. P. n. 38.*
- Ius ars boni & equi dicitur. P. n. 14.*
- Ius Canonicum vel Ciuile non est scientia. P. n. 4. Ciuile Magistros in secunda & tertia specie Sortilegiorum solet equiparare. G. q. 2. n. 10. pro soluendis Maleficis permittit recursum ad Maleficos, sed non Ius Canonicum. q. 6. n. 21. est scientia practica & speculatiua. P. n. 16.*
- Iustitiam exercere Principis proprium est. P. n. 31.*

L.

- Laici & viles personae Sortilegia exercentes, qualiter puniantur. G. q. 11. n. 4. Imaginem Crucis vel alicuius Sanctorum conculcantes qualiter puniri debeant. ead. q. n. 18.*
- Lamiae an deferantur verè & realiter per Demones ad ludum & congregationes nocturnas. G. q. 7. n. 1. 3. & 31. P. n. 1. 39. 49. & 50. quibus rationibus id fieri afferri possit. G. q. 7. n. 7.*
- in primis*

I N D E X.

- in primis in manu Diaboli Baptismum & omnia Christianae fidei documenta abnegant. ead. q. n. 28. Professionem Expressam faciunt in manu Diaboli, non autem illa de quibus in c. Episcopi. ead. q. n. 36. à parochijs expelli debent per Episcopos ead. q. n. 37. qualiter cognoscantur vere poenitere. q. 9. n. 3. illarum confessio est erronea & respuenda, eò quòd illuse sint. P. n. 52. illas portare corpus Christi ad ludum Daemonum, & illud Dæmoni offerre est falsissimum. n. 62. noctu domos ingressas sanguinem sugere paruulorum est erroneum. n. 63.*
- Lapidum omnium Dæmones notitiam habent. G. q. 6. n. 10.*
- Legalis sciētia subiectum nedum circa mores, sed est etiam circa fidem. P. n. 9.*
- Leges à Deo per ora prudentum & Imperatorum promulgatae sunt. P. n. 10. in quibus allegari possint. n. 12. rationem & causam habere censentur. n. 15.*
- Legibus subdi debet omnis homo. P. n. 11.*
- Legis Corneliae de Sicarijs pœna, est hodie pœna capitis. G. q. 12. n. 5.*
- Legis respuere subtilitates qualiter intelligatur. P. n. 29.*
- Legista qualem modum habeant arguendi. P. n. 25.*
- Lex qualibet à ratione sua interpretationē recipit. G. q. 7. n. 32. illius ratio determinata dictum restringere censetur. ead. q. n. 34. simplicitatem amplectitur, & subtilitatem respuat. P. n. 5. est voluntaria, opinatiua, non passim necessaria. ibid. localis non omnibus prouidens casibus. n. 6. & 37. rationabilis dicitur eo ipso quòd prohibita nō reperitur. n. 34. an sit variabilis seu mutabilis. n. 36. fit tantum de his quae vt plurimum accidunt. n. 56.*
- Liberandus à Maleficio iubetur signum Crucis omittere. G. q. 6. n. 16.*

I N D E X

- Ligaturas ad collum Maleficiati suspendendas facientes, quae continent aliquid extrinsecum, an & qualiter sint puniendi. G. q. 11. n. 24.
- Loca Sortilegiorum. G. q. 4. n. 1.
- Loquentis virtus stat in hoc si bene distinguat. P. n. 55.
- Luminaria consueta extinguēs Sacerdos causa doloris qua puniatur poena. G. q. 11. n. 17.
- Luna septimo mense formando foetui praest. G. q. 13. n. 4.
- Lux veritatis Christus vniuersum mundum illuminans. G. q. 4. n. 2.

M.

- Magica arte sciri possunt quae in locis distantibus seu remotis sunt. G. q. 6. n. 8. hac arte imbutis reuelat Diabolus alias cognitu impossibilia. ead. q. n. 9.
- Magistri in secunda & tertia specie Sortilegiorum Iure Ciuili equiparantur. G. q. 2. n. 10.
- Mala venena propinans, conficiens aut vendens punitur. G. q. 3. n. 26. quae proprie dicantur. q. 5. n. 7.
- Malefica quaedam verba in omnibus Sortilegijs admiscantur. G. q. 3. n. 31.
- Malefica tertia species Sortilegiorum dicitur, quae nullius causa boni esse cōsetur. G. q. 3. n. 25.
- Malefici qualiter per vnctiones Maleficia sua perpetrent. G. q. 3. n. 29. an & qualiter pluuias, grandines & fulgura inducere possint. q. 6. n. 17. extra gremium & protectionem sunt Ecclesiae. q. 7. n. 8. in manibus publicae Iustitiae existentes quare non faciant se deferri per Demones ad mortem euitandam. q. 9. n. 1. qua mulctentur poena de Iure Ciuili. q. 11. n. 11.
- Maleficia qualiter extra corpus Maleficiati censeantur fieri. G. q. 3. n. 30.

I N D E X.

- Maleficiatos curare nemo potest, nisi eiusdem artis sit peritus.
 G. q. 2. n. 4. curans non punitur de Iure Ciuili, sed de Iure
 Canonico. q. 11. n. 15.
- Maleficiatus quidam ne cum vxore copularetur, qualiter fue-
 rit liberatus. G. q. 6. n. 15.
- Maleficium quandoque absque veneno, & sola Carminis &
 verborum potentia perficitur. G. q. 3. n. 27. & q. 8. n. 3.
- Malum semper praesumitur de malo homine, & de malo verbo
 quod ab eo profertur. P. n. 90.
- Mammona Deo sacrificantes, & fiant diuites, qualiter puniri
 debeant. G. q. 11. n. 25.
- Manus duas dicebatur habere Diabolus ante Christi aduentum.
 G. q. 5. n. 4.
- Marmoreum quondam Fortuna simulachrum ad matronas
 Romanas locutum. G. q. 7. n. 25.
- Marstertio mense formando foetui praesest. G. q. 13. n. 4.
- Matrimonium quandoque per Ecclesiam separari mandatur
 & impotentiam coeundi. G. q. 6. n. 14.
- Medicus adans venenum sanatiuum agrotis, an puniatur, si a-
 grotus ex illo moriatur. G. q. 12. n. 18.
- Membri virilis languedinem inducentes Sortilegi, aut alijs vim
 generatiuam impediens, vltimo supplicio afficiuntur. G.
 q. 11. n. 14.
- Mercurius quinto mense formando foetui praesest. G. q. 13. n. 4.
- Metallorum omnium Demones notitiam habent. G. q. 6. n. 10.
- Ministras poculum Amatoriū qua poena puniatur. G. q. 12. n. 1.
- Miraculum quid proprie dicatur. G. q. 7. n. 15.
- Mixtura rerū a Sortilegis facta non possunt producere effectus
 Amoris. G. q. 3. n. 24. ex quib. faciat Diabolus. q. 6. n. 11.
- Moderator quisque est rei suae. G. q. 7. n. 21.
- Morbi quos inferunt Malefici, non ex imaginibus aut ceremo-
 nijs

I N D E X.

- nij. proueniunt, sed ex mixturis, & rebus naturalibus ap-
 plicatis. G. q. 6. n. 18.*
- Mortem eorum quos subiectos habet Diabolus, optat, quo plenè
 prædam illorum tutam habeat. G. q. 9. n. 2.*
- Mortuum suscitare absque Dei gratia & potentia creatura
 nulla potest. G. q. 7. n. 4b.*
- Motuum cæli Demones notitiam habent. G. q. 6. n. 10.*
- Muliebris sexus res admodum fragilis facile decipi potest. G. q.
 5. n. 6.*
- Mulier ex se pudica quandoq; ad libidinem Diaboli opera pro-
 uocatur. G. q. 5. n. 5. prægnans poculum abortitionis scienter
 sumens qualiter puniri debeat. G. q. 13. n. 2 6 & 7.*
- Mulieres quare in maiori numero eant ad ludam Demonum
 q̄ viri. G. q. 7. n. 31. quedam sub falsis illusionibus cū Diana,
 & Herodiade fatentur se ire nocturno tempore. ead. q. n. 33.*
- Mutabilis an sit Lex. P. n. 36.*
- N.
- Naturalium rerum maximam habet Diabolus cognitionem.
 G. q. 6. n. 2. nulla capitur obliuione aut ignorantia. ead. q.
 n. 10.*
- Necromantia vnde sit dicta. G. q. 2. n. 9.*
- Necromantici & Sortilegi suis superstitionibus volentes fidem
 adhiberi, aliqua futura prænunciant. G. q. 2. n. 6. qui di-
 cantur. ead. q. n. 8.*
- Negatiua est non ens, & ideo improbabilis. P. n. 41.*
- Negotia plura sunt numero quàm vocabula. P. n. 17.*
- Nomina Hebraica Dei & Angelorum ab aliquibus conficta, an
 deferantur licitè pro remedio sanitatis. G. q. 6. n. 23.*
- Non passim necessaria est Lex. P. n. 5.*
- Noxa imputari non possunt sed fato, quæ casu improniso acci-
 dunt. G. q. 12. n. 6.*

I N D E X.

O.

- Occasio capi debet qua benignius præbet responsum. P. n. 62.
- Occultans hereticum scienter tanquam hereticus puniri debet. P. n. 75.
- Opera Diaboli mulier ex se pudica quandoq; ad libidinem provocatur. G. q. 5. n. 5.
- Opera facta Arte Malefica valde sunt detestanda. G. q. 12. n. 17.
- Operationes naturales corporibus per Demones assumptis non conueniunt. G. q. 7. n. 12.
- Opinatiua Lex est. P. n. 5.
- Oratorum facundia quale habeat officium. P. n. 27.
- Ordo rerum & secundum ipsarum naturas, & secundum motus attendi debet, in virtutum actiuarum actionibus. G. q. 7. n. 17.

P.

- Participes criminis non admittuntur ad testimonium dicendum in casu delationis ad ludum Demonum. P. n. 65.
- Paruuli qualiter possint stricari. P. n. 63.
- Percutiens non occidendi animo mitius punitur. G. q. 12. n. 6.
- Perito cuique de pertinentibus ad artem suam creditur. P. n. 7.
- Philosophicum est respondere per verbum dubitatum. P. n. 35.
- Piscium omnium Demones notitiam habent. G. q. 6. n. 10.
- Planeta singuli mense singulo operari dicuntur in formatione infantis in vtero. G. q. 13. n. 3.
- Plantarum omnium Demones notitiam habent. G. q. 6. n. 10.

Pluuias

I N D E X.

- Pluuias ah & qualiter inducere possint Sortilegi. G. q. 6. n. 15.
- Pocula Abortionis dicuntur, quæ dantur alicui, vt foetum edat immaturum. G. q. 6. n. 13. illa tradens qualiter puniatur. q. 12. n. 18. & q. 13. n. 1.
- Poculum Amatorium ministrans qua sit pœna afficiendus. G. q. 12. n. 1. 2. & 12. causa occidendi infantem in vtero & causa fornicationis ministrans homicidæ est. ead. q. n. 10. s. ab aliquo propinetur qua in illo considerentur. ead. q. n. 11.
- Poculum ministrans cum Sortilegijs factum nedum punitur, sed & qui illud consecit puniri debet. G. q. 13. n. 10.
- Pœna Legis Corneliæ de Sicarijs est hodie pœna capitis. G. q. 12. n. 5.
- Pœna vltimi Supplicij punitur quis quandoque pro homicidio sine dolo commissio G. q. 12. n. 3.
- Pœna secundum facti qualitatem, turpitudinem aut scandalum sunt aggrauandæ aut molliendæ. G. q. 17. n. 4.
- Pœna Sortilegiorum. G. q. 11. n. 1. 5. 14. & 27. in foro conscientie quæ. ead. q. n. 2. quæ in foro Iudiciali Canonico. ead. q. n. 3. Sortilegiorum Amatoriorum in foro conscientie, & in foro iudiciali Canonico quæ. ead. q. n. 6. 7. & 8. Sortilegis imponendæ sunt arbitrariæ. ead. q. n. 7. Veneficorum quæ. ead. q. n. 10.
- Posse non dicitur qui sine adiutore non potest. P. n. 57.
- Potentia sola verborum hominem interimere posse credunt quidam. G. q. 3. n. 27.
- Precedentia declarantur per sequentia, & è contra. P. n. 44.
- Pregnans mulier poculum Abortionis scienter sumens, qualiter puniri debeat. G. q. 13. n. 2. & 6.
- Prælati suam, sed non Ecclesiæ iniuriam remittere potest. P. n. 35.

I N D E X

- Præteritorum Diabolus optimus est interpres. G. q. 6. n. 5. vt & præsentium occultorum homini incognitorum. ibid.]
- Princeps non debet se immiscere rebus spiritualibus. P. n. 3.
- Principis etiam voluntas legem condens ratione regulari debet. P. n. 30. proprium est iustitiam exercere. n. 31. Rescriptum non est cum iniuria alterius exequendum. n. 32. studium esse debet vt populus sibi subditus benè viuat. n. 33.
- Probatio non admittitur contra præsumptionem iuris & de iure P. n. 60.
- Probationes in crimine hæreseos debent luce meridiana esse clariores. P. n. 67.
- Professio Sortilegorum est duplex. G. q. 1. n. 5. Tacita & Expressa. q. 3. n. 1. q. 10. n. 4. Expressa duplex esse potest. q. 3. n. 3. fit cum abnegatione nominis Christi in Baptismate. ead. q. n. 4. Tacita instrumenta. q. 5. n. 2. Expressam Demoni facientes, expressum & Adorationis cultum impendunt. q. 3. n. 5.
- Prohibitum aliquid facere, aut efficere aliquid antecedens necessarium ad illud. paria sunt. G. q. 11. n. 20.
- Propinans mala venena punitur. G. q. 3. n. 26.
- Publicatio testium non fit in crimine hæresis, si inquisitorum timeatur potentia. P. n. 74.
- Pythoniæ quæ sint. G. q. 2. n. 7.

R.

- Ratio determinata Legis dictum restringere censetur. G. q. 7. n. 34. Legis dicitur ipsius Anima. P. n. 28.
- Rationabilis dicitur lex eo ipso quod prohibita non videtur. P. n. 34.
- Ratione regulari debet etiam voluntas Principis legem condens. P. n. 30.

Ratio-

I N D E X.

- Rationes suas proprias quolibet habet scientia.* P. n. 26.
- Rebus sacris in Sortilegijs abutens, Sacrilegij Reus est.* G. q. 16. num. 4. *spiritualibus Princeps se immiscere non debet.* P. n. 3.
- Regere seipsum summa sapientia est.* P. n. 24.
- Res sua quilibet bonus moderator & arbiter existimatur.* G. q. 7. n. 20.
- Reliquias Sanctorum, aut Ecclesie Sacramenta Sortilegijs immiscentes pari poena puniuntur.* G. q. 11. n. 21.
- Remedia sanatiua qualiter cognoscantur superstitiosa vel non.* G. q. 6. n. 22.
- Reptilium omnium Demones notitiam habent.* G. q. 6. n. 10.
- Rescriptum Principis non est cum alterius iniuria exequendum.* P. n. 32.
- Respondere per verbum dubitatum est philosophicum.* P. n. 35.
- Responsa futurorum vt plurimum sunt dubia.* G. q. 5. n. 1. à *Demonibus petere an sit haereticum.* P. n. 82.
- Reuerentia qua forma per strigas siue Lamias exhibeatur Demoni ipsarum Principi.* G. q. 7. n. 29.
- Rex Babyloniorum Baltassar interfectus, quod vasa sacra Templi in profanos conuertit vsus.* G. q. 16. n. 2.

S.

- Sacerdos causa doloris Aras spolians, aut luminaria consueta extinguens, qua afficiatur poena.* G. q. 11. n. 17. *qui scienter missas celebravit super hostia non consecrata pro Sortilegijs faciendis qualiter puniatur.* ead. q. n. 19. *res sacras aut sacratas ad vsus profanos conuertens qualiter puniri debeat.* questione 16. numero 1. *in missarum celebrationibus*

I N D E X.

- preces nefarias & turpes admiscens & ad malum finem, qualiter sit puniendus. q. 17. n. 1. & 3.
- Sacerdotes pro viuis missam defunctorum celebrātes in odium ipsorum an sint heretici. G. q. 10. n. 12. & qualiter puniantur. q. 14. n. 2. in celebratione missæ non consecrantes an sint heretici. q. 10. n. 13. super rebus profanis ad Sortilegia aptis celebrantes qualiter debeant puniri. q. 14. n. 1. debito modo & ordine sacrificandi abutentes quam pœnam dare debeant. q. 15. n. 1. & 2.
- Sacræ scripturæ adiuvari debent, & declarari per alias inferiores scientias. P. n. 13.
- Sacramenta Ecclesiæ Sortilegijs commixta an possint mouere animum maleficiati ad Amandum maleficiantem. G. q. 3. n. 21. q. 10. n. 16.
- Sacramenta aut alias res Sacras aut benedictas Ecclesiæ Sortilegijs admiscentes pari pœna puniuntur. G. q. 11. n. 26.
- Sacras scripturas tractare Theologorum est. P. 2. n. 2.
- Sacrilegiij Reus est abutens rebus sacris in Sortilegijs. G. q. 16. n. 4.
- Salitores qui dicantur. G. q. 2. n. 6.
- Sanatiua remedia qualiter cognoscantur superstitiosa vel non. G. q. 6. n. 22.
- Sanatiuum Venenum non animo occidendi propinans, non punitur L. Cornelia de Sicarijs, etiamsi Mors secuta fuerit. G. q. 12. n. 7. causa sanitatis immixtum medelis propinans non punitur, etiamsi mors sorbentis sequatur. ead. q. n. 20.
- Sanguinem amare Demones dicuntur. G. q. 2. n. 9.
- Sapientiæ summæ est regere seipsum. P. n. 24.
- Saturnus vita humane inimicus mense primo factus formandi regnare putatur. G. q. 13. n. 4.

I N D E X.

- Scientia Turis est certissima, nobilis & omni honore digna.* P. n. 18. nobilissima, nobilissimos reddens suos p̄fessores. n. 22. sapientia est & res sanctissima. n. 23. omnium sapientum dogma. n. 25.
- Scientia qualibet suas proprias rationes, imaginationes & disputationes habet.* P. n. 26.
- Scientiarum omnium dignissima est Theologia.* P. n. 4.
- Scriptura requiritur in eo qui ab heresi reuertitur.* P. n. 89.
- Secreta cordis humani solus Deus potest rimari.* G. q. 10. n. 2.
- Secretorum Naturæ maximam Diabolus habet cognitionem.* G. q. 6. n. 2. nec eorum vlla capitur obliuione aut ignorantia. ead. q. n. 10.
- Sexus muliebris res admodum fragilis facile decipi potest.* G. q. 5. n. 6.
- Signum Crucis Diabolus plus timet quàm cetera omnia quæ in mundo sunt.* G. q. 5. n. 4. omittere iubetur liberandus à Maleficio. q. 6. n. 16.
- Simplicitas in Sortilegio non excusat.* G. q. 11. n. 8.
- Simplicitatem leges amplectuntur, subtilitatem respuunt.* P. n. 5.
- Simulachrum Fortunæ quondam marmoreum ad matronas Romanas locutum.* G. q. 7. n. 25.
- Sol sexto mense formandus sortui præest.* G. q. 13. n. 4.
- Solennitas eadem requiritur in soluendo quæ in ligando.* P. n. 43.
- Sors pro Fortuna quandoq; quandoq; pro conditione humana capitur.* G. q. 1. n. 5.
- Sortes in Euangelijs querentes librum aperiendo, vel aliàs debent puniri.* G. q. 11. n. 22.
- Sortilegi proprie qui dicantur.* G. q. 1. n. 2. q. largo sumpto vocabulo ead. q. n. 4. illorū professio duplex ead. q. n. 5. & q. 10.

I N D E X.

n. 4. Sacramenta Ecclesie quandoq₃ permiscet suis Sortilegijs. q. 3. n. 16. Hostia cōsecrata vt ūtur quandoq₃ in Sortilegijs Amatorijs. ead. q. n. 19. quandoq₃ hostia scripta lineis sanguineis. ead. q. n. 20. quibus reb. aut instrumētis in suoruū fabricatione facinorum vt antur. q. 5. n. 1. quandoq₃ faciunt Imagines de cera ad Maleficiandos homines. G. q. 5. n. 9. an & qualiter pluias, grandines & fulgura inducere possint. q. 6. n. 17. an impune liceat illos consulere ad tollendum Maleficium. ead. q. n. 20. in quo differant ab illis de quibus in c. Episcopi. q. 7. n. 35. à parochijs expelli debent per Episcopos. ead. q. n. 37. illorum pœna. quaest. 11. n. 1. illorum pœna quando ad domum alterius accedunt ad perpetranda Maleficia. ead. q. n. 11. quo casu tradantur bestijs vorandi. ead. q. n. 13.

Sortilegia per quos fuerint prius adinuenta. G. q. 1. n. 6. vt plurimum fiunt sub religione falsa. ead. q. n. 3. illorum species sunt tres. q. 2. n. 1. prima diuinitiuā. ibid. secūda Amatoria. ead. q. n. 2. tertia Malefica seu Venefica. ead. q. n. 3. Amatoria & Venefica & in corpore & extra corpus fieri possunt. q. 3. n. 15. in omnib. verba quedā malefica admiscētur. ead. q. n. 31. In quibus locis & quo tempore fieri soleant. q. 4. n. 1. quare potius de nocte quā de die fiant. ead. q. n. 3. facta per homines Tacite Professionis per quæ fiant instrumenta. q. 5. n. 2. extra corpus quibus. ead. q. n. 3. quedam fiunt ex particula cadaueris hominis. ead. q. n. 8. quare in illis Imagines fieri soleant, cum tamen nihil operentur. ead. q. n. 10. Effectus illorum qualiter causari possint in corporibus humanis, mediantibus rebus siue mixtis siue simplicibus. q. 6. n. 1. ad illa facienda Diabolus quedam in puluerem, & quedam in pinguedinem redigere docet. ead. q. n. 12. Virtus generatiua quandoque per illa impeditur. ead.

I N D E X.

- ead. q. n. 13. quando heresim manifestè dicantur sapere. q. 10. n. 1. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 18. & 19. q. n. n. 2. ad bonum finem exercentes an sint puniendi. ead. q. n. 14. de Iure Ciuili vltimo puniuntur supplicio, exceptis his quæ fiunt ad liberationem maleficatorum. ead. q. n. 27.*
- Sortilegium vnde dicatur. G. q. 1. n. 5. quid sit in suo sumptum genere. ead. q. n. 1.*
- Sortilegus in opere sanatiuo multas orationes dicens, sed aliqua verba secretè adijciens, non satis congruentia, an sit puniendus. G. q. 11. n. 23.*
- Species quas Maleficiati euomunt, vnde ortum habeant, & an sint in rei veritate. G. q. 3. n. 28.*
- Sperma ex purissima cibi optimè digesti substantia oritur. G. q. 7. n. 12.*
- Spiritualibus rebus Princeps immiscere se non debet. P. num. 3.*
- Statuere verbum idem est quod ponere siue constituere. G. q. 7. n. 19.*
- Sterilitatis Venenum ministrans tanquam homicida puniendus erit. G. q. 12. n. 27.*
- Strigæ omnes extra gremium sunt Ecclesie. G. q. 7. n. 8. inprimis in manu Diaboli Baptismum, & omnia Christiana fidei documenta abnegant. ead. quest. n. 28. Professionem expressam faciunt in manu Diaboli, non autem ille de quibus in c. Episcopi. ead. q. n. 36. qualiter cognoscantur verè pœnitere. q. 9. n. 3.*
- Studium Principis esse debet vt populus sibi subditus benè viuat. P. n. 33.*
- Subiectum legalis scientia nedum circa mores, sed est etiam circa fidem. P. n. 9.*

I N D E X.

- Subtilitates Legis respuere qualiter intelligatur. P. n. 29.*
Supplicij ultimi pœna punitur quandoq, quis pro homicidio sine dolo commissio. G. q. 12. n. 3.
Suscitare mortuum creatura nulla potest absq, Dei gratia & potentia. G. q. 7. n. 40.
Suspitione sola in crimine heresis ad inquisitionem proceditur. P. n. 88.

T.

- Tacita Sortilegij professio quæ sit. G. q. 3. n. 1. eius instrumenta. q. 5. n. 2.*
Tempus Sortilegiorum quod. G. q. 4. n. 1.
Tentanti Diabolo homo absq, Dei gratia resistere non potest. G. q. 5. n. 4.
Tertia species Sortilegiorum dicitur Maleficia, quæ nullius boni causa esse censetur. G. q. 3. n. 25.
Testes probare non possunt quæ tantû in spiritu sunt. P. n. 53. verisimilia deponere debent. n. 68. noui sup ysdem possunt examinari articulis in solo crimine heresis. n. 73. in crimine heresis cogi possunt ad testificandum. n. 84. Vltimo illorum dicto est standum. ibid. illorum examinatio in crimine heresis potest alteri committi. ibid. excommunicati & criminis socij admittuntur in inquirenda heresi. ibid.
Theologia est omnium scientiarum dignissima. P. n. 4.
Theologorum est sacras tractare scripturas. P. n. 2.
Theauri absconditi an possint arte Dæmonum inueniri. G. q. 3. n. 12.
Torqueri potest quilibet cuiusuis conditionis pro crimine Sortilegij. G. q. 11. n. 13.

V.

- Variabilis an sit Lex. P. n. 36.*

I N D E X.

- Vendens mala venena punitur.* G. q. 3. n. 26.
- Venefica & Amatoria Sortilegia & in corpore & extra corpus fieri possunt.* G. q. 3. n. 15. *Venefici instrumenta quæ sint.* q. 5. n. 6.
- Veneficorum Sortilegiorum pœna quæ.* G. q. 11. n. 9. & 10.
- Venena mala propinans, conficiens aut vendens punitur.* G. q. 3. n. 26. *non mala quæ dicantur.* ead. q. n. 25. *mala proprie quæ, quæ bona.* q. 5. n. 5. *non semper hominis necandi causa fiunt.* q. 12. n. 5.
- Venenorum plures sunt species.* G. q. 12. n. 4.
- Venenum Abortionis ministrans punitur si mors in se sequatur.* G. q. 12. n. 18. *Amatorium vel sanatiuum seu conceptionis non animo occidendi propinans, non punitur.* Cornelia de Sicarijs, *etiamsi mors secuta fuerit.* q. ead. n. 7. *Amatorium, Sanatiuum & Conceptionis an & ad quid equiparentur.* ead. q. n. 8. *Conceptionis propinans relegatur.* ead. q. n. 19. *Sanatiuum causa sanitatis immixtum medelis propinans, non punitur, etiamsi mors sorbentis sequatur.* ead. q. n. 20. *Sterilitatis ministrans tanquam homicida puniendus erit.* ead. q. n. 21.
- Venenum dictio media est siue promiscua.* G. q. 12. n. 4.
- Venus mense quarto fœtui formando præest.* G. q. 13. n. 4.
- Verba quedam malefica in omnibus Sortilegijs admiscentur.* G. q. 3. n. 31.
- Verborum sola potentia hominem interimere posse credunt quidam.* G. q. 3. n. 27. & q. 8. n. 3.
- Veritatis lux Christus.* G. q. 4. n. 2.
- Vires suas contra iustitiam humanam Dæmones nequeunt extendere.* G. q. 7. n. 39.
- Virilis membri languedinem inducentes Sortilegi, aut aliàs vim generatiuam impediētes, ultimo supplicio afficiuntur.* G. q. 11. n. 14.

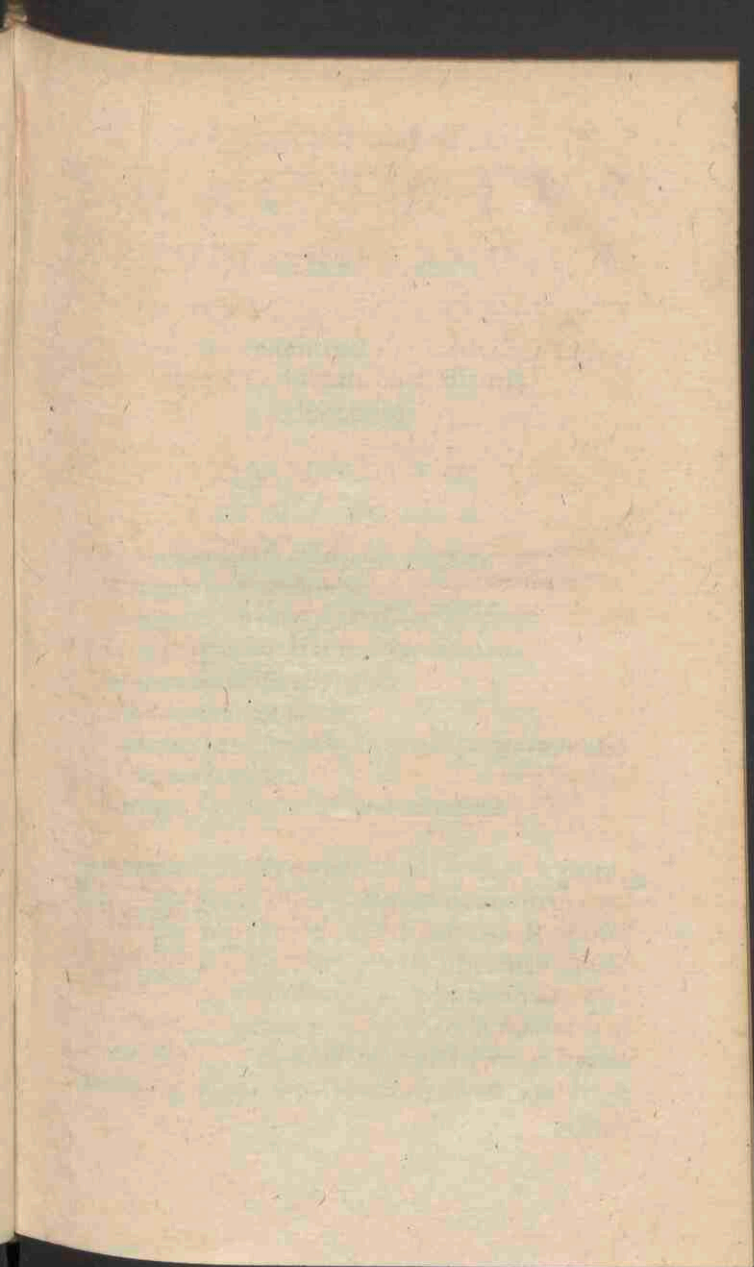
I N D E X.

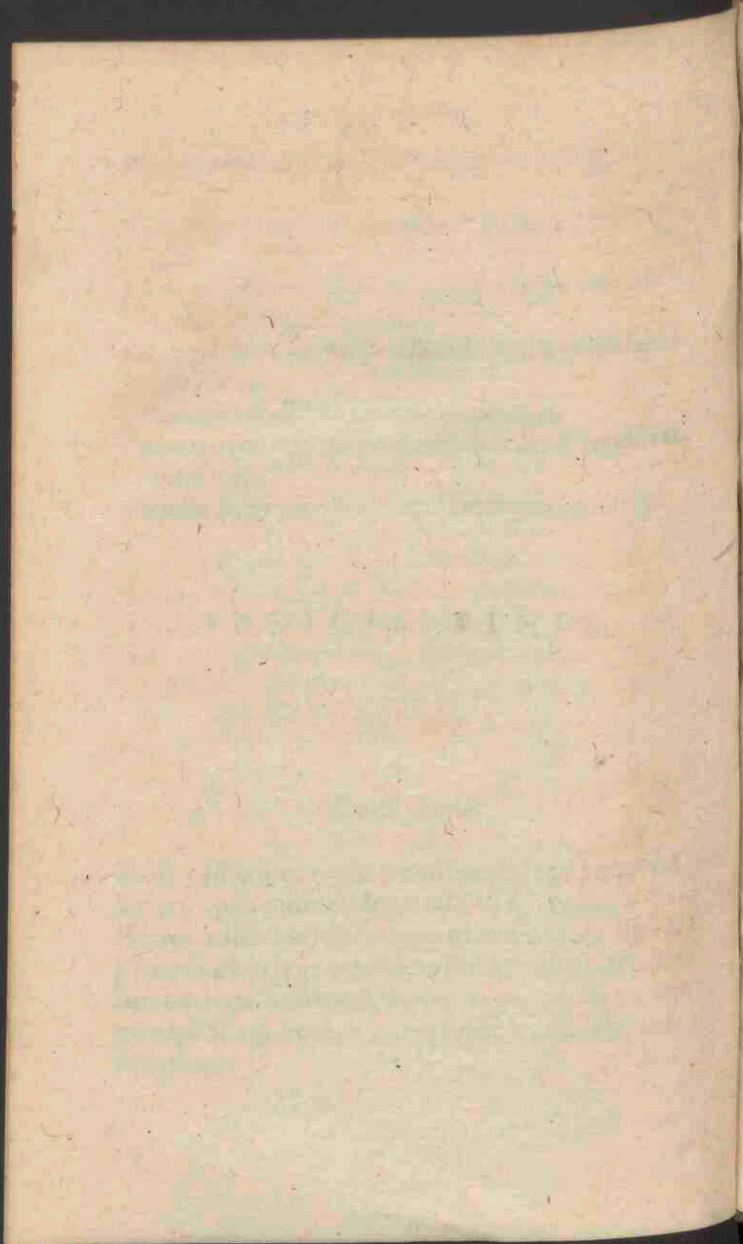
- Virtus generatiua quandoq; impeditur per Sortilegia. G. q. 6.
n. 13.*
- Vitia omnia quanquam occultissima Diabolus cognoscit. G. q.
6. n. 5.*
- Vltimi supplicij pœna punitur quandoq; quis pro homicidio sine
dolo commisso. G. q. 12. n. 3.*
- Vocans Maleficos ad Maleficia facienda punitur pœna capitis.
G. q. 11. n. 12.*
- Voluntaria Lex est. P. n. 5. non voluntaria. n. 30.*
- Voluntas etiam Principis legem condens, ratione regulari debet.
P. n. 30.*
- Vorandus bestijs quo casu tradatur Sortilegus. G. q. 11. n. 13.*

I N D I C I S F I N I S.

Corrigenda.

Folio 148. num. 3. pro pœnitentia lege potentia.
Fol. 192. pro num. 66. lege 6. Fol. 207. post num. 4.
lin. 19. adde Mercurius quinto. Fol. 228. lin. 6.
pro omnibus lege omnium. Fol. 230. lin. 1. pro Iu-
sticiam lege Iustitiam. Fol. 232. pro num. 64. le-
ge 74. Fol. 233. num. 89. pro sufficienter lege suf-
ficientes.

I
DE SORTILEGIIS
TRACTATUS

D. PAULI GRILLANDI CA-
STELLIONIS, IVRE CONSVLTI

Florentini excellentissimi, olim Romæ cau-
sarum Criminalium auditoris
celeberrimi.

QVÆSTIO I.

SVMMARIVM.

- 1 *Sortilegium quid sit in suo sumptum genere.*
- 2 *Sortilegi propriè qui dicantur.*
- 3 *Sortilegia vt plurimum sub religione falsa fiunt.*
- 4 *Sortilegus quis dicatur largè sumpro vocabulo.*
- 5 *Sortilegorum duplex est profesio.*
Sortilegium vnde dicatur.
*Sors pro fortuna quandoque, quandoque pro conditione
humana capitur.*
- 6 *Sortilegia per quos fuerunt priùs adiuuenta.*

PRIMO quæro quid sit Sortilegium, x
generaliter sumpto vocabulo pro om-
ni specie superstitionis. Respon-
deo. Sortilegium est superstitio quæ-
dam illusoria, & summè noxia, qua
vtitur homo Dæmonis ministerio, vt habetur 26. q.
5. in sum. & 26. q. 2. c. qui sine Salvatore. l. nemo. & l. multi.
C. de malef. & mathe. & S. Tho. in 2. 2. q. 95. art. 4. in titul. de
A superst.

*superst. & not. in cap. 1. & 2. de sortileg. & ideò Sortilegi
 Diuinatores, & Malefici, huius Diabolicæ religio-
 nis professi, dicuntur hostes humanæ salutis, &
 humani generis inimici. l. & si excepta. & l. fin. C. eo. tit.
 Quæro nunc quis dicitur propriè Sortilegus? *tex.*
 2 enim 26. q. 1. ca. Sortilegi dicit, quòd Sortilegi propriè
 hi sunt, qui sub nomine fictæ religionis, per qual-
 dam, quas Sanctorum seu Apostolorum vocant
 Sortes, Diuinationis scientiam profitentur, aut
 quarundã scripturarum inspectione futura pro-
 mittunt, *ex quod. text. not.* quod isti Sortilegi, & In-
 cantatores sub falso quodam, & ficto religionis
 nomine Sanctorum, vel Apostolorum, sua con-
 ficiunt Sortilegia, & hinc est, quòd isti Incanta-
 tores, & maximè Mulieres, in suis Sortilegijs, &
 Incantationibus, vt vulgariter dicitur, sæpius di-
 cere iubent per maleficiatum aut infirmum Aue
 Maria, vel Pater noster, aut alias similes oratio-
 nes, ad deuotionem alicuius S. Apostoli vel Mar-
 tyris, vt sub illorum Sanctorum Apostolorum,
 vel Martyrum deuotione ac præsidio, opus, quod
 conficiunt, videatur ministrari: nihilominus om-
 nia illa sunt falsa, & ficta, & non ad veram de-
 uotionem seu intercessionem illius sancti Apo-
 stoli vel Martyris dicuntur seu vouentur, † sed sub
 ista falsa religionis demonstratione omnia opera
 prædicta arte & præsidio Dæmonis conficiunt, &
 sub illius deuotione vouent: *de quibus tamen latius
 infra dicemus questio. 5. & 6. text.* tamen in dicto cap.
 Sortilegi videtur ponere solùm definitionem
 istius verbi Sortilegi stricto sumpto vocabulo,
 quod*

quod denotat duntaxat speciem Diuinandi, & sic Sortilegia Diuinatoria. Ego autem largè sumo hoc verbum Sortilegum, siue Sortilegium pro omni specie superstitiosa, siue Malefica, siue Amatoria, siue Diuinatoria sit, *vt supra dixi in prin.* quoniam sunt tot diuersa nomina ritus, & species illius Diabolicæ religionis, quod nimis longum esset veile cuiusque ponere definitionem. & ideò sub hoc nomine Sortilegi siue Sortilegij omnium Maleficorum, & Diuinatorum sectas comprehensas habere volo, tanquam sub vno genere comprehendens omnes, & singulas species ipsorum maleficorum in substantia differentes, prout requiritur de essentia veræ definitionis, *secundum Bartol. in leg. 1. ff. de testamen. & diximus in tractat. de heret. in princip.* illa enim definitio est bona, respectu illius Sortilegij specialis, de quo ibi, scilicet Diuinatiui, sed volèdo ponere definitionem Sortilegij, quæ comprehendat omnes professos cuiuscunque sint speciei, sub eadem generali Diabolica religione, dicendum est sic, quod Sortilegus largè is est, qui Diabolicam religionem professus est, & noxia quæque superstitiosa aut elusoria Dæmonis instructione componit, & secundum hanc definitionem omnes species Sortilegiorum continentur: sub verbo Noxia: continetur species Amatoria, & Venefica, *vt infra latius dicetur*, sub verbo, Elusoria, continetur Diuinatoria species, sub verbo, Superstitiosa, Sortilegia quæ fiunt ad sanandum maleficiatos, *vt l. nemo. & l. multi. & l. eorum.*

4
 Cod. de malef. & math. capit. 2. de Sortileg. 26. quest. 5. c. sor.
 5 tes. & ca. seq. † Istorum autem Professio duplex est:
 vna Tacita, altera verò Expressa: de quibus ad plenum
 dicitur infra eod. in 3. questione: & vide in sum. conf. in titul.
 de Sortileg. quest. 2. & per totū. Sortilegium autē dicitur
 à Sorte, quæ in hac materia accipitur pro arte
 Diuinandi. 26. quest. 5. c. sortes. ead. cau. q. 4. c. fin. Sors
 etiam hoc nomen accipitur quandoq; pro fortuna,
 vt in authent. vt omnes obed. iudic. prouinc. §. arripiant.
 circa fin. sumitur etiam pro conditione humana,
 & pluribus alijs modis, de quibus per gloss. in procmio
 cle. in versic. Sortis, & l. milites. in versic. Sortem. Co. de testa.
 milita. & habetur in l. 2. C. communia de leg. & in l. sed cum
 ambo. ff. de iudic. vide Do. Fed. de Se. in consil. 284. quod incipit,
 Domine reuerende. vbi plene examinauit quid sit
 6 Sors. † Quæri posset etiam à quibus fuerunt in-
 uenta hæc Sortilegia, & qui fuerunt primi, qui illa
 introduxerunt inter homines? dic. quòd populi
 Persæ, cæteris curiosiores noscere ea que natura
 humana per seipsam facere nec docere pòt.
 26. q. 4. can. igitur genus. & qd sit Sortilegium, & quid
 sint Sortilegi: vide Archid. in capit. accusatus. §. sanè. de
 hæret. lib. 6. & in summa conf. in titul. de Sortileg. questio 2.
 & 3. Host. & Rayn. in summa eodem titul. & S. Tho. secunda
 secunda, q. 95. in tit. de superst. vers. ad quartum dicendum.

QVAESTIO II

S V M M A R I V M.

- 1 Sortilegiorum diuersa sunt species.
Sortilegij prima species est Diuinatiua.
- 2 Sortilegij species secunda est Amatoria.

- 3 Sortilegiorum species tertia est Venefica seu Malefica.
- 4 Maleficiatum curare hominem nemo potest nisi eiusdem artis sit peritus.
Ars nulla hominem maleficiatum à Maleficio liberare potest.
- 5 Aegritudines quæ rebus proueniunt naturalibus, ex contrarijs, hoc est per contrarias res curari possunt.
- 6 Sortilegi & Necromantici suis superstitionibus volentes fidem adhiberi, aliqua futura prænunciant.
Diuinationum quatuor sunt species, Geomantia scilicet, Hydromantia, Pyromantia, & Aerimantia.
Diuini quare sic dicti.
- 7 Incantatores qui censendi sint.
Arioli qui sint, qui Aruspices, qui Augures, & qui Pythomisse.
- 8 Astrologi qui dicantur, qui Genethliaci, qui Salitores, & Necromantici.
- 9 Necromantia vnde sit dicta.
Demones sanguinem amare dicuntur.
- 10 Ius ciuile Magistros in secunda & tertia specie Sortilegiorum solet equiparare.

Secundò quæro, quot sunt Sortilegiorum species? † Respondeo, quòd multæ sunt, ac diuersæ: secundum diuersas hominum professiones, & formas: quibus illa conficiunt. Principiales verò, & magistræ sunt tres, scilicet, Diuinatoria, Amatoria, & Venefica. Prima itaque dicitur Diuinatoria, per quam isti Sortilegi vsurparunt sibi nomen Diuinatoris, per quam futura quædam, præsentia, vel præterita nobis ignota vaticinari

conantur. 26. questio. 5. cap. non oportet. & l. nemo. Cod. eod. tit. de malef. & math. ibi Diuinandi curiositas, &c. & secundum hanc speciem Sortilegium propriè, & strictissimè sumitur, quia dicitur à Sorte, quæ in hac materia sumitur pro arte Diuinandi, vt supra dictum est. & hoc modo sumpsit text. hoc verbum in can. sortilegi. 26. questio. 1. At Ioan. Iec. in sum. conf. in tit. de sort. & diuin. quest. 2. in fin. dicit, quòd triplex est genus Diuinationis, quorum primum est, quod fit per manifestam Dæmonum inuocationem, quod pertinet ad Necromanticos. Secundum autem est, quod fit per solam considerationem dispositionis, vel motus alterius rei, quod pertinet ad Augures. Tertium est, dum facimus aliquid, vt nobis manifestetur aliquod occultum, quod pertinet ad Sortes: & ista duo vltima fiunt per tacitam Dæmonum inuocationem, vt ibi dicitur. Sub quolibet verò istorum generum diuersæ sunt species, vt ibi no. & dicitur infra hac questio. colum. 2. ver. adeò nunc. &c. † Secunda verò species Sortilegiorum ea est, quæ dicitur Amatoria, quia fit propter Amore libidinosum, & vt plurimum ad flectendum pudicos animos ad libidinem, tam mulierum, quàm virorum, sed frequentius mulierum. l. eorum. in princip. Cod. eod. tit. & l. 3. §. hec adiectio. ff. ad leg. Corn. de sic. l. si quis aliquid. §. qui abortio- nis. ff. de pæn. vbi fit mentio de Poculo Amatorio, de quo latius dicemus infra eod. tit. 12. quest. & quid si ex Poculo huiusmodi forsan malè composito, vel indispositè sumpto, fuerit secuta mors absor- bentis, qua pœna ministrator ille qui exhibuit potan-

potandum, puniatur, de hoc latius dicetur ibi. & etiam videbimus qua pœna puniatur quando non fuit subsecuta mors, sed alius turpis effectus, *de quo infra quest. 11.* † Tertia Sortilegiorum species est illa quæ dicitur Venefica, siue Malefica, & ista est cæteris perniciosior & magis odiosa, per quam multa mala proueniunt, & diuersæ fabricantur infirmitates, morbi, & calamitates in humanis, ac brutorum corporibus, ex quibus mors sæpius causatur. Quidam enim hac specie Malefica polluti, citò pereunt: & hoc euenit, quotiescunque compositio illa Malefica est valde atrox, & plurimum veneni habet in se, quod qualiter fiat infra dicetur. Quandoque verò non tam citò mors prouenit, sed post longas luctuosas querelas, & lachrymabiles fletus personę maleficiatæ, corpus paulatim conteritur, virtus debilitatur, & tum demum perit, & propterea species ista solet dici Malefica, quia semper tendit ad malum. *l. eorum. in princ. leg. multi. Cod. eod. titul. & ideò non immeritò lex vocat istos humani generis inimicos, quia semper quasi tendunt ad hominum necem, & destructionem, & quandoque sola Carminis Potentia interimunt, absque vilo Veneni haustu, vt dicit Aug. in libr. 10. de ciuit. Dei. cuius dictum insertum est. 26. questio. 5. c. nec mirum. S. Magi. l. & si excepta. in princ. C. eod. tit. & alibi appellatur hostes cõmunis salutis. l. fin. in princip. eod. tit.* Quidam verò reperiuntur, qui eadem professione muniti, & Malefica arte eruditi, supradictas infirmitates, & Maleficas pollutiones ex languëtibus cor-

porib. auferunt, & corpora ita grauiterturbata,
 breui tempore sanant, quib. verò medelis, & re-
 medijs ipforum curas conficiant, & Maleficas il-
 4 las pollutiones remoueant; referre nefas est. nec
 putes, quòd curæ huiusmodi fieri soleant absque
 scientia Maleficæ artis, & Dæmonis instructione,
 quia Maleficæ illæ pollutiones destrui nõ solent,
 nisi per eiusdē artis magistros, vel qui sint diabo-
 licæ p̄fessionis benè instructi, aut quoquo mo-
 do participes, quia Maleficia ipsa absq; Dæmonis
 ministerio, & suffragio, tam rebus ipsis, quàm
 verbis communiter inseri non solent in corpo-
 ribus, pariter nec tolli, & hoc est quod dicit Aug.
in lib. de ciuit. Dei, prout refertur. 26. quest. 5. c. nec mirum. in
fin. quod huiusmodi remedia, & medelas ars non
commendat medicorum, quippe quia illa non
nouit. Medicina enim naturalis, & omnium Phy-
ficorum, & Chirurgicorum ars tota cõmuniter
non sufficeret ad sanandum corpora ipsa, & re-
 mouendum dictas pollutiones, quæ Dæmonis
opera, & ingenio, in dicto corpore fuerunt inser-
tæ. Eadem igitur artis peritia, & suffragio æquum
est vt tollantur, quia cuius est condere, eiusdem
est soluere, cuius est condemnandi facultas, eius-
dem est & absoluendi libertas. l. Qui damnare. ff. de re
iudic. & l. nemo qui condemnare. ff. de reg. iur. Et nihil tam
naturale est, quàm eodem genere quodque dis-
 5 *solui, quo colligatum esse reperitur. l. nihil tam na-*
turale. ff. de reg. iur. † Non nego tamen, quòd si ægri-
tudines ipsæ ex rebus duntaxat naturalibus cau-
santur, puta Veneni, quòd ex rebus etiam natu-
 rali-

ralibus contrarijs tolli possint, absque Dæmonis operatione, si homines per se, aut naturali scientia hæc scire possent, & naturalium virtutes, & potentias ita subtiliter cognoscerent sicut Dæmon. Quia ea quæ mediantibus naturalibus proueniunt, mediantibus etiam contrarijs naturalibus tolli necesse est, per ea quæ proximè diximus; sed quia istorum naturalium virtutes & potentiæ homini, vt plurimum sunt ignotæ, tam in specie, quàm in genere in arte medicina, & Dæmon qui subtilissimus est, & perfectissimus naturalium virtutum cognitor, melius cæteris omnia ista nouit, nec vult illa posse cognosci, nisi per illos, qui sub sua fide Diabolicam religionem profitentur, & propterea vulgariter dicimus: quòd Maleficia, & ægitudines huiusmodi non possunt communiter tolli per medicos naturalis medicinæ peritos, sed solum per istos Magos, & Incantatores, qui sub eadem Professione morantur, & qui Maleficia ipsa facere solent, & possunt illimet eadem destruere, & tollere possunt arte, & instructione Dæmonis, vt *suprà*, & habetur per *S. Tho. in 2. 2. questio. 95. art. 6. & l. eorum. §. fin. C. eod. titu.* Sed nota, quòd de iure ciuili remedia ista non sunt damnanda; & hi qui dicta remedia faciunt, & sanant languores prædictos, nulla pœna puniuntur de Iure Ciuili, licet id agant arte Malefica, & damnabili disciplina, vt *est text. in dict. l. eorum. §. fin. C. eod. titu.* tamen de iure canonico non licet aliquo modo hominem maleficiatum contrarijs maleficijs liberare. 26. quæstio. vltim.

admoncant. *de quo tamen latius dicemus infra questio. 6. num. 20. & seq.* Sequitur modò, vt videamus de alijs speciebus Sortilegiorum, quæ sunt quodammodo species subalternæ ad illas, de quibus supra, quæ in veritate potiùs videntur respicere finem, & effectum ipsorum Sortilegiorum quàm principium. *Infrascriptæ verò respiciunt finem, principium, & medium, & istæ diuersis nominibus nuncupantur, secundùm diuersos modos, & formas quibus conficiuntur, & eisdem nominibus appellantur eorum Magistri ab ipsa eorum arte cognominati.* Redeo nunc ad primam speciem, quæ est Diuinatiua, quæ inter cæteras obtinet principatum: in qua plures homines communiter decipiuntur, atque incidunt, quàm in alijs, quia natura humana, & illorù maximè qui sunt curiosi, naturaliter appetit scire quæ maiora sunt naturali scientia, & humano intellectui occulta nimis. † Et ideò videmus, quòd communiter isti Sortilegi, Necromantici, & Magi, & similes, quotiescunque volunt operibus, & superstitionibus suis fidem adhiberi, licèt extranei sint, & penitus ignoti, aliqua quæ ex præterito alicui acciderunt, eidem ad vnguem, prout euenerunt, referre solent: quorum relatione, quia sapiunt veritatem, alliciunt hominum mentes ad credendum sibi etiam ea, quæ falsa sunt omninò. *Ista fuit sententia S. Aug. in libro 10. de ciuitate Dei, relata per sacros Canones in can. nec mirum. 5. nullum enim suffragium. 26. questio. 6. sub hac enim specie plures militant Magistri, & omnes ferè Malefici profiten-*

fitentur artem prædictam, Pro cuius euidencia sciendum est, quòd Diuinationum quatuor sunt genera, siue species, sicut quatuor sunt elementa. Primum videlicet Geomantia, quæ fit in elemento terræ: à γῆα, quod est terra, & μαντεία, id est, Diuinatio. Hydromantia quæ fit in aqua, ab ὕδωρ, quod est aqua. Pyromantia quæ fit in igne, à πῦρ, quod est ignis, & Aeromantia, quæ fit in aere. Hinc dicti sunt Geomanti, Hydromanti, Pyromanti, & Aeromanti, qui artes ipsas profitentur. *vt exponit text. 26. quest. 4. cap. igitur genus. in princip. quæ verba fuerunt assumpta ex dictis Aug. in libr. de natura Dæmon. Host. in sum. eodem titul. in prin.* Quorum quidam ex ipsis Professoribus appellantur Diuini, sic dicti, quasi Deo pleni. Isti enim Diuinitate se esse plenos simulant, & astutia quadam fraudulenta hominibus futura coniectant. † Alij Incanta- 7
tores, & hi sunt, qui artem verbis tantùm peragunt, & est quandoque tanta istorum potentia carminis, vt verbis suis absque aliquo veneni haustu occidant, *vt habetur 26. questio. 5. dict. can. nec mirum. in princip.* Quidam alij sunt Arioli, sic dicti, quia circa aras idolorum nefarias preces emittunt, & funesta sacrificia offerunt, quibus celebritatibus Dæmonum responsa suscipiunt. Alij dicuntur Aruspices, quasi horarum inspectores; hi. n. obseruant tépora, dies, horas, & momenta, ex quorum obseruantia, bona, vel mala futura prædicunt: hi etiam intestina pecudum inspicunt, & ex ijs futura prognosticant. Alij sunt Augures, qui volatus auium, & voces intendunt: in-
de di-

de dicitur Augurium, quasi Auigerium. Alij dicuntur Pythonissæ, qui quadam religione Diabolicam Professionem sectantur, à Pythonè, i. Apolline dicti, qui auctor fuit artis Diuinandi. † Alij sunt Astrologi, qui in astris vaticinantur. An verò sit hodie permessa vaticinatio per Astrologiam, *dicitur infra quæstio. seq.* Alij dicuntur Genethliaci, sic vocati propter nataliciorum cõsiderationes. Isti enim capiunt diem natalis, & horam alicuius, & per 12. cœli signa syderumque cursus calculantur, & prædicunt felices, & infelices futuros euentus, & mortem quandoque. Alij demùm sunt Salitores, sic dicti, quia dum cuiquam membri aliqua pars salierit, aliquid exinde sibi prosperum aut infelix significari prædicunt. Hæc omnia declarantur *per text. in can. igitur genus.* quæ tamen non pro doctis viris, sed pro iunioribus, & rudibus referre placuit, quibus super addo Necromanticos, qui per Necromantiam vaticinantur: quia videntur eorum Incantationibus, & Coniurationibus resuscitari mortui, quibus per dictos Necromanticos fiunt interrogationes, & illi ad eorum interrogata respondere: † sic dicti à νεκρός græcè, quod latinè dicitur mortuus, & μαγεία, i. Diuinatio, & vt plurimùm quando hæc fiunt, ipsi Magistri adijciunt sanguinem cadaueri, quia Demones dicuntur amare sanguinem, & propterea quotiescunq; fit Necromantia, cruor aquæ miscetur, vt Dæmones calore sanguinis facilius puocentur, *hac dicuntur in capit. nec mirum. 26. quæst. 3. in §. Necromantici quæ pro tyronibus similiter adiuncta fuere.*

Viden-

Videndum est modò, qui sint Professores siue Magistri, qui in secunda, & tertia specie Sortilegiorum militare solent, & breuiter dicas, quòd hi, qui sunt Professores artis Amatoriae, & in illa Sortilegiorum specie militant, ijdem in Venefica specie profitentur, & isti appellantur Magi, scilicet qui artem Magicam profitentur, *vt dicit text. in l. eorum. in princip. C. eod. tit. can. nec mirum. §. Magi.* & isti sunt qui vocantur etiam Malefici ob facinororum Magnitudinem, *vt dicit text. in dicto §. Magi.* Ius enim Ciuile † istos vtriusq; artis Magistros æquiparauit, tam in factura, quàm in pœnis, scilicet illum, qui conficit Sortilegia Amatoria, & Sortilegia Venefica, & vtrunque pariter eadem pœna puniri iubet, *vt dict. l. eorum. in princip. & l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn.* An idem ne sit de Iure Canonico, quòd eadem sit in vtroq; pœna statuta, aut diuersa, *dicemus infra eod. titul. 10. questio.* Sunt quidam, qui dicuntur Incantatores, qui sola potentia Carminis perstringunt hominum vitas, isti solent vt plurimum in tertia militare, & quidam alij, qui suprâ in prima specie expressi sunt, in hac tertia sæpius se exercent, vt sunt Arioli, qui in eorum sacrificijs, & immolationibus adiungunt quandoque imagines ceræ recentis, & illas iuxta feruētissimum ignem opponunt, vel acubus earum capita vel latera perforant, baptizant, & quamplurima alia turpia faciunt, quæ conueniunt tertiæ speciei, *vt latius infra dicetur in seq. quest.* & Necromantici similiter sæpius solent in tertia specie laborare, *de quibus similiter dicetur j. in diq. seq.*

QVAESTIO III.

S V M M A R I V M.

- 1 Sortilegiorum professio duplex, Expressa scilicet, & Tacita.
Professio Tacita quae sit, & quae Expressa Sortilegij.
- 2 Demones ratas habent submissiones sibi factas in manibus ministrorum suorum.
- 3 Professio Expressa cum Demone facta duplex esse potest.
- 4 Professio cum Demone sit cū abnegatione nominis Christi in Baptismate.
- 5 Professionem Expressam Damoni facientes, expressum & adorationis cultum impendunt.
- 6 Diabolus summoperè ab hominibus adorari cupit, atq; vt adoretur nullum non mouet lapidem.
- 7 Demones euocati veniunt, certis temporibus, signis, carminibus, & ritibus obseruatis.
- 8 Astronomi imagines, quas ad Demones euocandos faciunt, Astronomatas vocant.
- 9 Infirmitates in humanis corporibus ex sola imaginum obseruantia absq; maleficio oriri non possunt.
- 10 Demones responsa praeberere solent Maleficis, seu Sortilegis.
- 11 Diabolus an sit futurorum praescius.
- 12 Thesauri absconditi an possint arte Daemonum inueniri.
- 13 Astrologi, Chiromantici, & similes, ex signis caelestibus, & astrorum cursibus praedicentes, an peccatum incurrant.
- 14 Chiromantia an possit absq; peccato exerceri.
- 15 Sortilegia Amatoria, & Venesica, & in corpore, & extra corpus fieri possunt.

- 16 Sortilegi sacramenta Ecclesie quandoq³ permiscet suis Sortilegijs.
- 17 Amor an verè oriatur ex Maleficijs Amatorijs, quæ fiunt ad Amorem prouocandum.
- 18 Amare nemo cogitur inuitus.
- 19 Sortilegi hostia consecrata vtuntur quandoq³ in Sortilegijs Amatorijs.
- 20 Hostia scripta a literis sanguineis vtuntur Sortilegi ad Amorem prouocandum.
- 21 Sacramenta Ecclesie Sortilegijs cõmixta, an possint mouere animum maleficiati ad Amandum maleficiantẽ.
- 22 Demon quare Sortilegis suadeat Sacramentorum abusus effectus aliquos mirabiles parere.
- 23 Demones per Artes Magicas aduocati comparere coguntur inuiti.
- 24 Amoris effectus an possint produci per rerum mixturas à Sortilegis factas.
- 25 Sortilegiorum tertia species Malefica dicitur, quæ nullius causa boni esse censetur.
Venena non mala quæ dicantur.
- 26 Venena mala propinans, cõficiens, aut vendens punitur.
- 27 Verborum sola potentia hominem interimere posse credunt quidam.
- 28 Species quas maleficiati enomunt, vnde ortum habeant, & an sint in rei veritate.
- 29 Malefici qualiter per vnctiones Maleficia sua perpetrent.
- 30 Maleficia qualiter extra corpus Maleficiati censeantur fieri.
- 31 Verba quedam Malefica in omnibus Sortilegijs admittuntur.

Tertiò quæro, quot modis fiunt Sortilegia?
 loquendo de omni specie, vt supra. Respon.
 multis, ac varijs modis fieri posse. † Pro cuius in-
 telligentiâ sciendum est, quòd duplex est Sorti-
 legiorum Professio, Tacita scilicet, & Expressa;
 intelligèdo de Professis cuiuscunque speciei. Ta-
 cita enim Professio, est promissio quædã, quam
 ¶ uis facit alteri Professo, de obseruando quæ sibi
 mandauerit sub promissione, quòd grandia fa-
 ciet, & mirabilia in vita sua, cognoscet futura, &
 multa alia his similia, dummodò fidem catholi-
 cam abijciat, & omnia Ecclesiastica Sacramenta
 pessundet, & totis eius viribus adhærebit cultui,
 & obedientiæ sui Magistri: & illum tanquam ve-
 rum Principem adorabit, cultum veræ adoratio-
 nis sub idolorum forma sibi præstando, & alia
 huiusmodi turpiora pacta, & cuncta opera per
 ipsum facienda sub illius nomine, & deuotione
 conficiet. Et ista dicitur Tacita Professio, quia
 non fit propriè cum Dæmone, sed cum ministro
 Dæmonis, & in qua nullæ interueniunt solenni-
 tates extrinsecæ, quæ interuenire solent in Ex-
 pressa Professione: sicut est solennis stipulatio,
 fides præstita per iuramentum de obseruantia
 promissorû, item homagium, & fidelitatis pro-
 missio erga Dæmonem, vnâ cum postergatione,
 & omnimoda diuisione fidei Christianæ, & alijs
 quæ in ea requirantur, vt in *ca. qui sine saluatore. 26. q. 2.*
 & vide *sum. confes. eo. tit. 9. 36.* vbi fit mentio de vtra-
 que Professione, & pacto habito cum Dæmone,
 scilicet Tacito, & Expresso, & *eod. tit. quest. 10. in fin.*
 † quam

† quam submissionem ipse Dæmon postea ratam ² habet, & reddit se facilem in obsequendo voluntati, & appetitui illius, sicut aliorum: quo facto omnia Sortilegia sicut expressè Professi fabricare incipiunt, vt ibi nota. & notatur etiam per quendam Mod. Theologum in quodam suo trac. de strigi. mag. demon. mirand. lib. 1. c. 4. & leorum. in priu. C. eo. tit. & in c. 2. de Sortil. vbi dicitur de illo, qui aspiciebat in altrolabio, p inueniendis furtis, & de hac Tacita Professione videtur etiam meminisse text. si benè considerentur verba sua in d. c. nec mirum. §. Necromantici. ver. ad hæc omnia. vbi post narrationem certorum remedium, quæ fiunt erga maleficiatum pro salute corporis, subiungit textus hæc omnia fieri arte Dæmonum ex quadam pestifera societate hominum, & Angelorum malorum exorta. † Al- ³ tera verò dicitur Professio Expressa, & est illa, quæ fit expressè cum proprio Dæmone: & ista est duplex, vna, quæ dicitur Solennis, siue Publica, altera, quæ dicitur Priuata. Solennis enim & Publica est illa, quæ fit cum Dæmone, dum publicè residet in solio Maiestatis more Principis, quando fiunt vniuersales congregationes omnium Strigarum, & Maleficorum, Necromanticorum, & cuiuscunque generis Professorum, certis nocturnis horis, locis & temporibus Dæmonis arbitrio constitutis, vbi vniuersis astantibus fit ista Professio. Priuata verò est illa, quæ fit cum ipso Dæmone pacto expresso cum iuramento, vt infra, citra tamen solennitates, & hominū multitudinem, vnde contra istos dicitur Esa. 28.

c. dixistis, percussimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. & de hac fit mentio in sum. confes. eod. titu. q. 4. in princ. q. 6. & 7. Fiunt quandoq; iisdem solennitatib. quibus fieri solent veræ & solennes Professiones monachorum in Christi religione, dum profitentur regulam monasticâ, relinquentes mundum. † Illi verò faciunt cōtrarium, quia relinquunt primò Deum Salvatorem, abnegantes illius nomen, & Baptismum, & postea reliqua Sacramêta Ecclesiæ, deinde adhærent Dæmoni, eidemq; perpetuam obedientiam spontanea voluntate promittunt, superaddentes etiam Sacramentum, & homagium indubitatum, adeò, quòd penitus efficiuntur Dæmoni subiecti, & plusquam vasalli, & ex tunc contrahitur inter hominem & Dæmonē amicitia quædam & pestifera societas, ex qua multa mala, & turpissima opera conficiunt, & quædam alia turpiora faciunt, quæ referre non audeo. *vide illum Moder. Theologum in d. tract. de strig. Demon. mir. libr. 1. in 4. c. vbi latius omnia ista posuit, & in sum. conf. eo. tit. 6. 3. in prin.* † Isti verò, qui Expressam Professionem fecerunt, reddunt etiam expressum cultum adorationis Dæmoni per solennia sacrificia, quæ ipsi faciunt Diabolo, imitantes in omnibus diuinum cultum cum cæremonijs paribus, luminaribus, & alijs huiusmodi, ac precib. quibusdam, & orationibus quibus instructi sunt, adeò ipsum adorant, & collaudant continuè, sicut nos Verum Creatorem adoramus. 26. q. 5. c. contra idolorum. & est gl. in c. accusatus. §. sanè. de heret. li. 6. & in summa. confes. eo. tit.

tit. q. 2. & 3. 26. q. 6. c. non obserues is. & eadem causa, & questio. 2. c. qui sine Salvatore. vbi est bonus text. in quibus autem locis, & quibus temporibus hæc faciant, dicitur infra quest. seq. Et hoc procedit, quia Diabolus summoperè desiderat ab homine adorari, & Deum ipsum Creatorem in hac adoratione imitari, quod prouenit ex illo peccato superbiæ, quo ipse Sathanas voluit se facere æqualem Deo, & pariter sicut ipse adorari, quod peccatum adhuc in se retinet, vt dicit S. Tho. in 2. 2. questio. 95. artic. 5. & S. Aug. in lib. 10. de ciuitate Dei, cuius dicta tradita sunt. 26. quest. 5. can. nec mirum. §. auguria. vers. sed hoc quosdam fallit. & vers. ad hoc. vbi dicitur, quòd † Sathanas ad hoc valde nititur, vt adoretur quasi Deus, & propterea illi qui interueniunt in dictis sacrificijs, & expressè ipsum Sathanam adorant, ipsi sunt cæteris prædilectiores: nihil petunt, quin exaudiantur ab eo, ex his quæ ipse facere potest, & si petuntur ea, quæ ipse facere non potest; fingit illa facere posse, & per multas illusiones decipit suos Professos. Et propterea dicunt quidam, quòd Sortilegia & Maleficia, quæ fiunt per istos, sunt cæteris atrociora, & grauiora; quippe, quia Diabolus summoperè cupit istis complacere, à quibus maius præmium recipiat: & isti sunt, qui solent quandoque struere imagines ceræ, vel cretæ, seu alicuius mixturæ, & similium. dicit S. Aug. in l. 21. de ciuitate Dei, hæc verba not. quòd Dæmones alliciuntur his rebus, characteribus, signis, & carminibus magicorum, non tanquam animalibus cibis, sed quasi Spiritibus signis: quia enim homines in

signum subiectionis eis offerunt solemnia sacrificia, & prostrationes faciunt, gaudent summo-
 perè huiusmodi reuerentiæ signa sibi exhiberi. Alliciuntur autem diuersis signis, secundū quod
 diuersis vitijs ipsorum magis conueniunt. *verba*
 7 *sunt S. Aug. relat. a per S. Thom. in trac. qq. disp. 1. par. in tit. de*
mirac. q. 10. vers. respondeo. in fin. vbi dicit, † quòd Dæ-
 mones certis temporibus obseruatis, & determi-
 natis, carminibus, & signis, ritibus, & imaginibus
 consecratis, vel potius execratis, euocati adue-
 niunt, quas imagines isti Malefici portare solent
 ad loca sacrificiorum deputata, quibus comple-
 tīs, composito ingenti igne, dictas imagines pri-
 mō baptizant in nomine Beelzebub, Principis
 Dæmoniorum, seu Sathanæ, & quibusdam alijs
 turpioribus verbis, quæ referre non audeo, qui-
 bus sic peractis, imagines prædictas igni adhæ-
 rent, & ibi petunt, quæ mala & infirmitates vo-
 lunt in vera naturali persona illius, quem, vel quā
 ipsa repræsentat imago, inferri, & quib. dolorib.
 & tormentis cruciari: quandoque enim acubus
 vel alijs ferramentis acutis perforant sibi capita,
 costas, femora, pectus, ventrem, aut aliam cor-
 poris partem, in qua cupiunt exoriri infirmita-
 tem in persona maleficiati. *de quibus imaginib. fit men-*
 8 *tio in sum. confess. in tit. de sort. q. 12. vbi dicit, † quòd hi,*
 qui faciunt dictas imagines, dicuntur Astrono-
 mi, & illas vocant Astronomatas, quæ omnia o-
 pere Dæmonum habent effectum: cuius signum
 euidens est, quia in eis necesse est scribi quosdam
 characteres, qui naturaliter intelligi nō possunt,
 & ad

& ad nihilum operantur, nisi ad opera Dæmonū execranda, & illinc ad modicum tempus auditur persona illa, contra quam Sortilegia, & Maleficia prædicta facta fuerunt, quòd grauitèr dolet, & lamentantur de maximo cordis, viscerum, ventris, femoris, stomachi aut capitis dolore, dicens, graui quadam infirmitate repentina cruciari, quam nullus medicorum cognoscere nec curare potest. Et hæc est illa, quã Sortilegus Dæmonis Arte Malefica sibi imposuit, interueniente postea Sortilegio Formali, vt infra dicam, & ista est veritas, cui nec sacri Canones, nec sacrorū Theologorum schola repugnat, vt in d. c. nec mirū. S. si autem quilibet opponit, circa finem. vbi ad hoc speciale quæsitum respondet S. August. & fatetur, & Dæmones possunt sanis corporibus Christianorum immittere ægritudinem mediante ministerio Sortilegi, & Malefici, sed reprehendit illos, qui credunt in eis propter periculum animæ, quia qui in illis credunt, recedūt à fide Christiana in totum, aut dubitant siue vacillant in ea, arg. c. 1. extra de heret. & diximus supra tit. 1. q. 2. † Non tamē 9 tibi persuade, quòd ex sola illa imaginum obseruantia, tactu, & cærimonijs, absque alia factura & Maleficio, possint huiusmodi infirmitates in dictis humanis corporibus exoriri, quia hoc esset ridiculum credere, sed fiunt postea venenorum compositiones, & conficiunt mixturas Maleficij, quòd præstant Maleficiando, aut in corpore, aut extra corpus. In corpore scilicet per pulueres venenorum commixtos in cibo, aut potu personæ

maleficiandæ, aut per varias vnctiões factas in aliqua corporis parte, in qua ægritudinem cupiunt exoriri. Extra corpus verò fiunt, quando ipsæ facturæ siue Maleficia sic in vnum composita absconduntur in lecto personæ maleficiandæ, super quo iactura sit, aut sub limine ostij camerae, vel alterius ostij, super quo persona ipsa maleficianda transitura sit, illaq; pedibus calcare continget, *de quib. latius infra dicitur in 6. q.* Et ita expressè Professi, peractis sacrificijs huiusmodi, sepius cõsueuerunt interrogare Sathanam in forma Idoli super altare existentem, vt futurorum aut præteritorum, siue præsentium occultorũ notitiam sibi demonstret. † Qui Sathanas sub Idolorum forma illa responsa restituit de præsentibus & futuris, valdè occultis, & remotis, verum & certum consuevit præstare respõsum, ex quo ipse, qui est spiritus liber, subtilis, & eleuatus, nulloq; premittitur pondere carnis, sicut homo, videt, & expressè cognoscit omnia q̄ fiunt, & facta sunt in vniuerso orbe terrarum, quæ omnia facilè huiusmodi indicare potest, sed quæ futura sunt, minimè, quia illa solus Deus nouit esse vera, put sunt vel erunt in suo esse. Quia apud ipsum, vt dicunt Theologi, nulla datur tẽporis determinatio præsentis, præteriti, vel futuri: quia omnia sunt illi præsentia in speculo Diuinę Maiestatis. Eo igitur excepto, nulla creaturarum habet certam notitiam futurorum, vt latius infra dicemus. q. 10. & habetur per Esa. 41. 6. Annunciate nobis quæ futura erunt, & dicemus, quòd Dij estis vos; & ideò Dæmon, q̄ est Dei creatura,

tura, vt habetur Gen. 1. non potest cognoscere futura ex certa scientia, sed per quasdam coniecturas, vt latius infra dicitur in 10. q. quotiescunque igitur fit interrogatio de præteritis, aut præsentibus, aut occultis, vel de his, quæ fiunt in lóginquis partib. redditur prompta responsio, sicut ab eo qui habet certam scientiam, vt not. in d. c. nec mirum. 26. q. 5. & notant Canonist. in c. 2. de sortil. & l. multi. C. eodem titul. ¶ quotiescunque verò quæritur notitia futuro- II rum, tunc non venit tam prompta responsio, sed tardior, dubia, & implicita; quippe, quia illorum in veritate ipse est ignarus, quorum certa notitia ad solum Deum spectat, & ad illum duntaxat, cui Deus voluit reuelare, vt habetur Isa. d. 41. c. & dixi supra à proximè, & habetur Act. Apost. 1. c. vbi dicitur: Non est vestrum noscere tempora vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. & per S. Th. in 2. 2. q. 26. art. 6. & dixi infra eod. quæst. 6. hi verò, qui Tacitam habent Professionem cū Dæmone, licet ipsi quoq; sua exercent Maleficia Dæmonis ministerio & suffragio, & corpora saucia ab huiusmodi lāguoribus sanant, nihilominus non habent eandē vim & potestātē, sicut hi, qui sunt expressè Professi: & sunt respectu illorum, vt ita dixerim, tanq̄ fratres nouitij, aut fratres tertij ordinis, respectu Professorū, cū ipsi tam in eorū Professionib. quam in cultu, imitentur cultū diuinū, & mores nostrę religionis, secundū diuersitatē Professionis, & cęrimoniarū: omnia tñ ad eundē effectū tendentia, vt dicit tex. in c. excōmunicamus. el. 2. in prin. extra de here. vbi dicitur, facies quidem habentes diuersas, caudas

12 verò adinuicem colligatas, &c. † Inter quas non omittam illas, quæ arte huiusmodi iactant se posse inuenire thesauros in locis valdè remotis, & subterraneis absconditos, & quandoque inducunt homines ad talè insaniam, vt foueas quàm ingentes conficiant pro inueniendis thesauris huiusmodi. Et ista videtur mihi quòd sit vna ex turpioribus illusionibus, quas Dæmon homini faciat, quia in rei veritate nunquam legi, vidi, nec audiui, quenquam ex Necromanticis, Magis, aut Sortilegis huiusmodi aliquos vnquam inuenisse thesauros, aut aliàs aurū vel argētum, sed quamplures vidi huic operi incumbentes, qui mirabiliter conati sunt velle experiri, post multos labores, & Diabolicas obseruantias, demùm nihil viderunt, nec inuenerunt, nisi terram: & ratio est, quia Deus non permittit, nec vult Dæmonem posse thesaurizare, quia aliàs sequeretur, quòd isti Magici, Necromantici, ac cæteri Diabolicæ fidei Professores essent cæteris Christi fidelibus ditiores ac præstantiores, & quamplures reperirentur ex ipsis Christi fidelibus, qui animo ditandi prosequerentur illos, nec curarent Christianã ipsam postergare fidem, vt magno thesauro abundarent, & venerentur ab omnibus. Quiniamò videmus hodie totum oppositum, quòd isti Sortilegi, Magi, Necromantici, & similes sunt cæteris Christi fidelibus pauperiores, sordidiores, & viliores, & in hoc mundo, Deo permittente, calamitosam vitam cõmuniter peragunt, demùm verò infelici morte pereunt, & æterni ignis incendio

dio cruciantur, vt in c. firmissimè. extra de heret. & 26.
 q. 5. nec mirum. & qua Dæmon argutè illos decipit,
 eadem & similibus promissionibus ipsi nos deci-
 pere student, sed non capiunt, nisi aliquos, qui
 sunt simplicis cognitionis, & carent intellectu &
 ratione, vel qui sunt nimium creduli & curiosi:
 qui auiditate quadam impudentes appetunt sci-
 re ea, quæ nulla ratione aut honesta causa com-
 petit sibi inuestigare d. c. nec mirum. §. auguria. vers. his
 ergo portentis. † Sed quæro nunc, an Astrologi, Chi-¹³
 romantici, & similes, qui ex signis cœlestibus, &
 aëtorum cursibus futura prædicunt, incidunt in
 peccatum? & videtur dicendum, quòd sic, quia
 istorum notitia ad solum Deum Creatorem per-
 tinet, vt supra proximè diximus, & habetur Esa. 41. cap. an-
 nunciate nobis, & c. Tu dic, aut isti Astrologi, & alij
 prænominati volût futura ipsa prædicere ex cer-
 ta scientia, & non licet eis, quia signa illa cœlestia
 sunt signa rerum, non causæ rerum, s. causæ fina-
 les; & licet inclinent naturam humanam ad ali-
 quod faciendum, non coartant, nec imponunt
 necessitatem; aliàs nulla esset in nobis liberi ar-
 bitrij potestas à Deo tributa, si cogermur con-
 tra voluntatem nostram peccare, vt dicit S. Tho. in 2.
 2. q. 27. artic. 6. & no. per Abb. in c. 2. de sort. aut prædicunt
 illa per modum demonstrationis, seu inclinatio-
 nis, & benè dicunt, dummodò non demonstrent
 necessitatem præcisam, neque causatiuam, in eo,
 quod ratione liberi arbitrij prudenter homo e-
 uitare potest, vt dixi, & isto modo nõ peccât nũ-
 ciando. † Iterum quæri potest de Chiromantia, 14

quæ est Diuinitio quædam quæ fit per lineamen-
 ta manus, an liceat fieri sine peccato, vel sine pœ-
 na; dic quòd eodem modo aut quis narrat præ-
 terita, quæ euenerunt illi, cuius manus intuetur,
 & non est peccatum, nec prohibitum, aut quis
 prædicat futura, & isto casu fit eadem distinctio,
 de qua suprâ; aut quis vult prædicere necessitati-
 uè, & certo modo, aut inclinatiuè. Primo casu Di-
 uinitio ista sapit hæresim, *per ea quæ suprâ proximè di-*
ximus, secundo verò casu non sapit hæresim, nec
 meretur pœnam, qui per illam prædicat: quia
 Vaticinium istius Chiromantiæ fit vt plurimum
 per regulas Astrologiæ, vt not. *isti summissa, maxime*
Io. Iec. in sum. conf. eodem titul. quest. 2. 3. & 5. & 8. Tho. d. dist.
95. artic. Aut nos loquimur de secunda specie quæ
 dicitur Amatoria, & hæc Sortilegia fieri possunt
 per vtrunque Professum, scilicet, Tacitæ & Ex-
 15 pressæ Professionis, sicut illa Diuinatiua; † sed ad-
 uerte, quòd hæc Sortilegia, & ea quæ sequuntur,
 tertiæ speciei, fieri possunt dupliciter, scilicet &
 in corpore, & extra corpus personæ malefician-
 dæ, vt *l. eorum. in prin. & l. multi. C. eo. tit. & l. si quis aliquid.*
§. qui abortionis. ff. de pœn. & l. 3. §. hac adiectio. ff. ad l. Corn.
de sicar. & habetur in dict. c. nec mirum. §. nullum suffragium.
in ver. sed hoc quosdam fallit, &c. In corpore enim fieri
 dicuntur per cibum vel potum regulariter. vt d.
 §. qui abortionis. & §. hac adiectio. extra corpus autem,
 hoc est, extra intestina, fiunt per aliquas mixtu-
 ras compositas ex herbarum folijs vel radicibus,
 metallis, reptilib. terræ, auium plumis, vel mem-
 bris seu intestinis eorundem auium, animalium,
 vel

vel piscium, aliarumque similibus rerum naturalium, illaque quandoque consuunt in chlamyde personae maleficiandae ad Amorem, vel sub capite lecti, super quo persona ipsa dormit, abscondunt, aut sub limine ostij camerae, aut alterius, super quo ipse maleficiandus vir, aut mulier transitura sit. Quidam solent apponere imaginem cerae, iuxta ignem ardentem, completis sacrificijs, *de quibus supra*, & adhibere quasdam preces nefarias, & turpia verba. Ut quemadmodum imago illa igne consumitur, & liquefcit, eodem modo cor mulieris Amoris calore talis viri feruenter ardeat, &c. † In istis etiam Sortilegijs ad Amorem, ut plurimum admiscuntur Sacramenta Ecclesiarum, sicut hostia consecrata, *ut not. gl. in c. accusatus. §. sanè. de heret. lib. 6.* vel nondum sacra, sed circumscripta notis, & literis sanguineis, super qua dici curant, quandoque vnam, duas, tres, quinque vel plures missas, quibus celebratis, tradunt hostiam ipsam non integram, prout est, sed in puluerem redactam, valde subtiliter personae maleficiandae, quam assumere faciunt in cibo, sicut in menestra, vel in potu; eodem modo faciunt cum calamintha immixta alijs speciebus, & tradita, ut supra in cibo, vel potu personae maleficiandae, ex quo dicunt illam esse naturae attractiuam, & quod poterit cor, & voluntatem absorbētis attrahere ad Amorem personae tradentis, sed omnes sunt nugae & Daemonis fallaciae, quae raro vel nunquam sortiuntur effectum, stante liberi arbitrij potestate. Nimirum quid esset, quod mulier casta &

honestā violenter traheretur ad peccandum, & ad amandum illum, quem natura ipsa suæ conditionis non patitur? quia nemo, *vt supra proxime dixi*, inuitus compellitur ad peccandum, nisi qui curiosè, & spôtè accedit ad peccatum, *d.c. nec mirum. S. auguria. versi. his ergo portentis*: non negatur tamen, quòd Dæmon astutia & sollicitudine sua non possit tam grauitè, & sollicitè mulierem ipsam tentare, & illi persuadere, adeò, quòd incidat in peccatum, & incipiat amare virum illū, quem prius nunquam nouerat. † & ideò dixerunt quidam magni Theologi, quòd si aliquis maleficiatus aut maleficiata reperitur, q̄ deuenit ad effectus, quò tendunt Maleficia prædicta, id profectò nõ prouenit virtute, & potentia Maleficij vel Sortilegij, rationibus prædictis, propter liberi arbitrij potestatem: sed deuenit virtute Diabolicæ tētationis, qui Dæmon, vt credentium animas facilius decipiat, ait, quòd firmiter credāt, quòd illa Sortilegia faciunt miracula, & vera sint eorum opera, ipsemet adeò vehementer, & sollicitè infestat mulierem ipsam tentationibus, & persuasionibus die nocteque, adeò, quòd nunquam finit ipsum vel ipsam aliquo momento quiescere, nec in somnijs, nec in vigilia, adeò, quòd multoties accedente maximè opera, & ministerio extrinseco Sortilegi, qui extrinsecus cooperatur, & literis amatorijs, & precibus, pollicitationibusque verbalibus, adeò, quòd fragilis sexus sæpè illaqueatur, & cadit in peccatum, & hoc nõ prouenit virtute, & potentia Sortilegij, sed Dæmonis tenta-
tio-

tionibus, & opera hominis extrinsecus coope-
 rantis, vt dixi, qui insectantur mulierem ipsam
 tanquam venatores feram, aut aucupatores auē,
 & necesse est, quòd post aliquod bellum reddat
 se victam in manibus hostis, & cedat ppter suam
 debilem naturam, & imbecilles vires, quas habet
 ad resistendum Diabolo, imò perquam facilis est
 credula, & quæ noua, sunt tam bona quàm mala,
 libenter appetit, vt no. *Gene. 3. & c. forus. de verb. sig. nec*
 dici potest hoc violenter fieri, sed spontè, quia
 mulier ipsa spòtè incipit incallescere in amorem
 illius viri, & voluntarie illum desiderat, & hoc e-
 uenit ex natura sua & voluntate, non violentia
 Sortilegiorum. Et hæc est facilior via ad flecten-
 dum pudicos animos ad libidinem, quàm alia, &
 maximè, si quando hæc tentatio fit, mittuntur
 nuncij, epistolæ amatorie, & similia ad mulierem.
 His vel similibus modis videntur faciliùs flecti,
 quòd vi ipsius maleficij. Et nota vnum valdè sin-
 gulare, quòd Sathanas videns, se minùs potètem
 in hac specie Sortilegiorum Amatoria, in qua nõ
 potest hominem inuitum trahere ad amandum,
 sicut in tertia specie, in qua etiam viro vel mulie-
 re inuita in eius corpore ægritudines intromit-
 tit, vt *infra latius dicemus in specie illa, & habetur in d. c. nec*
mirum. circa finem. in vers. sed hoc quosdam fallit, & c. † Ef. 13
 festus enim istius Sortilegij requirit puram, & li-
 beram voluntatem, quia nemo Amat inuitus, &
 licèt isti vulgares fateri soleant se inuitos Amare,
 & propter Poculum assumptum compelli ad A-
 mandum, hoc est falsissimum, si volumus intelli-
 gere

gere de necessitate præcisa, vt compellatur homo ratione, & voluntate, quia hoc non permittit Deus, ne tollatur liberi arbitrij potestas, quã habet homo: si tu diceres, compellitur homo persuasionibus Dæmonis, tunc dico, quòd non compellitur in ratione, sed in concupiscentia carnis, quia fragilis est, & nisi fortiter, & deliberatè resistat vel fugiat, incidit in laqueum, *vt latius infra dicam in hac quæst.* Et hætenus nunquam vidi, nec legi in Maleficiorum ordinationib. siue potius machinationibus ab istis Maleficis Sacrami-
 19 specie, † Et bis aut ter habui in facto Sortilegos, *Ex* qui huic Sortilegio siue Maleficio incumbentes, hostiam commiscuerant, vnum videlicet clericum religiosum, qui hostiam ipsam sacratissimam accipiebat, cuius partem ipse sceleratissimus, qui cupiebat Amari, assumpserat, dicendo quædam verba satis turpia atque nefanda, quæ hîc referre non expedit; reliquam verò partem hostiæ miserat ad ipsam mulierem, non in forma hostiæ, sed minutatim contritam, & in puluerem redactam, sumendam in cibo aut potu. Iterum habui *Ex* alium, qui hostiam ipsam nondum sacratam acceperat, & super illam circumcirca cum sanguine annularis digiti nonnulla verba satis turpia descripserat, deinde ipsam hostiam super altari imposuerat, hoc est, super nudo lapide sacro, sub linteamine tamen altaris absconditam, & à quodam sacerdote rotundæ conscientiæ, super illa quandoque missas celebrari fecerat, certis oratio-

rationibus ad eius propositum superadditis, de-
 inde hostiam ipsam sumpserat, quæ tamen non
 erat expressè consecrata, cuius partem pro se as-
 sumpserat, alteram verò partem personæ malefi-
 cianæ tradiderat, redactam in puluerem, vt p-
 ximè dixi; asserentes vterq; ipsorum, qui hostiam
 ipsam assumpserant, indissolubili amoris vinculo
 adinuicem colligandi. nihilominus nullum effe-
 ctum apparentem vidi nec percepi. † Nec sunt ad- 20
 huc anni duo elapsi, q̄ alium similè casum audiui *Ex*
 Romæ accidisse de quadam impudica muliere, in
 cuius cophinis repertæ fuere duæ hostiæ, super
 quib. ambabus erant descripta verba quædã san-
 guinea, &c. quas ipsa tenebat, vt asseruit, ad effe-
 ctum tradendi cuidã alteri mulieri, ad instâtiã
 viri, qui eiusdem mulieris Amorem concupiscebat.
 Aliàs quoq; nondum est annus elapsus, quòd duæ *Ex*
 impudicæ mulieres Romæ, quas vidi, & audiui ab
 excellentissimo viro Reuerendo domino Locum-
 tenente Reuer. D. Vicarij Papæ, qui illas captiuas
 habuerat, & examinauerat, quæ acceperant oleũ
 Baptismatis, quò inunxerant sibi labia, dicentes
 hæc verba, fides abrenuncio tibi, & cum labijs il-
 lic sic inunctis, deosculatæ fuerât viros quosdam,
 causa captandi Amorem ab ipsis, vt ipsæ asserebât:
 nihilominus demùm omne experimentũ fallax,
 & suorũ excessuum condignas vidi luere pœnas.
 Aliud exemplũ à triennio, & citra, in eadem vrbe *Ex*
 cõtigerat, q̄ quædã turpissimã mulier acceperat
 particulam cutis illius, qua infans indutus egre-
 ditur de vtero matris, quamprimùm venit in lu-
 cem,

cem, illamque similiter super nudo lapide sacra-
 to abscondiderat, & super illa plures missas nu-
 mero quinque celebrari fecerat, cutimque prædi-
 ctam postmodum assumpserat, & baptizauerat
 sub nomine personæ maleficiandæ, cum aqua Ba-
 ptismatis, & cærimonijs consuetis, deinde eandem
 in puluerem redegit, ad effectum tradendi per-
 sonæ maleficiandæ, tamen interim capta fuit, nec
 perficere potuit Sortilegium, sed congruas scele-
 21 ris sui luit pœnas. † Redeundo igitur ad propo-
 situm, dico, quòd isti Sortilegi sæpius requirunt
 remedia Sacramentorum Ecclesiasticorum in
 istis Sortilegijs Amatorijs, videntes forsan, quòd
 Diaboli auxilium non est sibi satis: putantes se-
 cundum Dæmonis persuasionem, quòd Sacra-
 22 menta huiusmodi summoperè commoueant a-
 nimos hominum ad Amandum terrena, & illorū
 cōcupiscētias naturales: sed in hoc, iudicio meo,
 summoperè decipiuntur, putantes tantum im-
 mensum Eucharistiæ Sacramentum mundanis
 lasciujs, & peccatis præstare suffragium, quia in
 sacrificijs nullū aliud est maius, per quod omnia
 tolluntur peccata, & anima Christiani per ipsum
 vnitur Deo, *de consec. dist. 2. c. cum omne crimen. & c. nihil
 in sacrificijs. & in clem. 1. de reliq. & vene. sanct. & ibi no. d.
 Card.* & similiter cætera Sacramenta, quæ ad ex-
 clusionem spiritus maligni, & purificandum ani-
 mam à peccatis, & ad confirmandum vnionem
 Fidei Christianæ adiuuenta fuerunt, prout est
 Oleum sanctum Baptismatis, Chrismatis, & Ex-
 tremæ vnctionis. *1. q. 1. c. detrahe. & c. firmissimè. de he-
 ret. &*

rer. & de consec. dist. 4. in princip & eadem dist. c. presbyteri. c. nullus ministrorum. & tetigi supra in tract. de heret. in 2. q. in prin. fatuum esset dicere, quòd illos contrarios effectus operarentur. † Sed ego credo, quòd Sathanas sub hac specie vehementer decipit illos Sortilegos, persuadendo illis, quòd istorum Sacramentorum abusus parit mirabiles effectus quo ad Amorem; sed hoc ipse facit in vilipendium Christianæ Fidei, & vt grauius offendat Diuinam Maiestatem. Quinimò, quandoque reperiuntur quidam sacerdotes, qui sunt adeò proteruæ & reprobræ conscientiæ, qui audent in ipso sacrificio missæ scienter, & dicere nonnullas prauas orationes & nefarias preces, & maleficiandâ personam nominare, & apprehensis Sortilegijs super altari manibus proprijs illa immolare Deo non verentur, exorantes, quòd suscipiantur exaudiendæ preces; vt illum, ad quem destinata sunt, sortiantur effectum; ex quibus apparet, quòd Sathanas adeò subtiliter operatur, quòd ab hominibus, & sacerdotibus Dei ministris apud altare sacratum cultum adorationis extorquet in maximum dedecus Ecclesiæ, & Diuinæ Maiestatis offensam illos decipit, prout vidimus supra proximè de thesauro. Quidam alij capiunt cutem virgineam infantis, de quo supra diximus, aut alterius quadrupedis nondum nati, hoc est, quando nascitur abortiuum, quam redigunt in membranam, quam appellant chartam virgineam, & tenent quandoque in forma quadrata, quandoq; verò in forma rotunda, sicut hostia, vel parum minùs, & su-

per illis describunt, aut scribere faciunt verba incantatiua, & coniuratiua spirituum, quibus immiscent certos characteres, & signa quædam extranea, quibus Dæmonum inuocatio continetur, *vt latius infra dicitur q. 8. †* qui Dæmones, magicis artibus aduocati, mediantibus istis Sortilegijs, characteribus & signis coacti, adueniunt certis temporibus obseruatis, & determinatis carminibus, & ritibus & imaginibus consecratis, vel potius execratis, *vt dicit S. Thom. in tract. qq. 1. partis. q. 10. versic. 9. in tit. de mira.* vbi etiam dicit, quòd per ista vel similia nomina Dæmones vocati coguntur venire, si Magus illos aduocat: & licet insint, & appareant aliqua nomina Dei, nihilominus illorum finis, & vltimus effectus semper tendit ad istud. Sed ideò illa Dei nomina apponunt, vt faciliùs legentes decipiantur, & credant per illorum nominum expressionem rem ipsam sanctam atque deuotam esse. Et ex istis quàm plurimas vidi, & abstuli de manibus Maleficorum, & inter alia sapiùs vidi ista verba inserta, agios o theos, agios ischyros, agios athanatos, hoc est Deus acharon, Deus immortalis, & clarum est, quòd hoc nomen acharon, est nomen Sathanæ, siue Beelzebub, *vt not. 4. Re.* dum Elias diuino nomine inspiratus reprehendit Ochosiam regem, qui derelicto diuino cultu, Deos extraneos adorabat, dicēs: Nunquid non est vobis Deus vester Deus Israël, vt eatis ad consuiendum Beelzebub, Deum Acharon: de lecto, quem ascendisti, non resurges, &c. Quidam alij admiscunt in ipsis Sortilegijs Amatorijs partem

partem aliquam chlamydis, aut camisiæ filum, si habere possunt, personæ maleficiandæ, & cum illis, & alijs mixturis, cõponunt facturas suas: quidam verò capiunt auium aut brutorum intestina vel membra, seu alia corporis vel membri particulam, prout quidam cepere iecur vulpis, oculos lupi, aut illius caput, cor cerui, noctuæ intestina, aut bubonis, linguam milui aut philomelæ, & similia. † Nec putes, quòd sola istarum rerù mixtura sufficiat ad causandum prædictos Amoris effectus, nisi adessent verba Diabolica exorcizantia, & Sortilegi mens, & intentio prædicta omnia Sathanæ vouëtis, & veluti sacrificia immolatis ad huiusmodi turpes effectus. Quemadmodum .n. per verù sacerdotem immolatur hostia, quæ Deo creatori cù deuotione offertur, ita per istos Maleficos & Sortilegos verum diuinum cultum imitantes violantesque, hæc eorum reproba sacrificia immolantur, quibus oblatis, & emissis precibus statim efficiuntur à Dæmone consecrata, seu potius execrata. *per not. in dicto can. nec mirum. §. sed hoc quosdam, &c. & Sanctus Augustin. in libro decimo, & vigesimo primo, de ciuitate Dei idem testatur, vide S. Thomam in tractat. qq. dispu. quest. 10. vers. nonum, prima partis in titul. de mirac. & in ver. respondeo, in fine. alioqui sequeretur, quòd quilibet alius Christianus extra illorum professionem, si haberet noticiam illorum verborum, posset eadem conficere Sortilegia, & eosdem effectus concipere, quod non est dicendum: per ea quæ suprâ dicta sunt, & per ea quæ habentur in dicto can. nec mirum. §. Necromantici.*

25 *vers. ad haec omnia.* † Tertia succedit species Sortilegiorum, quæ Malefica dicitur, & meritò, nam ex illa nullum bonum, sed omnia mala proueniunt; diuersæ ægritudines ex illis Sortilegijs in humanis aut brutorum corporib. exoriuntur, & mors quandoq; succedit citius, vel tardius, secundum Venenorum atrocitatem, aut lenitatem; & ista similiter dupliciter fiunt, aut in corpore, aut extra corpus; sicut Amatoria, excepto, quòd fiunt diuersæ compositiones, scilicet, ex diuersis speciebus, & mixturis, quia in specie illa præcedente, vt plurimum interueniunt res dulces, calidæ, & amœnæ humanæ naturæ, coadiuuantes naturalem calorem & potentiam luxuriandi, & ideo lex appellat illa bona vel non mala Venena, quia non sunt facta hominis necandi causa, vt l. 3. §. *hæc adiectio. ff. ad l. Corn. de sic.* In hac verò vltima specie, quæ dicitur Malefica, & propter odium vel indignationem, vt plurimum fit ad vindictam, & vltionem alicuius iniuriæ, fiunt diuersa, imò contraria Sortilegia, & Maleficia, in quibus mala Venena, scilicet ea, quæ facta sunt hominis necandi causa, vt plurimum commiscetur: quandoque plus, quandoque minus, secundum quod isti Malefici grauiorem vel leuiorem quarunt inferre iacturam, & ista Pocula Venefica sunt communiter frigida, amara, & noxia, & naturæ humanæ hominumque saluticontraria, vt dicit text. in l. *si*

26 *excepta. & l. si. in prin. C. eod. tit. de malef.* † & ideo lex appellat ista mala Venena, & non solum punietur ille qui ipsa potanda tradit, verum etiam qui illa confi-

conficit seu componit, tenet, & vendit. d. l. 3. S. hæc adiectio. Ex his enim variæ ac diuersæ proueniunt in humanis aut brutorum corporibus infirmitates, & ægrotudines insanabiles exoriuntur, scilicet, febris, tussis, phrenesis, dementia, dilucida interualla, intestinorum corrosio, cordis dolor intensus, vel capitis, vëtris mugitus, morbus soniticus, membri debilitatio, nerui alicuius attractio, vel alia similis calamitas, ex qua corpus paulatim consumitur, & absq; remedio medicorum tendit ad necem. Quandoque verò introducit virilis membri languor, & debilitas renum in viro, in muliere verò vuluæ arctatio, aut matricis frigiditas, & indignatio talis, ex qua vir redditur omninò impotens ad generandum, mulier verò incapax, & vndiq; reproba ad recipiendum sperma in coitu, & ad concipiendum, ita quod redditur inutilis pro matrimonio, & fit quandoq; separatio non dico thori, sed ipsius matrimonij, & datur facultas iterum nubendi illi qui petijt dissolutionē, & ego vidi semel in facto casum huiusmodi, vbi mulier cōquerebatur de viri impotentia, quæ ex Maleficio huiusmodi prouenerat, quæ durauerat per trienniū, prout iura requirūt, adhibita postea septima manu propinquorum fuit facta dissolutio matrimonij. *secundum quod habetur in ca. 1. & c. litera. de frig. & malef. & no. Doct. in c. fraternitatis. eod. titu.* quas compositiones, & mixturas isti Malefici ex pluribus speciebus venenorum componunt, quædam ex herbarum folijs, festucis aut radicibus, piscibus, animalibus, aut reptilibus ve-

27
 nenosis, lapidibus, atque metallis. *vide S. Thom. in tract. qq. 10. 1. partis, in titul. de mirac. versic. sextum.* quorum tamen quædam in liquoribus, quædam verò in puluerib. resoluta tenent, & cum ipsis Sortilegia sua fabricare student. † Quidam verò sunt, qui sola verborum potentia hominem aut brutum interimunt, aut ægrotare permittunt, & alia quædam miranda faciunt, *vt habetur in c. igitur genus. 26. quest. 4. & diximus supra hac questio. in princip. & tetigi infra eod. quest. sequent.* quæ omnia Dæmonis instructione, & doctrina nouerunt: & hæc sunt in veritate, quæ reddunt humana corpora languentia vel moribunda sæpè, licèt in ipsorum Maleficiorum, siue facturarum resolutionibus species, & materiæ quædam multùm extraneæ appareant, prout alias vidi pluries, quòd prædicti Maleficiati, postquam habuerunt remedium liberationis, sapiùs ex pectore pijiunt, aut ex ore euomunt, vel inferiùs per secessum emittunt acus, capillos, ferramenta, clauos, plumas, sulphur, lapides, & res demùm tales, quas impossibile erat, dictum maleficiatum potuisse comedere, non solùm integras, sed nec fractas, vel minutatim in frustra concisas. Vnde videtur quid mirandum: sed dic vt quidam dixerunt, quòd Sathanas ad maiorem hominum deceptionem facit apparere dictas extraneas species in resolutione facturæ, vt res magis miranda videatur, quandoquidem inspicuntur, & considerantur ea esse talis naturæ, & formæ, & qualitatis, quòd impossibile erat illa potuisse ingredi in corpore maleficiati per aliquam partem

partem naturaliter, sed in rei veritate non sunt
 veræ species naturales: & quòd sit verū, apparet,
 quia illa emittuntur per vomitū vel stercus, & sic
 inter illas materias liquidas apparēt à principio,
 cū primū exeunt de corpore, sed si seruares ma-
 terias illas biduo, triduo, aut quinq; dierum spa-
 cio, prout aliàs ego studiosè seruari feci, videres
 omnia ea liquefacta penitus, & ipsarum formas
 perijsse totas: q̄ si naturalia essent, p̄fectò in sua
 priori siue primæua forma remanerent, nec pos-
 sent per aliquos liquores aut humiditates corrū-
 pi, maximè ferrum, & lapides, p̄pter eius natura-
 lem duritiem, vt manifestum est omnib. † Quidā 38
 alij dixerunt, q̄ Dæmones, vt res miranda videa-
 tur, tunc temporis, quando maleficiatus puoca-
 tur ad vomitum, ad opus ventris, velocissimè, &
 inuisibiliter afferūt ibi species illas, siue materias,
 de quibus suprā, veras, & naturales, quas aliundè
 acceperāt, & attulerāt. Sed nota, q̄ licèt Dæmon
 sui potentia naturali hoc facere possit, & tã dex-
 tro modo illas inserere in vomitu vel stercore ma-
 leficiati, q̄ nullus hominum aduerteret, tñ prior
 opinio mihi magis placet: quòd sint apparentes
 species sub illis formis nō naturales. Quod sit ve-
 rum, apparet ratione prædicta, quia cōmuniter
 non durant sub illa forma, sed breui tempore re-
 soluuntur in illis liquoribus, cum quibus mixta
 aduenerant, prout ego pluries vidi, & manibus
 p̄prijs tetigi, quæ à principio, vt dixi, apparebant
 veræ, & naturales, & retinebāt in se nescio q̄ du-
 ri, tamen breui tempore, vt prædixi, resoluūtur,

& pereunt. Quandoque verò istæ mulieres Maleficae siue Malefici media nocte ingrediuntur Chalamum personæ maleficiandæ (in quib. quomodo, & qualiter ingredi possunt, maximè quando ostia, & fenestræ sunt omnia clausa, & fortissimis feris, & clauibus conclusa, *dicetur infra eod. q. 8.*)

29. † & maleficiandum ipsum, siue masculus sit, siue fœminina, dormientem, suis liquoribus, aquis, oleis, aut pinguedine, siue alijs similibus vnctionibus, plura & diuersa Venena continentibus inungunt, quandoque femora, quandoque autem vêtrem, aut caput, guttur, pectus vel costas, seu aliam partem corporis personæ maleficiandæ, quæ sic dormiens nihil sentit, & est tanta vis, & potentia illius Vnctionis, quòd paulatim, durante calore ipsius dormientis, ingreditur intus carnes, & vadit ad penetralia cordis viscerû maleficiati, vnde paulò pòst causantur ingentes dolores in corpore maleficiati, cum primum scilicet Maleficium vel factura, vt dicunt, tangit intestina maleficiati: illinc succedunt maximi vlulatus, & lamentationes quàm crebræ, & hoc vno modo Sortilegia Venefica fiunt in corpore, quia Maleficium siue factura tangit intestina. Alio modo fiunt similiter in corpore, per cibum aut potum, quia illa eorû Venena & Maleficas Mixturas in puluerem, vt plurimum redactas, in vino vel ferculis intromiscent, & isto modo tradunt mala fercula, & pestiferos potus ignaris, & his qui bona fide cum eis comedunt vel bibunt, & idèò consulo omnibus, vt quàm maximè præcaueant,

ne comedant vel bibant cum eis, qui dicuntur Malefici, aut cum Mulieribus Maleficis: sed fugiant eorum vel earum conuersationem. Et merito cōstituit Imperator, quod istorum conuersationem & amicitia, quamuis vetus sit, vnusquisq; omninò fugiat. *l. nullus. C. de mal. & math.* quia sunt inimici humani generis, & hostes communis salutis, *vt dicit tex. in l. & si excepta in pri. & l. si. C. eo. titu.* semperque student inferre aliqua mala in humanis corporibus, vel in bonis, & hoc faciunt Dæmone instigante, vt semper operentur malum contra aliquem ex Christi fidelib. & necesse est quod hoc faciant, imperante Sathana, postquam illius imperio se subiecerunt, & promiserunt obedientiam: *vt latius diximus supr à ea. q. in pri. in 2 specie.* † Alio modo fiunt hæc Maleficia. s. extra corpus, quod est quando isti Malefici abscondunt in capite lecti, vel in alia parte, super qua maleficiandus iacere debet, ipsa Venefica Sortilegia; aut sub limine ostij cameræ abscondunt eadem, dummodò persona maleficianda super illis transitura sit, & illa pedibus calcare contingat, quia statim facta calcatione, quando sunt in limine, vel facta iacentis corporis quando fiunt in lecto factura, ipsa sortitur effectum: recipiunt quãdãque certa Venena adeò atrocia & furibunda, quib. pedibus calcatis, statim perit, qui illa calcauerit: quãdam alia sunt quæ non statim occidunt, sed spacio duorum trium vel 7. aut 10. dierum plus vel minus, secundum quod voluerint ipsi Malefici, quia sciunt illa temperare, prout ex pluribus

30

confessionibus reorū istius criminis accepi, qui similiter falsi sunt, ex quibus rebus conficiantur, & qualiter fiat illorum temperatio, & quem effectum operentur singula, quæ hîc referre non licet; sufficiat tibi scire, quòd hæc fieri possunt arte & industria Dæmonis, ex rebus naturalib. ministerio & opera Sortilegi interueniente, vt fatetur S. Aug. l. 10. de ciuit. Dei. & habetur 26. q. 5. c. nec mirum. circa fi. & l. multi. & l. eorum. in princ. cum pluribus alijs ll. C. eod. tit. Et no. vnum, quod in omnibus Sortilegijs, cuiuscunque sint speciei, semper interueniunt Verba quædam Malefica, opus illud, quodcunque sit, Dæmoni consecrancia, & eius auxilium ad id faciendum, siue potius machinandum, inuocantia. Concludo igitur in hac materia, quòd in quolibet Sortilegio tria concurrere debent; Persona Malefica, scilicet, Professa. Verba Consecratiua, & Materia Consecrata, & ad illum effectum Composita, excepto Maleficio Incantationis, quod verbis tantum perficitur, vt habetur 26. q. 4. c. igitur genus. & q. 5. c. nec mirum. & supra diximus hac ea. q. in princ.

Q V A E S T I O I V .

S V M M A R I V M .

- 1 Sortilegia in quibus locis, & quo tempore fieri soleant.
- 2 Lux veritatis Christus vniuersum mundum illuminans.
- 3 Sortilegia quare potius de nocte quàm de die fiant.

Q Vartò quæro, quibus locis & temporibus hæc Sortilegia fabricantur, & vbi ipsi Sortilegi, & alij similes cōuenire solent? † Respondeo, quòd

quòd vt plurimùm in locis syluestribus, occultis, subterraneis, & ab hominum conuersatione remotis, & peregrinis, ruinosis atq; desertis, & semper de nocte fiunt, vt not. in can. episcopi. 26. quest. 5. ratio potest esse duplex. Prima; quia Dæmon post casum ex paradiso effectus fuit obscurus, & tenebrosus, vt concludunt communiter Theologi, & maximè S. Thom. in tract. qq. questio. 16. artic. 1. & 6. in tit. de Dæmon. consequens est, quòd omnia opera, quæ ipse facit, fiant in obscuro, & tenebroso loco, & tempore, eo maximè etiam, quia opera ipsa sunt peccata, quæ communiter dicuntur nigra, & opposita luci veritatis, virtutis, & iustitiæ, merito conficienda sunt tempore nigro, & obscuro: iuxta illud cõmune dictum: Qui malè agit, odit lucem. 18. qu. 2. c. perniciosam. † Lux enim veritatis est illa, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, quæ est Christus, vt habetur Ioan. 1. 3. 5. 8. capit. & l. inter claras. in prin. C. de sum. Trin. & est lux interna, quæ clarificat animã, & intellectũ hominis. de consecr. distinctio. 4. in principio. Sathanas enim virtutibus, bonis operibus, & veritati, quantum potest, aduersatur, ex quo ipse mendax est, & tenebrosus, vt suprã diximus, nimirum sic loca sordida, obscura, & tenebrosa sibi elegit ad similitudinem sui, vt notat. Ioan. tertio cap. & 81. distinct. ca. valent interdum. † Secunda redditur ratio, quare potius de nocte quàm de die hæc opera fiunt, quia si de die fierent, possent videri ab aliquo, & faciliùs discooperirentur eorum Maleficia, & deuenirent ad notitiam curiæ & iusti.

iustitiæ, & facilius caperentur punirenturq;. Ne igitur tam faciliè detegantur, & impediantur eorum opera fieri, & sacrificia celebrari, faciunt de nocte in locis prædictis, vt à nemine habeant impedimentum: per ea quæ suprâ dicta sunt & not. in d. c. epistopi. 26. q. 5. & 6. nec mirum. ea. q.

QVAESTIO V.

S V M M A R I V M.

- 1 Sortilegi quibus rebus, aut instrumentis in suorum fabricatione facinorum vtantur.
Futurorum responsa vt plurimum sunt dubia.
- 2 Sortilegia facta per homines Tacite Professionis per quæ fiant instrumenta.
Instrumenta Sortilegij Amatorij quæ sint.
- 3 Sortilegia extra corpus quibus fiant instrumentis.
- 4 Homo absque Dei gratia, Diabolo tentanti resistere non potest.
Diabolus plus timet signû crucis, quàm cætera omnia, quæ in mundo sunt.
Diabolus ante Christi aduentum duas manus habere dicebatur.
- 5 Christus per passionem suam à Diaboli manibus in se credentes eripuit.
Mulier ex se pudica quandoque ad libidinem Diaboli opera prouocatur.
- 6 Sexus muliebris res admodum fragilis, faciliè decipi potest.
Instrumenta tertie speciei Sortilegiorum quæ Venefica dicitur, quæ sint.
- 7 Venena mala proprie quæ dicantur, & quæ bona.
- 8 Sortilegia quadam fiunt ex particula cadaueris hominis.

- 9 Imagines de cera fiunt quandoque à Sortilegijs ad maleficiandos homines.
- 10 Imagines quare in Sortilegijs fieri soleant, cum nihil operentur.
- 11 Diabolus sub diuersis instrumentis & figuris docet Sortilegos diuersa committere flagitia.

Quintò quæro, quibus rebus, & mixturis, & instrumentis vtuntur isti Sortilegi ad hæc sua Sortilegia fabricandum? Respondeo, quòd varijs atque diuersis. Istorum pars maior declarata fuit *suprà eodem, q. 5.* nihilominus ad maiorem expressionem, quia materia ista non est minus confusa, quàm diffusa, dicam aliqua vltra ea, quæ ibi dixi. Ideò dic, quòd aut loquimur de prima specie, quæ est Diuinatiua, in qua quandoq; versantur Sortilegi qui sunt Professionis Expressæ; aliquando verò hi, qui Tacitæ sunt Professionis. Primo casu dic, quòd quotiescunque sunt in celebratione sacrificiorum, omnibus ferè, & eisdem instrumentis vtuntur ad sacrificandum, quibus vtuntur nostri sacerdotes Christianæ religionis; & cum illa reuerentia cultum Dæmonis sub idolorum forma celebrare solent, & offerre preces, qua & quibus veri sacerdotes Christianæ religionis verum diuinum cultum venerantur, vt not. Io. Iec. in sum. conf. in titu. de Sortil. c. 1. & 2. & not in c. nec mirum. 26. q. 5. & in c. contra idolorum. 26. q. 4. & not. gl. in c. accusatus. §. sanè. de heret. libro 6. & ibi D. Arch. Gemin. & alij, vbi expressa fit mentio de istis sacrificijs. In locis enim, quæ *suprà* proximè diximus, quæ ipsi retinent loco

tem-

templorum, solent sæpiùs construere aras, & super eisdem ponere idola, & alias diuersas imagines, quibus in ipsis sacrificijs, & precibus offerre solent thura, & alios diuersos suffitus, deferunt etiam tunicas quasdam loco camisiæ, cottæ, tunicellæ, patinæ, vel piualis, & cum illis celebrant sacrificia, habentque inter ipsos quosdam, qui meliùs cæteris sunt dispositi ad illas cerimonias exercendum, quos illis præponunt, & appellant Sacerdotes, sicut apud veteres dicebantur sacerdotes Apollinis, & similes; & nunc idem obseruant Iudæi inter se: isti enim sunt, qui sacrificia ipsa manibus proprijs celebrant, & ministrant, & maximo reuerentiæ cultu Diabolum venerantur, ac si verè esset illorum Deus, & hoc est, in quo Diabolus summoperè delectatur, vt adoretur. *d. c. nec mirum. & per S. Thom. in sum. quest. 94. artic. 3. in titu. de superst. & habetur Matth. 4. c.* quibus completis sacrificijs, ipsi Sortilegi suas proponunt interrogationes de his, quæ noscere cupiunt, & ab ipsis idolis voce Diabolica responsa suscipiunt de futuris, ac de præsentibus occultis, secundum quod ipsi magis scire cupiunt, licèt futurorum responsa sint vt plurimum dubia, & ad plures sensus accommodanda, quoniam futurorum ipse Dæmon est ignarus: quatenus vellet illa prædicere ex certa scientia, prout sunt in suo esse, *de quo latius dicam*

2 *infra quest. seq.* † Secundo verò casu, quando ipsa Sortilegia fiunt p homines qui sunt Tacitæ Professionis, & tunc diuersa interueniunt instrumenta. Quandoque illa faciunt in aqua per Hydro-

man-

mantiã, quandoq; in igne p Pyromantiã, quãdoq;
 in terra per Geomantiã, quandoq; verò vtuntur
 aere, quando faciũt per Aerimantiã, vt latè ponit,
 & declarat ista d. Host. in sum. de Sort. §. 2. quandoq; fa-
 ciunt illa ex inspectione intestinorũ auium, ani-
 malium, aut per eorundẽ voces, garritum, occur-
 sum, & similia, vt latè diximus suprã eod. q. 2. & habetur in
 c. igitur genus. 26. q. 4. & q. 5. c. nec mirum. & Io. Iec. in sum.
 conf. in titul. de Sortileg. q. 2. vers. diuinatio. alij respiciunt
 in astrolabio, vel in clauicula Salomonis, vt in c. 2.
 extra eodẽ titul. Si verò loquimur de secunda specie
 Sortilegiorũ Amatoria, distingue: Aut ipsa Sor-
 tilegia fiunt in corpore, aut fiunt extra corpus.
 Hęc enim distinctio non conuenit priori speciei.
 In corpore enim communiter fieri solent per
 cibum, vel potum, vt l. 3. §. adiectio autem. ff. ad l. Corn.
 de sic. & l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn. & l. eo-
 rum. in princip. & l. multi. Cod. de mal. & math. & in qui-
 bus poculis & mixturis commestibilib. commi-
 scentur multa, quę latè diximus suprã eodem. question. 3.
 3
 quas non expedit iteratò repetere. vide ibi. † Si ve-
 rò fiunt extra corpus, & tunc interueniunt quæ-
 dam ligaturę, quas ipsi Magistri cõsuunt in chla-
 myde maleficiandi, aut in alia parte latenter ab-
 scondunt, sicut in lecto inter plumas, vel mate-
 ratia, aut sub limine ostij, vel alio loco, super quo
 persona maleficianda transitura, aut iacitura sit,
 & vltra ea quę diximus ibi in 3. questione. adde quòd
 ipsi Sortilegi admiscunt sæpius in istis Amatorijs
 aquam benedictam, scilicet fontis Baptisimatis,
 aut communis amphorę existentis in Ecclesia,

aut oleum sanctum Baptismatis, chris-matis, aut
extremæ vnctionis, ramos oliuarum benedicta-
rum, frondes palmarum, candelas benedictas,
sacros Agnos deos, thura benedicta, cerei pascha-
lis, & his similia. Quandoque autem capiunt ali-
qua ex reliquijs Sanctorum Martyrum si habere
possunt. s. particulas ossium, capillorum, vel vesti-
um. Alij autem capiunt frustula quædam indu-
mentorum sacerdotalium, aliorumque panni-
culorum benedictorum, quibus sacra mysteria
venerantur, celebranturque sicut camisi, corpo-
ralis purificatorij, tunicellæ, manipuli, amiti, sto-
læ candidæ, lapidis sacrati, mappæ altaris, pati-
næ, sudarij, calicis, & similium; & ista omnia, vel
eorum partem, admiscere solent in ipsis Sorrile-
gijs Amatorijs, adhibitis eorum nefandissimis
precibus, & Diabolicis verbis, ad turpes libidinis
actus, tot sacramentorum, & aliorum sacrorum
perpetrantes abusum. Nec omittam vnum,
quod quidam ex his, qui sunt Expressæ Professi-
onis, deserunt quandoque imagines quasdam ad
loca sacrificiorum, terra, vel cera, aut gumma-
rum, seu alia quavis mixtura confectas, illasque
baptizant prius nomine personæ maleficiandæ,
sub deuotione, & inuocatione Diaboli, cum eis-
dem cæremonijs, quibus vti solent nostri sacer-
dotes in vero Baptismate: & adiiciunt quædam
verba valdè turpia, & nefanda, quæ hic inferere
non placet, ne quenquam fortassè nimis curio-
sum ad illorû experientiam concitarem, quam-
uis alius extra Professionem effectus huiusmodi
efficere

efficere non posset, *vt latius diximus supra in fin. 3. q.*
 quib. imaginibus quandoque aperiunt pectora,
 & ipsarum corda ingenti calore ignita reddunt,
 aut tantum detinent quod liquefiant, putantes,
 quòd eodem modo cor hominis maleficiadi, vel
 mulieris, simili amoris ardore aduratur, seu mol-
 lificetur, & obediens reddatur ad votum Sortile-
 gi, vel Amantis, sed stulti non aduertunt, quòd
 Dæmonis fallacia vehementer decipiuntur, *vt ali-*
às diximus supra in d. 3. q. si tamen postea appareat,
 quòd mulier flecti videatur, & amari incipiat, id
 non prouenit virtute & potentia Sortilegij, sed
 Diabolicæ tentationis, & opera extrinseca alicu-
 ius hominis, qui ipsam sollicitat, & persuadet, *vt*
diximus supra d. 3. q. † Pro cuius corroboratione ad- 4
 de quod dixit *Bonauent. in 2. seq. dist. 28. num. 39.* vbi di-
 cit, quòd tanta est vis Diabolicæ tentationis,
 quòd homo isti absque Diuina gratia resistere
 non potest, non quòd hominem præcisè com-
 pellat ad peccandum propter liberi arbitrij po-
 testatem, & gratiam passionis D. N. Iesu Christi,
 sed tanta est quandoque ad malum hominis in-
 clinatio, & voluntatis pronitas, quòd nisi esset
 aliud sustentans, necesse haberet homo quando-
 que motu voluntatis in malum incidere. Diabo-
 lus enim nihil est quòd magis timeat, & vehe-
 menter abhorreat, quàm signum siue figuram
 crucis, & memoriam passionis D. N. Iesu Christi,
 & ratio est, quia ante aduentum Christi, & illius
 passionem Diabolus habebat mirabilem pote-
 statem super omnes homines viuentes. Habebat

enim duplicem manū; vnā, quæ dicebatur manus attrahens, alterā, quæ dicebatur manus compellens. Manus. n. attrahēs erat illa potestas, qua ipse Sathanas trahebat ad limbum omnes iustos, & sanctos viros. Manus verò compellens erat illa potestas præcipitandi hominē in malum, vel per fallaciam, vel per violentiam, quia tunc tentabat vt draco, tentabat vt leo. Omnes. n. homines, vel per fraudulētiā, vel per violentiam superabat: quę magna ipsius potestas debilitata fuit per passionem D. N. Iesu Christi, per quem apparuit lumen Veritatis, & interiūs per Diuinam inspirationem, & exteriūs per humanam instructionem, ita quòd nos omnes à manibus illius liberauit: & propterea Diabolus tam fortiter abhorret † memoriam passionis prædictæ, per quam eius potentia debilitata fuit, & nobis liberi arbitrij vires, & potestas gratis restituta est, nihilominus remansit sibi illa generalis tentandi facultas, quam potest contra omnes indifferenter exercere Deo permittente, imò contra ipsummet Iesum illam experiri voluit, vt habetur Matt. 4. 6. non tamen habet nunc illam per modum violentiæ, sed persuasionis & fraudulentæ, quorum tot, & tantas ipse habet, vt vix homo illis resistere possit, ista sunt verba not. S. Bonauent. in 3. sent. dist. 19. quest. 3. num. 22. & 23. Redeundo nunc ad propositum, dico non esse mirum, si mulier pudica ex se, quandoque flectitur ad libidinem, & dirigit cor suum ad eundem illum, quem prius nullo modo cognouerat, quod solum prouenit ex illa festina, & in

& infatiabili Dæmonis tentatione, quæ intrinseca est, sollicitans animam, accedente postea Sortilegi extrinseca operatione sermonis, ambasiata, literarum amatoriarum, & alijs similibus extrinsecis sollicitationibus: quæ propriè sunt causa immediata lapsus ipsius mulieris, vt incidat in laqueum † & quia muliebris sexus fragilis est, facile decipitur, flectitur & apprehèditur, vt habetur *in c. forus. de verb. sig. & not. gl. in ca. 1. de cland. desp. 32. q. 7. c. quod proposuisti. & 33. q. 5. ca. Adam, & ca. mulier, & dixi inf. eod. q. 6. in fi.* Sortilegia verò ipsa, qualiacunque & quotcunque sint, non sunt causa immediata flectendi pudicum animum, &c. sed dicuntur causa mediata, & remota: propter quã Dæmon magis deliberatè studet illam tentare, & capere in laqueum, postquam per turpem abusum illum sacramentorum in grauem offensam Diuinæ Maiestatis obtinuit Diuinum cultû prosterni, & ipse vt Deus adorari, & hoc est, quod ipse magis desiderat quàm aliud, vt alias diximus *suprà q. præced. & latius dicam inf. in fi. huius q.* Tertiæ speciei instrumenta similiter plurima sunt, quorum partem vidistis *sup. 3. q. quib. aliqua superaddam.* Ideò dico, quòd aut fiunt in corpore per cibum, vel potum, aut extra corpus, aliquo ex modis prædictis. Primo casu nota vnum breuiter & generaliter, quòd omnia hæc Sortilegia siue Maleficia Venefica, quæ fiunt in corpore, non fiunt absq; Veneno, sed omnes illę mixture cõpones, & pocula sunt mixta Veneno aliqua mitiori, vt minus officiat, aliqua verò atrociori, vt citiùs vulnerent, vel

occidant, quæ, vt dixi, ex diuersis rebus conficiuntur. Quædam ex herbarum folijs, festucis, aut radicibus, quædam ex venenis serpentum, quædam ex reptilib. terræ animalib. vel piscib. venenosis, lapidib. sulphure, gummi, ære, plumbo, argento viuo, quod ipsi Mercurium appellant, alijsque diuersis metallis in puluerem redactis, seu alio modo combustis, & sic ex rebus naturalib. illa componunt Dæmonis instructione docente. Et hæc sunt quæ in veritate diuersas inducunt

7 ægri tudines in humanis corporib. † & propter eam lex vocat ista Mala Venena, quæ sunt facta hominis necandi, aut ægrotandi causa. *l. 3. §. adiectio autem. ff. ad l. Cor. de sis. & l. si quis aliquid. §. qui abortio nis. ff. de pæn.* Bona siue Non Mala Venena dicuntur ea, quæ non sunt composita ad nocendum, nec facta hominis necandi causa, vt sunt illa Amatoria, quæ in poculis amatorijs communiter commisceri solent *d. l. 3. §. adiectio autem, & d. §. qui abortio nis. & ibi Bar.* Aut illa fiunt extra corpus, scilicet extra cibum, vel potum, & diuersas similiter vnctio num mixturas, & venenorum compositiones accipiunt, quibus maleficiandorum corpora dormientium lenire & perstringere solent: & quamprimum ipsa vnctura ad præcordia penetrauerit, quæ facillè penetrat stante calore dormientis, statim audiuntur gemitus, & maximi vlulatus insurgunt, quos edit persona maleficiata dolore quem sustinere non potest. Quidam alij Sortilegia huiusmodi sub alia forma composita consulant latenter in chlamyde, aut abscondunt in le-
cto

Et ipfius maleficiandi, feu in aliquo loco subter-
 raneo fouea facta, aut sub limine oftij, super quo
 deftruendus tranfiturus fit, & pedibus illa calca-
 re contingat. Quidam autem capiunt refidua
 quædam ex corpore perfonæ maleficiandæ, fcili-
 cet capillos, dentes, vngues, pilos, fiue fetas cor-
 poris, fanguinem fi habere poffunt, aut particu-
 lam pelliculæ manus, vel pedium. Alij verò capi-
 unt particulas veftium earundem perfonarum,
 caligarum, folearum, fiue planellarum, calcia-
 mentorum, camifæ, difploidis, birreti, fcuffiæ
 aut veli muliebris, cinguli fiue zonæ, stringarum,
 & fimilium. † Quidam etiam capiunt particulam
 corporis alicuius cadaueris eorum. ſ. qui iam ſe-
 puliti fuerunt, & vt plurimum quærunt illorum
 cadauera qui furca ſuſpenſi, aut alia turpi morte
 periere, & illorum vngues quandoque aut den-
 tes, capillos, aures, oculos, barbam, manum, pe-
 dem, vel digitum, aut aliquod ex eorum intef-
 tis. ſ. cor, iecur, epatem, fiue pulmonem, rete
 ventris partem, aut inteflinorum pinguedinem,
 neruos, oſſa, vel carnem; & cum iſtis alijs & ſimili-
 bus turpiſſima componunt Sortilegia. Quidam
 alij capiunt particulas quasdam veſtium ipſo-
 rum cadauerum, cum quibus humati fuerunt,
 Quidam alij capiunt chordam fiue capiftrum vi-
 ri laqueo ſuſpenſi, aut illius camifam, & cum illis
 ſimiliter quamplura mala turpiſſime execran-
 tur, nec verentur nocturnis temporib. cadauera
 ipſa exhumare, aut ipſimet in ſepulchris ipſo-
 rum intrare, & hæc pluries habui in factio Romæ,

& ab ipsis reis in eorum examine per plures spontaneas confessiones accepi, quæ quidem omnia fuerunt per demonstrationem ad oculum verificata. Quidam verò ceperunt auium aut ferarum intestina, membra, ossa; plumas, vel retas, Quidam de oculis aut capite vel dētib. lupi. Quidam de iecore vulpis, pedibus, vel cornibus cerui, capite vel lingua milui, pedib. vel vnguib. castoris, quid de ore vel beccho aquilæ, quid de galli cristæ, & testiculis, & alijs quam pluribus. † Quidam sunt, qui imagines ceræ, vel alterius mixturæ cōficiunt, illasque portant ad loca sacrificiorum, quib. completis, imagines ipsas sub nomine personæ maleficiandæ certis adhibitis cæremonijs baptizant, omnia opera ipsorum cum deuotione Sathanæ offerentes, quib. sic oblati, & execratis imaginib. ignem ingentem apud ipsas cōfouent, illasq; spinis, acubus, clauis, vel alijs rebus acutis, quandoq; in capite, quandoq; in vultu, in gutture, in renibus, pectore, femore, costib. aut ventre, vel similibus locis perforant, & cruciant, deprecantes continuè, vt verum corpus maleficiandi easdem patiatur puncturas, & pœnas, & eisdem doloribus crucietur, ac si eius corpus his instrumentis verè perforari contingeret, & licet sæpius persona maleficiata in eadem corporis parte similes dolores intolerabiles patiatur, nihilominus non proueniunt virtute, vel potentia dictarum imaginum, vel sacrificiorum, sed potius ex vnctionibus & alijs mixturis veneficis, quæ adhærent corpori ipsorum maleficandorum,

dorum, vt *suprà dictum est in 3. q.* Sed quæro † nunc, 10
 si dictæ imagines nihil profunt nec operantur
 effectum in Sortilegio, quare fiunt? Respon.
 quòd licet ex istarum imaginum factura non
 subsequantur immediatè effectus, de quibus su-
 prà, tamen ex longinquo & mediatè sequuntur,
 quia Dæmon inter alia desideria sua hoc maius
 habet, vt adoretur ab homine ad similitudinem
 Dei, vt *suprà proximè dixi*: sed vt promptiùs, & faci-
 liùs adorationem ipsam consequatur, & augeat,
 docuit Sortilegos suos hæc Sortilegia per ima-
 gines fabricare, illasque primò, & ante omnia
 baptizare, & cum illis preces more sacerdotali
 offerre, ad hoc vt cultus suæ adorationis ampli-
 ficetur, & latius extendatur; & sub isto colore ca-
 ptandi amorem, inferendi ægrotudinem, inueni-
 endi thesaurù, vel alio simili modo decipit istos
 ignaros: nihilominus opus Maleficij perficitur
 Venenis, quæ sunt propriè causa imediata ægrotu-
 dinum, istæ verò imagines dicuntur causa remo-
 ta, & mediata, propter quam Dæmon subtiliùs
 & diligentius satagit ad instructionem veneno-
 rum, & illorum exhibitionem, ita quòd persona
 maleficiata audiat quod habet in corpore, &
 ideò ista dicitur causa remota, & mediata ad ma-
 leficium, mixtura autem poculi, aut vnctionis est
 causa immediata, vt *no. in c. nec mirum. 26. quæst. 5.*
 † Ex quibus vides, quòd Sathanas sub diuersis 11
 signis, instrumentis, mixturis, compositio-
 nibus, ligaturis, characteribus atque figuris
 instruit Sortilegos ad conficiendum diuer-

sa Maleficia, secundum diuersas hominum opin.
 quas prosequi intendunt, & vt facilius Dæmon
 simplices credentium animos fallacijs suis ap-
 prehendat, sapius Sortilegia ipsa sub aliquo te-
 gmine sanctitatis abscondit, aut cultu veræ de-
 uotionis obumbrat, vt res videatur honesta, &
 sanctitatis deuotione foueri: & ideò istæ mulier-
 culæ, vel similes in dissolutione dictorum Sortile-
 giorum semper quasi iubent dicere angelicam
 salutationem, siue dominicam orationē, hoc est,
 Aue Maria, vel Pater noster, ad deuotionem ali-
 cuius S. Apostoli, vel Martyris, seu sanctarum vir-
 ginum. Ad deuotionem verò Dei, & beatæ pas-
 sionis, seu virginis Mariæ nunquam, nec reperies
 etiam, quòd faciant vnquam dicere symbolum
 fidei. s. credo in vnum Deum, &c. & hoc est quòd
 Diabolus vehementer abhorret, vt aliàs diximus su-
 præ ea q. quia per illud fidei Christianæ obseruan-
 tia, & Dæmonis exclusio demonstratur; ipsæ verò
 mulieres aut viri, remedia huiusmodi, vt pluri-
 mùm faciunt instructione & suffragio Diaboli;
 & ideò dicuntur superstitiosa, & reprobata, vt latius
 dicemus infra in seq. q. vbi plenius examinabimus il-
 lum articulum, an, & quando liceat maleficia-
 tum, contrario Maleficio liberare, & quomodo,
 & qualiter cognoscatur, an remedia ista sint
 superstitiosa, & reprobata, vel non, & ca-
 su quo sint damnata, qua pœna
 puniatur, qui illa scien-
 ter exercet, ibi
 dicetur.

QVAESTIO VI.

S V M M A R I V M.

- 1 Effectus Sortilegiorum qualiter causari possint in corporibus humanis mediantibus rebus, siue mixtis, siue simplicibus.
- 2 Diabolus rerum naturalium, & secretorum natura maiorem habet cognitionem quam omnes simul homines.
- 3 Diabolus qualis in sua conditione fuerit, & qualis post lapsum.
- 4 Intellectus an fuerit post peccatum obtenebratus in Daemonibus.
- 5 Diabolus praeteritorum, aut praesentium occultorum homini incognitorum optimus est interpres.
Diabolus furti, adulterii, & cetera quaeque vitia quamquam occultissima cognoscit.
- 6 Futura dupliciter cognosci possunt.
Diabolus rerum principia cognoscit, cui magis nota est virtus causarum naturalium quam hominibus.
- 7 Diabolus quare quandoque futura praedicat ex certa scientia, quam non habet ipse.
- 8 Arte Magica sciri possunt quae in locis distantibus, seu remotis sunt.
- 9 Diabolus imbutis artibus magicis reuelat alia cognitu impossibilia.
- 10 Diabolus nulla capitur obliuione aut ignorantia rerum naturalium aut secretorum naturae.
Dæmones elementorum, metallorum, lapidum, herbarum, plantarum, reptilium, auium, piscium, & motuum caeli notitiam habent.

- 11 Diabolus in omnibus artibus liberalibus omnium hominum est longè doctissimus.
Diabolus ex quib. reb. mixturas, aut cōpositiones faciat.
- 12 Diabolus quadam in puluerem, & quadam in pinguedinem redigere docet ad facienda Sortilegia.
- 13 Pocula abortionis dicuntur, quæ dantur alicui, vt foetum adat immaturum.
Virtus generatiua quãdoq; impeditur per Sortilegia.
- 14 Matrimonium quandoq; per Ecclesiam separari mandatur ob impotentiam cōeundi.
- 15 Maleficiatus quidam ne cum vxore copularetur, qualiter fuerit liberatus.
- 16 Liberandus à Maleficio iubetur signum crucis omittere.
- 17 Malefici seu Sortilegiani, & qualiter pluuias, grandines, & fulgura inducere possint.
- 18 Aegritudines seu morbi quos inferunt Malefici, nō ex imaginibus, aut ceremonijs proueniunt, sed ex mixturis & rebus naturalibus applicatis.
- 19 Diabolus quare à Deo permittatur ad eò inhonestè res diuinas, & suæ adorationis cultum deturpare.
- 20 Sortilegum, seu Maleficum an liceat impunè consulere ad tollendum Maleficium.
- 21 Ius Ciuile pro soluendis Maleficijs permittit recursum ad Maleficos, sed non Ius Canonicum.
Infirmitates an possint licitè sanari per ligaturas & quadam verba superstitiosa, quibus vt plurimum vtuntur muliercula.
- 22 Remedia sanatiua qualiter cognoscantur superstitiosa vel non.
- 23 Nomina hebraica Dei, & Angelorum ab aliquibus conficta, an deferantur licitè pro remedio sanitatis.

Sextò quæro, † quomodo potest esse, quòd ex
 præmissis rebus simplicibus aut mixtis, effe-
 ctus Sortilegiorum huiusmodi, & tot accidentia
 in humanis corporibus, ita fortiter causentur,
 seu etiam tollantur, aut futurorum occultorum-
 ve reuelationes tam clarè succedere possunt. Nā
 quibusdam ridiculum potiùs quàm credibile esse
 videbatur, quòd ex tactu vnus imaginis ceræ,
 cretæ aut alterius mixturæ, si tangatur in aliqua
 parte sui corporis per Maleficum, in eadem parte
 corporis personæ maleficiandæ statim exoriatur
 infirmitas, & causentur dolores intensi, aut amo-
 ris cupiditas, & vehemens libido præparet incen-
 dia cordi, & sic de singulis alijs Sortilegiorum
 speciebus; hæc enim videntur esse satis remota à
 credulitate recti iudicij, & tamen in rei veritate
 effectus, & accidentia huiusmodi negari non po-
 test, quòd veniunt atque recedunt opera & mini-
 stero dictorum Sortilegorum. Et ideò pro faci-
 liori solutione istius dubij: Videndum est primò
 de virtute, & potentia Dæmonis; quæ & qualis sit,
 & quam potestatem habet super homines, qua
 cognita, facilis reddetur solutio istius dubij. † Sci-
 endum est enim, quòd Angelus Sathanæ, qui est
 propriè Diabolus, mirabilem habet virtutem, &
 potestatem cognitiuam circa naturalia, & secre-
 ta naturæ. Plus enim de ijs ipse solus est instructus,
 & benè informatus, quàm omnes homines de
 mundo simul. *ita dicunt Theologi, & maximè S. Thomas*
in tractat. qq. 16. artic. 6. in titul. de Dæmon. & Sanct. Aug.
libro 10. de ciuitate Dei, & habetur in can. nec mirum. 26.

q. 5. ex quo enim ipse Angelus est substantia spiri-
 tualis, & pura intelligentia, habet omnes virtu-
 tes intellectiuas, & omnia secreta naturæ, quæ
 naturaliter spectant ad Angelum, siue bonum, si-
 ue malum. *de quibus latius per eundem Tho. in d. li. qq. 16.*
art. 1. 2. 6. & per totum de Daemon. & q. 6. art. 4. 6. in tit. de
mir. Deus enim, dum à principio creauit naturam
 angelicam in paradiso, eandem virtutem, & po-
 testatem dedit Angelo Sathanæ quam dedit An-
 gelo lucis, quia à principio omnes lucidos, &
 præclaros creauit. *ita dicunt omnes Theologi, & habetur*
Ezec. 28. c. dum loquitur de Diabolo figuratè in per-
 sonam regis Tyri, dicēs: Tu signaculum similitu-
 3 dinis, † plenus sapientia, & perfectus decore, in
 delicijs paradisi Dei fuisti, omnis lapis preciosus
 operimentum tuum, sardius, topazius, & c. tu
 cherubim extentus, & protegens, posui te in
 monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum
 ambulasti perfectus in vijs tuis, à die conditionis
 tuæ, donec inuenta est iniquitas in te. Peccasti, &
 eieci te de monte sancto Dei, & perdidisti te, o
 cherubin, hæc dicit Dominus Deus. *habetur etiam*
de hoc de conse. dist. 1. c. hi duo. & not. 26. q. 5. c. nec mirum. S.
sed hoc quosdam, & c. vbi S. Aug. loquens de acutissi-
 ma intelligentia Diaboli, dicit, quantò magis
 potest Diabolus cognoscere ægritudinem esse
 mortalem, vel non, si hæc eadem cognoscit ho-
 mo per quasdam coniecturas, & signa, multò
 magis illa cognoscit Diabolus, quem Angelica
 potestate sublimem prophetica oracula fuisse te,
 stantur. *idem dicit Th. d. q. 16. de Dam. Quam primum*
 igitur

igitur Sathanas, qui tunc propter illius summam pulchritudinem & splendorem Lucifer vocabatur, incidit in peccatum superbiæ contra suum Creatorem, volens se facere æqualem Deo, credens posse exercere vires suas in cælo, & alijs prædominari, præter & contra Dei voluntatem, statim ipse cum sequacibus suis de cælo expulsus fuit, & pro sua æterna habitatione statutus fuit infernus locus teterrimus, & tenebrosus, & propterea perdidit omnem beatitudinem, sedem cælestem, Diuinæque Maiestatis speculationem, & lux cælestis candoris conuersa fuit in tenebris. † Hinc 4
 quæri posset, an intellectus Diaboli post peccatum fuerit obtenebratus, ita quòd non habest lucem illam intellectus cognitiuam ita subtilem, & claram sicut prius habebat, *de quo vide S. Tho. in d. 1. q. 16. art. 6. de Dam. vbi concludit in effectu, quòd Diabolus peccando proprietatem naturæ suæ Angelicæ non amisit, sed naturalia in eis adhuc integra remanent, & splendidissima. idem sentit Dionys. in lib. de diu. no. ca. 4. & not. in d. c. nec mirum. 26. q. 5. d. 5. sed quosdam fallit, &c.* Quo ad ea verò quæ sint diuine cognitionis, prout est scientia futurorum, ex certa ratione, secreta cordis hominum, & similia: iste enim omnis intellectus angelicus etiam angeli boni est incapax ex se ad cognoscendum, & comprehendendum, & propterea indiget quodam superiori lumine illustrari ad ipsa cognoscenda, quod lumen est Diuinæ gratiæ, & ad hoc non perueniunt nisi Angeli boni per gratiam: Angelus autem Sathanæ est indignus, & incapax

capax istius gratiæ propter peccatum, de consec.
 dist. 1. c. hi duo. & ideò non potest veraciter futura
 prædicere. In his verò quæ naturalia sunt, vterq;
 Angelus habet mirabilem virtutem, & potesta-
 tem cognitiuam longè supra humanum intelle-
 ctum; adeò, quòd ea quæ sunt hominis scientiæ
 quodammodo impossibilia, ipse Diabolus videt
 omnia, & expressè cognoscit, quippe quia ipse est
 spiritus liber, & eleuatus, & dicitur substantia spi-
 ritualis, & incorporea. Ita appellatur ab omnib.
 Theologis, nulloque premitur pondere carnis,
 seu alia corporea ponderositate, ex quibus possit
 eius velocitas & intellectus quoquo modo offu-
 scari, aut impediri, quo minùs videat, & expressè
 cognoscat omnia, quæ conueniunt naturæ An-
 gelicæ, vt supra dixi. † Et ideò aut nos loquimur de
 scientia præteritorum, aut præsentium occulto-
 rum, quæ homini sunt ignota penitus, & istorum
 ipse est optimus interpret, & cognitor, ita dicit S.
 Th. in d. q. 16. art. 6. & S. Aug. in lib. 10. de ciui. Dei. & no. in c. nec
 mirum. 26. q. 5. Hinc est, q̄ Diabolus cognoscit at-
 que videt omnia furta etiam latentissima, & eo-
 rum fures, & alia huiusmodi crimina licèt occul-
 tissima sint, vt sunt coniurationes, tractatus, in-
 cendia, assassinia, homicidia, occulta, falsitates,
 sacrilegia, stupra, adulteria, & his similia, non so-
 lum quæ fiunt inter præsentés, verùm etiam &
 inter absentes, & in partibus multùm longinquis
 atque remotis, ex quo ipse omnibus his ic̄u occu-
 li præsentialiter adesse potest, & de illis notitiam
 haud dubiam nobis exhibere potest, vt patebit in-
 fra

frà in eadem questione. in quibusdam exemplis, exceptis tamen hominum cogitationibus in mente retentis, quæ licet sint de præsentibus, tamen Diabolus illas ignorat, maximè quando nondum fuerunt deductæ ad cognitionem alterius per aliquem actum extrinsecum aut signum: istorum enim solus Deus est cognitor, & verus interpretes, vt habetur Matthei vigesimo secundo, & Marci duodecimo. & dicemus infra eod. questione decima. Futurorum quoque Diabolus est incapax: sed si deuenierint ad cognitionem quandam coniecturalem, & demonstratiuam siue inclinatiuam, quia hanc habet ex consideratione corporum cælestium, & motus astrorum sicut astrologus, sed ista dicitur dubia, & incerta notitia, quia potest abesse à veritate, vt notat. in ca. episcopi. 26. quæst. 5. c. sortes. c. augurijs. ead. causa & questione. † Et ideò dicit sanctus Thomas dicta questione decima sexta, articulo septimo, quòd futurorum duplex est cognitio: vno modo cognoscuntur futura quantum est in se ipsis, & natura sui, & hæc cognitio pertinet ad solum Deum; nulla enim creatura habet istam facultatem, nisi ex Diuina gratia spiritualiter fuerit sibi reuelatum, sicut fuit sanctis Prophetis, & ideò benè dixit Esaias 41. cap. Annunciate nobis quæ ventura sunt, & dicemus, quia Dij estis vos. Alio modo cognosci possunt futura in suis causis, scilicet quantum ad causas suas æternas, vel secundum potentiam causarum. & hæc est illa cognitio coniecturalis, & demonstratiua, de qua supra proximè dixi: & de hac Diabolus participare potest, quip-
pe.

pe quia ipse cognoscit principia rerum, & est illi magis nota virtus causarum naturalium quam hominib. Nam per scientiam astrologiæ, vel per alia signa & coniecturas, facilius & certius cognoscit Diabolus futura quam homo, quia subtilius cognoscit causas ipsarum rerum naturales, & quæ antecedunt rem ipsam essentialiter, quæ nos vocamus indicia & signa rerum: quia sunt principia quædam futurarum rerum quæ præcedunt operationes naturales postmodum successuras, siue euentus rerum futurarum, & per ista fuit inuenta prognosticatio per astrologiam, quæ fit iuxta demonstrationes & indicia astrorum & corporum cœlestium: is igitur, qui per scientiam, & notitiam ipsam futura coniecturaliter, & inclinativè prædicere quærit, non peccat, si dixerit, quòd sic astra minantur siue demonstrant, sed dicendo affirmativè, & certitudinaliter, prout res sunt, vel erunt in esse suo peccat graviter, *vide Ab. & alios Can. in c. 2. extra co. tit.* & ideò Diabolus ut videatur habere maiorem potestatem, & se esse æqualem Deo, non veretur futurorum quorumcunque velle clarè certam notitiam necessariam demonstrare, & rem futuram, quæ adhuc non est in rerum natura, certo modo futuram prout erit in suo esse demonstrare, quando venerit in lucem, & erit certa in rerum natura, sed in hoc mendax est, & decipit hominem, quia istius notitiæ ipse Diabolus est omninò incapax, *ut concludit S. Th. in d. q. 16. art. 7. de Dam. & hoc idem ceteri Theologi*
 7 *concludunt, & tenent. † Et propterea ipse Diabolus, ut fa-*

vt faciliùs hominem decipiat, quotiescunq; con-
tingit de ipsis futuris interrogari, semper respon-
dere solet verbis implicitis, dubijs, & incertis, q̄
ad vtrunq; sensum accommodari possunt: affir-
matorium scilicet, & negatiuum, vt patet exem-
plo Vaticinij strenuissimi Ducis armorum D.
Brachij senioris Perusini, qui paulò antequàm cū
hostibus concurreret, & bellum iniret, consuluit
Dæmonem quendam, quem astrictum tenebat, Exe
nunquid futuri belli victoriam, vel suam aut suo-
rum stragem reportaret, & an ipse incolumis e-
uaderet, vel periret, cui responsum dedit per ista
verba, videlicet, *ibis, redibis, nō morieris in bello;* & aliud,
quod Græcis prænucciasse legitur, videlicet, *Dico*
te Aiacidem Enonem vincere posse; quæ verba media sunt
adeò composita, quæ adaptari possunt ad vtrum-
que sensum, affirmatiuum scilicet, & negatiuum,
hoc est victoriæ, & succumbentiæ, siue mortis, &
hoc modo decipere solet simplices credentium
animos, & quoties rei euentus præter aut contra
spem cōsulentis succedit, tunc Diabolus se opti-
mè saluat in contraria opinione, redarguendo
ipsum cōsulentem de ignorantia sua, aut mala
intelligentia verborum suorum, aut contraria
interpretatione. Et quia diximus suprà, quòd
Diabolus habet notitiam omnium præteritorū,
& præsentium quæ iam facta sunt, vel fiunt tam
inter præsentés, quàm inter absentes, licèt nobis Exo
occultissima sint: † Subdam exemplum clarū die-
bus nostris exortū in ciuitate Perusina, vt referti
audiui à quodam religiosissimo viro, & honesto

sacerdote mature ætatis, qui retulit mihi, cognovisse quendam presbyterum Iacobum Perusinū, qui magicæ artis erat multum eruditus, & sæpius experiebatur prædictam: quadam die dum ipse presbyter Iacobus celebraret missam in Ecclesia Cathedrali S. Laurentij illius civitatis, dum esset circa medium missæ, verteretque faciem ad populum, ad dicendum verba illa, quæ dici solent parum ante consecrationem Eucharistiæ, videlicet, Orate fratres, &c. loco illorum verborum dixit: Orate pro castris Ecclesiæ, quia laborant in extremis. & illo tunc eodemque momento Dux militum Ecclesiæ vnâ toto cum exercitu ab hostibus, cum quib. paulò antè concurrerant, succumbebant, & exercitus ipse ruebat, & scindebatur in diuersis partibus, & nihilominus distabant exercitus huiusmodi ab vrbe Perusina spatio 50. miliariorum, vel circa: adeò, quòd impossibile erat, quòd per hominem etiam currendo staffettâ, siue p̄ postas potuisset tam citò tale factum nunciari. Deinde interrogatus presbyter ille ab aliquibus ex circumstantibus, qui præconium ipsum audierant, quidnam sonarent verba illa, & ad quem effectum in illo ministerio missæ loco solitorū verborum, Orate, &c. promulgata fuissent, presbyter respòdit ex tempore, quod ita dixerat, quia verum est, q̄ tunc milites, & exercitus Ecclesiæ, qui cum hostib. concurrerat, succumbebat atq; peribat, & quia auxilio indigebat, ipse sacerdos orabat, & intercedebat p̄ illis, interrogatus quis dixerat, vel reuelauerat sibi, quòd milites

lites & exercitus ipsi tunc succumberent, respōdit, quod Spiritu sancto sibi tunc eadem reuelāte populo manifestauerat, & cum ista responsione illos quietos dimisit, nihilominus in rei veritate Diabolus fuit, qui illa dicto presbytero manifestauerat, de quibus sæpius interrogabat, cum de ipsis militib. & exercitus concursu atq; victoria, & habita releuatione à Diabolo illā populo manifestauerat, eo modo quo supra. Et licet ea quæ in castris ipsis tunc contigerant, propter loci distantiam impossibile esset, quòd tam citò hominibus ipsis innotescerent, tamen Diabolus, qui est spiritus liber, & incorporeus, potuit illa videre, & præsentialiter interuenire, & ictu oculi se transferre Perusium, & ea omnia dicto presbytero auido illa scire manifestare, & aperire totam speciem facti, sub breui verborū compendio, & ipse populo, put fecit, aperuit; ex quib. apparet, quod Dæmon habet notitiam omnium præsentium & præteritorum, tam eorum quæ fiunt inter præsentis, quam eorū quæ fiunt inter absentes, quæcunq; sit absentia longa vel breuis. Aut loquimur de notitia rerū naturalium creatarū ab ipso Deo, siue natura: aut hominū opationis, & circa ista similiter habet mirabilem virtutem cognitiuā, quia omnia, quæ à Deo creata sunt in mundo, ipse cognoscit, vnā cum virib. & virtutib. suis, ipse enim nota habet omnium herbarum nomina, & vires suas, quas habet in folijs, festucis atq; radicib. itē omnia animalia terrestria, & eorū naturas, & qualitates: oēs aues, & volatilia cæli; item oēs pisces,

& animalia aquatilia, omnium metallorum sulphurisque vires, omnium lignorum lapidumque
 & eorum virtutes, & potentias naturales habet in
 10 promptu. † Et breuiter dicas, quod circa ista naturalia, & secreta naturæ, in ipso Dæmone nulla cadit obliuio nec ignorantia, quia cuncta notissima tenet ante oculos: *ita dicit S. Thom. in d. tractat. 99. quest. 16. art. 6. in ver. respondeo, & quia peccando, &c. & s. ad primum. ver. ad 7. de Dæmone. Idem concludit ille Prierias in dict. suo tract. &c. lib. 1. c. 3. & lib. 2. c. 7. vbi recitat, quod Dæmon quicumque etiam minimus nouit omnia cum suis viribus, & proprietatibus. Primò enim nouit omnia elementa. Secundò, omnia metalla. Tertiò, omnes lapides. Quartò, omnes herbas. Quintò, omnes plantas. Sextò, omnia reptilia terræ. Septimò, omnes aues. Octauò, omnes pisces. Nonò, omnes orbis, & motus cælorum. Decimò, omnes, & singulas stellas, figuras, & signa cælestia ac eorū influxus, & omnium prædictorum virtutes & potentias naturales, ex quib. infinita quodammodo sumuntur Venena, quorum quædam sunt ad nocendum occidendumque, quædam verò orta sunt ad sanandum, quæ dicuntur Bona Venena, ex quo natura illa procreauit ad medelam. l. 3. §. adiectio autem. ff. ad l. Corn. de sic. Cum itaque Diabolus habeat nota omnium supradictorum nomina, vires, virtutes atque potentias naturales, sicut melior medicus quam reperiri
 11 cunt † Theologi, quod iste Diabolus est optimus Philosophus, Theologus, Arithmeticus, Mathematicus,*

maticus, Dialecticus, Logicus, Grammaticus, Musicus, & Medicus excellentissimus, qui modica experientia quoscunque viros etiam excellentissimos, & practicos dictarum artium & peritiæ, mirabiliter superaret: & ideò ex eorum siue earum Mixturis ipse Diabolus facit, vel facere instruit Suos, & Sortilegos, quomodo, & qualiter agere debeant, vt componant Venena illa ad formandum Sortilegium siue Facturam, & diuersas inducere ægritudines in humanis corporibus, quorū Venenorum & Maleficiorum quædam componunt ex Herbarum Folijs, Festucis, aut Radicibus, quæ sunt mirabilis virtutis & potētia: & quædam sunt, quæ non oriuntur in partibus nostris, sed illas affert Dæmon ex Aegypto, aut partib. Orientalibus, seu alijs vbi nascuntur, & habet meliores vires, vt aliàs à quibusdam Magicis per me examinatis referri audiui. Quædam verò ex Lignis. Quædam ex Lapidib. Quædam ex Metallis, scilicet ex Plumbo, A Ere, Stanno, Argento Viuo, quod appellant Mercurium. Quædam ex Reptilibus terræ Venenosis, Quædam ex Proprio Serpentum Veneno. Quædam ex Auium, aut Animalium, siue Piscium Venenosorum Membris, vel Intestinis, quæ habent diuersas proprietates à natura, in quibus insunt diuersa venena, & virtutes, seu potētia naturales, quæ diuersas operationes inducunt. vide *Aug. lib. 4. questio. 23. de ciuitate Dei, & Thom. in dict. tractat. 99. questio. 6. artic. 10. in titul. de mirac. & Prier. in suo tract. de strig. mag. libro 2. ca. 7.* † Quædam enim redigunt ¹² in puluerem: & hæc plurimum miscentur in fer-

culis, vel potu, ex quibus fiunt diuersa pocula, de quibus dicemus infra eod. questio. 11. quædam verò redigunt in pinguedinem, cum quibus faciunt diuersas vnctiones, nec verentur quandoque in ipsis pulueribus, siue mixturis commiscere pinguedinem siue axungiam, quam sumunt ex proprio corpore Christiani, aut infantis defuncti sine baptismo, & hanc ipsi appellant Pinguedinem Pagani, quam dicunt habere mirabilem virtutem, & cum ipsis, & dictis pulueribus, alijsque rebus adiunctis, diuersas componunt vnctiones maleficas, ex quarum tactu, aut aliorum cibo, vel potu, in humanis aut brutorum corporibus infinitæ causantur ægritudines, & morbi intrinseci; quandoque ex his prouenit priuatio: quandoque verò membri debilitatio, neruorum attractio, dolor capitis, dentium, pectoris, stomachi, ventris, cordis, & iste sæpius cæteris euenit; quandoque; renum dolor intensiuus, aut alterius membri, & partis corporis. Quandoque verò prouenit febris, tussis, & dementia, hydrops, aut aliqua tumefactio carnis in corpore, siue apostema extrinsecus apparens, quandoque; verò intrinsecus apud intestina aliquod apostema fit adeò terribile, & incurabile, quod nulla ars medicorum id sanare, & remouere potest, nisi accedat alius Maleficus, siue Sortilegus, qui contrarijs medelis, & remedijs ægritudinem ipsam maleficam tollat, quam facile & breui tempore remouere potest, cæteri verò medici, qui artem ipsius medicinæ profitentur, nihil valent, & non sciunt afferre remedium, & hoc est quod

quod dixit Aug. in lib. 10. de ciuitate Dei. & not. in can. nec mirum. §. ad hæc omnia. 26. quest. 5. vbi dicitur, quòd ista remedia, quæ fiunt ad tollendum istas maleficas ægri- tudines, nulla ars commendat medicorum. Et ideò sunt valdè prohibita de Iure Canonico, & Ecclesia multùm reprobata illa. 26. questio. 7. c. admo- neant. & latius dicemus infra ead. quest. loco suo. Si igitur remedia huiusmodi nõ ad sint, corpus ipsum ma- leficiatum paulatim consumitur, vsque quo de- uenit ad extremum vitæ, quandoque verò velo- ciùs occidunt, quando volunt inferre mortem absque remedio, adhibent venena atrociora, quæ vitam ipsam citiùs perimunt. † Quædam etiam ¹³ faciunt, vt inducant abortiuum prægnantis mu- lieris, & hæc dicuntur Pocula Abortionis, de quibus habetur in l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pæn. & l. 3. §. adiectio autem. ff. ad l. Corn. de sic. l. diuus. ff. de extr. crim. vbi est gloss. not. l. Cicero. & l. prægnantis. ff. de pænis. de quibus diffusius dicemus infra eodem titulo, questione decimatertia. Quandoque verò inducitur desiccatio lactis in nutrice. Quædam fiunt ad desiccandum to- tum lac vnius gregis, vel fœcundi armenti vac- carum, adeò, quòd nihil casei penitus reddant, quamuis antea in maxima abundantia reddi- dissent, & similiter abortiones totius gregis, vel armenti inducere possunt, prout aliàs vidi, & ha- bui in factò Romæ, quòd duæ Maleficæ mulie- res cum istis Maleficijs perire fecerant abortan- do multos pecudum fœtus, & matres desiccaue- rant penitus. Quidam verò, cum eisdem cõposi- tionib. & venenis impediunt in masculo vel fœmi-

virtutem generatiuam emittendi sperma. Quandoque verò in masculino membri languedinem, & omnimodam impotentiam coëundi, in muliere verò vulvæ arctationem, siue matricis indignationem talem, vt summoperè abhorreat concubitum, & viri accessum ad coëundum, & pati non possit aliquo modo copulam carnis. vnde euenit

14 † quandoque, quòd durante huiusmodi Maleficio & impedimento, Ecclesia mandat matrimonium ipsum separari, & impartiri licentiam alteri coniugū, qui, vel quæ non patitur impedimentum, ad alias nuptias conuolare; sed hoc pcedit, quando impedimentum ipsum durauit triennio, deinde alter, vel vterq; coniugum fatetur impotentiam suam, tunc adhibita septima manu propinquorum aut vicinorum, fit separatio ipsius matrimonij per Ecclesiam, vt habetur in c. 1. & c. fin. de frig. & mal. ibi Pan. & ideo dixit Host. in summa eodem titul. de Sort. s. fin. in fine. quòd isto casu Ecclesia credit Sortilegijs, & illorum effectibus, de quibus habetur 33. q. 1. c. si per sortiarias. & pro clariori huius rei intelligentia exemplū facti exhibeo. In agro Sabiniensi, in quo hæc maleficarū secta plurimum inuauit, & de præsentī quoq; magna ipsarū copia reperitur: † Quidam vir egregius literatus, & illæ conditionis & famę, qui in vno ex oppidis illis ortum habuit, licèt modò sit senex, quadā die, à quinquennio citra mihi retulit, q̄ ipse dū erat in flore iuuentutis suæ, tempore, quo sponsam duxit ad matrimonium consummandū, opera & ingenio cuiusdam Maleficæ mulieris, quam mihi nomine

pro.

EX
170

proprio declarauit, maleficiatus fuit, & idè fortiter apprehensus fuerat dicto Maleficio, quòd cum vxore ea nocte, & postea per multos dies nullum penitus debitum reddere potuit, ex quo habebat maximam verecundiam, & nunquam cessabat admirari, considerans, quòd prius perquam validus extitisset in simili actu carnalis copulæ, ex quo maximam solitus erat habere delectationem, tunc verò contra: adèd q̄ sua misera vxor eiusq̄e parentes reclamare cœperunt, primò priuatim, postmodum durante impedimento, deuenire ad matrimonij separationem, adèd, quòd iste sponsus præ dolore & verecundia quasi demens, & desperatus euaserit, & multos medicos conuocauit, vt liberaretur ab ipsa infirmitate & impedimento, & nihil proderant ei: demum quidam senex ipsi consuluit, vt mitteret in quibusdam mōtib. altis pro quodam magno, & solenni magistro, qui vocabatur magister magnæ experientiæ, qui in veritate erat solennis Magus & Maleficus: qui quam primum vidit ipsum sponsum, cognouit illius infirmitatem, & breui tempore illum liberare spondit vna nocte tātum, & iussit, quòd dormiret illa nocte cum vxore, & prius exhibuit quoddam poculum dum volebat ire dormitum, † & præmonuit ipsum eiusq̄; vxor. 16 rem, ne illa nocte munirent se signo crucis, neq̄ timerent aliquo pacto, si aliquid ea nocte viderent, vel audirent, quia non poterant sibi nocere, qui maleficiatus cupiens multum ab ipso Maleficio liberari, omnia ad vnguem seruauit, quin-

ta autem noctis hora, vel circa, cepit audire ma-
 ximos tonitrus, pluias tempestuosas, & fulgurā
 quam maxima, deinde terræ motus adeò terri-
 biles, quòd tota domus quassabatur à ventis ter-
 ræ motus velut arbor quæ quassaretur ventis, de-
 inde audiuit voce humana quosdā magnos vl-
 latus & clamores, & auertens oculos, vidit in eius
 camera plus quàm mille vt apparebat adinui-
 cem certantes, & vnguibus, pugnis, & calcibus
 crudeliter pugnantes, & lacerantes alterius faci-
 es, & vestimenta tota, inter quos vidit mulierem
 quandam, quæ erat alterius oppidi vicini, & di-
 cebatur quòd erat Malefica, de qua ipse sponsus
 multum suspicabatur ne ab ea pollutus fuisset,
 quæ vltra omnes maiorib. gemitibus, & vlulatib.
 cruciabatur, & crines faciemque suam totam
 vnguibus lacerauerat, propter quæ ipse malefi-
 ciatus dixit, quòd aliquantulū pertimuit à prin-
 cipio, dubitans, ne quid mali sibi accideret, de-
 inde recordatus de monitionibus magistri, re-
 assumpsit vires, vxorem verò semper tenuit sub
 pannis absconditam, ne ista videret. Postquam
 verò ita certauerant per mediam horam, vel cir-
 ca, ingressus fuit magister in cameram prædictā,
 & erat tunc circa mediam noctem, ad cuius in-
 gressum omnes illi pugnantes vnā cum muliere
 ipsa statim disparuerunt, & abierunt penitus; ipse
 autem magister accessit ad ipsum maleficiatum,
 & illius humeros tetigit, manu perfricando ali-
 quantulum dicendo, quòd non dubitaret am-
 pliùs, quia iam liberatus erat: & illinc discessit;
 post

post cuius recessum dictus maleficiatus sensit paulatim calorem quendam in renibus & lumbis, ita quòd membrum virile cepit erigere vultum, & subito salijt, & ipse apprehensa vxore reddidit debitum satis pingue, cum maxima dulcedine & delectatione, & deinde persecutus fuit vsque ad senectutem, & suscepit optimam prolem vtriusque sexus, & ego quosdam ex suis filijs cognoui, & locutus fui cum eius vxore tunc vetula, quæ omnia prædicta ingenuè fassa est, dicens, quòd nunquam diebus suis grauiori fuit pulsata timore, quàm nocte illa de qua supra. Alia etiam plura exempla de hoc referri possent, quæ causa breuitatis omitto. *vide illum Prier. in d. suo tract. de strig. mag. &c. lib. 2. cap. 2. vbi in 3. punct. refert exemplum cuiusdam ditissimi Comitris diœc. Argen. qui per huiusmodi Maleficia steterat biennio impeditus, quòd nunquam potuit vxoris Comitissæ virginitatem deflorare, quæ pulcherrima erat, vide ipsum. † Post hæc quæro, an isti Malefici, & Magi possint eorum arte & Dæmonis suffragio inducere pluuias, grandines, & fulgura, aut magna tonitrua; & etiam an possint quando illa venerint remouere, & facere vt cessent, & videretur dicendum quòd non: quia ea quæ de cælo veniunt, & ad nos descendunt, diuina dispositione proueniunt à corporibus cælestibus, vel ab aère, mediante ordine quodam naturali dictorum corporum, & illorum coniunctionum, secundum quod clare demonstrant astro-*

astrologi, tamen dicas, quòd isti possunt Dæmonis industria inducere imbres, grandines, & fulgura, & alia de quibus supra; & è conuerso sic irruentia remouere: & ratio est, quia Dæmones possunt elementa concutere, & inducere ventos, & pluias, fulgura, & grandines inducere, & hoc est quod dicit *tex. in l. multi. C. de mal. & math. l. eorum, in fi. co. tit. in d. l. multi.* dicitur, quòd multi sunt, qui magicis artib. manib. accin&ti elementa concutiunt, &c. per quæ omnia supradicta proueniunt: *in d. l. eorum* dicitur, ipsi Malefici possunt tempestates ipsas remouere, & id operari, ne segetibus, aut terræ nascentibus officiant, & propterea Iura Ciuilia nolunt, quòd illo casu Maleficus, siue Malefica puniantur, quando illorum effectus tendunt ad bonum, & utilitatem. Istarum enim Maleficarum vna componit Maleficium, altera tollit, vna instruit, altera destruit, vna polluit, altera sanat, vna impedit, altera soluit impedimentum; & sic vna illudit alteram, Diabolus verò vtramque: & vt plurimum ea quæ destruit Maleficium inducat alteram Maleficam, siue Maleficium, qui vel quæ Maleficium fecerat, non tamen verbis expressis, sed quibusdam signis & coniecturis: ex quibus facile comprehenditur qui fuerit, & hoc prouenit altutia, & fallacia Dæmonis qui delectatur in fraudibus, & scandalis hominum: vt dicunt Theologi in locis supra no. & habetur in ca. **18** *episcopi. & c. nec mirum. 26. q. 5. †* Cum itaque ægritudines, mortes & accidentia, de quibus supra. proueniunt ex prædictis mixturis, & rebus naturalibus,

bus, non est dicendum; quòd procedant ex illis ceremonijs, & imaginibus, & sicillarum tactibus & sacrificijs, & alijs turpibus obseruantijs: *de quibus supra*, sed ideò cæremonias illas obseruant, & baptizant imagines, & alia huiusmodi faciunt, quia Diabolus vt aliàs diximus *suprà* summopere delectatur in sacrificijs illis, quia cupit adorari: & vt faciliùs ipsi Sortilegi & Malefici ad illa ueniant, Diabolus persuadet illis, quòd ex huiusmodi obseruantijs & solennitatibus, effectus, de quibus *suprà*, proueniunt, sed valdè mentitur, quia proueniunt ex naturalibus rebus, vt *suprà* vidistis. Eodem modo dicendum est de Sortilegio, siue Maleficio Amatorio, in quo sæpiùs Dæmon instruit, & mandat commisceri Sacramenta Ecclesiæ, vel Sanctorum Martyrum reliquias, Hostiam Sacratam, & similia *de quibus supra 3. q. in 2. specie*, tamen effectus Amoris, & flexibilitatis pudici animi ad libidinem, non prouenit virtute illius Sortilegij siue Maleficij, sed virtute Diabolicæ tentationis, & vtriusque sollicitationis, & persuasionis intrinsecæ, & extrinsecæ, vt ibi dixi, sed hoc ideò facit Diabolus, vt faciliùs adoretur, & turpius diuinum cultum tractet, & dissipet, & illius destructionem quærat. † Sed quæri posset, quare Deus permittit Diabolo, quòd tam turpiter res diuinas, & cultum suæ adorationis deturpet, & destruat quodammodò, cum facilè posset illi resistèdo omnia ista prohibere ne fierent, sicut aliàs non permittendo impedit Dæmonem, ne possit quædam alia facere, quæ aliàs de sui natura

tura facere posset, *vt dicemus infra q. seq.* Respondet secundum communem Theologorum conclusionem, quod ideò Deus non prohibet hominem hæc facere, ne videatur sibi velle auferre liberi arbitrij potestatem, quam à principio homini dedit, vt possit operari bonum, & malum ad libitum suum, & impediendo ne incidat in malum, videretur sibi auferre illam libertatem, & velle illum omninò fieri bonum. Ne igitur rumpat aut violet legem, quam à principio ipse constituit, vt sequatur ordo naturæ, sicut à principio ordinatum fuit, ideò non impedit hominem quòd non faciat ista, & quæcunque alia mala, quando vult operari malum. Alioquin quis dubitat, quòd Deo renitente hæc fieri minimè possent? Sed hanc potestatem liberi arbitrij homini dedit, vt posset operari bonum, & malum quodcunq; vellet ad libitum suum, si bonum fecerit, cõsequetur gloriam, si verò malum, perpetuam dånationem. Deditq; Diabolo facultatem tentandi, vt posset potestatem ipsam contra quoscunque indifferenter exercere *vt no. Gen. 3. & Matth. 4. cap. vbi contra ipsummet Iesum Christum potestatem illam tentandi expertus fuit. vt habetur etiam Mar. 1. & Luc. 4. 6. in pri.* Sed antequam ad vltiora deueniam, Quæro aliqua de remedijs istis, quæ fiunt erga maleficiatum, ad tollendum Maleficium, & liberandum maleficiatum. † Et primò quæro, an liceat impunè cõsulere Sortilegum, siue Maleficum, vt dissoluat facturas, & liberet ægrotum à Maleficio, & similiter, an liceat incantare, & coniurare

imbres,

imbres, grandines, & fulgura, ne noceant fructibus, arboribus, aut plantis. Et dic breuiter, aut nos loquimur de Iure Ciuili, aut de Iure Canonico: primo casu licet impunè cōsulere, & adhibere Sortilegum siue Maleficū ad faciendū opera quæ vertuntur in bonum, & profunt, & non debet quis pro bono opere cruciari. *l. eorum. §. si. & ibi Bar. hoc not. expressè. C. de malef. & math. & hoc est clarum de Iure Ciuili; sed de Iure Canonico non licet aliquo modo etiam pro recuperanda corporis sanitate quærere remedia Diabolica, & supersticiosa, licet aliter sanitas ipsa recuperari non possit, nisi per remedia prædicta, ita dicitur. *ad literam in c. admoneant. 26. quæst. 7. & tangit verbum Pa. in cap. 2. de for. vbi potius sanctiss. Pontifices patiuntur bona Ecclesiarum furto subtracta penitus perdi, quàm quòd quærantur per remedia, & artem huiusmodi: & hinc est, quòd Ecclesia potius tolerat dissolutionem matrimonij, & tanti vinculi sacramentalis fracturam, quam permittere, & concedere maleficiatum contrarijs Maleficijs liberari. *tex. 33. q. 1. c. si per sortiarias, & de frig. & malef. c. si. & ratio huius est, quia magis expedit pati in corpore quàm in anima, quia minore est corporis iactura quàm animæ d. c. admoneant, & ca. si. de sort. arg. cap. solita. de maior. & ob. & ibi Pan. & omnes scribes. At Ius Ciuile non considerauit quod principaliter tendit ad conseruationem temporalium. d. cap. solita. & notant Doctores in d. c. admon. eant. & not. etiam in can. nec mirum. §. ad hac. 26. q. 5. quod tene menti, † Idem dicendum est***

de remedijs superstitiosis, ligaturis, & appendiculis, quæ fiunt per ipsos Sortilegos, siue Maleficos, ad sanandum alias ægri tudines non maleficiales, vt est febris, dolor capitis, ventris, & similes, quas amouere non licet huiusmodi remedijs: & hoc est quod vult dicere text. *in dicto can. nec mirum. §. ad hec omnia, &c.* vbi dicit, quòd ad hæc pertinet ligaturæ execrabilium remediorum, quas ars non commendat medicorum. quibus autem pœnis puniantur qui præmissa faciunt, vel consulunt facientes, *dicetur infra eod. titul. questio. 12.* Prætereà non præmittam hunc notabilem casum qui sæpissimè occurrit in facto, maximè apud rusticos. Reperitur quidam ægrotus aliqua ægri tudine non maleficiali, loco medicorum, quorum vt plurimum habent penuriam, adducitur Mulier, quæ quibusdam verbis, & remedijs asserit velle ægrotum breuissimo tempore liberare, ægrotus verò qui est purè conscientia dicit; caue, quia nolo curari per remedia superstitiosa, & ab Ecclesia reprobata, quia magis expedit, vt patiatur corpus quàm anima, vt supra proximè diximus, & illa responder: quòd nullatenus dubitandum est de hoc, quia ipsa, cum sanctissimis precibus, & orationibus, ac remedijs ecclesiasticis vult ipsum liberare, & incipit facere ligaturam, & dicere ægrotò, quòd dicat cum deuotione salutationem angelicam, aut orationem dominicam. f. Aue Maria, vel Pater noster, & ipsa quoque Maga aliquas preces alta voce promulgat, deinde duo, vel tria verba dicit submissa voce, quæ nul-
lum

lum sapiunt diuini cultus odorem, & licet per illa
 verba expressè non constet, quòd fiat Dæmonis
 invocatio, tamen non possunt congruè adaptari
 ad sensum præcedentium verborum, quippe,
 quia quo ad illa, longè extranea sunt; quæritur
 an dicta remedia sint reprobata, & superstitiosa? &
 quilibet diceret quod non, ex quo non constat
 aliquid expressè de malo, sed de bono patet ex-
 pressè. Solu. tu dic secundù quod scribit *S. Tho. in*
sum. q. 96. art. 2. in tit. de superstit. & do. Io. Iec. in sum. conf. eod.
ti. de sort. c. 11. quòd in istis remedijs plura sunt cõ-
 sideranda. † Et primò considerandum est, vtrum 22
 remedia illa naturaliter tales effectus sanitatis
 causare possint, quòd facilè iudicabitur consilio
 medicorum: quod si tales effectus naturaliter
 concipere possunt, non erunt iudicanda super-
 stitiosa, sed vera, & naturalia, ex quo medicinæ
 professio approbat illa: si verò tales effectus na-
 turaliter parere non possunt, sunt omninò illicita,
 & damnata, quia necesse, quòd pertineant ad
 quædam tacita pacta cum Dæmonibus inita. vt
no. S. Aug. in lib. 21. de ciuit. Dei, & habetur in dict. can. nec
mirum. & ad hæc omnia. 26. q. 5. Hoc enim specialiter
 apparet, & cognoscitur secundum ipsos, quoti-
 escunque adhibentur aliqui characteres, seu no-
 mina ignota, aut alię quæcunque obseruationes,
 quæ manifestum est, quòd naturaliter efficaciam
 sanitatis, & expulsionis ægritudinis illius habere
 non possunt, talia semper iudicanda sunt super-
 stitiosa, & illicita, & ista sit regula firma, per quam
 facilè iudicari poterit, an remedia ipsa sint ho-
 F ne-

nesta, vel illicita, & superstitiosa, & hæc nota, quia sunt valde vtilia in foro conscientia, & multum conferunt sacerdotibus, his maxime qui laicorum confessionibus incumbunt. Quæ enim dicta sunt de verbis, eadem dicenda sunt de Breuiibus, & schedulis, quas sæpius faciunt isti Incantatores vt suspensæ deferantur ad collum siue in sinu ipsius ægroti, vbi si vltra nomina Dei alias orationes, & preces, reperiuntur aliqui characteres, aut nomina ignota vel malè sonantia ad præcedentia, iudicanda sunt omninò superstitiosa, quia, ²³ sicut dicit S. Chrysostomus † multi constringunt aliqua nomina hebraica Dei, & Angelorum, & allegant quæ non intelligentibus metuenda esse videntur. Cauendum est etiam, ne aliquid falsitatis contineant, quia impossibile esset, quòd effectus dictorum operum possit expectari à Deo, qui non est autor neque testis falsitatis, sed puræ veritatis, vt habetur Io. 1. Plenus gratiæ, & veritatis. Illa etiam Breuia reprobata sunt, in quibus apparent nomina quædam ignota, ineffabilia, & inusitata, vel sub hac conditione traduntur, quòd quicumque portauerit Breuia huiusmodi apud se, nullos timeat hostiù incurfus, aut insultus, vel quòd sibi aliquid boni continget, inueniet, vel consequetur, aut aliquid aliud simile. Omnia ista sunt ab Ecclesia reprobata, meritò damnabilia, & punienda, vide d. Ioan.

Iect. in sum. conf. c. 13.

QVAE-

QVAESTIO VII.

S V M M A R I V M.

- 1 Sortilega seu Lamia an deferantur verè, & realiter per Demones ad ludos, & congregationes nocturnas.
- 2 Damon mente mulieris per infidelitatem captam in diuersas personarum species se transformat coram illa.
- 3 Demones deferre homines corporaliter de loco ad locum motu veluti est impossibile, quod si verum esset, non modica nec pauca sequerentur inconuenientia.
- 4 Sortilegi opera adiuti Demonum non possunt liberare incarceratum.
- 5 Demones apparentias, & mille rerum species intellectui humano representare possunt.
- 6 Febris qualis morbus sit, & vnde proueniat.
- 7 Striga, seu Lamia non deferuntur corporaliter à Demone sed in spiritu deluduntur.
- 8 Corpora Lamiarum, seu Strigarum ad ludum deferri Damonum quibus rationibus afferri possit.
- 9 Striga omnes, & Malefica extra gremium, & protectionem sunt Ecclesiae.
- 10 Diabolus hoc vnum maximè optat vt ab hominibus adoretur.
- 11 Angelus tam Bonus, quàm Malus dicitur substantia quadam spiritalis, intellectiua, mobilis, & incorporea.
- 12 Corpora per Demones assumpta non sunt vera, & naturalia, sed quasi naturalia, & similitudinaria.
- 13 Corpora per Demones assumpta, ex qua componantur materia.
- 14 Angelus Bonus in corpore assumpto, virtutem generatiuam non habet, Angelus autem Malus sic.

- 12 Sperma ex purissima cibi optimè digesti substantia oritur.
Operationes naturales corporibus per Dæmones assumptis non conueniunt.
- 13 Infans natus ex coitu cum Dæmone habito cuius censeatur filius.
- 14 Dæmones secundum ipsorum naturalem virtutem multa facere possunt, quæ non faciunt diuina eos reprimente providentia.
- 15 Angeli Boni & homines per Dei gratiam, & fidem miracula facere possunt, Dæmones autem non.
Miraculum quid propriè dicatur.
- 16 Dæmones per virtutem suam ad eò vehementem & acutam, operantur quadam quæ à nobis miracula putantur, & non sunt.
Dæmones in nobis dupliciter operari possunt.
Dæmones permittente Deo in forma corporali assumpta possunt hominem verè, & realiter de loco ad locum transferre.
- 17 Ordo rerum, & secundum ipsarum naturas, & secundum motus attendi debet, in virtutum actiuarum actionibus.
- 18 Diabolus Christum assumptum detulit in sanctam ciuitatem, statuens eum supra pinnaculum templi.
- 19 Statuere verbum, idem est quod ponere siue constitutere.
- 20 Anima humana corpus humanum quo vult mouet, quare non idem possit Diabolus, qui est spiritualis substantia libera, & nullo pressa pondere?
- 21 Rei sue quilibet bonus moderator, & arbiter existimatur.

- 22 Diabolus virgas ligneas in veros dracones conuertit.
- 23 Canis loqui potest per artem Daemonis.
- 24 Asina Balaam quomodo ipsum alloqui potuerit.
- 25 Simulachrum Fortune quondam marmoreum ad matronas Romanas locutum.
- 26 Mulier quedam virum suum ad ludum Demonum duxit, qui ibidem Deo laudes referens, repertus est solus in loco à domo distante per centum miliaria.
- 27 Puella quedam virgo qualiter ad ludum Demonum abducta fuerit, & ob nomen Christi nominatum ibidem dimissa.
- 28 Striga siue Lamie in primis in manu Diaboli Baptisum, & omnia Christiana fidei documenta abnegant.
- 29 Reuerentia qua forma per Strigas siue Lamias exhibeatur Dæmoni ipsarum Principi.
- 30 Diabolus reducens Strigas à ludis Demonum, si sonum campana pro Aue Maria audierit, cogitur eas in eodem loco dimittere.
- 31 Sortilega verè, & corporaliter per Dæmones ad suos ludos deferuntur, nedum in spiritu tantum.
- Mulieres quare in maiore numero eant ad ludum Demonum, quàm viri.
- 32 Lex qualibet à ratione sua interpretationem recipit.
- 33 Mulieres quedam sub falsis illusionibus cum Diana, & Herodiade fatentur se ire nocturno tempore.
- 34 Ratio determinata legis dictum restringere censetur.
- 35 Sortilega, & Strigimaga in quo differant ab illis, de quibus in c. episcopi.
- Apostatarum due sunt species.
- 36 Striga, seu Lamia Professionem expressam faciunt in

- manu Dæmonis, non autem ille, de quibus in c. episcopi.
- 37 Sortilegi, & Lamia à parochijs expelli debent per episcopos, & curatos.
- 38 Dæmones in nobis mirabiliter operari possunt dupliciter.
- 39 Dæmones contra iustitiam humanam vires suas nequeunt extendere.
- 40 Creatura nulla potest mortuum suscitare absq^{ue} Dei potentia, & gratia.

Nota
 I Septimò quæro, † an isti Sortilegæ, & Strigimagæ siue Lamiaè verè corporaliter deferantur à Dæmone, maximè quando accedunt ad ludos & congregationes nocturnas, de quibus aliqua tetigi suprâ eodem, quæstio. 3. in princi. vel solum in spiritu patiantur Diabolicas illusiones. Respondeo: quæstio ista est multùm ardua, & famosa. Doctores vtriusque facultatis pro maiori parte tenent, quòd non deferantur in corpore, sed duntaxat deludantur in spiritu: per text. in can. episcopi. vigesima sexta quæstione quinta. ex quo text. videtur firmiter probari ista opinio. Theologi verò tenent contrarium, quòd Dæmon potest deferre corporaliter hominem viventem de loco ad locum vero motu locali, & per consequens, quòd defert istas Lamias siue Strigas corporaliter, vt suprâ: quam opinionem rationibus, auctoritatibus, & exemplis præclare demonstrant; ego verò vtranque referam: deum superaddam opinionem meam. Fundamentum, vt dixi, prioris opinionis est text. in d. can. episcopi.

episcopi. vbi dicitur, quòd quædam sceleratæ mul-
 lieres retrò post Sathanam conuersæ Daemonum
 illusionibus, & phantasmatibus tam grauitè se-
 ductæ sunt, quòd credunt se, & profitentur cum
 Dana Dea paganorum nocturnis horis, vel cum
 Herodiade, vel cum innumera multitudine mu-
 lierum equitare super quasdam bestias, & mul-
 tarum terrarum spacia intempestæ noctis silen-
 tio pertransire, eiusque iussionibus obedire ve-
 lut dominæ, & certis noctibus ad eius seruitium
 euocari, & in fine dicitur, † quòd Dæmon
 quàm primum mentem cuiuscunque mulieris
 ceperit, & illam per infidelitatem subiugau-
 erit, illicò transformat se in diuersas species per-
 sonarum, & mentem quam captiuatam tenet,
 in somnijs deludens, per quæque deuisa dedu-
 cit, & cum solus spiritus hæc patitur, infidelis
 hæc non in spiritu siue anima, sed in corpore e-
 uenire opinatur: deinde subiungitur rō. Quis. n.
 in somnijs, & nocturnis visionibus non extra se-
 ipsum deducitur, & multa videt dormiendo, quæ
 nunquã vigilando viderat? quis verò tã stultus &
 hebes fit, qui hæc omnia quæ in solo spiritu fiunt,
 èt in corpore accidere arbitretur? Hæc sunt quæ
 in effectu dicuntur *in d. c. episcopi*. per quæ rex. dicunt
 manifestè probari, quòd istæ mulieres Strigæ, si-
 ue Strigimæ, & Strigones, vt vulgariter loquar,
 & cæteri, qui sunt Maleficæ Professionis, non in
 corpore, sed in spiritu duntaxat deferuntur, hoc
 est, quia in somnijs deluduntur à Dæmone, & o-
 mnia quæ ipsi, vel ipsæ asserunt corporaliter vi-

disse, tetigisse, fecisse, & præsentialiter interfuisse, omnes sunt illusiones Dæmonum præstigiōsq; & figuræ apparentes oculis, intellectus & mentis iam captiuatæ ipsorum virorum siue mulierum: quas figuras, & apparētia signa ac operationes illas Diabolus tam subtiliter & diligenter accommodat, quod vnusquisq; qui illa videt in somnijs oculo mentis, verè & corporaliter vidisse non dubitet, imò teneat, & firmiter credat more somniantis, & tamen verè corpus non mutatur de loco. Præterea si dicunt ipsi, si esset verum, quod Dæmon deferret hominem corporaliter de loco ad locum tam veloci motu ad remotissimas partes, sequerentur plura inconuenientia, & maximè hoc, quia posset ad libitum suum trahere quoscūque etiam inuitos, & illos deferre ad extranea, & deserta loca, & compellere illos ad peccādum; aut malè tractaret eosdem, vel etiam quoscunque cupidos perficere longum iter, breuissimo tempore posset illos apprehendere, & per aërem corporaliter ictu oculi deferre vsque ad locum ipsum, ad quem peruenire desiderant, & sæpius hoc faceret, qm̄ ex his multi reperiuntur, qui vellent euolare si possent, hi maximè, qui magnorum Principum secreta, & ardua negocia tractant: imo posset et trahere hominem ad infernū, & sequeretur diuinæ legis destructio: quia data possibilitate in vno quo ad materiam corporalis delationis sequitur in omnibus alijs quæ eiusdem sunt ponderis, & qualitatis, vt dicit S. Tho. in tract. q. 1. partis. quest. in tit. de mirac. & q. 16. art. 9. & 10.

de Da-

de Demon. quam potestatem licet Sathanas haberet tempore legis antiquæ ante Christi incarnationem, & passionem, tamen per mysterium mirabilis passionis, illa potentia, quam habebat Sathanas illius duplicis manus attrahentis, & compellentis, partim fuit totaliter abscissa, & remota, partim verò debilitata siue angustata, vt alias diximus *suprà questione precedenti*, adeò, quòd hodie non potest ista miracula facere, nec hominem deferre aut compellere ad malum, *secundum quod concludit S. Bonauen. in 2. sent. dist. 19. qu. 3. num. 22. & 23.* Item sequeretur aliud, † quòd quotiescunque † isti Sortilegi, & Malefici vellent aliquem incarceratum crimine capitali à furca, vel vltimo supplicio liberare, possent vtique ad ipsorum libitum hoc facere, si Dæmones possent aliquem corporaliter deferre, quia isti Magi mandarent Dæmoni, vt dictum incarceratum apprehenderet, & extra carceres incolumem deferret, quod esset valdè mirabile, si esset verum, quia isti essent domini dominantium. Quin imò ipsimet, dum capiuntur pro ipsis criminibus Sortilegiorum, si possent à Dæmone corporaliter deferri, semper facerent se deferri extra carceres, & euitarèt pœnas corporales; adeò, quòd rarissimi aut nulli ipsorum perirent, & tamen videmus contrarium: quòd ipsi Malefici tota die capiuntur, cruciantur mille tormentis, suspenduntur laqueo, concremântur igne, & multis alijs supplicijs afficiuntur absque aliquo impedimento, vnde sequitur, quòd ipsorum corpora nõ sunt in Dæmonis potestate,

testate, sed animæ solùm. Nec est mirandum, si ea quæ illa Strigimagæ & alij similes, vident oculo mentis in apparentia siue in imaginatiua intellectus dormiendo, asserunt verè & naturaliter vidisse, & corporaliter interfuisse, quia sæpè videmus, quòd somniantes adeò verisimilia putant ea quæ priùs viderant esse in somnijs, vt pro veris quandoque illa promulgare non dubitent: adeò firmiter insistant in illa opin. † Si enim vapores & formositates ciborum ex stomacho insurgentes ad cerebrum similes effectus & somnia causare possunt, vt Medici testantur, quantò magis Dæmon potest apparèntias ipsas humano intellectui repræsentrare, & demòstrare mille rerum species, quæ nullæ sunt: hoc enim negat nemo. Præterea, si febris, quæ est morbus naturalis, & ex indispositione elementorum corporeorum vt plurimùm causatur, & est calor mutatus in ignè, vt inquit Gale. in 1. parte aphor. 6. cap. qui aggrediens quandoq; partes illas cerebri intellectiuas siue imaginatiuas, adeò illas vehementer apprehendit, & præoccupat, quòd inducit phrenesim, ita quòd ægrotus vigilando, & loquendo in meridie efficitur phreneticus, & ex sano intellectu efficitur insanus, demens, furiosus; & dum plures adsunt, non veretur falsa quædam & extranea loqui, & affirmare pro veris, item videre multa, quæ nulla sunt in veritate. Si enim accidentia huiusmodi inanimata permutant hominis intellectum ita tenaciter & verisimiliter, quantò magis Diabolus, qui est substantia spiritualis & creatura Dei animata, sensibilis,

bilis, & ingeniosa, potest istas imaginationes & apparentias demonstrare humano intellectui? quia cum sit incorporeus, potest partes illas imaginatiuas humani intellectus preoccupare, & demonstrare per apparentiam aliqua esse, quæ in veritate nulla sunt naturaliter, & adeò verisimiliter quæ quis paratus est medio iureiurando affirmare vera esse & interuenisse, quæ nulla sunt vera neque naturalia, *vt d. c. episcopi.* † Sit ergò conclusio istius opinionis, quòd istæ Mulieres Strigæ nuncupatæ, aut Viri eiusdem Professionis non deferuntur à Dæmone in corpore aliquo pacto, sed duntaxat deluduntur in spiritu. Quæ opinio exemplo etiam comprobatur. Quidam maritus ex oppido quodam agri Sabinæ. habens vxorem Maleficam siue Strigam, vt vulgariter dicunt: de quo tamen crimine maritus non habebat certam notitiam; sed suspicabatur satis de ipsa, interrogata quandoque ab ipso, nunquid esset verum, quòd ipsa esset talis Professionis & Sectæ, semper mulier ipsa audacter negauit; deinde paulatim crescente fama contra ipsam de isto crimine, quam maritus ex plurium virorum fide dignorum testimonio, & relatione perceperat, quòd dicta vxor multum strictè conuersabatur cum quibusdam alijs mulieribus, quæ erant Strigæ & Maleficæ publicæ, & quòd interueniebat cum eis ad multa turpia Maleficia & congregationes etiam nocturnas, vnde maritus decreuit velle animû suum declarare, & ipsam in crimine flagrâti apprehendere, & cœpit inuigilare plurib. noctib. magna cum diligentia,

Ex

&

& attentione, & ita stetit vigil per 12. noctes, vel circa, vt videret, si ipsa de nocte ibat ad ludū Dæmonum, vel ad faciendum aliquod Maleficium, & singulis noctibus obseruabat inquirendo lectum postquam vxor venerat dormitum, si reperiebat ipsam penes se aut locū vacuum, & semper illam adinuenit, & manibus palpauit, quæ apud ipsum iacebat, deinde mulier ipsa post paucos dies vnā cum quibusdam alijs mulierib. Strigis, & Maleficis capta, & incarcerata fuit, quæ vnā cum alijs, examinata, demum confessa est, venisse ad ludum vnā cum alijs mulieribus incarcerationis eius socijs tali die 11. mensis, &c. & tali nocte, hora tali, &c. idem è conuerso fatebantur alia. Maritus verò volens vxorem defendere, afferrebat sub grauissimo iuramento, quòd illa nocte, de qua dicebatur, & illa hora maximè, vxor sua erat in lecto apud ipsum iacens, & quòd illam studiosè tetigit, non semel tantum, sed iterū, & pluries, & locutus fuit cum ea: ergo sequitur, quòd corpus non patitur neque mouetur à Dæmone, sed solus spiritus hæc patitur per dictas illusiones.

7† Contrariam tamen opinionē quamplures excellentissimi viri tenuerūt, quòd imò verè & naturalitè deferantur in corpore, & hanc opinionem omnes ferè Theologi sequuntur. *Bonauent. in 3 sentent. dist. 19. q. 3. S. Aug. in libr. 10. & 21. de ciuitate Dei. S. Tho. in summa. 2. 2. q. 95. art. 5. in tit. de superst. & idem Th. in tractat. 99. primæ partis. quest. 8 in titul. de mira. & quest. 16. artic. 5. & 6. in titul. de Demon. & quidam Mod. Theolo. magister Siluest. Prier. in quodam tractatu, quem nuper edit*

dit de strigi Damo. mira. libro primo, cap. penult. & lib. 2. cap.
7. ubi tenet expressè, quòd possunt corporaliter
deferri, atq; deferuntur à Dæmone, ea maximè
ratione, quia Dæmon natura sua, & secundum
eius vires potentiam naturalem potest mouere,
& portare corpus longè etiam magis pondero-
sum, quàm corpus hominis de loco ad locù mo-
tu locali, Deo tamen permittente, & non aliter,
& satis ilto casu Deus videtur permittere, quan-
do Dæmoni non resistit in istis operibus, quòd
non resistat, sed permittat. Patet, quia & viri, &
mulieres, qui fecerunt hanc Professionem sal-
tem Expressam, aut faciunt communiter, omnes
istæ Strigæ, & Maleficæ, quæ omnes sunt † extra 8
gremium Ecclesiæ, & à communionem fidelium
penitus alienæ, de quibus Deus, & Ecclesia nul-
lam penitus curam gerit, & habentur siue repu-
tantur pro creaturis Diaboli. vt not. 26. quest. 2. c. qui
sine Salvatore. & quest. 5. d. c. episcopi. in princ. & pluribus
alijs rationibus, & auctoritatibus: de quibus la-
tiùs per eos in locis prædictis: concludentes in ef-
fectu Dæmonem deferre posse hominem de lo-
co ad locù motu locali verè & corporaliter, re-
spondentes ad d. ca. episcopi. quorum responsio
hoc concludit in effectù, quòd ille textus loqui-
tur de alia secta mulierum longè diuersa ab ista.
Ego autem omninò adhærebam priori opinioni
per text. in d. c. episcopi. nihilominus postea ex longa
rerum experientia, & causarum huiusmodi mul-
titudine, propter multas, ac varias earum opera-
tiones, & exempla, quorum aliqua vidi, aliqua
verè

verò à fide dignis accepi, sum modò istius secun-
 dae opinionis, quòd deferantur in corpore. Pro-
 cuius declaratiōe p̄supponam primò aliqua e-
 uidentia. Secūdò, fundamenta quaedam decla-
 ratiua. Tertiò, nonnulla exempla subijciam pro
 corroboratiōe. Quartò, respondebo ad ea, quæ
 dicuntur suprâ pro priori opinione, & maximè ad
 d. c. episcopi. Quintò & vltimò, deducam incon-
 uenientia quædam, quæ sequerentur tenèdo prio-
 rem opinionem. † Primò igitur pro euidentia p̄s-
 uppono vnũ quod est tritum apud oēs Theo-
 logos, & Canonistas: quòd Diabolus inter alia de-
 sideria, quæ ipse habet, hoc vnũ tenet, quòd sum-
 moperè desiderat ab homine adorari, & sicut
 Deus, maxima cum veneratione cultum habere;
 & in hoc vehementer satagit, vt Christianos à ve-
 ro diuino cultu auertat, & illos obedientes atque
 deuotos suæ potestati subijciat, vt ab eis cultum
 ipsum recipiat, ita dicit *Aug. lib. 10. de ciuitate Dei, re-
 latus per sacros canones in c. nec mirum. §. Magi. & seq. 26. q.
 5. & S. Bonauen. in 3. sen. dist. 19. q. 3. S. Tho. in sum. 2. 2. q. 95.
 art. 5. in titu. de superst.* in quo quidem cultu eundem
 ferè ritum & ordinem tenet, quem in vero cultu
 diuino obseruat Ecclesia, & non solùm circa res,
 & mysteria, verùm etiam quò ad personas. Sicut
 enim Ecclesia & Christiana Religio admittit plu-
 res viros diuersæ congregationis, habitus & no-
 minis, sicut est cōgregatio & religio S. Benedicti,
 quæ est monachorum, item S. S. Augustini, Do-
 minici; atque Francisci, & aliorum, qui licèt sint
 diuersi nominis, & habitus, & circa modum vi-
 uendi

uendi diuersas regulas obseruent, tamen quoad
 diuinum officium, scilicet horas ordinatas, &
 missarum celebrationem, & alia pia opera, o-
 mnes tendunt ad eundem effectum, scilicet lau-
 dandi Deum, & orandi pro animæ suæ salute, &
 proximi: eodem modo Sathanas sub sua Diabo-
 lica religione recipit plures Professos diuersæ
 Professionis habitu & nominis, qui habēt diuer-
 sos ritus & mores, tamen in effectu omnes tendūt
 ad idem, scilicet, ad laudandum, & venerandum
 Diabolum infernalem, & illi bonam fidelitatem,
 & homagium continuandum, & hoc est quod di-
 citur *tex. in c. excommunicamus. in prin. Et c. 1. & 2. de heret. ta-*
cies quidem habētes diuersas, caudas autem ad-
 inuicem colligatas, quia de veritate omnes con-
 ueniunt in idipsum. De quibus quidem diuersis
 nominibus, ac diuersorum ordinum Professorib.
 sub eadem religione constitutis diximus *suprà la-*
tius eod. tit. q. 2. † Secundo evidentialiter præsuppo-¹⁰
 no, quòd Angeli tam Boni, quàm Mali secundum
 Philosophum, & cōiuniter Theologos sunt sub-
 stantiæ quædam spirituales, intellectuæ, mobiles
 arbitrio, & incorporeæ, quæ nō dependent à cor-
 pore, nec quo ad sui principium, nec quo ad finē,
 & non habent corpora naturaliter sibi vnita. ita
 dicit *S. Tho. in tractat. qq. disp. in 1. parte tit. de mirac. q. 6.* &
 licet non habeant corpora naturaliter sibi vnita,
 possunt tamen quodcumque volunt assumere
 diuersas corporeas formas, & cū illis diuersimo-
 dè hominib. apparere, & multas naturales opera-
 tiones in assumptis corporib. huiusmodi efficere.

vt idem Thom. testatur eod. tit. quest. 7. & Aug. in 3. de Trin.
 & c. 12. super Genesi. Sed dubitabatur, an corpora
 huiusmodi sic assumpta sint vera, & naturalia cor-
 pora, vel phantastica, & apparentia. Sol. dic quod
 non sunt vera, & naturalia ex carne, ossibus, &
 neruis formata, sed sunt quasi naturalia, & simi-
 litudinaria, & licet habeant in se aliquas opera-
 tiones naturales, sicut est motus localis, locutio,
 delatio, comestio, potus, quamuis ista duo vlti-
 ma sint naturalia quo ad principium tantum, no-
 quo ad finem, quia cibi, & potus assumptio natu-
 ralis in eis, sicut in homine, digestio vero nulla fit,
 quia substantia cibi, & potus non conuertitur in
 nutrimentum talis assumpti corporis, & licet
 plures habeant ex ipsis operationibus naturali-
 bus, non tamen omnes habent, sicut est crescere,
 pinguescere, nutriri, lactari, dormire, audire, ge-
 nerare, & similia, ista non habent, nec alia quæ
 mutant formam dicti assumpti corporis, sicut
 esset etiam ægrotare, pallefcere, & similia, quæ
 quidem corpora non dicuntur esse perpetuò, &
 naturaliter vnita dictæ substantiæ spirituali, sicut
 est vnio animæ ad corpus humanum, sed est qua-
 lisqualis vnio, & adhærentia quædam, sicut mo-
 toris ad mobile, vel figurati ad figuram. † Dein-
 de videndum est, ex qua materia corpora ipsa di-
 cuntur esse composita seu fabricata, an ex aliqua
 materia elementari, simplici vel composita, aut
 ex alia substantia separata. dic, quod ex quolibet
 elemento confici possunt, nihilominus magis
 cõmuniter fiunt ex aëre, quæ ipsi Angeli possunt
 faci-

facilius inspissare, & ingrossare, & corpus ipsum formare, deinde in eorum resolutione, dum à spiritu separantur, similiter fit facilior resolutio; quia resoluuntur in fumum, & vapores, *vt idem Tho. comprobatur eo. tit. q. 7. in fin.* Et quòd dixi corpora huiusmodi non habere virtutem generatiuam, est verum in Angelo Bono vtroque modo, ex quo nullam habet operationem generandi, nec quo ad potentiam neq; quo ad actum, quia hoc conuenit naturæ Angelicæ, quæ coitum ipsum, & omne aliud peccatum penitus abhorret, cuius est quodammodo incapax. Dæmones verò benè possunt in assumptis corporibus generare, quippe, quia in coitu carnali, sicut in alijs peccatis, summopere delectantur, si qua tamen generatio ex illorum coitu succederet, illa nõ proveniret ex semine illius assumpti corporis, quod nullum habet in se, quia ex quo nõ habet virtutem generatiuam, non habet etiam virtutem generatiuam, quia caret sanguine, † Nam sperma oritur ex purissima substantia cibi iam benè digesti, *vt inquit Auic. Fen. 20. in tract. 1. c. 3. vbi dicit, quòd sperma est superfluitas digestionis quartæ, quæ fit cum cibo dispartitur in membris resudando à venis, tertia digestionem iam cõpleta, & est de summa humiditatis proximæ coagulationis, ex qua nutriuntur membra dura, & vena arteriæ.* Istæ enim operationes naturales non conueniunt corporibus assumptis per Dæmonem, quia non sunt naturalia, ideò nõ faciunt sperma, nec possunt per se ipsa virtute propria generare, Diabolus igitur in coitu ipso generat ex spermate alieno, scilicet alicuius viri in somnijs polluti, aut

- etiam in vigilia, quotiescunque Dæmon in forma succubi se transformat, id est, in forma mulieris, & habet coitum cum viro, tunc recipit formam viri, & quando citius velocissimè accedit ad mulierem in forma incubi, scilicet, viri, & assumens coitum cum ea, intromittit dictum sperma in natura, & matricem mulieris: & inde sequitur prægnatio mulieris, & infantis generatio, ac si mulier cum naturali viro coitum habuisset. † Tamen infans ipse si oriatur, non dicitur esse filius Dæmonis, sed illius cuius erat sperma. *ita firmant communiter Theologi S. Augustinus in 3. de Trin. & 21. de civitate Dei, & S. Thom. in d. tract. qq. in 1. parte rit. de mirac. quest. 8. versic. ad primum.* Conclufiue igitur dico in hoc secundo evidentiali, quòd Angelus tam Bonus quàm Malus in assumpto corpore regulariter retinet & operatur omnes illas operationes naturales, per quas non alteratur forma assumpti corporis, sed remanet in esse suo, & in eadem proportionem figuræ, & formæ: omnes verò operationes, per quas alteratur forma siue figura corporis prædicti, de quib. supra diximus, sunt illis prohibita ratione prædicta. *ita firmant ipsi Theologi in locis prædictis, sed deferre corpus aut aliud pondus de loco ad locum motu locali nō immutat formam dicti assumpti corporis, ergò sunt capaces istius operationis.* † Tertio præsuppono, quòd Angeli mali, id est, Dæmones, multa facere possunt secundum eorū naturalem virtutem, & potestatem, quæ tamen facere nō possunt, Diuina Prouidentia ipsos reprimente, & eorum operibus resistente, & sic maiora possunt in habitu, & potentia quam in actu. *ita idem*

idem Tho. in tract. qq. q. 5. tit. de mirac. & August. in 3. de Tri.
 vbi dicit, quòd Angeli Mali quædam facere possunt
 eorum virtute, & potentia naturali, si permitteren-
 tur à Deo, quæ idè facere non possunt, quia non
 permittuntur. Impediuntur itaque quandoque ab
 illis agèdis, ad quæ eorum naturalis virtus se exten-
 dere potest, idem etiam comprobatur S. Bonavent. in 2.
 sen. lib. 2. dist. 7. vbi latè disputat de virtute & potentia
 Dæmonum, quæ habent respectu creaturarum, quòd
 possint, qualiter, & quantum possunt, & quantum
 eis permittitur à Deo, vbi enumerat plures opera-
 tiones naturales, quas Dæmon facere potest, tam
 in assumpto corpore, quàm sine eo. † Quartò, & 15
 vltimò præsuppono, quòd licèt Angeli Boni, & ho-
 mines quandoque per fidem, & diuinam gratiam
 operentur miracula, & faciant aliqua quæ sunt vl-
 tra eorum naturalem virtutem & potestatem, vt di-
 cit S. Augustinus in 3. de Trin. Dæmones tamen miracu-
 la aliqua operari non possunt, vt sint vera miracula.
 Quoniam miracula ipsa fiunt per gratiam, & do-
 num Dei, quia est diuina virtus in effectu, quæ mi-
 racula facit mediante persona, & instrumento An-
 gelico siue humano, sicut gratia prophetandi tradi-
 ta fuit sanctis prophetis simplicibus, & ignaris vt
 refert S. Gregorius in 2. dialogo. & in 1. Homil. super Ezech.
 Miraculū enim siue operatio miraculosa est quod-
 dam diuinum testimonium, indicium diuinæ vir-
 tutis, & veritatis, vt dicit S. Tho. in d. tract. 1. parte. q. 5. de
 mirac. vers. respondeo. quòd si dæmonibus, quorum
 est tota voluntas ad malum potestas hæc daretur à
 Deo faciendi miracula, Deus ipse falsitatis eorum

testis existeret, quòd Diuinæ bonitati penitus incongruit. Concludendum est igitur, quòd Dæmones non faciunt, nisi ea, ad quæ eorum naturalis virtus se extendit, & Diuina voluntas non refragatur
 16 sed permittit, *vt idem Tho. hac eadem testatur ibi.* † Virtus enim Dæmonis est adeò vehemens, & acuta, quòd multa opera quæ ipse facit eius virtute, & industria, & ex rebus naturalibus adeò benè componit, & velociter exequitur, quòd homines qui illa vident, dicunt esse miracula, licèt in veritate non sint. Possunt ergò Dæmones mirabiliter in nobis dupliciter operari. Vno modo per veram corporis transmutationem, quando fit vera mutatio corporis. Alio modo, per quandã illusionē sensuū ex aliqua immutatione imaginationis, neutra tamen operatio est miraculosa, sed per modum artis, & naturæ cōposita, *vt ibi vide in q. 5.* Quibus sic præsuppositis dico, quòd Dæmones Deo permittente possunt in assumpta corporali forma hominem deferre verè, & naturaliter de loco ad locum motu locali, & per consequens illas Strigimagas, & Sortilegos Professos, deferunt ad nutum in naturali forma ad quæcunque loca: quòd dictum probatur primò ratione per ea quæ notat
 S. Thom. in tract. qq. in 1. parte, q. 16. artic. 10. vbi dicit:
 17 † Quòd in actionibus virtutum actiuarum cōsiderandus est ordo rerum, qui nōn solum attenditur secundū naturas ipsarum rerū, sed etiam secundum earum motus. Habent enim & ipsi motus quandam ordinem adinuicem, qui dupliciter consideratur. Vno modo secundū propriã rationē, & secundum hoc motus localis ad alios motus duplicem habet
 compa-

comparationem. Prima est, quia ipse motus est primus motuū. Secunda, quia per motū localem minima variatio fit circa mobile. Nam cum per alios motus varietur aliquid, quod est intrinsecū rei, puta quālitās, quantitas, accidens aut forma substāntialis; per motum istum localem variatur solū corpus secundum aliquid extrinsecum, quod est ipse locus, per cuius mutationem nō mutatur nec alteratur res in substāntia, vel in accidenti, aut alia qualibet eius qualitate intrinseca; & quantum ad hæc secundum prædicta cōpetit, quòd corpora moueantur à substāntijs spiritalibus motu locali facilius, & immediatius quàm alijs motibus. Alio modo consideratur ordo motuū secundum ordinem mobiliū, sicut enim motus cœli est prior motu corporis elementaris, ita motus corporū cœlestium est prior motu corporū inferiorū respectu ordinis, & secundū hoc competit superioribus substāntijs spiritalibus. mouere superiora corpora cœlestia, ita etiā inferioribus substāntijs spiritalibus, quæ sunt Dæmones, respectu peccati, & priuationis gratiæ, conuenit, q̄ mouere possint, & moueāt corpora inferiora, siue humana sint siue alia, q̄a data possibilitate in vno, per consequens datur in omnib. alijs, his maximè, quæ sunt eiusdem pōderis vel magnitudinis, vt dicit idem Tho. in d. tit. de Dæm. q. 16. art. 10. in fin. & habetur per S. Aug. in 3. de Tri. vbi dicit, q̄ Dæmones colligunt quædam semina, ex q̄b. formāt species quasdam siue animalia viuētia, quæ fieri nō possunt absq; corpore mobili, ergò mouere possunt corpora inferiora de loco ad locum motu locali. † Secundò probatur 18

hæc opinio auctoritate sacri Euang. Matth. 4. cap.
 vbi Diabolus in assumpta humana forma tentando
 I E S V M in deserto, adduxit illum in sanctam ciui-
 tatem, & statuit ipsum supra pinnaculum templi,
 quod est locus quidam excelsus, eleuatus, super quo
 Doctores antiquæ legis prædicabant, & doctrinam
 legis prædictæ publicè populos docebant, vt dicit S.
Thomas in gloss. super dict. cap. 4. in ver. Diabolus autem, &c.
 vbi dicit, nota, quòd omnia opera illius tentatio-
 nis, corporeis sensibus completa fuerunt, quia Dia-
 bolus tunc apparuit C H R I S T O in forma humana;
 & licet duæ sint opinionès Theologorum super il-
 lo puncto, qualiter C H R I S T V S statutus fuerit su-
 per illo pinnaculo, an per delationem Demonis, vel
 quòd ipsemet pedibus proprijs ascenderit, median-
 tibus diabolicis persuasionibus, verior tamen opi-
 nio est illa, quòd fuerit portatus à Dæmone, scilicet,
 eleuatus de terra, & vnico ictu siue momento fue-
 rit portatus in loco prædicto. † & hæc intelligentia
 magis conuenit literæ Euangelij, dum dicit, statuit,
 quod idem est, sicut posuit siue constituit. Si enim
 pedibus proprijs C H R I S T V S ascendisset ad Dæ-
 monis persuasiones, tex. dixisset adduxit, sicut dix-
 rat suprà, quando illum adduxit in sanctam ciuita-
 tem, vide S. Tho. in d. gl. & Alber. mag. super d. c. 4. & S. Bo-
 nauent. in 2. sent. lib. 2. dist. 7. per totum: quod manifestius
 demonstratur, quòd C H R I S T V S delatus fuit à
 Dæmone, ex eo, quòd omnes Theologi firmiter ibi
 concludunt, quòd C H R I S T V S, dum statueretur
 super dicto pinnaculo, reddidit se inuisibilem cir-
 cumstantibus qui ibi aderant, ne insurgerent cla-
 mores

mores in populo, putâtes miraculosè **CHRISTVM** ascendisse locum, qui si proprijs pedibus naturaliter ascendisset, non erat opus, quòd se inuisibilem redderet, ex quo nil mirandum fecisset. Fatendum est igitur, quòd Diabolus ipsum assumpsit de terra, & raptim vnico ictu statuit illum super dicto pinna- culo. Cum itaque Dæmon portauerit **CHRISTVM**, in vero corpore, qui erat **DEVS**, & homo, & verum corpus humanum habebat, ipsumq; mouit de loco ad locû etiam, sursum, quod difficilius est, motu locali, **DEO** permittente; nulla ratio diuersitatis redditur, quare non possit **DEO** permittente portare homines istos ipsosq; mouere motu locali ad nutum de loco ad locum, eo maximè accedente hominis voluntate, *secundum ea que diximus supra. 3. euidentia- li.* † Ter. probatur sic, si humanus spiritus, qui est 20 anima, q̄ est inclusa in isto carcere terreno corporis humani, habet vires mouendi corpus ipsum de loco ad locû, ascendendi, descendendi, currendi, saltandi, sistendi, & aliud quoque corpus supra suum portandi ad omnem eius libitum, qui est minus potens natura angelica, *vt dicit S. Aug. in 3. de Trin. & S. Tho. de qu. 16. art. 10.* quantò magis Dæmon, qui est substantia spiritalis libera & soluta, nullaq; premitur pondere carnis, quis neget, quòd similes operationes naturales, & longè maiores, in assumpta corporali forma diuina potentia nō reprimente operari non possit? certè nemo; & quòd ipse Dæmon sit longè maioris roboris quàm homo, imò plurib. hominibus simul, *habetur per S. August. in lib. 10. de ciuitate Dei, relatum. 26. quæst. 5. c. nec mirum. §. super hoc.* non est igitur

mirandum, si Dæmon corpus humanū per æthera portare possit, & quam velocissimè, dummodò diuina voluntas sibi non repugnet, ad quæ faciunt ea, quæ diximus suprà in 3. euidentiali, & quæ dicemus infrà in sequenti membro. † Quartò dico, quòd vnusquisque eorum quæ sua sunt, est bonus mōderator, & arbiter. *l. in re mandata. C. mand. & de reb. proprijs quisque potest ad libitum suum disponere, imò ab ipso domino auferri non potest absque eius libito voluntatis. l. id quod nostrum est. ff. de regul. iuris. l. fin. ff. de pactis. & per Bartol. in l. iuris gentium. ff. eodem titul. Istæ enim Strigimagæ, Magi & Sortilegi per illam Professionem effecti sunt Dæmonis creaturæ, eò quòd sponte sua sub illius imperio, & potestate se subiecerunt, vt latius suprà diximus in 2. & 3. questio. ergò sequitur, quòd Dæmon de ipsis siue in anima siue in corpore ad eius libitū quidquid vult disponere potest, Deo permittente, qui in hoc Dæmoni nullum præstat impedimentum, sed relaxat sibi arbitrium, & libertatem viriū suarum; in istos dico Professos, non autem in alios: secundum quòd dicit S. Aug. in lib. 10. de ciuitate Dei, & in 3. de Trin. & S. Thom. d. q. 16. art. 9. & 10. habetur in dict. ca. episcopi. ibi: mentem quam Diabolus captiuam tenet per quæque deuia ad eius libitum deducit, &c. Ex quo enim ipsi semel Deum reliquerunt, abnegâtes fidem catholicam, & totum Christianæ religionis cultum, non est dicendum, quòd Deus amplius ipsos protegat, vel de his curâ aliquâ habere velit, sed illos dimittit penitus sub potestate, & arbitrio Sathanæ, postquâ illi sponte sub eius imperio se subiecerunt, & eum principem habere volu-*

voluerunt. Cùm sint igitur extra communionem
 fidelium, non sunt amplius oues Christi, quæ fue-
 runt traditæ in custodiam Petro, sed sunt oues ex-
 ternæ, scilicet Diaboli, vt *habetur in c. firmissimè. & in*
c. excommunicamus, in prin. extra, de heret. & d. can. nec
mirum. 26. quæst. 5. & eadem causa. q. 2. c. qui sine Salvatore.
 non mirum ergò si Dæmones illos deferunt etiam
 in corpore. Primò, quia respectu substantiæ spiri-
 tualis adest potentia naturalis. Secundò, quia respec-
 tu Diuinæ Maiestatis nullum præstatur impedi-
 mentum, vt *concludunt Theologi in locis supra notatis.*
 † Quintò probatur hæc conclusio à maiori, per ea 22
quæ habentur Exod. 7. c. vbi dicitur, quòd Magi Pha-
raonis arte Dæmonum conuerterunt virgas in dra-
cones, & fuerunt veri dracones non autem super-
stitiosi nec illusorij, vt dicit S. Aug. super glo. ibi: dicens,
 quòd Dæmones hoc facere potuerunt eorum vir-
 tute naturali per aliquas potentias naturales, seu
 per quædam semina collecta, quæ habent vim pu-
 trefaciendi ligneas virgas, & concurrenti in lubri-
 cam draconis speciem, *secundum quod dicit S. Aug. in 3.*
de Trin. quem refert, & sequitur S. Tho. in d. tract. 99. q. 5.
vers. ad octauum. in tit. de mir. vbi dicit, quòd licet ista
 apud nos videantur esse miracula, quia humana vir-
 tus ista non capit, nec se extendit ad illa, tamen quo
 ad secreta naturæ, & Dæmonis intelligentiam, non
 sunt miracula, imò opera ipsius naturæ Dæmonis
 industria fabricata. † Item nota aliud mirabile Dæ- 23
 monis arte factum. Legitur in sacris literis, quòd
 Simon Magus arte Dæmonum canes loqui faci-
 ebat, nec dū est annus elapsus, quòd casus iste eue-
 nit

nit in factō Romæ, vbi mulier quædam Magica ve-
 tula quæ Francisca Seneñ. dicebatur, artis Diaboli-
 cæ primùm perita, canem quendam magnæ statu-
 ræ nigrum totum secum ducebat, quem post non-
 nullas preces reuerenter emissas loqui admodum
 hominis faciebat, qui voce quadam velut humana
 verba articulata proferebat, quæ audita fuerunt à
 pluribus, & maximè à quodam sacerdote presbyte-
 ro, qui rem ipsam propalauit Domino Almæ Urbis
 Senatori, qui de mandato S. D. P. adiuncto sibi Re-
 ueren. D. Locum tenente Vicarij sui, vnà cum qui-
 busdam alijs viris maximæ doctrinæ & experientiæ,
 mulierem ipsam solenniter examinerunt, & com-
 perto facinore, flammis publicè consumpserunt
 ipsam. Quæ canis loquela duplici modo fieri potuit,
 secundum Tho. d. c. 5. de mirac. aut quòd Dæmon assump-
 serit corpus in forma canis omnibus partibus suis
 benè proportionatum, & locutus fuerit; aut quòd
 esset canis verus & naturalis, & Dæmon per impul-
 sum aëris motu locali sonum quendam formaue-
 rit similitudinem literatæ, & articulatæ vocis haben-
 tem. † & hoc modo etiam dicitur, quòd Asina Bala-
 am allocuta fuit ipsum duab. vicibus, vt habetur Num.
 22. cap. vbi Asina ipsa quæ portabat Balaam, qui ibat
 ad Regem Balac, qui miserat pro eo: videns Asina
 Angelum resistentem in via, & se opponentem, Ba-
 laam Asina declinavit à recto tramite, & iuit per
 agros; Balaam percutiebat illam, volens quòd iret
 per viam, illa recusabat, & adeò vehementer per-
 cussit illam, quòd cecidit; & tunc Dominus aperuit
 os Asinæ, & locuta est ad Balaam, dicendo, quid feci
 tibi,

tibi, cur percutis me? at Balaam dixit, quia com-
 ruisti, & illufisti mihi: vtinam haberem gladium, vt
 te percuterem, cui Asina iterum respondit; Nonne
 animal tuum sum, cui semper insidere consueuisti
 vsque in præsentem diem? dic quid simile vnquam
 fecerim tibi; At ille ait, nunquam. Quæ verba adeò
 benè, & articulatè ab ipsa Asina prolata fuerunt,
 quòd ab homine dicta viderentur, sed hoc factum
 fuit ab Angelo, ex diuina voluntate, vt ibi dicitur, &
 dicit S. Tho. in d. q. 5. ad tertium. quòd Angelus mouit
 linguam Asinæ prædictæ, & per crebram aëris reper-
 cussionem protulit articulata verba, de quibus ibi,
 naturalium verborum similitudinem habentia. tex.
 autem ibi dicit, quòd Dominus aperuit os Asinæ:
 not. Ang. vide Tho. in d. q. 5. & 6. in tit. de mirac. † Vltimò, 25
 non omitam illud qd dixit Valer. Max. lib. 1. c. 8. qd olim
 Romæ Fortunæ simulachrum quoddam marmo-
 reum, quod positum erat in via Latina, dicitur locutum
 fuisse infra scripta verba ad Matronas illas Roma-
 nas, videlicet, Ritè me matronæ vidistis, riteque de-
 dicastis. Nec putes ista fuisse Poëtarum figmenta:
 quia si talia essent, profectò sacri Theologi in suis
 diuinis literis non insererent approbando, prout fit
 per S. Tho. in d. q. 5. in 4. no. & est gl. not. in c. Moyses. in vers.
 habitare. 32. q. 2. quæ dicit, quòd Angeli tã Boni quàm
 Mali habitant in siccis corporibus. s. in statuis lapi-
 deis, æneis & marmoreis, in cadaueribus defunctorum,
 in auibus, in quibus ipsi Dæmones dant respon-
 sum, & refert exemplum Saulis, qui adorauit Dia-
 bolum, & aliàs dixi suprà, quòd Dæmō sub idolorum
 forma per actus sacrificijs, & precibus Sortilegorum
 siue

siue Magorum ipsis interrogantibus & scire quæ-
 rentibus quæ occulta sunt, respondet ad propositū,
 voce quadam sonanti articulata verba, ac si ex ore
 hominis procederent, nihilominus neq; vox, neq;
 verba naturalia sunt sicut humana, sed ex crebra
 æris repercussione per Dæmonem concitata ver-
 ba illa prolata fuerunt, *vt supra dictum est*. Si igitur
 hæc fieri possunt arte, & virtute Dæmonis, quæ lon-
 gè maiora sunt intellectui humano, minus capacia,
 & difficiliora, quòd canis aut aliud animal brutum
 seu statua marmorea verba articulata protulerint:
 quantò magis credendum est, quòd Dæmon possit
 corporaliter deferre motu locali aut brutum, quod
 minus est, quàm animal de nouo creare; vel vnam
 speciem in alteram transformare, *vt diximus supra de*
 16 *virga conuersa in draconem*. † Demum vt res ipsa cun-
 ctis clariùs innotescat, subdam exempla.

Exp. Annis citra 20. in agro Sabino vicino vrbi Romæ,
 in quodam oppido quidam rusticus habens vxo-
 rem, quæ erat de Expressa Dæmonis Professione, &
 pluries ab eo interrogata, si erat de dicta Professio-
 ne, semper audacissimè negauerat, cuius mariti ex
 quibusdam signis quæ viderat maior suspicio ani-
 mum apprehendit, vnde decreuit velle videre, si ve-
 rum erat, quòd de nocte ipsa exiret extra domum,
 & quorsum tenderet, & pluribus noctibus summo-
 perè inuigilauit, vt videret, quid ipsa faceret: quæ
 postquam ipse intrauerat in lecto multoties vigila-
 bat. Demum nocte quadam hora 5. vel circa, qua
 ipsa citata ire tenebatur ad ludum, ipse maritus ia-
 cebat

cebat quasi dormiens, & ipsa venit ad illum ad per-
scrutandum si dormiebat, quod videns maritus, sta-
tim confinxit altiùs dormire, & grauiore somno te-
neri, ipsa viso dormiente retrocessit statim, & pe-
detentim ibat lento gradu: tunc maritus magis ar-
gutè inuigilat, atque obseruat cum diligentia cun-
cta, quæ vxor ipsa faciebat, demùm vidit, quòd ac-
cessit ad quendam angulum domus, & eleuata qua-
dam cista, assumpsit pixidem seu ollulam quan-
dam quæ suberat, deinde exutis vestibibus cœpit in-
ungi cum certo vnguento in dicta ollula existente
apud ignem calefacto, postea pixidem seu ollulam
prædictam ad pristinum locum reposuit, deinde vi-
dit illam velociter exeuntem de domo, ac si pedi-
bus non tangeret terram; post cuius discessum
maritus assurgens accessit ad ostium, quod clau-
sum optimè vidit, etiam cum pessulo, siue stanga
interiùs, de quo magis obstupuit, deinde accessit
ad angulum, ex quo illa vnguentum assumpserat, &
reperita ollula, illam accepit, & alibi abscondit, &
reuersus fuit in lecto, perfecitque somnum vsque
ad mane. Die verò sequenti reuersam vxorem ma-
ritus interrogauit, quonam proficisceretur nocte
illa, quando ex domo recessit media nocte sola,
quæ à principio fortiter negabat salua fronte: tunc
maritus sumpto ligno, cœpit illam acriter verbe-
rare, vt haberet veritatem, ipsa adhuc indurato
corde resistebat, demùm maritus sumpta pixide si-
ue ollula, Ecce dixit mulier maledicta, vide, si cre-
dis, quòd nouerim scelera tua, & grauiter sibi com-
minabatur, aut quòd mortem subiret, aut illum
doceret,

doceret, quomodo faceret illas vnctiones, & disces-
 sus, quia volebat omninò accedere ad congregatio-
 nes illas, quas intendebat omninò videre, & quæ fie-
 rent in eis. Tunc mulier ipsa confusa, dum vidit pi-
 xidem vnctionis, falsa est ingenuè errorem suum,
 implorando suppliciter veniam ab ipso viro, qui libe-
 renti animo sub fide promisit ei indulgere, dum-
 modò ipsum adduceret secum vna nocte ad con-
 gregationes prædictas. Ipsa tunc aperiens os suum
 cœpit vera loqui, & cuncta dictæ Professionis capi-
 tula recensuit, & ostendit voluptates, illecebras, &
 gaudia immensa, quæ inde assumebant, & de amœ-
 nitate, & delectatione ludorum, magnificentia
 chorearum, opulentia conuiuorum, Principis il-
 lius liberalitate, & de vltimi effectus dulcedine cun-
 cta narrauit; ex quo indulgentiam admissorum à
 marito ipso impetrauerat, qui maritus curiosus ista
 videre, & interesse, præcepit vxori, vt quàm pri-
 mùm ad dictam congregationem accessura erat,
 ipsum euocaret: quæ mulier promisit illum addu-
 cere, & impetrata priùs licentia à Domino Sathana
 de adducendo maritum ad ipsam cōgregationem,
 adueniente hora, adhibitis vnctionibus, vnusquis-
 que ipsorum super suo hirco equitando quàm ve-
 locissimè peruenit ad locum ipsius congregationis,
 & antequam discederent de domo: vir ipse diligen-
 ter præmonitus fuit ab vxore, vt summoperè præ-
 caueret, ne in itinere eundo, vel redeundo, aut in
 loco congregationis, signo crucis se muniret, aut il-
 lius nomen, nec Dei, vel Iesu Christi quouis modo
 cōmemoraret, maximè in laudando, vel adorando,
 qui

qui sic facere promisit: in loco sistens vxor dimisit
 maritū incerta parte monēdo ipsum, vt illam expe-
 ctaret, donec reuenteretur à præstando obedi-
 entiam earum Principi Sathanæ, quemadmodum v-
 nusquisque aliorum tenebatur. qui maritus videns
 tam innumeram virorum, ac mulierum multitudi-
 nem illic adesse, vehementer obstupuit. Finita obe-
 dientia fiunt tripudia, & choreæ quam celeberrimæ
 cum maxima cymbalorum, tympanorum, alio-
 rumque instrumentorum dulcedine, & tripudan-
 tium numerositate ordine quodam retrogrado cō-
 tra morem, naturam & ordinem chorearum quib.
 nos vtimur: quibus peractis, præparantur mensæ
 quam amplissimæ, cum maxima epularum, & con-
 uiuantū copia, & optimis ferculis. Vxor illa ex in-
 dulgentia Principis introducit maritum ad men-
 sam: comedere incipiunt, maritus degustans epu-
 las inspidas petijt salem, qui nullus aderat in omni-
 bus mensis, nec dum venerat quisquam; cum salem
 iterum petijt, atque rogauit, procedente mora ite-
 rum atque iterum, terque, quaterque salem ipsum
 supplicādo petijt, & toties replicauit, quod Dēmon
 quidam salem ipsa attulit, vnde maritus videns sa-
 lē, summoperè gauisus est, & præ si gaudio magno
 dixit hæc verba: Hor laudato sia Dio, pur vēne que-
 sto sale. Quo verbo prolato, postquam auditum fu-
 it nomen Dei laudatum, vnico momento cuncta
 periere, & omnes vndiq; statim discesserunt mensæ,
 epulæque omnes consumptæ sunt, luminaria cuncta
 que multa erāt illico extincta sunt, adeò, q̄ maritus
 ipse repertus sit solus, & nudus in loco ipso in medio
 tene-

tenebrarum, stetitque sub illa frigidissima nuce Beneuentana per totam noctem vsque ad mane cum maximo frigore, & periculo. Die verò sequenti videns pastores qui pascebant greges circa loca vicina, ab ipsis petijt, vbinam esset ipse, & quæ regio illa esset, cui responsum fuit, quòd erat Beneuentana, quæ distabat à patria ipsius viri centum miliarijs, vel circa, ipse verò erat nudus sicut alij, qui vadunt ad choreas Dæmonum, multum malè se habuit in partibus illis, adeò, quòd sustulit periculum mortis: & quia valdè ignotus erat in ea regione, & sine pecunijs, coactus fuit mendicare ostiatim pro amore Dei, adeò quòd inuenit tunicellam quandã satis contritam, vt posset se tueri à frigore, quod tunc vigeat; & sic paulatim quærendo victum in itinere pro amore Dei tantum ambulauit, quòd peruenit ad curiam spacio octo dierum, vel circa, & erat adeò deformatus, & macilentus, quòd à paucis recognoscebatur, & accedens ad curiam Principis illius castri, detulit querelam contra eius vxorem, & quasdam alias mulieres eiusdem Professionis eius socias, quæ omnes fuerunt incarceratæ, & dum à principio negarent, instante viro prædicto testimonium verum de visu ferente, tandè omnes factæ sunt, & ardentissimis flammis cõbustæ. † Nec dũ de-
Ex 27 cè lapsi sunt, vel circiter anni, quòd mulier quædam iuuenicula infra 16. annum ætatis existens adhuc virgo eiusdem Sabinen. diœcesis ex altero tamen oppido oriũda, à quadam alia Malefica Striga seducta, vt Religionè Diabolicã profiteretur, ad ludũ adducta fuit, & p̄monita, ne signo crucis se muniret, aut
 Deum

Deum Iesum Christum collaudando meminerit. Postquam ad locum congregationis accesserunt, iunior ipsa videns tam maximam mulierum virorumque multitudinem, & Principem ipsum Sathanam in solio maiestatis tam superbè sedentem, & tot auratis ornamentis, & purpureis vestib. decoratum, vehementer obstupuit, & quia simplex erat virgo, incauta, primæ monitionis oblita, ob rerum magnificentiam, & maximum stuporem, quo apprehensa erat, se signo crucis muniuit, dicendo: Iesu benedetto che cosa e questa? nec dum verba prædicta perfecerat, quòd statim cuncta euanescere, & omnib. luminaribus penitus extinctis, sola hæc misera inter maximas tenebras valde mæsta reperitur, & quàm maximus pauor vehementer illà apprehendit, ex quo penè mortua est; sed recordata de nomine Iesu, & B. virginis Mariæ deuotissimis precibus se illis commendauit, vouitque castitatem perpetuam, si incolumis inde euaderet, & diuino auxilio illustrata, tantæ solitudinis periculum mox euasit, quia senex rusticus vnà cum filio, & asello transibat prope locum prædictum, vbi erat ista puella, quæ plurimùm lamentabatur de sorte sua. Qui senex, audito gemitu, accessit ad illam, dicens: Filia mea, quid facis istic sola isto tempore nocturno: quam cun nudà videret, magis obstupuit? quæ simplex virgo maxima erubescentiã ducta, quæ nihil habebat, vnde pudibunda pertegeret, post multas lachrymas, gemitus, & suspiria, huic viro quàm plurimùm se cõmendauit, vt illà secũ adduceret ad do-

mum suam: qui senex accepit pallium suū, & pō-
 suit super humeris puellæ, & illam secum ad do-
 mum suam, quæ non multum distabat, adduxit,
 & in itinere totam seriem facti sibi narrauit. Qui
 senex stupore & pietate plurimum afficiebatur,
 audiuitque ex qua patria, quibusve parentibus
 orta esset, & decreuit senex omninò hæc eius pa-
 rentibus enunciare, & puellam ipsam eisdem re-
 stituere: ingressi sunt domum, vxor senis, quæ
 erat multum pia, perquam blandè virginem re-
 cepit, & apud se in lecto retinuit, & deinde per
 duos vel tres dies maxima charitate materna pie-
 tate tractauit, eandem vestibus suis induit, & post
 triduum maritus accepit asellum, & comite filio
 puellam ipsam equitantem ad patriam suam il-
 læsam reduxit, proprijsque parentibus eandem
 restituit, qui dudum fleuerant perditionem fi-
 liæ, putantes, ne aliquis miles aut alius nequam
 vir, nocturno tempore rapuisset eandem, qui se-
 nex maxima veneratione & amoris dulcedine à
 parentibus puellæ amplexus est, receptisq; mu-
 neribus pro se & filio, dimissa puella, ad domum
 suam reuersus fuit. Quæ quidem puella, postquã
 dono Dei, & gratia B. Mariæ virginis tam graue
 periculum euaserat, decreuit omninò votū iam
 factū adimplere, & ingressa fuit monasterium S.
 Fran. assumptoq; habitu solenniter professa fuit,
 & castissimè vixit, cuius parentes liberum præsti-
 tere consensum: illam verò Maledictam Strigam,
 quæ filiam suam adduxerat ad illum locū, denū-
 ciarunt curiæ, & re comperta, publicè fuit igne
 com-

combusta. Hæc enim, quæ audiui, retuli, modò referam, quæ ipse vidi, & in foro habui, quæ plura sunt, tamen duo tâtùm, quæ recentiora sunt, referam. Anno domini 1524. mense Septemb. dum essem in quodam Castro Monasterij S. Pauli de vrbe apud regionē Sabin. vt mea prædia illic expedirem, & mox ad urbē reuerterer, summis fui precibus rogatus à Reuer. P. Domino Abbate illius monasterij, qui est Dominus in temporalib. dictorū Castrorum, vt accederē ad aliud Castrū eiusdem monasterij, ibi vicinum quod Nazarenū appellant, ad examinandum tres mulieres Maleficas siue Strigas, vt dicebant, quæ in arce ipsius Castri aliquandiu inclusæ remanserant, quæ ex earum dictis acciperem, sibi referrem, atq; consulerem quid mihi in re illa agendum esse videretur. Ego autem, qui meis præpeditus eram, licet nō potuerim absq; magno meo incōmodo illuc accedere, & huic rei vacare, nihilominus morem gerere tãto viro, quem aliàs in meis valdè gratū, & benignum reperi, non potui euitare, quin eius preces mihi mandatas seruarem. Accessiq; ad illas, quarum vnā, quæ mihi facilior videbatur, examinare cœpi, & pluribus exhortationib. vt veritatem aperiret, persuadere: quæ demùm post aliqualem hæsitatiōē cœpit vera loq, & rem ipsam totam fateri, qualiter ipsa erat de secta illa Strigimagarum Expressè Professa, in qua Professione insisterat per annos 14. cōtinuos, quib. continuū cōmerciū habuerat cū Demone, & nominauit alterā mulierē Maleficam, q̄ fuerat eius Magistra.

& ipsam ad Professionem adduxerat, & quòd isto
 tempore plurima Maleficia, siue Veneficia fecerat
 & contra hominum personas, & contra iumèta:
 ex quibus homines tres perierant, iumèta autem
 quatuor, & q̄ agrorum plurium segetes immatu-
 ras, ventis, grandinib. & tempestatibus strauerat,
 & penitus deuastauerat, & multa alia his similia
 obscœna machinata fuerat arte illa malefica ad
 vlciscendum iniurias suas. Quã ego subtilius in-
 terrogans, vt clariùs haberẽ, quæ sunt istius Dia-
 bolicæ Religionis suę Professionis secreta. Primò
 enim perscrutatus fui, quid esset illa Professio,
 quam mulieres ipsæ faciunt cū Dæmone, & quib.
 modo & ordine ad illam accedant, & quibus cæ-
 remonijs & solennitatib. vtantur in ea? Ad quid
 se obligent Dæmoni? Sub qua forma verborum
 fiat obligatio ipsa, itẽ postea, quæ sint ab eis ser-
 uanda, & ad quæ teneantur? Similiter quæ præ-
 mia habeant, & quæ habere speret ab earũ Prin-
 cipe Dæmone? & ex quibus rebus simplicibus,
 vel mixtis componant vnguenta, quibus liniant
 corpora sua, dum vadunt ad ludos? & cum quib.
 etiam rebus faciant alia Venefica Maleficia? Item
 quem ordinem teneant, quando accessuræ sunt
 ad ludos prædictos, & sic ne sit verum, q̄ vadant
 corporaliter, vel illa sit illusio siue visio quædam
 in apparentia, in mente, & intellectu, & casu quo
 accedūt corporaliter, an ambulèt pedib. pprijs,
 vel aliter deferat̄ur, & quomodo & per quẽ. Item
 quomò & qualiter celebrent sacrificia, offerat̄ pre-
 ces, & munera Dæmoni. Itẽ quæ sint illis p̄cipua
 in

in obseruantia in dicta Professione, & alia quædã,
quæ nunc nõ recordor: q̄ quidem mulier sub spe
vitæ cuncta à principio vsq; ad finem recensuit, q̄
Professio ipsa requirit, exprimẽdo omnia singu- 28
la illius capitula. †Primum. n. dixit: quòd quando
adducta fuit per illã eius Magistrã ante tribunal
Principis earum, qui est Diabolus in forma Regis
Præsides in solio Maiestatis, instructa prius à Ma-
gistra quid factura erat, venit & oportuit primò
abnegare Baptismum, & omnia Christianæ Fidei
documenta relinquere, deinde Ecclesiastica Sa-
cramenta cuncta pijcere, pedibusq; pprijs con-
culcare crucem, & imagines B. Mariæ virginis, &
aliorum sanctorũ, quamuis hæc vltima non fiunt
corã eo, sed alibi; postea satis est, q̄ ista pmittant
se facturas quamprimũ cedet occasio, deinde fe-
cit obligationẽ per solennem stipulationẽ in ma-
nib. ipsius Principis, qua vouit, & pmisit, quòd p-
petuò erit illi fidelis, & obediens, & omnibus eius
mandatis parebit. Deinde medio iureiurãdo ta-
tis scripturis super quodã magno libro obscu-
ras paginas continente, præstitit homagiũ siue
ppetuum vasallagium, & q̄ nunquã redibit ad fi-
dem Christi, nec diuina præcepta seruabit, sed so-
lũ ea quæ per ipsum Principẽ erunt decernen-
da, & quòd ppetuis futuris temporibus erit obe-
diens illi, & veniet cõtinuè, cum vocata fuerit, ad
ludos, & congregationes nocturnas, & quæ in eis
per alias mulieres fiunt, ipsa faciet, & quòd etiam
aderit sacrificijs illorum nocturnis, & solitas pre-
ces, & cultũ adorationis p̄stabit; vota quæcunq;
quæ

quæ ipsa præstare contigerit pro virib; adimplebit, & quoscunq; poterit alios ad eandem Profefsionem adducet. Econuerso autem ipse Princeps egregia fronte pmissit eidem mulieri sic præsentipræstare ppetuam felicitatē, grandia immensa, & voluptates quascunq; in hoc mūdo habere desiderauerit, & demum post hanc vitam longè maiora munera consequetur. Quo factio statim vnū Dæmonem constituit ad custodiam ipsius mulieris, quam nunquam relinquere debeat, sed illi inservire in omnib; quæ ipsa cupiet, & quotiescunque contigerit ad ludos accedere, hoc ipse intimabit mulieri, & illam deferet, & instruet vt supra: quiquidem Dæmon associatur ei tanquam maritus vxori: insuper dixit, quòd sæpius accedunt ad cōgregationes illas, vbi maxima mulierum numerositas congregatur, & non vident illa in mente, & intellectu aut in apparentia, sed in vera, & naturali forma accedunt ad loca prædicta, hoc modo, & ordine, videlicet, quia primò per vnū, vel duos dies antequam fiat congregatio, intimatur sibi per Dæmonem illum, qui est ad ipsarum custodiam cōstitutus, qualiter nocte tali, & tali hora se præparet ad veniendum ad ludum, quæ mulier, si haberet iustam causam impediementi, deducit & auditur, dummodò sit causa vera, & excusabilis, quæ legitimè excusare posset, alioquin si fingeret habere causam, quæ nulla esset, vt non accederet, non deferretur inuita, sed remanebat in domo sua, nihilominus pro pœna sui mendacij adeò fortiter cruciabatur à Dæmone, vt in

men-

mente, & in corpore maximis, & continuis doloribus, & ægritudine intrinseca, vel extrinseca, tam fortiter vexabatur, quòd die noctique nihil penitus quietis haberet, sed semper tribularetur, & omnia, quæ ipsa ageret, euanescerent, & perirent in fieri: adeò, quòd necesse fuit, vt tot mala cessarent, quòd peccatum suum fateretur, & promitteret etiam medio iureiurando, quòd amplius non recusabit accedere, & hoc modo euasit ab illis malis. Cùm verò promitteret accessuram, statim adueniente nocte, & hora euocabatur voce quadã velut humana ab ipso Dæmone, quæ non vocant Dæmonem, sed Magisterulum, aliã Magistrum Martinettum, siue Martinellum hoc nomine dicunt. Quæ sic euocata, mox sumebat pixidẽ vnctionis, & liniebat corpus suum in quibusdam partib. & membris, quo linito, exibat ex domo, & inueniebat semper Magisterulũ suũ in forma hirci illam expectantem apud ostium, sup quo mulier ipsa dixit quòd equitabat, & applicare solebat fortiter manus ad crines, & statim hircus ille ascendebat per aërem, & breuissimo tempore deferebat mulierem ipsam vsq; ad nuncem Beneuentanam, & ibi illam suauiter deponibat, vbi innumera mulierum, virorumq; multitudo coram Principe illo vndique confluebat. ²⁹ Primum autem quòd faciendum erat per ipsas mulieres signum obedientiæ, & reuerentiæ, quæ fiebat corã Principe ordine quodã retrogrado, in oppositũ directo illi reuerentiæ quã nos prestare solemus; nos. n. inclinamus caput, & humeros,

flectimus genu crure retro curuato voluētes vul-
 tum ad Principem, siue ad alium quē veneramur,
 ipsi verò faciunt contrā: quia terga volunt ver-
 sus Principem, & caput curuant versus humeros,
 adeo, vt mentum cœlū respiciat, crura verò non
 curuant retrò, vt nos facimus, sed elevāt sursum à
 terra à parte anteriori, & ita seruat ibi. Peracta
 igitur reuerētia, Princeps mandat, quòd oēs tri-
 pudient, saltentq; cum læticia & gaudio, sumen-
 tes vnaquæq; voluptates suas, & vnusquisq; Dæ-
 monum accipit mulierem suam, ad cuius custo-
 diam deputatus est, & cum ea gerit saltationes il-
 las magna læticia, atq; dulcedine, & interim præ-
 parantur mensæ cum lautissimis ferculis abun-
 dantissimè ornata, & celebratis choreis veniūt ad
 conuiuia, quibus completis, & cibatis omnib. ex-
 tinguuntur luminaria omnia, & quisq; Dæmon
 in forma incubi. s. viri, suam capit mulierē, si qui
 verò sunt viri, habent Dæmonem suum in forma
 succubi. s. mulieris, & sic adinuicem omnes adim-
 plent coitum carnis, & cum maxima voluptate,
 quo officio cōpleto, reuertuntur ad domum oēs
 equitantes super illis hircis. Sacrificia verò cum
 fiunt, fieri solent statim post peractum reuerētia
 signum; fit adoratio, qua expleta, deueniunt ad
 tripudia, & alia, de quib. suprā, quamuis sacrificia
 ipsa celebrare solent etiam in alijs locis extra lo-
 cum congregationis, puta in domo priuata, vel
 in quibusdam locis occultis, vt latè diximus suprā
 eodem. questione tertia & quinta. Sed aduerte ad
 duo, quæ ipsa dixit, vnum est, quod Dæmones
 festi-

festinant reportare illas ad domum antequam labatur nox, antequam pulsetur campana pro Aue Maria de mane, quæ pulsari solet in aurora, vel parū ante, quoniam si fortè pulsaretur campana tempore quo deferuntur ad domum, necesse habet illarum Magister, in eodem loco ubi audit sonum prædictum, deponere mulierem, aut virum, nec potest amplius ipsam vel ipsum tangere, sed necesse est, quòd residuum illud itineris pedibus proprijs ambulet, quod perrarò quidem euenire solet, quia ita velociter ipsas reportant, quòd non impediuntur à sono. Secundum est quod retulit, quòd quotiescunq; interfuerat ludis, ita fessa reuertebatur ad domum, propter illas choreas, & crebras saltationes, quia erat debilis complexionis, vt apparebat, quòd per tres vel quatuor dies malè se habebat in corpore, propter magnos labores quos sustinuerat, quæ similiter cum Dæmone suo, dum esset in forma incubi, sæpissimè fuisse carnaliter cognitam maximam cum delectatione testata fuit. Hæc illa **Ex** **30** **ibi.** † Aliud breuius exemplum superaddam, alia quoque mulier eiusdem Professionis, quæ vnà cum præcedenti erat incarcerata, dum deferretur à Dæmone suo, reuertendo à ludis prædictis, in itinere antequam peruenirent ad domum, dum esset vicina oppido patriæ suæ, audiuit pulsari campanam de mane pro Aue Maria. Vnde Dæmon necesse habuit illam deponere, & discedere: quam deposuit statim, & dimisit in quodam agro iuxta quandam ripam, vbi erant spineta

quædam, & in dicto loco ipsa misera mulier ne-
 cesse habuit expectare vsque ad mane, quo lux
 clara appareret, sed fortuna profuit sibi, quia il-
 la die in aurora, & in diluculo quidam iuuenis il-
 lius oppidi ibat ad alium locum ibi vicinum, quæ
 ipsa videns transeuntem cognouit atque voca-
 uit nomine proprio, quod audiens iuuenis pri-
 ma facie timuit aliquantulum, sed videns po-
 stea mulierem ipsam, quæ seminuda erat à femo-
 ribus supra, & crinibus sparsis scapillata tota,
 magis obstupuit, nec audebat ad ipsam accede-
 re, nihilominus illa adeò benignè, & humili-
 ter ipsum rogauit, vt accederet ad illam: qui ve-
 nit, & interrogauit eandem, postquam illam re-
 cognouit, cur illic ita sola moraretur in ea for-
 ma, cui illa dixit, quòd tota nocte asellum suum quæ
 perdiderat, perquisierat, & nunquam potuit il-
 lum inuenire, cui iuuenis subridens minusque
 credens dixit, hoc enim aliud quærit quàm asel-
 li inquisitio, qui quærit asellum, vadit cum socio,
 & non sola sic seminuda, & scapillata: aliud est
 quod quærebas dixit ipse, dicas mihi veritatem,
 si vis, vnde venis? vbi fuisti? quid facis hinc sola?
 quis adduxit? dicas mihi omnia si vis habere suf-
 fragium, & ero tibi secretus, & fidus. Tunc mulier
 ipsa Lucretia nuncupata, quæ erat satis pinguis &
 pulchra, licet satis timeret scuitiam viri, & suorum
 consanguineorum, tamen fisa est de iuvene illo, ro-
 gando ipsum prius sumis precibus, ne cuiquam re-
 uelaret factum illud, sed taceret; quia ipsa volebat
 pinguiora munera, sibi elargiri, cui iuuenis sub fi-
 de

de promisit, quòd absque dubio cuncta referret, & ille futurus erit sibi secretissimus, tunc ipsa facta est, quòd reuertebatur ea nocte à ludis Beneuentanis, & dū esset in itinere, deferreturq; per aërē à Magisterulo suo, audito sono campanæ, quæ pulsatur de mane pro Aue Maria, fuit sibi necesse, q̄ illam deponeret in terrā in eodē loco in quo reperiēbatur, quando audiuit sonum prædictū, & hoc modo ipsa sic sola reperiēbatur ibi, tunc iuuenis accessit ad illā, & præstitit illi opē in reuestiēdo, & recaptando se, deinde associauit illam vsq; ad domum absq; eo quod aliquis factū illud aduerteret, p̄ cuius laborib. & fide mulier ipsa donauit dicto iuueni vnū par caligarum, vnū birretum, & camisiā vnā, & certas pettas casei, rogando, eum iterum atque iterum, vt taceret, & ita promisit, & tacuit rem ipsam plures menses, deinde nescitur quo spiritu aut indignatione vel lapsu inuentutis ductus, rem ipsam secreto modo cum vno, deinde cum altero propalauit, adeò, quòd paulatim res deuenit ad notitiā Curia, vnde mulier ipsa capta, & cum alijs incarcerata fuit, & iuuenis ille vt testis omnia hæc medio iuramento deposuit, adeò quòd ipsa quoque post multa facinus suum diutius tergiversari non potuit: ego tamen illarum sententijs interesse non potui, quia necesse mihi fuit ad urbem reuerti, illasq; dimisi earum iudici ordinario, vt iusticiā faceret; sed cuncta retuli præfato Domino Abbati, prout inueneram, qui mandauit suo Locumtenenti, vt de ipsis iusticiā face-

faceret, & inde ad paucos dies retulerunt mihi
 quòd vitam suam finierunt flammis. Istarum vn-
 guenta vidi atque tetigi, & quasdam alias malefi-
 cas mixturas, quibus grauissimas ægitudines in
 humanis corporibus inferebant, & illud etiam
 vidi, quo hominem ad earum libitum in furo-
 rem, & insaniam inducebant, quæ omnia man-
 31 daui igne comburi. † Ex quibus manifestè depre-
 hendi potest, quòd verè, & corporaliter deferun-
 tur, non autem in spiritu illuduntur. Ad quid
 enim opuserat, quòd illa prior conquereretur
 de lassitudine corporis, & membrorum, post-
 quam reuerfa erat à ludis, vbi dixit, quòd per tres
 vel quatuor dies se malè habebat in corpore,
 propter magnos labores dictarum chorearum.
 Si in spiritu duntaxat fuisset apprehensa illusio-
 ne illa, non erat opus, quòd conquereretur de
 corpore, & nimio labore, quia corpus non labo-
 rat in somnis, sed animus duntaxat, vt d. c. *episcopi*.
 Altera etiam mulier, de qua in vltimo exemplo,
 non fuisset comperta sola in illo loco, nisi iuisset
 in corpore, vt ex prædictis. Sed quæro nunc quid
 est, quòd in ista secta vt plurimum sunt mulieres,
 viri autem rari sunt? Resp. plures redduntur ra-
 tiones per Doc. Prima est, quòd mulier tanquam
 debilior, & fragilior facilius decipitur à Diabo-
 lo, & credit omnia quæ sibi persuadentur. c. *forus*,
de verb. sig. c. 2. de cland. desp. & habetur Gen. 3. c. vbi Dia-
bolus serpens prius decepit mulierem quàm vi-
rum, eò, quia magis credula fuit; Alia potest esse
 ratio, quia faciunt propter explendam libidi-
 nem

nem carnis, quam alio modo non possent absque
 ignominia satiare: isto enim modo capiunt dele-
 ctationem cum Dæmone, & complent desiderium
 suum, absque eo, quòd contra ipsas insurgat
 infamia, vt ex plurium ipsarum mulierum con-
 fessionibus accepi, dum ista subtiliter indagarer.
 Quidam alij dixerunt, quòd mulier est magis va-
 na, & curiosa, & magis familiaris Diabolo quàm
 fit vir, & quæ minus timet transgressionem præ-
 cepti superioris quàm vir, quasi quòd magis re-
 gitur voluntate, appetitu & sensualitate quàm
 ratione, vt habetur 32. q. 7. cap. quod proposuisti. & 33. q. 5.
 Adam, & c. mulier, & per gl. in d. c. 1. de elande. despon. & d. c.
 3. super Gene. & ibi per sacros Doct. Ex prædictis itaque
 concludo conclusionem ipsam esse sufficienter
 probatam, cui non habent obstare quædam quæ
 superius in contrarium adducebantur. Et primò
 non obstat tex. in d. c. episcopi. super quo tenentes
 contrarium se omnes fundant, cui licet per alios
 Doct. antiquos, & Mod. fuerint datæ plures re-
 sponiones, ad vnum tamen tendentes, scilicet,
 quòd tex. non loquitur de secta ista Strigarum,
 sed de alia longè diuersa ab ista. Ego tamen idem
 comprobando alio modo respondebo ad illum
 tex. declarando literam, & mentem illius concilij,
 & antequam ad vltiora procedam præmit-
 to † quòd omnis lex recipit interpretationem à 32
 ratione sua, maximè quando ratio in lege repe-
 ritur expressa, quæ magis attendenda est quàm
 dictum legis. l. adigere. S. quamuis. ff. de iure pa. l. cum pa-
 ter. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. l. milites prohibentur. & l. milites
 agrum.

agrum. in princ. ff. de re mil. l. nomen. in fi. ff. de leg. 3. & Bart. in l. 2. §. videndum. ff. ad Tertul. idem Bart. in l. omnes populi, in 7. questione princ. ff. de iust. & iur. Bart. in l. si constante. in 5. colum. in 7. & 9. quest. ff. sol. mat. & in l. si verò. §. de viro. eod. tit. & in l. 1. C. quæ sit lon. consu. & 1. dist. c. consuetudo. per Gem. in ca. vbi periculum, in 2. no. de elec. lib. 6. & est gl. not. in clem. 1. de elec. in ver. eligatur, & gl. in d. c. consuetudo. 1. dist. Ideò dicunt Doc. quòd cui non conuenit ratio legis, minùs conuenit ipsa lex. d. l. cum pater. §. dulcissimis & dict. l. nomen. in fin. & d. l. milites. la prima, & l. 2. ff. de re. mili. Quibus præmissis dico, quòd ratio principalis illius ca. & intentio concilij Aquiren. non fuit velle impugnare, & habere pro impossibili, quòd Dæmon Deo permitte non possit hominem corporaliter deferre de loco ad locum motu locali, quia si fuisset istius intentionis, dixisset contra communem omnium Theologorum, & Canonistarum sententiam, imò contra tex. proprium sacri Euan-gelij Matth. 4. Luc. 4. & Marc. 1. ca. in princ. vbi apparet, quòd Diabolus tentando Christum, qui erat Deus & homo naturalis, detulit ipsum corporaliter super pinnaculum templi, & in montem excelsum, vt latius infrà dicemus. Intentio igitur finalis illius concilij: in illo ver. Illud etiam non est omittendum, &c. fuit, velle improbare, & damnare errorem illum, in quo erant mulieres illæ sceleratæ, de quibus ibi, quæ erant hæreticæ, & in sua obstinatâ opinione damnatæ, & quæ fuit ratio principalis, atque finalis, quare concilium illud declarauit, mulieres illas esse hæretic.

reticas, & damnatas. Ratio, dico principalis fuit illa quam ponit ibi text. videlicet cum aliquid diuinitatis, aut numinis extra vnū Deum arbitrantur, hæc est ratio principalis quæ facit illas esse damnatas, quod meliùs declaro sic, Concilium illud in princ. exponit generale edictū, quo mandatur omnibus episcopis, & clericis, vt summo studio elaborent perniciosam Sortilegam, & Magicam artem ex parochijs suis penitus eradicare, & sic primò improbat artem, deinde deuenit ad speciem. s. ad homines illius artis peritos, dum dicit, quòd si aliquem virum, aut mulierem huiusmodi sceleris sectatorem inueniant turpiter dehonestatum, ex parochijs suis deijciāt, quia subuersus est, & is etiam qui similis est sibi, subuersi sunt omnes, & à Diabolo captiui tenentur, qui relicto creatore suo Diaboli suffragia quarūt, & ideò à tali peste debet mūdari sancta Ecclesia. Hic .n. remanet cōpleta oratio primæ partis can. vbi concilium mandat extirpari hanc reprobam artem Magicam, & Sortilegam, & illius Professos turpiter dehonestatos & externos à fide catholica ex omnibus parochijs suis repelli, ad hoc, vt sancta Ecclesia à tali peste liberetur. Deinde incipit secunda pars, ibi, *illud etiam non est omittendum, quòd quadam scelerata mulieres retrò post Sathanam conuersæ, &c.* vbi concilium prædictum mutauit sermonem, & posuit alium casum diuersum à præcedenti, quod patet ibi dum dicit. *Illud non est omittendum, quòd quadam scelerata mulieres, &c. textus ibi in principio.* locutus fuit de mulie-

mulieribus, quæ artem Magicam, & Sortilegam profitentur, ibi, dum dicit, *aliquem virum, aut mulierem huiusmodi sceleris, &c.* si enim concilium prædictum in illa secunda parte, voluisset intelligere de eisdem mulierib. de quibus fuerat facta mentio in prin. tex. non dixisset per ista verba, *quædam scelerata mulieres, &c.* sed dixisset per aliqua verba repetitiua earundem personarum, & qualitatium, videlicet, eadem ipsæ dictæ, vel prædictæ, vel per alia similia verba. ex quo enim text. in d. 2. par. non fuit locutus per verba repetitiua, sed per diuersa, & diuersum sensum, & casum demonstrantia, fatendum est de necessitate, quòd ille sit diuersus casus à præcedenti, & sic diuersa species personarum, & quòd sit verum clariùs demonstrabitur infra. † Concilium igitur deueniendo ad secundam partem, exponit istarum mulierum Professionem, & qualiter sub falsis illusionibus & phantasmatibus, illudantur à Dæmone, deinde enumerat quasdam operationes, quas mulieres illæ profitentur facere cum Diana vel Herodiade Deabus suis, quarum iurisdictionibus ad illarum seruitium euocantur, & nocturnis horis accedere profitentur; sed vtinam hæ solæ in sua perfidia periissent, & non multas alias ad illarum interitum pertraxissent. Deinde ponit modum infidelitatis, & errorem exprimit, quo principaliter deducuntur in hæresim, dum dicit, *nam innumera multitudo hac falsa opinione decepta, hac vera esse credunt. s. quia putant Dianam, & Herodiadem esse veras Deas, & posse illa opera de quib. ibi perficere,*

cere, & credendo à recta fide deuiant, & errore paganorum inuoluuntur. Ratio finalis, & principalis omnium supradictorum operum, & damnatæ credulitatis, ex qua dicuntur hæreticæ, nunc ponitur, dum dicitur. *Cum aliquid diuinitatis, aut numinis extra vnum Deum arbitrantur; & huc vsque perficitur secunda oratio, & dictum illius secundæ partis: deinde sequitur improbatio illarum falsæ opinionis, & erroris prædicti. Ratio igitur finalis est, vt proximè dixi, ex qua omnes alij errores, & illusiones successiuè deprehendent, cum credunt illas Dianam, & Herodiadem, esse veras Deas, & in eis multum diuinitatis, & numinis esse, & iste est verus intellectus illius canonis, si benè consideretur in verbis, & in mente. Stante igitur ratione prædicta expressa, secundum illam verba ipsius legis sunt interpretanda, & vbi ratio ipsa non conuenit, lex quoque omninò cessat. d. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. l. hæc ratio. & ibi Bar. ff. de calum. l. is qui animo. ff. de acquir. posses. Ratio autem prædicta non conuenit, neque verificari potest in hac secta Strigarum, & Maleficorum, quippe quia ipsi, vel ipsæ non decipiuntur ista falsa opinione, putantes inseruire Deabus istis, & extra vnum Deum aliquid numinis esse, sed ipsæ vident, cognoscunt, & apprehendunt expressè, quod illarum Princeps cui inseruiunt, & cui obediunt, & adorant, est Diabolus inferni inferior Deo, & inimicus Dei, sed illi inseruiunt relicto creatore propter mundi vanitates ad explendas illarum libidines dict. can. o-*

34 *piscopi, in princ. & can. si quis episcopus, ead. questione 3.* Si enim ratio ipsa de qua supra istis Strigimadis non conuenit, verba legis & illius dispositio minus conuenire debet, per ea quæ proximè dicta sunt, eò maximè: † Quia ratio legis determinata restringit dictum legis, vt illa duntaxat lex ipsa comprehendat, ad quæ ratio illa naturaliter adaptari potest, & non vltra *d. l. cum pater. §. dulcissimis & l. hac actio & ibi Bart. ff. de cal. & l. qui animo. ff. de acquir. possess. & 1. dist. ca. consuetudo, & no. gl. in clemen. 1. de elect. & per Gemin. in c. vbi periculum, in princ. eo. titul. libr. 6.* Cum autem istæ sint exclusæ à ratione, dicuntur esse exclusæ à legis dispositione, per ea quæ supra diximus, nec obstant exempla, & auctoritates quas tex. inferiùs deducit de Paulo, & Ezechiele, quia illa omnia referuntur ad sectam illam, de qua ibi. non autem ad Strigas, siue Maleficas, de quibus hîc. Fateor tamen, quòd Strigæ istæ, & Maleficæ in quibusdam conueniunt cum mulieribus illis de quibus in *d. c. episcopi, in 2. parte.* in hoc scilicet conueniunt, quia vtraque secta inseruit Diabolo, etiam illius imperio gubernatur, sed vna scienter, altera ignoranter, vna decipitur, altera decipit. Conueniunt & in alio, quia quo ad effectum æternæ damnationis ita sunt damnatæ illæ sicut istæ, ita Dæmones habent imperium super illis, sicut super istis, & eodem modo illæ sunt eliminandæ, & deiciendæ extra parochias, sicut istæ Strigimagæ, quia omnes sunt damnatæ; non tamen sequitur, si in aliquibus conueniunt, & æ-
 quipa-

qui parantur, ergò in omnibus debent esse æqui-
 parata: quia data diuersitate rationis, datur et-
 iam diuersitas iuris, vt supra diximus. & dicemus et-
 iam infra eo. titul. quest. 12. dum declarabitur mate-
 ria poculorum, siue venenorum, & vt dixi extra
 communionem fidelium positæ sunt illæ, sicut
 istæ, & omnes tanquam oves morbosæ sunt pe-
 nitus à Christi fidelibus euitandæ, ne sanas oves
 morbo illo inficiant. l. 2. C. de sum. Trin & l. hi qui san-
 ctam. Cod. de apost. quia omnes sunt eiusdem diabo-
 licæ religionis, sed diuersæ Professionis & habi-
 tus, dico animi non corporis, & ordinis Pro-
 fessi: sicut monachi, & moniales Christianæ reli-
 gionis diuersos ordines professionis accipiunt,
 ad vnum tamen diuinum cultum omnes tendē-
 tes, ita isti damnati diuersos ordines & ritus acci-
 piunt, & sub diuersis ordinibus, & moribus Dia-
 bolo inferunt, & diuersis quoque nominibus
 nūcupantur, quidam sunt hæretici, quidam ma-
 nichæi, alij verò apostata, alij schismatici, dona-
 tistæ, & similes, de quibus in l. manicheos. Cod. de her.
 & l. 1. & l. hi qui sanctam. Cod. de apost. & habetur per gloss.
 Abb. & alios Doct. in rub. & in ca. 1. de apost. & de schisma.
 & hoc est quod in effectu voluit dicere rex. in ca.
 excommunicamus. el. 1. & el. 2. in princ. extra de her. vbi di-
 xit, facies quidem habentes diuersas, caudas autem adinui-
 cem colligatas, quia de vanitate conueniunt in idipsum.
 per facies dico diuersas intellexit de diuersis or-
 dinibus hæreticorum, siue Sortilegorum, per
 caudas adinuiem colligatas intellexit de vni-
 co cultu eiusdem Diabolicæ religionis, quia

omnia eorum opera tendunt ad cultum Sathanae siue in mente, & intellectu, siue in corpore fiant. *Ad hoc vide quæ dixi supra in primo euidentiali huius*
 35 *quest. † Illæ igitur mulieres de quibus in d. can. episcopi,* dicuntur propriè hæreticæ, ex quo persistunt in illo errore, putantes aliquid numinis esse in illis Deabus, & illas esse veras Deas, relicto Deo Salvatore nostro, *vt in cap. 1. de sum. Trin. & 26. questione secunda. c. qui sine saluatore. & can. firmisimè. de her.* Istæ verò Strigimagæ, Magi, & Sortilegi, qui scienter, & ex propria malitia peccant, relinquentes diuinum cultum, & Christi Fidem, & scienter adhærentes Diabolo, quem sciunt, & cognoscunt esse Diabolum infernalem, & inimicum Dei, non dicuntur propriè strictè hæreticæ, quia nullo dicuntur errore seductæ, sed potius apostatæ perfidæ, quia scienter propria temeritate recesserunt à Fide Christi, quamuis ista earum apostasia longo tempore indurata, & pertinaciter defensata transit in hæresim, *vt diximus in tractat. de heretic. questione 2. & dicunt gl. & Doctor. in rub. extra de apost. & habetur per Imperatorem in l. 1. & l. hi qui sanctam. Cod. eod. titul. vbi apostatæ propriè dicuntur qui scientes, & propria auctoritate, siue potius temeritate retrocedunt à Fide Christiana, vt habetur in d. l. 1. & in gl. rub. & in c. 1. extra eo. ti. & per S. Tho. in 2. 2. quest. 95. art. 5. & 6. in ti. de superst. ad quæ faciunt quæ diximus supra in primo euidentiali, & supra etiam quest. 2. Et not. vnum valdè singulare, quod istorum apostatarum duæ sunt species, vna est quæ simpliciter retrocedit à Fide, & sequitur*

quitur cultum, & obedientiam Dæmonis, & altera est, quæ postquam Christi Fidem abnegando postergavit, & deiecit ex corde suo, iterum se baptizat expressè in nomine Diaboli, & aliud nomen sibi superimponit: licèt vtraque species sit damnata, prior tamen, si peccatum suum reuocat, admittitur ad pœnitentiam, & euitat pœnas corporales, sicut hæretici, *vt l. Manich. Cod. de haret.* Secunda verò species nunquam admittitur ad pœnitentiam in foro iudiciali, ex qua possit euitare pœnas corporales, etiam si miles abiuraret Professionem illam, & vellet ad Christi Fidem reuerti, non auditur quo ad istum effectum, & iste est *tex. valdè no. ad hoc in d. l. hi qui sanctam, & ibi gl. C. de apost.* eodem modo irremissibiliter puniuntur, qui abnegato Baptismate Christiano Iudæi effecti sunt, & inter Iudæos commorantur, *vt l. 1. C. de apost.* quo ad animam verò in foro conscientia, admittitur pœnitentia istorum ab Ecclesia, & aliorum quorumcunq; *vt no. in d. l. Manich. per Doc. & habetur in c. ad abolendam. & ca. firmissimè. de her. per gl. in c. excommunicamus, el. 2. eo. ti. & c. super. eo. ti. lib. 6. diximus sup. ti. 1. q. 5. circa fi.* & ista sit prima differentia, quæ reperitur inter istas quo ad nomen, & ordinem Professionis. † Secundo differunt in modo Profitendi, quia illæ de quib. in *d. c. episcopi.* non faciunt Professionem Expressam cum Dæmone, sicut istæ, nec credūt inseruire Dæmoni, sed deluduntur sub specie boni, & propterea dicit *tex. ibi*, quòd Diabolus postquam illarum mentem captiuam tenet, transformat

se in diuersas species personarum. Tertio differunt, quia illæ nulla conficiunt Sortilegia nec Maleficia in humanis aut brutorum corporibus, & nemini nocent, nisi sibi ipsis, & propterea non dicuntur Maleficæ, sed hæretica, istæ verò sunt deterioris conditionis, quia nocent multis per diuersa Maleficia, vt latius supra vidistis in 1. & 2. quest. Quarto disconueniunt in hoc, quia non reperitur, quòd illæ aliquem maleficiatum curauerint, & ipsa Maleficia contrarijs Maleficijs abstulerint: istæ verò publicè incumbunt curæ & medelis Maleficioꝝ, & postquam aliquem dicto morbo curauerint, sæpius indicant Maleficiantem saltem aliquibus indicijs, vt habetur per S. August. in libro 10. de ciuit. Dei. & in 3. de Trini. & S. Thom. in dict. quest. 5. prima partis, tract. quest. in titul. de mira. & habetur 26. quest. 5. c. nec mirum. §. necromantici. versi. ad hac omnia. Quinto, quia illæ licet inseruiant Dæmoni virtualiter, tamen inseruiunt sub forma Dearum bonorum numinum: istæ verò propriè Dæmoni sedenti in folio Maieffatis, cui, vt vero, & vnico Principi reddunt obedientiam, vt supra latius diximus in 2. & 3. questione. Sexto, quia non apparet, quòd illæ de quib. in d. c. episcopi, accedant ad ludos, & exerceant ibi choreas, & saltationes, & demum coitum carnalem habeant cum Dæmone, sicut istæ, per ea quæ supra latius in hac quest. conclusimus. & per S. Tho. d. quest. 5. Septimò discordant in hoc, quia illæ nulla celebrant sacrificia, nullasque imagines offerunt neque baptizant, aut responsa petunt, istæ verò cuncta opera huiusmodi faci-

faciunt vt supra latè vidistis. in 2. & 3. questione. & in hac etiam in 1. & 2. fundamento. Et quòd sint diuersi ordinis specie differentes, apparet ex diuersitate tractarum, & capitulorum, & etiam auctorum. Ea enim quæ disponuntur in d. ca. *episcopi*. decreta fuerunt in concilio Aquir. dispositio autem *can. nec mirum*: sumpta fuit ex doctrina textualium S. Aug. in libr. 10. de ciu. Dei. cum igitur ex diuersis auctoribus, temporibus, & causis decreta ipsa statuta fuerint, superflua fuisset alterius decisio, si vtraque eundem casum comprehenderet, vel decideret: contra no. in §. quibus in 1. consti. Cod. & in c. si Papa. de priuil. lib. 6. ne igitur istud inconueniens superfluitatis succedat, dicamus quòd c. *episcopi* loquatur de diuersa specie mulierum ab ista, & ab illa de qua in d. c. *nec mirum*, maximè cum in veritate plures reperiantur species & diuersæ professionum sub hac diabolica religione, vt supra dictum est in primo euidentiali. † Sed contra prædicta oppo. & dico, quòd imò dict. ca. *episcopi*, loquitur de istis Strigimagis masculis & fœminis, & de omnibus Sortilegis, vt apparet in princ. ipsius ca. dum dicitur, quòd *episcopi*, & eorum ministri curam habeant Sortilegam, & Magicam artem à Zabulo inuentam extirpare, & si aliquem virum aut mulierem huiusmodi sceleris sectatorè inuenerint, ex parochijs suis omni studio eliminare, & deijcere curent. Sol. verum est, quòd omnes illi qui sunt diabolice religionis, & sub illius obedientia, debent à limine Ecclesiarum, & à Christi fidelium communione repelli, siue sint Hæretici siue

Schismatici, siue Apostatae, Magi, Necromanti, Sortilegi, cuiuscunque sint ordinis, & gradus, aut quocunque nomine nuncupentur, quo ad hoc, vt à fidelium Christi consortio separentur, omnes æquiparantur, ex quo omnes damnati sunt, & dicuntur veluti oves morbosæ, & ab ouili Christi fidelium penitus alienæ, meritò sunt igitur à ipsorum consortio separandæ, vt l. 4. C. de sum. Tri. & l. hi qui sanctam. C. de apost. ca. firmissimè. & ca. ad abolendam, extra de her. & in clem. 1. eo. tit. & d. c. episcopi. in princ. licet enim quo ad hoc sint æquiparati, non sequitur ergò, quòd quo ad omnia censeatur esse æquiparati, vt no. in c. excommunicamus. in princ. el. 1. & el. 2. de heret. licet enim iuris lator in princ. d. c. fecerit mentionem de hac secta, nihilominus postea dum loquitur de illis mulieribus in specie, mutauit casum in facto, in versic. ibi, illud etiam non est omittendum, quod quedam scelerata mulieres retro post Sathanam conuersæ, & c. qui est diuersus à præcedenti, vt patet ex his quæ tradit s. Thom. in d. 38 questione 5. 1. partis tract. qq. tit. de mira. † vbi dicit, quòd Dæmones possunt mirabiliter in nobis operari dupliciter, vno modo per veram corporis transmutationem, & per veros effectus corporeos. Alio modo per apparentiam & illusionem sensuum, ex aliqua imutatione imaginationis. Per quæ verba voluit intelligere de vtraque mulierum secta, subiungens etiã, quòd neutra tamen ipsarum operatio est miraculosa, sed ex rebus naturalibus, & per modum artis Dæmonis subtilitate inuenta. Et hæc sufficiant quo ad solutionem oppo-

oppositionis factæ de d. c. episcopi. Ad illud secundum dico, dum adducitur illud inconueniens, quòd Dæmon portare posset, &c. Solutio colligitur ex his, quæ dicit S. Tho. in d. 5. vers. respondeo in tit. de mirac. vbi dicit, quòd Dæmones multa possent facere, quæ nobis viderentur esse miracula, tamè ea facerent eorum naturali virtute, & ex reb. naturalib. si à Deo facere permetterentur, sed quia non permittuntur, ideò ea facere non possunt; quæ quidem facultas fuit illis adempta per passionem D. N. Iesu Christi. vide ibi, vt singulariter dixit S. Bon. in 3. sen. dist. 19. q. 3. & diximus suprâ questione precedenti. Nec est mirandum, si Dæmon Strigimagas, & alios suos Professos defert corporaliter, quia id facere potest Deo permittente, ex quo sunt omnes gregis Diabolici, vt latius diximus suprâ. ea. q. in 4. fun. istius vlt. opin. & tetigi etiam suprâ in vlt. fund. eiusdem post septimam differentiam inter d. c. episcopi. & sectam Strigarum. Pro quo optimè facit dictum illud S. Bon. in 3. sent. dist. 19. q. 3. num. 32. & 23. de quo diximus suprâ q. proxima à contrario sensu. Si enim Diaboli potentia fuit depressa, & debilitata per passionem D. N. Iesu Christi, à quo fuit manus attrahens penitus abscissa, manus verò compellens debilitata, & eius vires coangustatæ fuere, illud est verum respectu Christianorum, pro quib. effusus fuit illa sanguis preciosus, illi verò, qui sunt extra Baptismum, & abnegarunt Fidem Christi, sicut pagani sunt reputandi, & sunt extra omnem gratiam, & beneficium salutis. vt d. ca. firmissimè. de her. & l. hi qui sanctam. C. de apost. ergò sequitur, quòd Diaboli potentia

quo ad istos remanet illæsa, & per consequens ipsos deferre potest ad libitum accedente maxime ipsarum mulierum voluntate, & consensu.

39 † Ad tertium dico, quòd Dæmones non possunt extendere eorum vires contra iustitiam humanam, & eripere captiuos de manibus publicæ iustitiæ, quia Deus non permittit, *vt dicit S. Aug. lib. 10. de ciuitate Dei. & S. Th. dict. q. 5. in tit. de mira.* alias sequeretur, quòd Dæmonis potentia esset supra diuinam, & quòd iustitia omninò periret, & iura omnia subuerterentur, quòd Deus nullo modo patitur, *vt dicit Tho. ibi vide que dixi supra eo. quest. 5.* Ad quartum non negatur, imò conceditur, quòd Dæmones possunt mirabilia operari in imaginatiua, & humano intellectu, quæ verisimilia sunt & vera vndique esse videntur: ex hoc tamen non sequitur, quòd non possunt aliquas operationes naturales efficere, & mouere corpora inferiora, *vt latè diximus supra in primo fundamento, & etiam in secundo huius conclusionis S. Thom. in d. quest. vers. respondeo.* vbi dicit, quòd Dæmones possunt mirabiliter in bonis operari dupliciter, vno modo per veram corporis transmutationem: alio modo per præstigiosam mentis illusionem, & formas apparentes, *vt habetur in d. c. episcopi. in 2. parte.* Ad quintum dum datur de illo exemplum. Respondeo, quòd Dæmones facillè possunt homines decipere; Sed dùm capiunt mulieres ad ludos prædictos, & illorum sacrificia celebranda, necesse est, quòd habeant mulieres in corpore, & earum naturali forma, si ea, quæ cupiunt, perfici volùt; & propterea ne sequatur

tur scandalū aut piculum contra ipsas, Sathanas mittit alium Dæmonē in forma succubi, q̄ iacet ad latus mariti loco vxoris, & quoties contingit, omnia vxoris officia in thoro cōiugali etiam coitus subire non denegat, sed libenter appetit, & adeò se benè accommodat, quod quenquam etiam sapientissimum falleret. *vide S. Th in d. q. 5. & dixi supra latè in primo fundamento conclusionis, & in 2. evidentiali.* dum dixi de operationibus incuborum, & succuborum. Nempè vellem, quòd hi, qui tenent aliam opinionem, quòd deferantur solūm in spiritu, reducerent mihi intellectum illum ad praticam. Aut enim volunt, quòd nemo capiat partem spiritus, scilicet animę, quia spiritus hominis idem est quòd anima, *vt no. declarat Arch. in ca. Moyses. 32. q. 2.* & hoc facere non potest, quia anima est vnicā in substantia, & indiuisibilis, & nullam recipit diuisionem in quantitate, nec in qualitate, *vt dicit Philos. in 1. de Anima, & est gloss. not. & ibi Abb. in c. 1. de sum. Trin. in ver simplex. & Bart. in l. stipulationes non diuiduntur. ff. de ver. obl. in 3. opp. vbi dicit, q̄ anima est indiuisibilis, & est tota in toto, & tota in qualibet parte corporis.* Aut volunt, q̄ Dæmon capiat totum spiritū, siue totā animā, & necesse esset, q̄ remaneret hominis cadauer, & sic mortuū absente anima, & sequeretur maius inconueniens. q̄a esset in potestate Dæmonis auferre vitā homini, & illi defuncto restituere, & sic mortuū suscitare, q̄d est impossibile, q̄a sol⁹ De⁹ hoc facere pōt, † & nulla 40 creatura neq; Angelica, neq; humana habet hāc facultatē suscitandi mortuum, *vt dicam infra in q. 10.*
vnde

unde non video, quomodo illorum opinio pos-
 sit saluari intelligendo de Strigis & Magis: & si tu
 diceres, non dico quòd Dæmon auferat totam,
 nec partem animæ, sed deludit dormientem per
 illa signa præstigiola formata in intellectu, sine
 intellectu præsentata per immutationem imagi-
 nationis, quòd facere potest Dæmon, tunc re-
 spondeo, quòd est impossibile, vt tot naturales
 operationes, quæ fiunt per istam sectam Strigi-
 magarum, Maleficorū, & aliorum similium, fieri
 possint in spiritu solo, quin interueniat corpus,
 & membra naturalia. Quomodo enim possent
 in congregationibus, & ludis prædictis tot cho-
 reas, reuerentias, & retrogradas saltationes effi-
 cere, nisi corpus adesset? quomodo possent coi-
 tum carnis implere, quem faciunt in singulis cõ-
 gregationibus ludis completis, nisi corporaliter
 interessent? nec dicendum est, quòd sit pollutio
 somniantis, quia Dæmones possunt verè, & cor-
 poraliter cum mulieribus coitum perficere, & il-
 las quandoque reddere prægnantes in assumptis
 corporibus, *secundum ea quæ supra diximus in 2. euiden-*
tialistius quæst. ergò sequitur necessariò, quòd cor-
 poraliter perficiunt. Non nego tamen, quòd et-
 iam non possint in somnijs pollui Diabolo ope-
 rante. Quomodo tamen possent illorum sacrifi-
 cia, & cæremonias celebrare, & imagines illis im-
 ponere, si in solo spiritu hæc fierèt, quarum ima-
 ginum olim vnã vidi Romæ, & manibus palpa-
 ui, & erat vera species materialis habens mate-
 riam, & formam, & formata erat ex quibusdam
 mixtu-

mixturis mihi ignotis. Quomodo etiam possent tot Maleficia, & Sortilegia contra humana corpora fabricare, nisi corporaliter interessent? in spiritu enim & in somnijs æmini vnquam vidi iniuriam fieri, nec occidi quenquam. Cum igitur operationes istæ, & aliæ huiusmodi quæ sunt naturales, & corporeæ, non possunt fieri, nisi per corpus, & membra; ergò sequitur, quòd Strigimagæ, & alij similes deferantur, & intersint corporaliter, & non in spiritu solum, & per ista sum expeditus de ista septima difficili q.

Q V A E S T I O VIII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Dæmon Maleficis siue Sortilegis vtitur tanquam instrumentis ad nocendum corporibus humanis.*
- 2 *Dæmon non potest hominem in aliam transformare speciem.*
- 3 *Maleficium quandoq; absq; Veneno, & sola Carminis & Verborum potentia perficitur.*

O Crauò quæro. Si Dæmon per se non potest nocere corporibus Christianorum, qui non sunt de sua religione, quia Deus id non permittit, vnde fit, quòd sæpiùs infantes ad latus parentum, & in proprijs gremijs matrum reperiuntur quandoque suppressi? & eorum corpuscula concisa & mutilata? aut aliqua alia intrinseca ægritudine polluta? ex qua sæpiùs moriuntur. Solut. dicò quòd licèt Dæmon per seipsum corporib. Christianorù nocere non possit, ad illos maleficiandù vtitur instrumèto Maleficæ siue Magi, qui vel quæ
 CUM

T. 5. c. 10. p. 79
 cum vnctiōibus, pulueribus, cæterisque mixtu-
 ris maleficis, & venenis prædictis infantibus & a-
 lijs in occulto noctis silentio, dum dormiunt pa-
 rentes, & omnes quiescunt, ipse Dæmon aperit
 ostia, etiam si fortissimis seris clausa essent, & illas
 Maleficas intromittit: per ostium dico, aut quan-
 doque per fenestras in domo maleficiandi, quos
 sic intromissos instruit quomodo facere debeât,
 & ne lux candelæ aut lucernæ impediāt Malefi-
 cum, ne discooperiatur aut cognoscatur à male-
 ficiando, ipse Dæmon in assumpta forma felis si-
 ue gattæ lucernam, lampadem, siue candelam,
 quam lucentem reperit, illicò extinguit, vt Male-
 ficus ipse commodiùs possit Maleficia sua perficere,
 quib. peractis Maleficus tutus abit: Dæmon
 verò, vt faciliùs illinc recedere possit, apert ostia,
 deinde recludit, prout antè illa repererat, nec
 putes (vt quidam ignari vulgares asserunt) quòd
 ipsæ Strigæ seu Malefici transformant se in spe-
 2 ciem gattæ, aut alterius animalis bruti, quia hoc
 est impossibile Dæmoni, quòd possit hominem
 transformare in aliam speciem, vt diximus supra q.
 preced. & dicemus infr. eod. q. 10. benè verum est, quòd
 ipsemet Dæmon assumit illas varias formas, &
 facit operationes illas, de quibus supra, secundum quòd
 declarat Aug. in libr. 10. de ciuitate Dei. & in 3. de Trin. & Th.
 dict. quest. 5. primæ part. qq. disp. in titul. de mirac. & Bon. su-
 per 3. sen. quest. 3. & in c. episcopi. 26. quest. 5. & vt facilius,
 & sine periculo Malefici possint perficere dicta
 eorum Maleficia, Dæmon est illi præuius, & tan-
 quam dux in tenebris illis, quos ducit ad lectum
 malefi-

maleficiandi, discooperit pannos, & ostendit omnia, quæ facienda sunt dormientibus omnibus, quibus ipse Dæmon imponere potest iuxta caput femina quædam, aut pulueres, ex quibus introducit profundus somnus, quibus sic dormientibus introducit Maleficum, & omnia perficit, & hoc ego alias de ferri audiui à duabus mulieribus Maleficis, quas pro Maleficijs huiusmodi præ manibus examinandas accepi, & est verisimile, quòd ita sit, quia nunquam reperi, nec audiui, quòd aliquis Maleficus, siue Malefica fuerit vnquam apprehensus in flagranti crimine, & videtur quòd tammodò impossibile, quòd euntes in domos alienas, & per secreta domus nocturno tempore clausis ostijs, atq; fenestris possent ita tutæ in obsecutis tenebris ingredi, & euadere absque aliquo rumore, vel scandalo, nisi haberent Dæmonem, quod illas in operibus ipsis saluas redderet. † Quandoque nullo Veneni haustu, vel mixtura in corpore, vel extra corpus adiecta, sed sola potentia Carminis, & Verborum perficitur Maleficiũ, vt habetur in d. c. nec mirum. § magi 26. q. 5. vbi tex. refert dictũ Lucani:

Mens hausti nulla sanie polluta veneni,

Incantata perit, &c.

Et ego alias vidi Romæ quendam Magum excellentissimũ Græcum tempore Adriani VI. anteq̃ perueniret ad urbem Pont. ipse, quod solis verbis cõpresserat vires cuiusdã ferocissimi tauri, existētis in armēto in loco syluestri, quẽ sic affixũ, vt ita dixerim, & humiliatũ apprehēdit per cornua, & chordeula quadã facis debili, arte tñ magica fabricata,

taurum.

taurum ipsum ligatū quo voluit adduxit media nocte circiter quatuor, aut quinque miliaribus, & hæc notoria sunt quæ visa fuerunt per ducentos, & ultra viros, quem postea habui in carceribus Capitolinis examinandum, & omnia ista, & maiora quoque ingenuè fatebatur verborū potentia efficere posse, qui tamen postea euasit imperfecto examine fauoribus Populi Rom. & quorundam Magnatum.

QVAESTIO IX.

S V M M A R I V M.

- 1 Malefica in manibus publicæ iustitiæ existentes quare non faciant se deferri per Dæmones ad mortem euitandam.
- 2 Diabolus eorum mortem quos habet subiectos optat, quod plenè prædam eorum habeat tutam.
- 3 Striga seu Lamia qualiter cognoscantur verè poenitere.
- 4 Malefici incarcerati euadere non possunt, eò quòd Deus non permittit hoc casu Dæmones suam potentiam exercere.

NONÒ quæro, quare est, quòd postquam isti Malefici, & Strigimagæ sunt in manibus publicæ iustitiæ incarcerati, non faciunt se corporaliter deferri à Dæmonibus ex his carceribus, in quibus iacent, ut possint saluare vitam, & euadere poenas corporales, quòd quidam iudices curiosi quandoque tentauerunt experientiam rei videre, & tamen nihil fecerunt, quia post multa viderunt ex eorum Sortilegijs nullum penitus effectū sortiri huiusmodi corporalis delationis, & propterea multi tenuerunt, quòd ipsi Malefici, & Strigimagæ corporaliter deferri non possint à Dæ-

à Dæmone: pro solutione istius q. duæ redduntur rationes per sacros Theologos, & Canonistas in *c. nec mirum. 26. q. 5.* Prima est, quòd Dæmon, qui nil auidius cupit, quàm animas multas lucrari, ad tenebras inferni multifariam fraudibus homines pertrahere, quam primùm videt hominem ipsum apprehensum, & illius animam sub sua potestate subiectam, nil aliud quærit, nisi vt separetur à corpore, vt quam adhuc sub conditione retinet, certam lucratur, quæ posset per pœnitentiã illius imperium subterfugere, & se reunire cum Christi fidelibus. Ad hoc igitur vt irretitam prædam certò possideat, semper quærit illius mortem, & dissolutionem animæ à corpore, quia nonnulli quandoque reperti sunt, qui reuocauerunt errorem suum, & grauem susceperunt ex commisso crimine pœnitentiã, & residuum vitæ suæ sanctissimè vixerunt, & propterea dicitur, quòd tunc Diabolus nihil aliud satagat, nec laboret in alio, nisi in persuadendo ipsi Maleficio, vt persistat in eius opinione, & Professionem ipsam nullatenus reuocet; sed in ea perseueret vsq; ad finem vitæ, quia licèt adducatur ad furcas, & superimponatur igni, Dæmon statim illum arripet corporaliter, & liberabit à laqueo, & flammis, adeò, quòd nullum penitus dolorem patiat, & casu quo mori contingeret, transibit sine pœna supplicij, & liberabit se à tot periculis huius mundi, & lögè maioribus gaudijs in alio seculo fruetur cum eo. His igitur illusionibus & falsis persuasionibus ab eo præmunitus sepiùs tenaciter perseuerat in eius opinione, nec curat quoquo modo errorem suum reuo-

care, & pœnitentiam agere, sed obstinatus præoptat
 potius vlt. supplicio perimi. Quædam verò ex ipsis
 Maleficis mulieribus reperiuntur, quæ erroris sui
 mirabiliter pœnitere videntur, & maximis fletibus
 agere pœnitentiam, quæ omnia fictè peragunt, nul-
 lamque gerunt in corde mœstitiam, aut veræ pœni-
 3 tentiæ amaritudinem. † Ad cognoscendum autem,
 an verè vel fictè pœniteant, maximè mulieres, quæ
 habent faciles lachrymas, aduertendum est ad ocu-
 los ipsarum, an in fletu & gemitu huiusmodi emit-
 tant lachrymas, quas si non emittunt, nulla adest
 cordis contritio, sed omnia simulatè fiunt, & aliàs
 audiui à quodam excellētissimo Canonista, qui erat
 etiam optimus Theologus, quòd regula ista est ve-
 rissima, maximè in mulieribus, quæ non laborant
 multum in lachrymis, & dixit mihi, quòd lachrymæ
 ipsæ sunt signa manifesta veræ & internæ pœniten-
 tiæ, & adduxit mihi text. *de pœn. dist. 1. c. Petrus, & c. la-*
chrymæ. vbi dicitur, quòd lachrymæ lauant delictum
 quod pudor est confiteri, & habetur *Luc. 3. cap.* & ego
 illas habui in factò: nondum tertius est elapsus an-
 nus Romæ, in agro Sabino: dum quandam vetu-
 lam Maleficam examinarem, quæ iam 20. an. in ipsa
 Professione compleuerat, & infinita quodammodò
 Sorilegia Venifica suis mixturis fabricauerat, &
 magnum Christianorum numerum diuersis ægri-
 tudinibus pollutum reddiderat, quosdam verò oc-
 ciderat, raros vel nullos sanauerat, quæ postquam
 confessà fuit crimen, dum ego prosequerer illius
 examinationem per horas duas, & vltra, quam ma-
 ximè videbatur condolere de suis commissis exces-
 sibus,

sibus, & continuos fletus, & suspiria conficiebat, asserens velle Professionem illam omninò relinquere, & ad veram Orthodoxæ Fidei Religionem reuertitur: veruntamen in tanta fletus, & suspiriorum copia, nullam vnquam etiam minimam lachrymam emittere potuit, ad quod ego aliàs instructus plurimū aduertit, & visum fuit valdè mirabile, quòd mulier fleret sine lachrymis, & nisi vidissem, fortassè non credidissem, licèt in viro non sit mirandum, ex quo ipsi duriores sunt in lachrymis. Non tamen nego, quin mulieres possint in multis confingere lachrymas, vt aliàs dixit Cato,

Instruit insidias lachrymis, dum fœmina plorat.

In actu tamen pœnitentiæ videtur quid mirandum, sed dici potest, quòd diuina iustitia hoc agitur fauore pœnitentiæ. † Secunda ratio redditur quare 4 non possunt euadere quando sunt incarcerati, quia diuina iustitia tunc non permittit Dæmonem posse suam naturalem potentiam exercere in illos, ne aliqui iudices, & officiales curiosi forsan videntes aliqua signa manifesta liberationis eorum, inuiterentur ad prosequendum illorum Professionem. & hoc est quod dicit *Augustinus in libr. 3. de Trin. & 10. de ciuit. Dei. & Sanctus Thomas in tractat. q. 1. partis. q. 5. in tit. de mirac. & canon in ca. nec mirum 26. questione 5.* quòd Deus impedit potentiam Dæmonis in quibusdam pro conseruatione Christianæ Fidei, vt latè diximus *supr. eo. tit. 7. quest.* quia aliàs Fides ipsa Christiana paulatim tota subuerteretur, maioremque potestatem videretur habere Diabolus quàm Deus, & iudex qui est minister Dei. *11. quest. 3. c. nemo contemnat, & c. seq. &*

ided tūc Deus resistit Dæmoni, & illius vires comprimitt: per ea quę no. S. Aug. in lib. 10. de ciuit. Dei. & refert, & sequitur S. Thom. in d. tract. qq. d. q. 5. & dixi supra cod. q. 7.

Q V Æ S T I O X.

S V M M A R I V M.

- 1 Sortilegia, & alia Maleficorum opera quando Hæresim manifestè dicantur sapere.
- 2 Deo soli reseruata quę sint, nec vlli permissa creatura.
- 3 Secreta cordis humani solus Deus potest rimari.
- 4 Demon quę, & qualia in cognitione habeat à naturali penitentia.
- 5 Maleficorum seu Sortilegorum duplex Professio, Tacita videlicet & Expressa.
- 6 Sortilegia quomodocūq; facta per eum qui est Expressa Professionis Diabolica Hæresim censetur sapere.
- 7 Maleficia facta per eos qui sunt de Tacita Professione Diabolica quando Hæresim sapiant, & quando non.
- 8 Sortilegium factum cum hostia consecrata, vel cum sanguine Christi, an manifestè sapiat Hæresim.
- 9 Sortilegia facta ad calefaciendum cor frigidum, Hæresim sapere non videntur.
- 10 Auxilium Diuinum non potest implorari per Sortilegia per commixtionem Sacramentorum facta.
- 11 Imagines facere ad Amorem mulieris prouocandum potius Superstitiosum est quàm Hæreticum.
- 12 Inuocatio Demonis quando Hæresim sapere dicatur.
- 13 Imploratio auxiliij Demonum ad Sciendum Futura sapit Hæresim.

- 11 Inuocatio Demonum per modum Orationis est proprie Hæresis.
Aduocati debent in positionibus formandis esse cauti.
- 12 Sacerdotes pro viuis missam defunctorum celebrantes in odium ipsorum, an sint Hæretici.
Imagines calcare, aut alias contemnere, an sit Hæreticū.
- 13 Sacerdos in celebratione non consecrans, an sit Hæreticus reputandus.
- 14 Sortilegia in quibus immiscentur Reliquia Sanctorum, an sapiant Hæresim.
- 15 Sortilegia quæ fiunt cum permixtione Chrysmatis, aue Aquæ Baptismatis, an sapiant Hæresim.
- 16 Sacramenta posita in Sortilegijs Amatorijs nullos produ-
cunt effectus.
- 17 Sortilegia quæ fiunt cum rebus in Ecclesia Benedictis, an
& quando Hæresim sapiant.
- 18 Hæresis quibus casibus committatur in Sortilegijs.
Sortilegium factum cum Rebaptizatione alicuius Hære-
sim sapit.
- 19 Demonis suffragium inuocare ad Sciendum, vel Facien-
dum ea quæ soli Deo competunt, est Hæreticum.

DEcimò videndum est, an, & quando huiusmo-
di Sortilegia, † & opera Maleficorum sapiant
Hæresim manifestè, ita quòd ipsorum Rei & Ma-
chinatores Iudicis Ecclesiastici Inquisitoris Hære-
ticæ Prauitatis examini subijciantur, & Hæretico-
rum pœnis puniantur. Respondeo in hoc deueni-
endum esse ad distinctiones. Sed antequam ad vlte-
riora procedam, pro euidentia præsuppono primò,
quòd quedam sunt quæ ad solum Deum creatorem

pertinent, ex quo illa reseruaui sibi in priuilegium,
 nullique creaturæ etiam Angelicæ illa concessit.
 Prout est hominem verum naturalẽ creare, vt habe-
 tur Gen. 2. & S. Thom. in 1. part. tract. qq. in tit. de poten. gen.
 & de creat. q. 2. art. 6. & q. 3. art. 1. 2. & 4. Vel iam crea-
 tum in melius, aut deterius reformare, & in alte-
 ram speciem commutare, vt ibi dicitur. Item mor-
 tuum suscitare, ita vt verè, & naturaliter viuat, sicut
 resuscitatus fuit Lazarus, qui iã quatrduanus erat,
 vt habetur Ioan. 11. & quando etiam filiũ illius vidua,
 dum deferrètur ad sepulturam, ex pheretro suscita-
 uit, & surgere iussit, vt habetur Matth. 18. Item futura
 scire ex vera & perfecta scientia, ad solum Deũ per-
 tinet, vt dicitur Esa. 41. 6. Annuntiate nobis quæ futu-
 ra erũt, & dicemus, quia Dij estis vos. Item cœli mo-
 tum sistere ab eius vnica voluntate dependet, vt in-
 quit Thom. in tract. qq. in 1. par. q. 1. art. 3. & 6. † Item se-
 cretorum cordis humani quæ in animo sunt occul-
 ta, nec dum ad aliquem actum extrinsecum deue-
 nerunt, solus Deus est scrutator, & verus cognitor,
 vt habet Matth. c. 22. Vbi Christus optimè cognouit
 secreta cordis Phariseorum, qui cupiebant ipsum
 calumniari apud Cæsarem, ex eo, quòd vocabat se
 Regem Iudæorũ, & propterea interrogarũt ipsum,
 cuiquam deberent offerre tributum ipsi vel Cæsari,
 tunc Iesus petijt ab eis, vt ostenderent sibi mone-
 tam aliquam si haberent, & vnus ipsorum exhibuit
 numisma; quod Iesus videns, interrogauit, cuius-
 nam esset illa imago in numismate sculpta? at illi re-
 sponderunt, est Cæsaris imago, tunc Iesus restituit
 illis numisma, dixit; Reddite ergò quæ sunt Cæ-
 saris

faris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo: demonstrans,
 quòd Deus non quærit thesaurum pecuniarû, sed
 corda fidelium, & opera charitatis, de par. dist. 1. c. ecce.
 & can. seq. & dist. 2. can. radica data. & c. seq. & not. in c. à
 nobis, de sent. exc. & in c. 1. qui cle. vel vouent. Et ista ac his
 similia nullus Dæmonum, nec Angelorum face-
 re, aut cognoscere potest, sed solus Deus, vt dixi &
 habetur 2. quest. 5. cap. consuluisti. † Quædam verò sunt
 sub cognitione, & naturali potentia Dæmonis, & 3
 quæ Dæmon ipse permissu diuinæ elementæ facere
 potest, quia illum in his non reprimat; & hæc multa
 sunt, inter quæ est tentandi facultas, & flectendi pu-
 dicos animos ad libidinem, & ad alia peccata, vt ha-
 betur in Apoc. 2. ecce missurus est Diabolus aliquos ex
 vobis in carcerem, vt tentemini, vt habeatis tribu-
 lationem diebus decem, nolite timere, &c. Sanctus
 Augustinus lib. 10. de ciuitate Dei, & Thom. in 2. 2. dist. 95.
 quest. 2. in tit. de superst. & habetur Gen. 3. & Matth. 4. Mar-
 1. Luc. 4. vbi Diabolus ausus fuit tentare Christum,
 & diximus suprâ eodem questio. 6. Item omnium na-
 turalium, & virtutum creatarum cognitio, tam
 superiorum quàm inferiorum, ex quibus qui-
 dem rebus naturalibus inferioribus multa fiunt
 Veneficia, ex quibus diuersæ, & quamplurimæ cau-
 santur infirmitates in humanis corporibus, sciunt-
 que dictas ægri tudines sic ex accedenti expositas
 contrarijs remedijs curare: quam quidem scien-
 tiam naturalium Dæmones possunt homines do-
 cere, & instruere, quomodo facere debeant, ad
 sanandam sanandumve corpora huiusmodi, vt
 proximè diximus suprâ eodem titulo, in sexta questione.

& alia huiusmodi quamplura facere possunt eorum natura, & permisso Dei, ut dicit S. Thomas in tract. qq. 1. part. quest. 5. de mir. & eod. lib. q. 16. art. 7. de Demon. Quibus sic præsuppositis nunc distingue, Aut † Sortilegus, Malefica, siue Magus, sunt de Expressa Professione Diabolica, quod est quando expressè abnegarunt Christi fidem, & iterum se baptizarunt in nomine Beelzebub, ut plenè diximus supra eod. d. quest. 6. & q. 3. & habetur in l. hi qui sanctam. C. de apost. Aut Malefici huiusmodi sunt Tacitæ Professionis, quod est quando nondum se remouerunt penitus à diuino cultu, & à fidei Christianæ religione, nec celebrant expressum Dæmonis cultum per Sacrificia Diabolica, nihilominus habent quandam tacitam, & occultam amicitiam, seu familiaritatem cum Dæmone & alijs Maleficis, propter quam quædam efficiunt Sortilegia, & operationes Superstitiosas, quæ non possunt absque Dæmonis suffragio, & instructione compleri, seu effectum sortiri, ut sunt Ligaturæ execrabilium remediorum, & Incantationes, quas faciunt istæ mulierculæ, ut plurimum cum schedulis aut alijs mixturis, siue Ligaturis suspendendis aut Ligandis ad collum, maximè quando student sanare personam maleficiatam: & hoc est quod dicit text. in d. nec mirum, in princ. in versic. ad hoc omnia. 26. quest. 5. & Augustinus libro 10. de ciuit. Dei, ubi dicit, quòd in istis omnibus ars Dæmonum est ex quadam pestifera societate hominum, & Angelorum Malorum exorta. † Primo casu dic. quòd qualitercunque fiunt ipsa Sortilegia per illum qui est Expressæ Professionis, semper dicuntur sapere Hæresim

resim manifestè, si non respectu operis, saltem respectu operantis, qui est verè, & propriè Hæreticus, ex quo relicto Deo proprio creatore, adorat Dæmonem tanquam vnicum Deum: & propterea dicitur Hæreticus, quia contravenit primo diuinorum præcepto. *Vnum cole DEVM &c.* Item primo ex articulis Christianæ fidei. *Credo in vnum DEVM, &c.* Idem dicendum est de eo qui non est Hæreticus, tamen in ipsis Sortilegijs fabricandis associat sibi Hæreticum, vel puerum rebaptizat, &c. *vt dicit gloss. in dicto cap. accusatus. §. sanè. de here. libro 6.* Et licet quædam ex his quæ faciunt, sint de his, quæ Dæmon facere potest naturaliter, quæ regulariter non deberent sapere Hæresim manifestè, tamen in isto casu dici possunt Hæretica, non respectu rei, sed respectu operantis, & hoc est quod voluit dicere *gloss. in dicto cap. accusatus. §. sanè,* quæ exemplificat plures casus, in quibus ipsa Sortilegia sapiunt Hæresim manifestè: inter quos ponit istos, scilicet, quando Sortilegi ad ipsa Sortilegia conficienda associant sibi Hæreticum, aut puerum rebaptizant, & quædam alia his similia faciunt. † Secundo autem casu, quando hæc fiunt ab his qui sunt Tacitæ Professionis, tunc distingue secundum quod facit Oldrad. *in consil. 210. quod incipit, regularis habet traditio, &c.* vbi dicit, quòd aut imploratur auxilium Dæmonis ad ea faciendum, aut cognoscendum quæ ipse Dæmon sua naturali virtute & potestate facere potest diuina virtute non reprimente, sicut est hominem tentare ad peccandum, aut flectere pudicos animos ad libidinem, & similia facere, *vt dictum est supra*

late in 3. & 6. quest. & isto casu non sapiunt Hæresim manifestè, vt dicit gloss. & not. Archid. Gem. & ceteri Doct. in d. c. accusatus. §. sanè. idem esset si eius virtus inuocaretur ad reuelandum furta vel alia occulta præsentia vel præterita, ad præparandum docendumque medelas, ad sanandum maleficiatum, ista licèt fieri omninò prohibeantur Dæmonis auxilio de iure Canonico, vt habetur in ca. 1. 2. & 3. de Sortil. vbi copiosè per Pan. & 26. quest. vltim. ca. admoneant. tamen non sapiunt Hæresim manifestè, quod patet ex genere pœnæ, vt in dicto t. 2. de Sortil. & per Oldrad. in dicto consilio 210. Aut imploratur auxilium Dæmonis ad cognoscendum vel faciendum ea, quæ de sui natura scire aut facere non potest, quia sunt de his quæ pertinent ad ipsum creatorem, vt supra late diximus, & tunc si quis putat Dæmonem posse facere per seipsum illa quæ ad solum DEVM pertinent, est Hæreticus, & pagano deterior dicto can. episcopi. §. 7. quisquis in fin. & dicto ca. qui sine saluatore. † Sed quæro, quid si aliquis assumeret Hostiam Sacratam in Sortilegijs ipsis quæ fiunt maximè ad Amorem, in quibus sæpius ista Sacra miscentur, vt diximus supra in 2. & 3. questio. an ista sapiunt Hæresim manifestè, quando in eis nullus Hæreticus interuenit. Distingue, aut illa fiunt ad effectum cognoscendi animum mulieris vel viri, si amat illum aut illam, qui vel quæ Sortilegia facit, vt sæpius faciunt isti Amantes qui sunt dementes; aut fiunt ad effectum inducendi Amorem erga Sortilegum aut Sortilegam in corde illius Amatæ personæ, quæ nullum vel minimum habet Amorem. Primo casu non videtur quòd

quòd sapiât Hæresim manifestè, ex quo in hoc Sortilegio imploratur auxilium illius Sacramenti ad ea quæ sunt propria diuinæ virtutis, scilicet ad reuelandum secreta cordis hominum: *secundum quod concludit Oldrad. in d. consilio 210. de quo supra proxime diximus.* Hæreticum potius, esset, si pro notitia occultorum prædictorum quis inuocaret auxilium Dæmonis, putans Dæmonem posse ipsa reuelare ex certa scientia, *secundum quod dicit idem Oldrad. in d. consi. & diximus supra.* Et secundum hoc nò. quòd multi hodie incidunt in hanc speciem Hæresis, quia plures sunt ex istis Amantibus fatuis, quæ facere student hæcorum Sortilegia, cum alijs diuersis rebus, vt sciant animum Amasiæ, siue Amasij, an teneat dilectionem sui: & hi qui in hac opinione persistunt, firmiter id credentes, sunt Hæretici, aliàs non. † Secundo 8
 verò casu, quando fiunt ad effectum calefaciendi cor frigidum, & ista similiter non videntur quòd sapiant Hæresim manifestè, quoniam inuocatur suffragium illius Sacramenti ad diligendum, sed dilectio in se non est peccatum, imò videtur esse meritum apud Deū, vt habetur in diuinis præceptis. Diliges proximum tuum sicut teipsum. & nò. *Matth. 22. ca. & dixit Paul. Apost. Si omnes virtutes habuero, charitatem autem non habeam, ni hil sum, & not. in c. firmissimè, de her. gl. tamen in d. s. sanè. c. accusatus, de here. lib. 6.* videtur tenere contrarium, quòd Sortilegia, in quib. interuenit Hostia Cōsecrata sapiunt Hæresim manifestè, dū ponit plura exempla, in quibus Sortilegia ipsa sapiunt Hæresim manifestè, ponit etiã istud de per se, quādo interuenit Hostia Cōsecrata, nec
 speci-

specificè ponit ad quem effectum illa fierent, unde intelligi potest ad omnem turpem effectum, maximè vbi vertitur materia peccati, & ab ista opinione quæ favorabilis est pro fide non discederem, *vt dicit text. in dicto cap. accusatus.* maxima enim temeritas est illius Christiani, qui in rebus vanis & lasciuis, tanti Sacramenti abusum audet ministrare. Et ad ea quæ suprà in contrarium adducebantur, Respondeo, nec nego, quòd diuina virtus precibus implorata ad reuelandum ea quæ secretissima sunt in corde hominum, hoc facere posset, quia hæc sunt sub eius arbitrio, & potestate, non autem Dæmonis, qui est creatura, hoc est verum quotiescunque consultatio ipsa fieret debito modo, iuxta ritum veri diuini cultus, & Christianæ religionis, & per modum Sacrificiorum, quæ in Ecclesia celebrantur per bonos sacerdotes, non autem in isto modo superstitioso, & retrogrado, *iuxta not. in can. nihil in sacrificijs. de consec. dist. 2. & not. in cap. cum Martha. de celebra. mis. vide dom. Ioan. Iec. in sum. confess. in titu. de*

9 *Sort. quest. 19. & quest. vlt. † per ista enim Sortilegia nõ imploratur auxilium Sacramenti mixti in factura, aut ipsa diuina virtus ad reuelandum ista, sed potius Dæmonis suffragium vt illa reuelet per abusum istorum Sacramentorum, cui omnia huiusmodi opera Sortilega immolantur per illam amicitiam quam ibi Malefici habent cum Dæmone, secùdum pacta inter eos inita. 26. quest. 5. c. nec mirum. ver. ad hæc omnia. & Io. Iec. in sum. confess. eod. tit. c. 2. & hoc faciunt in opprobrium Diuinæ Maiestatis, & si qua responsa reuelationis inde sequantur, illa profectò sunt*

diabolica,

diabolica, & non diuina, sed istum tam turpem ab-
 usum Sacramentorum Diabolus instruit hominem
 facere, vt sub eo ipse facilius adoretur ab homine
 in dedecus diuinæ bonitatis, & hoc modo homi-
 nem decipit, vt dicunt Canonistæ, & sacri Theologi in locis
 suprâ not. in 6. & 7. quæst. & habetur in dicto can. episcopi. Ad
 secundum, dum dicebatur, quòd diligere in se non
 est peccatum, est verum, quando dilectio est ipsa in
 charitate fundata, tunc enim est opus meritorium
 Deo, quia charitas est recta voluntas ab omnib. ter-
 renis, ac præsentibus penitus auersa, iuncta vero
 Deo inseparabiliter, vnita igne quodam spiritus,
 omnis extraneæ corruptionis nescia, nulli vitio
 mutabilitatis obnoxia, suprâ omnia quæ carnaliter
 diliguntur excelsa, & in effectu concludere; quòd illa
 est dilectio maxima circa Diuinam, & Ecclesiam vel
 erga proximum propter Deum, quæ respicit ani-
 mæ beatitudinem non hæc mundana fragilia, vide
 text. præclarum de pœn. dist. 2. c. charitas est, vbi plura sin-
 gularia de charitate narrantur, hæc enim est illa
 charitas, & dilectio quæ habet meritum regni cœ-
 lestis, hæc est illa de qua locutus fuit Paulus Apost. &
 Matth. 22. cap. & de qua loquitur Diuinum præce-
 ptum. & text. in dicto can. firmissimè. & ibi gl. cæteræ ve-
 rò dilectiones carnis, quæ terrenæ sunt, potius ha-
 bent annexum peccatum quàm meritum, res-
 pectu vltimi effectus, qui est carnalis coitus, & pro-
 ptereà ille, qui putat Sacramentum Eucharistiæ o-
 perari ea quæ sunt mediata vel immediata pecca-
 tum, est in maximo errore, nec caret manifestæ
 Hæresis suspicione, nihilominus in istis semper me
 refero

refero ad communem Theologorum opin. & rē
 ctum iudicium Sanctæ Matris Ecclesiæ. Oldradus
 autem in hac materia, *in conf. suo 210. quod incipit, regu-*
laris habet traditio, &c. sic distinguit, dicens, quod
 Sortilegia Simplicia: item Pocula Amatoria, vel as-
 sumere Hostiam non Sacratam, ista non inducunt
 Hæresim. *vt in ca. 1. de Sortil. & in rubric. eodem tit. l. si*
quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœ. & ca. de homine. de ce-
lebratione miss. Imagines verò facere ad Amorem mu-
 lieris prouocandum, dicit ipse, quod magis videtur
 esse Superstitiosum quàm Hæreticum. Sed circa
 hoc duo sunt consideranda. Primum est modus in-
 uocationis, quomodo inuocatur Dæmonis suffra-
 gium. Secundum est considerandum circa rem quæ
 10 expetitur. † Primo igitur casu aut inuocatur auxi-
 lium Dæmonis per modum Imperij & Suffragij, aut
 per modum Adorationis, & Cultus Patriæ: primo
 casu aut imploratur ad tentandum, & Flectendum
 Pudicos Animos Mulierum ad Libidinem, vel his
 similia, quæ sunt de propria Dæmonis natura, &
 non sapiunt Hæresim. *vt habetur in Apocalypsi 2. cap.*
ecce missurus est Diabolus aliquem ex vobis in car-
cerē vt tētemini, &c. & habetur Matth. 4. Marc. 1. & Luc.
4. hoc enim est proprium Dæmonis tentare homi-
nem ad peccandum, vt ibi dicitur, & diximus, supra
eadem quest. in princ. Aut imploratur eius auxilium ad
 Sciendum Futura, vel ad Aliquid Aliud Facien-
 dum, quod soli Deo creatori competit, & tunc fa-
 piunt Hæresim manifestè, quia vult attribuere crea-
 turæ quod est proprium creatoris, *vt ca. accusatus. §.*
 11 *sanè, de heret. lib. 6. & ibi not. Doct.* † Secundo verò casu
 principali,

principali, quando inuocatio illa fit per modum
 Adorationis & Cultus Latriæ, Adorando Diabo-
 lum, absque dubio illud sapit Hæresim, imò est pro-
 priè Hæresis Adorare Diabolum: si enim Adora-
 re Hæreticum, est Hæresis non propter personam,
 sed propter vitium, in quo est graue peccatum, *ut*
dicit Old. ibi. & Gem. in d. cap. accusatus. §. sanè, ita & multò
 fortiùs Adorare Diabolum est opus Hæreticū: quod
 enim maius, & detestabilius vitium est quàm Ado-
 rare Diabolum? & hîc non ponderatur persona, sed
 vitium quod committitur in illa Adoratione! Et
 ideò diligenter est aduertendum ad modum, & for-
 mam, quibus Dæmonis suffragium inuocatur, quia
 si per modum Imperij, & Gratificationis, & petun-
 tur ea quæ Diabolus facere potest, non sapiunt Hæ-
 resim, si verò per modum certæ Adorationis, tunc
 sapiunt Hæresim expressè, *per ea quæ proximè diximus*
quæ fuit singularis doctrina Old. in d. consi. 210. Ex qua not.
 singularem cautelam in practica pro aduocatis, ut
 sint cauti in formando positiones & interrogatio-
 nes, quòd per modum Imperij seu Gratificationis
 quis inuocauit auxiliū Dæmonis, & isto modo eui-
 tabitur labes Hæresis: si verò ponat, quòd per modū
 Adorationis, & veri Cultus Latriæ, quis incidit pro-
 priè in Hæresim, *per ea quæ suprà diximus.* Post hæc vi-
 dendū est † quid de sacerdotibus, qui causa doloris 12
 spoliāt altaria, & celebrāt missas veste lugubri in li-
 norē, & odium alicuius inimici, vel celebrant missas
 defunctorū pro ipsis viuentibus, & sumūt preces, ut
 citiùs moriātur, vel incurrant mortis periculū, nun-
 quid ipsa sapiūt Hæresim manifeste? dic quòd non,
 quod

quod apparet respectu pœnæ, quæ imponitur pro isto crimine. 26. quæst. 5. c. quicumque, & clarius dicitur infra eod. q. seq. vbi tradetur de pœnis istorum. Deinde quæro, quid si clerici, vel laici Crucem, aut Imaginem B. Mariæ virginis, seu aliorum Sanctorum irreuerenti ausu proiecerunt in terram, & spinis, vel vrticis supposuerunt, aut pedibus forsan calcauerunt, an ista sapiant Hæresim manifestè, vel dicantur propriè opera Hæretica, & similiter dicas, quòd non licèt grauissimum sit peccatum in se. c. si canonici. §. si. de off. ord. libr. 6. Vtèrius † quæro, quid si sacerdos celebrat vnam, aut plures missas super hostia quam nunquam sacrauit, si postea communicat se cum illa, an incidat in Hæresim, vel dicatur Hæreticus ex eo; similiter si aliquis acceperit hostiam, super qua celebratæ fuissent vna aut plures missæ, non tamen fuit sacrata, & illam immiscuerit in Sortilegijs, maximè his, quæ fiunt ad amorem, an incidat in Hæresim sacerdos qui missas illas scienter celebravit, & ille qui hostiam commiscuit in Sortilegijs? dic quòd neuter committat Hæresim, quamuis grauiter peccet vterque, can. de homine, de celebratione missæ, & per Oldradum in dicto consilio 210. in 3. colum. & diximus vnum verbum supra ead. quæst. in principio. & habetur per d. Ioan. Iect. in summa conf. eod. tit. q. 12. & 6. Nec omitam eos, qui in Sortilegijs suis apponunt imagines, illasque baptizant sub nomine personæ maleficiandæ, vt affigant in eo vel ea illud accidens, quod ipsi vel ipsæ desiderant, an ista sapiunt Hæresim manifestè? dic quòd considerandum est ad quem effectum imagines illæ fuerant fabricatæ, & ad

& ad quem effectum tendant Sortilegia, & ad
 quid impleretur auxilium Dæmonis, an ad ea quæ
 facere potest virtute sua naturali, an ad ea quæ
 spectant ad creatorem, item sub quo modo, & forma
 impleretur Dæmonis suffragium, an per modum Im-
 perij, & Gratificationis, vel per modum Adorationis,
 & Cultus Latriæ, *de quibus omnibus diximus supra ead.*
q. ideo non insisto ulterius in declaratione, vide d. Io. Iect.
in sum. conf. eod. titu. q. 12. † Quid de his, qui in ipsis 14
 Sortilegijs immiscent Reliquias Sanctorum Marty-
 rum, scilicet particulas ossium, carnis, aut neruorum,
 capillorum, unguium, & similibus, vel particulas ali-
 quas vestium eorundem, vel D. N. Iesu Christi, B. vir-
 ginis Mariæ, seu aliorum Sanctorum, aut Sanctarum,
 an Sortilegia ipsa dicuntur esse Hæretica, vel sapere
 Hæresim manifestè? præsupposito, quòd immixta
 fuerint in Sortilegio Amatorio, vt sæpius fieri solet;
 dic quòd non sint Hæretica, nec sapiant Hæresim
 manifestè, quamvis negari non potest, quòd sint val-
 dè supersticiosa & damnanda, quòd est verum, quan-
 do fierent ipsa Sortilegia ad flectendum pudicos ani-
 mos ad libidinem, vel ad alios effectus, qui fieri pos-
 sunt per Dæmonem, & non interuenit cultus Adora-
 tionis, si verò interueniret cultus Adorationis, & fie-
 rent ad Sciendum illa quæ pertinent ad Deum, sem-
 per saperent Hæresim manifestè, *vt late diximus su-
 pra proximè. vide S. Th. in sum. 2. 2. di. 95. art. 3. ver. di-
 cendum, in ti. de superst. vbi hoc idem tenet: idem etiam*
Io. Iect. in sum. conf. eo. ti. q. 16. Modò † quæro, quid de 15
 his, qui Sacramenta Ecclesiarum, vt est Oleum San-
 ctum Baptismatis, Chrismatis, vel Extremæ Vnctio-
 nis,

nis, aut Aquam Fontis Baptismatis in dictis Sortilegijs commiscuerint, ac sapiant Hæresim, vt sup. & breuiter dicas quòd non, quod patet ex diuersitate pœnarum indictarum pro huiusmodi maleficijs, quæ sunt diuersæ à pœnis hæresis. *de quib. in c. ad abolendam, & c. vergentis. extra de her. & latè diximus in tractat. de her. quas. 6.* Quod tamen est verum, quando per ipsa Sortilegia non imploratur auxilium Dæmonis, nisi ad ea, quæ de sui natura facere potest, *de quibus alias diximus sup. ead. q. & q. 6. & 7.* si verò inuocatur ad ea, quæ non ad ipsum, sed ad Deum creatorem spectant, sine dubio tunc sapiunt Hæresim manifestè, vel si Dæmonis suffragium inuocatur per modum Adorationis, & Cultus Patrie; quia ipsi Sortilegi, & eos consulentes adorarent cum deuotione Diabolum, tunc illorum opera essent Heretica; aliàs si per modum Imperij, vel Gratificationis, dicas quòd non, *vt supra proxime diximus, & per Old. in d. consi. 2. 10.* Et idè dic, quòd si quis in ipsis Sortilegijs quæreret auxilio Dæmonis, scire si mulier in corde suo amat ipsum amantem, vel è conuerso, quando mulier Sortilega erga virum: isto casu Sortilegia sapiunt Hæresim manifestè, quia secreta cordis hominum nemo scit, nisi solus Deus, & cui ipse voluit reuelare. *& habetur 2. q. 16 c. consulisti. & latè diximus supra ead. q. in princ. †* Sed quæro, quando ipsa Sacramenta posita in Amatorijs Sortilegijs, ad flectendum, vt suprà, an operentur effectum, vt ex potentia illius Sacramenti flectatur animus illius ad amandū &c. dic quòd nō, quia illis non vtuntur debito modo, nec ad honestum, sed ad turpem effectū, quod vt plurimum tendit in peccatum, ad quæ

ad quæ opera Diuina Gratia, vel Sacramenta Eccle-
 siarum se non extendunt, *ut alias diximus supra eod. q.*
 6. & ideò cõmuniter appellari solet iste abusus quidã
 Sacramentorum, & Sacrilegium: *17. q. 4. c. sacrilegium.*
 Et c. *si quis contumax.* §. 1. Nec dum est annus elapsus,
 quòd vidi Romæ casum iustum euenire in facto, vbi
 duæ mulieres impudicæ cum Oleo Sancto Baptisma-
 tis & Chrismatis, quo inunxerunt sibi labia, dicentes
 quædã turpia verba ad formandum Sortilegium, de-
 inde deosculabãtur viros, à quib. amari cupiebant, as-
 ferentes, quòd illud Sortilegiũ & obseruantia opera-
 batur maximũ effectum quoad iniungendam dile-
 ctionẽ in corde vacuo: nihilominus vidi ambas fustigi-
 gari per urbẽ, & mitratas in loco quodam publico no-
 uissimè turpiter dehonestari, *secundum quod dicit Pa-
 nor. in d. c. 2. de Sortil.* † Idem dicendũ est de his, qui in
 huiusmodi Sortilegijs Amatorijs immiscẽt Aquã Be-
 nedictam, sumptã ex amphora communi, quæ patet
 in Ecclesia, Candelas Benedictas, Frondes Palmarũ,
 Ramos Oliuarũ Benedictarum, Sacros Agnos Dei, &
 similia; istud dicitur potiùs abusus quidã Sacramen-
 torum, *ut supra proximè diximus,* quàm Hæresis ex-
 pressa. Idem dicendũ est de his, qui aliquas Reliquias
 Vestium Sanctõrum Apostolorum, Martyrũ, aut alio-
 rum Sanctõrum, vel qui particulã Lapidis Sacratũ, Puri-
 ficatorij, sub quo immolatur hostia, itẽ Calicis, vel al-
 terius Rei Benedictæ siue Sacratę cõmiscuerint in i-
 psis Sortilegijs Amatorijs, dicuntur abuti Sacramen-
 tis huiusmodi, & grauissimè peccant, citra tamen Hæ-
 resis labẽ, *ut notatur per Old. in d. consi. 210. Et Panor. in
 d. ca. 2. de Sortil.* vbi expressè dicit, quòd quotiescunq;

non interueniunt ea, de quibus per gl. in d. c. accusatus. §. sanè. quamuis inuocentur Dæmones, vt promoueant animum mulieris ad impudicitiam, licèt istud sit grauissimum peccatum in se, tamen non sapit Hæresim, quia proprium est Dæmonis tentare creaturam, vt habetur in Apoc. 2. c. & 16. q. 2. c. visis. vi. de S. Tho. in sum. 2. 2. dist. 65. art. 3. vers. dicendum. in tit. de superst. & Io. Iec. in sum. in tit. de Sortil. q. 25. qui omnes tenent, quòd per ista quis non incidat in Hæresim, dum tamen fiant modo prædicto. † Quæ omnia prædicta limitanda sunt pluribus modis, & primò, vt non procedant, quotiescunque in ipsis Sortilegijs celebratur solennia Sacrificia interpositis Aris, Idolis, & alijs: de quibus supra in 3. & 6. q. & Diabolus adoratur, quia isto casu committitur Hæresis, vt scèpius supra proximè diximus, ita tenet expressè Old. in d. conf. 210. & Gemin. & alij Doc. in d. §. sanè. dicentes, quòd peius est Adorare Diabolum, quàm Hæreticum. Secundò limitantur vt non procedant in Sacramento Eucharistiæ Corporis, vel Sanguinis D. N. Iesu Christi, quia tunc committitur Hæresis. ita dicit expressè gl. in d. §. sanè. Tertiò limitantur, quando interueniret Rebaptizatio pueri in ipsis Sortilegijs, quia etiam saperent isto casu Hæresim manifestam. vt per d. gl. in d. §. sanè. Quartò limitantur, nisi in ipsis Sortilegijs ministrandis Hæreticus interueniret, vt per d. gl. † Quintò & vltimò limitanda sunt, quotiescunque Dæmonis suffragium inuocatur ad Habendum Notitiam eorum, vel Faciendum, quæ soli Deo creatori comperunt in priuilegium: de quibus plenius diximus supra eadem q. in prin. & per ista sit expedita hæc

hæc decima utilis quæstio: quæ omnia benè nota, quia istorum scientia est maximæ importantiæ, tam respectu examinis, quàm pœnarum: de quibus dicemus infra q. proxima.

Q V Æ S T I O X I.

S V M M A R I V M.

- 1 Sortilegi quibus Pœnis sint affiendi.
- 2 Sortilegia quæ sunt ad Habendam Notitiam Occultorum, aut Distantium, non sapiunt Heresim, & ideo non puniuntur.
Sortilegi qua Pœna puniri debeant in Foro Conscientia.
- 3 Pœna Sortilegiorum in Foro Iudiciali Canonico quæ sit.
- 4 Laici, & Viles Persona Sortilegia exercentes qualiter puniantur.
- 5 Sortilegus, & qui eum Consulit, puniuntur Pœna Capitis.
- 6 Sortilegia Amatoria qualiter in Foro Conscientia Puniantur, & qualiter in Foro Iudiciali Canonico.
- 7 Sortilegia Amatoria de Iure Ciu. Capite Plectuntur.
Pœna Sortilegis imponenda est Arbitraria.
- 8 Clericus Sortilegus potest Officijs, & Beneficijs Privari.
Ignorantia, aut Simplicitas in Sortilegio nõ excusat.
- 9 Sortilegi Venefici qua sint Pœna affiendi.
- 10 Clericus qui Sortilegium Veneficum exercet, qualiter puniatur in Foro Iudiciali Canonico, & qualiter Laicus.

- 11 Malefici qua mulctentur Poena de Iure Civili.
Sortilegus ad Domum alterius Accedens ad perpetranda Maleficia qua sit afficiendus Poena.
- 12 Consulens aut Vocans Maleficos ad Maleficia facienda, punitur Capitis Poena.
- 13 Torqueri potest quilibet cuiusvis conditionis pro crimine Sortilegij.
Sortilegus quo casu tradatur Bestijs Vorandus.
Artem Sortilegam, seu Magicam Docens, & Discens, Pari Poena plectuntur.
- 14 Sortilegi Membri Virilis Languedinem Inducentes, aut alias Vim Generativam Impedientes, Ultimo afficiuntur Supplicio.
Sortilegia ad Bonū Finem exercens an sit puniendus.
- 15 Maleficiatos Curans per Sortilegia non punitur de Iure Civili, sed de Iure Canonico sic.
- 16 Astrologi, & Chiromantici secundum astrorum cursum, aut signa manuum futura prognosticantes, an sint puniendi.
- 17 Sacerdos causa doloris Aras Spolians, aut Luminaria consueta Extinguens, qua afficiatur Poena.
- 18 Clericus vel etiā Laicus Imaginem Crucis, vel alius cuius Sanctorum Conculcans, qualiter puniri debeat.
- 19 Iudeus super Crucem Immunditias Projiciens qua Poena mulctandus.
Sacerdos qui scienter missas celebravit super Hostia non consecrata pro Sortilegij faciendis qualiter puniatur.
- 20 Prohibitum aliquid facere, aut efficere aliquid antecedens necessarium ad illud, paria sunt.

- 21 *Imagines Baptizantes ad Sortilegia facienda, qua sint affiendi Pœna.*
Reliquias Sanctorum aut Ecclesie Sacramenta Sortilegijs immiscentes pari pœna puniuntur.
- 22 *Astrologi futura prædicentes qua sint Pœna multandi.*
Sortes in Euangelijs querentes librum aperiendo, vel alias, debent puniri.
- 23 *Sortilegus in opere sanatio multas orationes dicens, sed aliqua verba secretè adijciens non satis congruentia, an sit puniendus.*
- 24 *Breuia aut Ligaturas ad collum maleficiati suspendendas facientes, qua continent aliquid extrinsecum, an & qualiter sint puniendi.*
Deus Acheron, in Breuibus adijci solitum, an sit verbum Diabolicum.
- 25 *Deo Mammona sacrificantes, ut fiant diuites qualiter puniri debeant.*
- 26 *Sacramenta aut alias Res Sacras aut Benedictas Ecclesie Sortilegijs admiscentes Pari Pœna puniuntur.*
- 27 *Sortilegia de Iure Ciuili Vltimo puniuntur Supplicio, his demptis, qua fiunt ad liberationem maleficiatorum.*
Diuinationo qua fit per Somniorum Interpretationem, an sit prohibita.
- 28 *Incantationes qua fiunt contra Serpentes quando sint punibiles.*

VNdecimò post præmissa videndum est, † quibus Pœnis isti Sortilegi puniantur. In qua

quaestione similis distinctio de qua supra repetenda
 est, Aut sapiunt Hæresim manifestè, aut non. Primo
 casu Pœnæ ipsorum declaratae fuerunt *in trac. de he-*
ret. quest. 4. vbi copiosè diximus, quibus Pœnis puni-
 antur Hæretici. Secundo verò casu, quando non sa-
 piunt Hæresim expressam: distingue, aut sumus in
 prima specie Sortilegiorum Diuinatiua, aut in secun-
 da, quæ est Amatoria, aut in tertia, quæ dicitur Male-
 fica: *de quibus alias diximus supra eod. titul. quest. 2.*
 Primo casu, aut fiunt ad Habendum Notitiam Futu-
 rorum, aut eorum, quæ in Corde sunt Hominis, &
 ista, quia sapiunt Hæresim manifestè, *vt supra proxi-*
me diximus: puniuntur Pœnis Hæreticorum: *de qui-*
bussupra. Idem est si in illis commiserent Hostiam
 Sacratam, aut alia: *de quibus per gl. in d. c. accusatus. §.*
sanè, de heret. lib. 6. quia tunc Sortilegia ipsa saperent
 Hæresim manifestè, & Hæreticorum pœnis essent
 puniendi, qui præmissa faciunt, *ita dicit Old. in d. conf.*
 210. *Panor. in c. 2. extra eod. titu. & diximus supra pro-*
 2 *xima quest. circa fin.* † Aut fiunt ad Habendum No-
 titiam Præsentium Occultorum, prout sunt furta, ra-
 pinæ, incendia, tractatus, adulteria, homicidia occul-
 ta, & his similia facinora; aut eorum, quæ iam sunt de
 Præterito, seu eorum, quæ in Longinquis Partibus
 fiunt, & similibus; quia tunc non sapiunt Hæresim
 manifestè, alijs Pœnis puniuntur, quia si est Clericus,
 de Iure Can. siue Diuino in Foro Conscientiæ subij-
 citur Pœnitentiæ 40. dierum extra Collegium Eccle-
 siæ, siue Communionem Fidelium, quæ imponitur
 per sacerdotem, qua subijciuntur etiam Laici, *vt est*
text. in cap. 1. de Sortil. & ibi Panor. & alij qui ita de-
clarant

clarant tex illum, licet glo. fin. videatur aliter sentire, sed ipsa loquitur de pœnis iudicialibus imponendis à iudice Ecclesiastico in Foro Contentioso secundum iura quæ gloss. ipsa allegat. ut infra proxime dicam. † Aut sumus 3
*in Foro Contentioso Iudiciali Canonico, postquam delictum innotuit curiæ, & tunc pro eodem crimine imponuntur Grauiores Pœnæ: quia Clericus erit Suspendus à Diuinis, & ab Altaris Ministerio per Annum, & vltra, ad arbitrium iudicis, secundum facti qualitatem, aut turpitudinem, & personarum conditionem: quo termino elapso, Clericus ipse statim ipso iure reuertitur ad pristina sua, ita dicit tex. in ca. 2. eo. ti. & ibi per do. Abb. quem vide. & Felyn. & alios, Laicus verò realiter Excommunicatur. 26. quest. 5. c. non oportet. Sed hoc est verum, quotiescunque ex Simplicitate, & Bono Zelo Clericus peccasset, secundum terminos d. cap. 2. aliàs Grauius Punietur, quia Deponitur ab Omni Ordine Sacro, & Priuatur Omnibus Beneficijs, & Intruditur in Monasterium ad agendum perpetuam pœnitentiam, ut habetur 26. q. 5. c. si quis episcopus, & ibi gl. idem tenet Pan. in d. c. 2. & not. quòd vltra pœnas prædictas poterit Iudex Ecclesiasticus exercere etiam alias Pœnas † contra Laicos 4
 huiusmodi Sortilegia exercentes, quia si Serui sunt, & Viles Personæ, poterunt Mitrari, & Pustigari, & alijs similibus modis Dehonestari; Digniores verò poterunt Relegari, vel ad Perpetuos Carceres Condemnari, ut in ca. contra idolorum. 26. q. 5. quod est verum. Et procedunt illæ vltimæ pœnæ, quotiescunque aliàs moniti Laici ab ipsis Sortilegijs noluerint se abstinere, & sic de his, qui pluries inciderunt in crimen.*

vide Pan. in d. ca. 1. de Sor. in gl. si. vbi subiungendo dicit no. quòd licèt istud sit crimen Ecclesiasticum, tamen non est merè Ecclesiasticum, quia Iudex etiam Secularis potest de hoc crimine cognoscere, pariterque punire, licèt reos ipsos Pœnis Grauioribus prosequatur. † De Iure autem Ciuili punitur Pœna Capitis, tam ille Sortilegus & Magus, quàm ille, qui Consulit ipsos, & Sortilegia ipsa confici mandat. & iste est tex. in l. nemo. C. de malef. & math. Isti enim Diuinatores sunt multùm Deo abhominabiles, & exosi; ratio est, quia volunt se facere æquales Deo, dum Diuinam potestatem, quæ vertitur in cognitione futurorum, sibi vsurpare contendunt, & esse similes Deo, & dicit do. Ioan. de Turre cre. in c. contra idololorum. 26. q. 5. quòd quemadmodum Lucifer, & primi nostri parentes voluerunt esse similes Deo in altitudine, & pulchritudine, in cognitione, & scientia boni & mali, ideò omnes de cœlo deiecti fuerunt, quorum quidam in profundum inferni, quidam verò in hoc variarum calamitatum mundo peruenerunt, ita dicendum est de istis Diuinatoribus qui in cognitione futurorum volunt esse æquales Deo, de Ecclesia Dei, quæ pro cœlo figuratur, omninò expellendi sunt, & à Christi fidelium gratijs repellendi. Aut † sumus in secunda specie, quæ dicitur Amatoria, & si in ea interueniunt ea, quæ narrantur per gl. in d. c. accusatus. §. sanè. dicendum est, quòd sapiant Hæresim manifestè, & poniuntur Pœnis Hæreticorum, ut supra proxime diximus. Idem dicit Ab. in d. c. 1. de Sor. aut illa non interueniunt, & non sapiunt Hæresim; & dic, aut sumus in Foro Conscientiæ, & eadem 40. dicit Pœniten-

Pœnitentia subijciuntur tam Clerici, quàm Laici, sicut alij: *de quib. supra d. c. 1. de Sort.* qui tex. loquitur indistinctè, & generaliter, de quibuscunque personis, & de hac etiam specie Sortilegiorum, in qua viget eadem ratio, intelligi potest *arg. tex. in c. si quis episcopus. 26. q. 5.* vbi loquitur de omni specie, ex quo etiam non datur diuersa ratio inter casum & casum. *arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. cum sim. & ita tenent Doct. ibi.* Si verò sumus in Foro Iudiciali, de Iure Canonico, & eisdem Pœnis puniuntur Clerici atque Laici, tam prima, quàm secunda vice, prout *supra proxime diximus in preced. specie. 26. q. 5. c. non oportet. c. si quis episcopus. c. aliquanti. c. contra idolorum. & c. augurijs,* quæ omnia iura, maximè. *c. non oportet. & c. aliquanti,* loquuntur de pluribus speciebus Sortilegiorum, & de ista quoque loquuntur. † De Iure Ciuili similiter eadem Pœ- 7
na Capitis puniuntur. *d. l. nemo. C. eo. tit. quæ omnes Sortilegiorum Professiones, ac Sortilegiorum Species cõplectitur. vide text. ibi. & gl. & l. eorum. in princ. eod. tit. vbi text. videtur æquiparare quo ad pœnas illos Maleficos qui Flectunt pudicos animos ad Libidinem, & illos, qui contra Salutem Hominum Moliti sunt, omnes enim Seuerissimis Pœnis sunt puniendi, quæ nil denotant nisi vltimum supplicium, ut nat. gl. in d. l. eorum, in prin. & l. multi.* Et circa præmissa nota vnum singulare, quod dixit Abb. *in d. c. 2. de Sorti.* quòd Pœna imponenda istis Sortilegis, vel eos Consulentibus, est Arbitraria, potestque iudex illam aggravare, seu grauiorem, aut leuiorem imponere, secundum qualitatem facti, conditionem personarum, & animũ delinquentis, & secundum ipsas qualitates, & acciden-

& accidentia, Pœnas ipsas moderari, *arg. l. hodie. § l. aut facta. ff. de pœn. § l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no. inf. 24. q. 1. c. non afferamus.* Hoc tamen procedit de Iure Canonico in Foro Ecclesiastico, de Iure enim Ciuili, secùs est, *vt supra proxime dixi.* † Et nota etiam aliud quod dicit Abb. ibi. quòd Clericus per huiusmodi Sortilegia, de quibus ibi, potuisset Officijs, & Beneficijs Ecclesiasticis Priuari. *arg. text. 26. q. 5. c. aliquanti,* sed ibi idè Clericus ille fuit dignus misericordia, vt illa minori Suspensionis Pœna puniretur, quia ex simplicitate peccauit, & bono zelo, pro inueniendis bonis Ecclesiæ, quæ fuerant furto subtracta, *vt dicitur in d. c. 2. aliàs grauiùs fuisset punitus,* quæ nota pro limitatione eorum quæ supra dixi. Et nota etiam hoc aliud quod in istis criminibus non parcitur Simplicitati, nec Ignorantiæ, quia licèt Sortilegia ipsa facta fuerint bono zelo, & ad bonum effectum, scilicet reperiendi res Ecclesiæ furto subtractas, nihilominus puniuntur qui illa conficiunt, aut consulunt facientes. *d. c. 2. de Sortil. § ibi Panor. vbi dicit,* quòd isto casu mitiùs puniuntur, ex quo text. iuncta hac doctrina apparet decisio illius casus, an liceat hæc Sortilegia fieri ad Sanandum corpora maleficiata; & si quis Maleficis remedijs, & arte prædicta aliquos sanauerit, an puniatur, & qua Pœna, *de quibus habetur 26. q. vlt. c. admoneant, § dicemus ea. q. loco suo.* † Aut sumus in tertia specie principali, quæ dicitur Venefica, & si in ea interueniunt aliqua de his quæ narrat *gl. in d. c. accusatus. §. sane.* dicendum est, quòd sapiant Hæresim manifestè, & Pœnis Hæreticorum sint puniendi, *vt alias diximus supra;* si verò ea non interue-

derueniunt, vel alia his similia, & tunc aliter puniuntur; quia aut sumus in Foro Conscientiæ, & punitur fabricans, & ille qui Consulit Pœnitentia Exilij 40. dierum extra Gremium Ecclesiæ, & Fidelium Communionem *d. c. 1. de Sortilegi. iuncto c. si quis episcopus. 26. q. 5.* & licet *tex. in d. c. 1.* loqui videatur de alia specie. *l. Diuinatoria*, tamen *ca. si quis episcopus.* loquitur generaliter de omnibus, & in fine vna & eadem Pœna omnes punit, qua Pœna tam Clerici quàm Laici subijciuntur, quia *tex. in d. c.* loquitur generaliter & indistinctè *l. de precio. ff. de publi. § 26. q. 5. c. aliquanti.* & cum hac solu. videntur transire Doc. *in d. c. 1.* nullam facientes differentiam de aliqua specie Sortilegiorum aut Personis. † Aut sumus in Foro Canonico Contentioso, & sic in Foro Fori, si Laicus hoc crimine peccauit, prima vice erit Excommunicandus, & ab Ecclesia Remouendus, *26. q. 5. c. si quis episcopus. § c. aliquanti.* si verò semel monitus, adhuc in eodem proposito perseuerando iterum commisit idem delictum, & tunc si est Vilis Persona, debet Fustibus cædi, siue Fustigari publicè per urbem, Mitrari, & publicè tanquam infamis Dehonestari: Digniores verò Relegantur in Carceribus, siue ad Perpetuos Carceres condemnantur. *26. q. 5. c. contra idolorum.* Clerici verò efficiuntur Infames, & omnibus Officijs atq; Beneficijs Ecclesiasticis priuantur: & nihilominus ipsi quoq; Intruduntur Carceribus, aut in Monasterium ad agendum perpetuam pœnitentiam. *26. q. 5. c. si quis episcopus. § c. aliquanti. § seq.* in hoc tamen non recederem ab opi. Abb. *de qua in d. c. 2. de Sort.* quòd sit consideranda Conditiõ Personæ, Qualitas Facti, & Animus

Animus delinquentis, secundum qualitates illas Pœ-
 nas ipsorum quandoque auferri, quandoque verò mi-
 nui, iuxta sanum Iudicis Arbitrium. † De lure autem
 I I Ciuili hæc Sortilegia grauius puniuntur, quia lura i-
 psa multum abhorrent Artem Maleficam: *ut in toto*
tit. C. de malef. & mathema. & ideò omnes Malefici
 puniuntur Ultimo Supplicio. *l. nemo. l. multi. l. & si ex-*
cepta. & l. eorum. in princip. C. eod. tit. & ideò lex vo-
 cat illos Humani Generis Inimicos; ex quo vt pluri-
 mum quærunt innocentum corpora illis Veneficijs
 labefactare *d. l. multi. d. l. Et si excepta*, vbi etiam appel-
 lantur Hostes Communis Salutis *d. l. multi*, & Natu-
 ræ Humanæ Inimici. *l. fin. eod. titu.* Realiter igitur pu-
 niuntur Pœna Capitis, tam ipsi Magistri, quam hi, qui
 illos Consulunt, & hæc Fieri Mandant. *d. l. nemo. in fi.*
& l. multi. si quis verò Magister ad alterius Domum
 Accesserit exercendi Maleficij causa, Igne Concre-
 matur, is verò, qui illum Præmijs, & Suasionib. Euo-
 cauerit, & Associauerit, omnia eius Bona Publican-
 tur, & in Insulam Deportatur. Sed cõtra hoc est text.
 12 *in l. nemo. C. eod. tit.* vbi dicitur † quòd ille, qui Consul-
 lit, & Vocat istos Magistros, punitur Pœna capitis. So-
 lu. gloss. *in d. l. nemo.* refert vtranque pœnam, sed non
 soluit contrarium, quidam dixerunt, quòd *in d. l. nul-*
lus, licet iste Magister fuerit adductus ad Domum al-
 terius causa faciendi Sortilegia, ipsa tamen non fue-
 runt facta; *in d. l. nemo.* facta fuerant, hæc solutio non
 placet, quia sapit Diuinationem, quia si non apparet,
 quòd *in d. l. nullus.* nulla fuerint facta Sortilegia, mi-
 nus etiam apparet *in d. l. nemo.* quòd facta vel non fue-
 rint, nisi diceret, quòd ille, qui Consuluit, interuenit
 in eis,

in eis, & credit hæc quæ fiunt esse vera, propterea grauius punitur *ut d. l. nemo.* is verò qui Adducit Maleficum siue Sortilegum ad Domum alterius, potest esse, quòd sit ignarus, puta famulus vel alius, qui non interuenit, vel non credit in eis, ideò mitius punitur, tamè in hoc cogita. Et nota, quòd istorum amicitiam, & conuersationem, quamuis vetus beneuolètia fuerit, debemus relinquere, & eos omninò euitare, qui verò contrafecerint, omnibus eorum bonis publicatis, in Insulam Deportandi sunt *d. l. nullus.* † Et nota, 13 quòd pro isto crimine omnes poterunt indistinctè Torqueri, nõ obstante, quocunq; priuilegio dignitatis; quod est speciale in isto crimine, & ex hoc nota limitationè ad *l. milites. l. decuriones. & l. diuo Marco. C. de quest.* Si quis autè de hoc crimine testib. cõuictus fuerit, & nihilominus obstinato corde institerit in negãdo, etiã presentib. testib. q. illius detegerunt facinus, tradit Viuis Bestijs Verãdus, ac Dentib. & Ungulis Lacerandus, *ita dicit tex in d. l. Et si excepta. in fin.* Et nota etiã, q. eadè Pœna Capitis punit ille, qui Docet artè predictã, & ille, q. ipsã Addiscit. *l. culpa. Et ibi gl. C. eo. ti. q. videt esse speciale in isto crimine: in crimine Hæresis est cõtra. l. quicunq;. § eos verò. C. de hæret.* vbi minori Pœna. sc. pecuniariis decè librarũ autri puniti Scholares, Magistri verò Pœna Capitis. † Eadem 14 Pœna Vltimi Supplicij punitur, q. eisdè Maleficijs Inducunt Membri Lãguedinè, & Virtutè Viri aut Mulieris Generatiuã Impediunt, aut Lactètes Nutrices Deficiant, vel quouis alio modo ipsa Sortilegia, & Maleficia cõficiunt, siue In Corpore p. Cibũ vel Potũ, siue Extra Corp^o aliquo ex modis *de quib. dixim^o supra in 2. et 3. q.*

Sed

Sed quæro nunc, quid si aliquis Sortilegus Sortilegia exercet ad Bonum finem. s. ad Sanandum Ægrotos Maleficiatos, & Soluendum aliorum Facturas, an hoc liceat impunè fieri, & videtur dicendum quòd sic, ex quo factò nemini nocent, sed alicui profunt, non sunt ergò digni punitione aliqua, *Et de hoc est text. in l. eorum. §. nullis verò. C. eodem titul. vbi ille qui fecit Sortilegia ad incantandum imbres, ne nocent segetibus vel plantis, nulla Pœna punitur, & idè Bartol. ibi per illum text. decidit hanc quæstio. di-*

15 cens, † quòd non debet qui Curat istos Infirmos Maleficiatos Aliqua Pœna puniri: hoc tamen est verum de Iure Ciuili; vt ibi; sed cùs autem est de Iure Canonico, quia Ecclesia summoperè abhorret ista remedia Sortilega, etiam si fiant ad effectum recuperandæ sanitatis, non vult fieri posse hac ratione, quia non licèt inuocare auxilium Dæmonis etiam pro mille corporum sanitatibus recuperandis, quia minus malum est quòd pereat corpus, quàm anima, cuius maius esset detrimentum, *vide tex. in can. admoneant. 26. q. 7. & si quis hæc facere præsumperit, si Clericus est, Degradetur, & omni Officio ac Beneficio Ecclesiastico Priuandus erit: Laicus autem excommunicandus. pro quo facit etiam tex. in c. nec mirum. §. ad hæc autem. 26. q. 5. vbi omnes istæ Ligaturæ, & Superstitiosa Incantationum Remedia sunt omninò damnata, quia hæc fieri non possunt absque Dæmonis opera, & suffragio, & idè dicit S. August. libro 10. de ciu. Dei, cuius verba relata sunt in d. ca. nec mirum, quòd hæc sunt alia remedia quæ ars non commendat medicorum, & ab Ecclesia omninò reprobata, meritò sunt*

sunt Christi fidelibus euitanda, vide S. Thom. in 2. 2. distin. 95. artic. 3. in vers. dicendum. titu. de superstitio. & Ioan. Ier. in sum. conf. eodem titu. quæst. 2. 11. 13. Ultra ea quæ diximus supra in prima specie Diuinatiua, addenda sunt hæc; † quid dicendum sit de Astrologis, 16 & Chiromanticis, qui secundum cursum astrorum & signa cœlestia futura prognosticant, an liceat hoc facere, vel sint puniendi sicut Augures, & Aruspices, aut alio modo. Respondeo, aut hi futura prædicunt ex certa scientia, imponentes futuris contingentibus rebus necessitatem quædam, quam dicunt causari ex motu corporum cœlestium, & isto modo sunt Hæretici, & puniuntur vt Hæretici, vt latè diximus supra hac quæstio. in princip. & quæstione præcedenti. Ratio est, quia signa non sunt causæ rerum finales, imponentes necessitatem humanis rebus agendis aut homini, sed sunt signa quædam inclinatiua, siue indicatiua rerum futurarum, secundum communiter accidentia, per regulas quasdam & naturas corporum cœlestium, quæ multoties fallunt, quibus non subijcitur necessariò natura humana, quin possit illa euitare, & vti liberi arbitrij potestate, vide Abb. in dict. ca. 2. eodem titu. & Ioan. Ier. in summa confess. eodem tit. quæst. 5. aut illa prædicunt demonstratiuè, præsumptiuè, siue inclinatiuè, asserentes, quòd ex motu corporum cœlestium tale quid inclinatiuè demonstretur siue figuretur in actibus hominum inferioribus, & hoc modo non est peccatum, ex quo nullam imponunt necessitatem, sed inclinationem quandam, quam quis liberè

berè euitare poterit, si velit vti prudentia, & sui liberi arbitrij potestate, vt latius dicemus infra, & habetur per Abb. in dict. cap. 2. eod. tit. Pro faciliori intelligentia præmissorū, subiiciam infra scriptas quaestiones speciales, declarando Pœnas criminis cuiusque. † Et primò quæro, quid de Sacerdotibus, qui causa doloris Spoliant Aras, aut Extinguunt Luminaria consueta, qua Pœna puniantur? dic, quòd Clericus Honore, & Dignitate priuatur, & sic efficitur Infamis, vt in can. quicumque. in 1. respons. 26. quest. 5. & Ioan. Iec. in sum. confess. eodem titul. questione 18. & hoc nisi spontè de præmissis coram Episcopo, vel Metropolitanò se culpabiles detulerint, & de ipsis condignam peregerint pœnitentiam, dicto can. quicumque. Alij sacerdotes reperiuntur, qui sumpta veste lugubri missas defunctorum celebrant pro viuentibus causa inimicitiae, vt is, pro quo Sacrificium ipsum offerunt, moriatur, an incurrat mortis periculum, qua pœna sint puniendi? dic isto casu, quòd Sacerdos vel clericus, qui scienter ista fecerit, à proprij ordinis gradu priuatur, & perpetui exilij ergastulo vnà cum eo, qui ipsum Sacerdotem consulit, aut præmissa fieri ordinauit siue mandauit, relegatur, vt text. in dicto can. quicumque. in fin. 26. q. 5. & Ioan. Iec. in sum. confess. eodem titul. quest. 20. Deinde quæro, † quid de Clericis vel Laicis, qui Imaginem Crucis, aut Beatæ Mariæ Virginis, seu aliorum Sanctorum proiecerunt in terram, illasque vrticis, spinis, vel pedibus conculcarunt, qua Pœna puniendi sunt? casus iste ponitur per textum in ca. si Canonici. §. finali. de offic.

offic. ordina. libro sexto. vbi dicit, quòd vltrix sic pro-
cedat dura sententia contra eos, per quam alij
id facinus patrare pertimescant, gloss. verò de-
clarando textum primò dicit, quòd erunt pri-
uandi loci dignitate atque honore, nisi Clerici
satisfactione coram Metropolitano se sufficien-
ter purgauerint, demùm deuenit ad aliam Pœ-
nam, dicens, quòd stetur arbitrio iudicis, con-
cludens in effectu, quòd sit Pœna arbitraria, pro
prima allegat text. in dict. can. quicumque. 26. quæstio. 5. &
l. 1. ff. de iure delib. cum qua gloss. transit Gem. ibi, Arch. au-
tem dicit, quòd poterunt temporaliter puniri,
quòd in vinculis publicis conuinciantur, vt leg. 1.
C. de his qui ad statu. conf. & ff. de pœnis leg. capitulum. 9. qui
ad statuas, vel quòd moriantur, vt notatur in lege pri-
ma, Cod. ne lice. sign. saluat. &c. & hæc vltima Pœna
infertur de rigore Iuris Ciuilis, vt dicta lege 1. aliæ
verò superiores inferri possunt per Iudicem Ec-
clesiasticum, vt dicunt Doctores in dicto can. si canonici. S.
finali.

† Videndum esset etiam, quid de Iudæo, qui 19
 super Crucem, dum deferretur publicè per vr-
 bem, Proiecit Immunditias, qua Pœna puniatur,
 istum casum decidit Petr. de Anch. in consilio 15. quod incipit,
 Spirituualis iudex in prouincia Romandiola; vbi dicit, quòd
 Iudæus iste poterit per vtrunque iudicem casti-
 gari, Ecclesiasticum, & Laicum, & Seueris Pœ-
 nis puniri. Quæro quid dicendum sit de his, qui
 in Sortilegijs commiscuerunt Hostiam non sa-
 cratam, super qua tamen celebrata fuit vna aut
 plures missæ, qua Pœna puniatur Sacerdos, qui

scienter super Hostia illa celebrauit missas, vel
 qui celebrando non consecrat aliquid, sed capit
 panem & vinum apud altare sine Sacramento, &
 omnes ac singulas cæremoniás, & solennitates
 fecit apud altare, excepta cõsecratione, qua Pœ-
 na puniatur: *casus iste ponitur in cap. homine. de celebra-*
miss. vbi textus nullam ponit Pœnam Tempora-
 lem, sed credo quòd sit Pœna Arbitraria in eo qui
 celebrat missam, & sine consecratione accipit
 Hostiam, & vinum, quam iudex Ecclesiasticus si-
 bi iniunget loco pœnitentiæ, is verò, qui scienter
 celebrat super Hostia aut aia re, cum qua fieri
 debent Sortilegia, grauiùs puniendus est, sicut is
 20 qui Sortilegia ipsa conficeret, † quia paria sunt,
 aliquid prohibitum facere, vel efficere aliquid
 necessarium antecedens, per quod peruenitur
 ad illud, *vt l. oratio. ff. de sponsa. vide textum in dicto canon.*
si quis episcopus. 26. quæstio. 5. qui loquitur generaliter
 de omnibus Sortilegijs, ille enim, qui habuit ani-
 mum delinquendi, & deuenit ad actum proximũ
 delictum, habetur ac si fecisset, & consummasset
 delictum, non solùm de Iure Canonico, *vt in capit.*
sicut dignum, de homic. cum multis similibus, sed etiam de
 Iure Ciuili, *vt l. is qui cum telo. Cod. ad leg. Cornel. de ficar.*
& leg. 1. S. diuus. & ibi Bartol. ff. eodem titul. & habetur per
Pan. in dicto cap. 2. de Sortileg. & Ioa. Iec. in sum. conf. eodem
titul. quæstione 24. & Old. in d. consi. 210. in 3. colum. Lai-
 cus verò excommunicatur, & relegatur de Iure
 Canonico in Foro Iudiciali. *can. aliquanti. 26. quæ-*
stione quinta. sed si semel monitus, iterum se im-
 sceat in prædictis, si est nobilis, intruditur in car-
 cerem,

cerem, ignobilis fustigatur, mitratur, & publicè dehonefatur. *d. c. si quis episcopus. c. aliquanti. & c. sortes. cum alijs sequent.*

† Quid dicendum de his, qui Imagines Con-²¹ficiunt atque Baptizant, & cum illis conficiunt Sortilegia? dic, aut Sortilegia ipsa fiunt ad aliquè effectum, qui Dæmoni nō conuenit, sed soli Deo, & sapiunt Hæresim manifestè, vt *suprà diximus, questione precedenti*, & ideò puniendi sunt vt Hæretici, vt *suprà diximus tit. 1. quest. 3. salua tamè doctrina glos. de qua in dict. cap. accusatus. §. sanè. de heret. lib. 6. & saluis etiam limitationibus: de quibus infra in fin. dico illos esse puniendos eisdem Pœnis, quibus alijs in superioribus casibus, vide Oldr. in dicto consilio 210. vbi de hoc facit mentionem expressam, & Ioan. Iec. in sum. conf. eod. titul. quest. 12. Idem dicendum est de his, qui in ipsis Sortilegijs immiscent Sacras Reliquias Sanctorū Martyrum: scilicet ex membris vel ossibus, aut de vestibus eorundè, *d. c. si quis episcopus. & c. aliquanti. & Panor. in d. ca. 2. & Ioan. Iec. in tit. in summa. qu. 16. Idem etiam iudicandum est de his, qui Sacramenta Ecclesiarum, scilicet Oleum Sanctum Baptismatis, Chrismatis, aut Extremæ Vnctionis, seu Aquam Fontis Baptismatis, & similia. dict. ca. 2. & ibi Abb. & dict. ca. si quis episcopus. cum alijs sequentib.* Idem quoque censendum est de his, qui in eisdem Sortilegijs admiscent Aquam Benedictam, Candelas Benedictas, Sacros Agnos Dei, Ramos Oliuarum, aut Frondes Palmarum, & similia, *de quibus habetur per Ioan. Iec. in dicta summa eodem titul. questione vltim. † Iuxta 22 prædicta videndum est, quid de Astrologis, qui**

futura prædicunt, an puniantur, & qua Pœna dic, aut illa prædicunt ex certa scientia, quasi signa illa, quæ futura coniecturantur, sint causæ rerum, imponentes futuris rebus necessitatem in esse, quod sic erunt, vel sic omninò, & istud est Hæreticum, & puniri debent vt Hæretici, quia futurorum notitia certa, prout est in esse rei, est folius Dei, vt habetur Matth. 22. c. & 2. q. 4. c. consuluisti, & 26. q. 3. c. sciendum. & latè diximus suprâ, questio. præced. aut illa prædicunt coniecturaliter, demonstratiuè siue inclinatiuè, & isto modo non errant, nec puniuntur aliqua Pœna, quia verû est, quòd corpora cœlestia habent quædam motiua, & inclinationes ad corpora inferiora, & opationes humanas, secundum quas multoties sic fieri contingunt, quamuis euitari possunt, & propterea dicitur, quòd illa sint signa rerû, non autem causæ rerum, de quibus vide Panor. in d. c. 2. extra eod. tit. 3. col. Quid enim dicendum sit de his, qui Sortes quarunt in Euangelijs, aperiendo librum, & Sortificando in illis? dic, quòd phibitum est, & puniuntur qui præmissa faciunt modo quo suprâ. 26. q. 2. c. hi qui. Et quia diximus suprâ, quòd sint prohibita remedia Sortilegiorum, quæ fiunt ad sanandû corp^o maleficiatû de Iure Canonico, licèt de Iure Ciuili permissa sint, vt s. diximus ea. q. † Quæro nunc, quid si aliquis in opere sanatiuo dixit plura verba honesta, & sanctas, ac deuotas orationes Dei Beatæq; Virginis Mariæ, & aliorum S. S. & illa eadem fecerit dicere p ipsum maleficiatû ad deuotionè Beatæ Virginis Mariæ, aut alicuius S. Martyris: nihilo,

hilominus postea Magister siue Magistra Sortile-
 giorū, aliqua verba extranea dixerit publicè vel
 secretè, q̄ non videntur congruere illi operi reli-
 gioso, & sanitatis, an ista dicatur esse superstitio-
 sa, & puniēda: dic q̄ sic, quia quotiescunque cū
 rebus aut verbis Religiosis siue Ecclesiasticis mi-
 scentur aliqua verba extranea, & quæ naturaliter
 non tendunt ad opus illud sanitatis, nec possunt
 naturaliter talem effectum operari necessariò,
 tunc dicuntur esse superstitiosa, & faciunt totum
 opus superstitiosum, & damnabile, quod est ma-
 ximè, quotiescunq; adiunguntur nomina qua-
 dam ignota, aut characteres, seu aliæ diuersæ ob-
 seruationes, quas manifestum est naturaliter ef-
 ficaciã ad sanitatē habere nō posse, illa nō sūt si-
 ne supstitione, & Dēmonis ministerio, vt dicit S. Th.
in sum. 2. 2. q. 95. ar. 2. ver. dicendū. in ti. de superstitio. & Io. Iec.
in sum. conf. eo. ti. q. 11. Et p̄pterea sunt puniēda de Iu-
 re Canonico, q̄ si Clericus est, q̄ talia fecit, depo-
 nitur, Laicus verò excōmunicatur p̄ prima vice.
26. q. 7. c. admoncant. sed si monit⁹, sprete monitione
 iterū se ingesserit in eisdē, si est nobilis vir, & ho-
 nestę familię, incarceratur, aut relegat, ignobilis
 verò cū vitupio fustib. cęditur. *26. q. 5. c. si q̄s episcop⁹.*
c. aliquatī. c. sortes. & c. seq̄ per Ab. in d. c. 2. de Sort. vbi dicit,
 q̄ p̄cna istorū est arbitraria, & hoc puto veri⁹ se-
 cundū qualitātē facti, conditionē p̄sonarū, & a-
 nimū delinquētis, arg. l. aut facta. & l. respiciendū. §. de-
 linquūt. ff. de p̄c. & l. qd̄ ergò. §. p̄cna grauior. ff. de his qui not.
 in fa. c. sicut dignū. in pr. de homic. De Iure aut̄ Ciuili re-
 media ista nō puniunt, dūmodò fiāt ad fin. bonū.

d. l. eorum. §. fi. & ibi Bart. C. de Malef. & alia diximus supra
 24 *eo. q. 6. † Idem dicendum est de his, qui faciunt Schedu-*
dulas, aut Breuia. & Ligaturas suspendendas, &
deferendas ad collum maleficiati, cum conti-
nent aliquid extrinsecum siue extraneum, signū,
character, aut nomen, quod naturaliter nō ten-
dit ad conclusionem, & intellectum aliorum ver-
borum, vel ad opus sanctitatis, tunc iudicatur il-
lud esse superstitiosum, & punibile, quia fieri nō
potest absque suffragio, & instructione Diaboli,
vt dicunt supradicti Doc. in locis predictis, & habetur in c. nec
mirum. §. ad haec omnia. 26. q. 5. & per S. Aug. in libr. 21. de ci-
uitate Dei, & ideō puniuntur his Pœnis, quas supra
diximus hac ead. quest. in membris proximè relatis. Quid
si inter alia verba vel nomina Dei, quæ istæ Male-
ficæ sæpius describere faciunt in earum Schedu-
lis vel Breuibus apposuerint hoc verbum Deus
Acharon, an sit verbum Superstitiosum, & Dia-
bolicum; dic quod sic, quia illud est nomen Beel-
zebub Principis Dæmoniorum, vt habetur 4. Regum
1. c. dum Elias monitus ab Angelo, reprehendit
Ochosiam Regem sub his verbis: Nunquid non
est nobis Deus in Israël, vt eatis ad consulendum
Beelzebub Deum Acharon? ideō de lectulo super
quem ascendisti, non descendes, sed mortem
morieris, quod benè nota, quia sæpius istis Sched-
dulis, & Breuibus, hoc nomen, scilicet, Deus A-
charon, reperies expressum, vide do. Io. de Tur. crem.
 25 *in c. contra idolorum. 26. q. 5. & do. Ioan. Tec. in sum. conf. eod.*
tit. q. 11. & 15. † Quid dicendum de his, qui sacrificant
Mammonę Deo nummorum, vt diuites efficiantur,

tur, qua Pœna sunt puniendi: dic quòd est priuatus ipso iure omni officio, beneficio, honore, & dignitate, siue occultū sit crimen siue publicū, & ideò necessariò indiget dispensatione, si vult amplius celebrare. Quidā alij dixerunt, quòd quando crimen est occultum, possunt agere pœnitentiam confitendo peccatum suum, & non incurunt Pœnam illam priuationis, & ideò non indigent necessariò dispensatione; si verò crimen est publicum aut notorium, tunc incurrit irregularitatem, & priuationem ipso iure, & indiget dispensatione. Nihilominus præcedens opinio videtur esse magis tuta in Foro Conscientiæ, vt quis petat dispensationem, etiam quando crimen esset occultum. *vide d. Ioan. Iec. in summa conf. tit. q. vlt.* † Vbi istis æquiparatur etiam sacerdos, qui in Sortilegijs immiscet Sacramenta Ecclesiastica, scilicet Oleum Sanctum Chrismatis, Baptismi, vel Extremæ Vnctionis, aut Aquam Fontis Baptismatis, qui eisdem Pœnis punitur, *de quibus aliàs diximus supr. à ea q.* Laici verò de Iure Canonico prima vice sunt excommunicati, & sunt à limine Ecclesiæ repellendi, sed si post primam monitionem iterum se ingesserint in eisdem, si nobilis est, condemnatur ad perpetuos carceres, ignobilis verò fustigatur, publicè cum maximo dedecore, deinde in exilium condemnatur, *secundum quod habetur 26. q. 5. c. si quis episcopus. c. aliquanti cum alijs seq. Abb. tamen dixit in d. c. 2. de Sorti.* quòd istorum Pœnæ erunt arbitrariæ, mitigandæ, alterandæ, secundum facti qualitatem, aut turpitudinem, seu scanda-

lum, quod inde posset oriri, aut exortum iam
 esset, item personarum conditionem, & ani-
 mum delinquentis, aut si ex simplicitate dici-
 tur lapsus in illud, & ad aliquem bonum effe-
 ctum, *vt habetur in dict. ca. 2. extra eod. tit.* vel si ex pro-
 pria malitia animo aliquem decipiendi, & simi-
 lia, *vt ibi per Abbatem latius dicitur, & diximus supra pro-*
 27 *ximè, vide tex. in ca. sicut dignum. in princ. de hom. † de*
 Iure verò Ciuili pro omnibus Sortilegijs huius-
 modi est Pœna Vltimi Supplicij *l. eorum in princ.*
leg. nemo. l. multi. l. & si excepta. Cod. eod. titul. Exce-
 ptis Sortilegijs quæ fiunt ad Sanandum Ma-
 leficiatum, vel Liberandum aliquem ab alia In-
 firmitate, aut Incantandum Imbres, Grandi-
 nes & Fulgura, ne noceant segetibus, arbori-
 bus, & plantis, aut animalibus, & fœribus eorû,
 omnia ista quæ profunt, & non nocent reb. tem-
 poralibus, aut personis, permissa sunt de Iure Ci-
 uili, & nullam Pœnam merentur. *dict. l. eorum. §. si.*
& ibi Bart. Cod. eo. titul, & aliàs diximus supra. Viden-
 dum quoque esset quid de Diuinationibus, quæ
 fiunt per Somnia, secundum illorum Interpre-
 tationem, prout habetur in somnijs Danielis,
 & per do. Albumasar. *in lib. quem fecit de interpreta-*
tio. somnio. de quibus latè vide do. Ioan. Iec. in sum. conf. eod.
titul. questione 6. & quid dicendum sit de Incanta-
 tionibus Serpentum; illis videlicet, quæ fiunt
 28 *contra Serpentes- † vbidicas, quòd aut in il-*
 lis Præcantationibus imploratur duntaxat au-
 xilium Dei simpliciter cum deuotione absque
 aliqua machinatione intrinseca, vel extrinseca,
 &

& non erunt reprobandæ, imò commendandæ, aut in illis imploratur Diaboli suffragium, vt fortiantur effectum, siue tacitè, siue expressè, & erunt illicitæ penitus, & damnabiles, sed qualiter cognosci poterit, an sint licitæ, vel illicitæ, & an, & quando in eis imploretur auxilium Dæmonis tacitè, vel expressè? vel solius Dei? dic quòd est diligenter aduertendum ad verba ipsa, item ad modum, ritum & ordinem ipsius Incantationis, quia si in eis insunt aliqua verba extranea, vel ignota nomina, aut characteres, siue verba quædam extranea, quæ non congruunt conclusioni, nec naturæ verborum supradictorum, nec possunt secundum eorum naturam aliquid operari circa effectum de quo agitur, tunc opera ipsa dici non possunt, nisi superstitiosa, & Diabolica, in quibus Diabolus plurimum operatur, & illius suffragium saltem tacitè inuocatur, secundum quod concludit Ioan. Iec. in summa confes. eod. titul. questione 15. & diximus sup. ea. quest. in illo art. de remed. quæ fiunt contra maleficiatum, & ideò isto casu puniendi erunt de Iure Canonico Pœnis suprâ proximè dictis. De Iure verò Ciuili nulla Pœna erunt puniendi, ex quo dictæ Incantationes fiunt, vt profint scilicet, ne hominibus noceant Serpentes. Verùm, quia in istis Sortilegijs Amatorijs maxime & Veneficis, quæ dicuntur fieri in corpore, sæpius interueniunt Pocula quædam, quæ traduntur potanda personæ maleficiandæ, quæ cõmuniter appellari solent Pocula Amatoria, aut Venefica, ex quorum potu quandoque præter spem,

spem, & intentionem tradentis mors absorben-
tis succedit, quandoque verò non : ideò aliqua
de ipsis Poculis specialiter videamus.

QVAESTIO XII.

S V M M A R I V M.

- 1 Poculum Amatorium Ministrans qua sit Pœna afficien-
dus.
- 2 Poculum Amatorium qui Ministrat punitur, si inde Mors
sequatur.
- 3 Pœna Vltimi Supplicij punitur quis quandoq₃ pro homici-
dio sine dolo commisso.
- 4 Venenorum plures sunt species, quadam anim Bona sunt
& quadam Mala.
Venenum dictio, media est siue promiscua.
- 5 Venena non semper hominis necandi causa fiunt.
Pœna legis Corneliae de sicarijs, est hodie Pœna Capi-
tis.
- 6 Fato non noxae imputantur, quæ absq₃ fraude casu impro-
uiso accidunt.
Percutiens non occidendi animo mitius punitur.
- 7 Venenum Amatorium, vel Sanatiuum, seu Conceptionis,
non animo occidendi propinans, non punitur L. Corn. de
sicar. Etiam si mors secuta fuerit.
- 8 Venenum Conceptionis bono animo propinans relegatur,
si ea quæ illud assumpsit moriatur.
Venenum Amatorium, Sanatiuum, & Conceptionis, an
& ad quid equiparentur.
- 9 Determinans ad plura determinabilia relatum, parifor-
miter

miter illa determinare debet, & numero 16.

- 10 Poculum Amatorium Ministrans causa occidendi infantem in utero & causa fornicandi, homicida est.
- 11 Poculum Amatorium si ab aliquo propinetur, quæ in illo considerentur.
- 12 Pœna Poculi Amatorij quæ sit, si mors sequatur absorbentis.
- 13 Venenum Amatorium arte Malefica confectum propinans, morte punitur, si mors sorbentis sequatur.
- 14 Venena Amatoria & Sanatiua, non facta arte Malefica, nec ad malum finem propinans, non punitur morte.
- 15 Pocula Amatoria propinans quando puniatur, & quando non.
- 17 Opera facta arte Malefica valdè sunt detestanda.
- 18 Medicus dans Venenum Sanatiuum ægrotò, an puniatur, si ægrotus ex illo moriatur.
Poculum Abortionis, seu Amatorium Ministrans punitur, si sumens inde moriatur.
- 19 Venenum Conceptionis propinans Relegatur, si ea quæ sumpsit, ex hoc moriatur.
- 20 Venenum Sanatiuum causa sanitatis immixtum medelis propinans non punitur, etiam si mors sorbentis sequatur.
- 21 Venenum Ministrans Sterilitatis, tanquam homicida puniendus erit.

D Vodecimò igitur nunc quæro. † Si quis ministraverit, vel dederit Poculum Amatorium mulieri, ad flectendum eius pudicum animum ad libidinem, & calefaciendum eius cor
ad

ad amandum virum prædictum; vel è cõtra, quid si mulier dederit Poculum viro, vt amet ipsam, licet hoc rariùs contingat, qua Pœna puniatur, qui Poculum ipsum dederit. Respondeo, quòd de Iure Ciuili humiliores in metallum damnantur, honestiores verò in Insulã, dimidia parte bonorum suorum confiscata, relegantur. *ita dicit tex. in leg. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn.* Clerici verò de Iure Canonico sunt priuandi. *26. quest. 5. c. si quis episcopus. & per Abb. in dict. cap. 2. de Sortileg.*

2 † Sed quid si ex Poculi huiusmodi assumptione mors absorbentis succedat, eò quòd forsan male compositum fuerat, & non erat benè temperatum, vel in mala sorbentis dispositione sumptum fuerat, qua Pœna punietur qui dederat? & videtur dicendum, quòd aliqua Pœna Extraordinaria Relegationis, vel simili, ex quo homicidium illud non fuit commissum cum dolo, nec cum proposito occidendi, ideò non dèt puniri Pœna Vltimi Supplicij, *l. 1. §. diuus. l. diuus. ff. ad l. Cor. de sic.* tamen contrarium dicit *tex. in dict. leg. si quis aliquid. d. §. qui abortionis*, quòd si casu moriatur qui vel quæ Poculum prædictum absorbit, qui tradidit, Vltimo Supplicio puniendus est, licet dolo non dederit, sed bono zelo, & hoc est, quia res ipsa est mali exempli. Ex quo † nota casum singularem, in quo quis punitur Pœna vltimi supplicij pro homicidio commisso sine dolo & intentione aliqua occidendi, cuius contrarium disponit regula iuris communis: *de qua in l. in lege Cornelia. & l. diuus, & leg. 1. §. diuus. ff. ad leg. Cornel.*

Cornel. de sicar. & l. is qui cum telo. Cod. eodem titul. quæ
 habent quòd nunquam infertur Pœna mortis
 pro homicidio commisso sine dolo, & proposi-
 to occidendi, imò in casu prædicto lata culpa
 non æquiparatur dolo. *vt not. dicit Barto. in dict. leg.*
in lege Cornelia. ff. de sicar. hic enim nulla ratio ne-
 que præsumptio viget contra ipsum qui dedit
 Poculum Amatorium, ex qua coniecturari pos-
 sit, quòd habuerit animum occidendi, imò in
 parte nulla offendendi, *dict. l. in lege. & §. diuus. ff.*
eod. titul. Contra prædicta oppono. dict. l. 3. §. hæc ad-
iectio. ff. ad leg. Corneliã. de sicar. vbi videtur esse text.
valde contrarius dict. §. qui abortionis, ibi enim dici-
 tur, quòd Venenorum † plura sunt genera si- 4
 ue plures species, quorum quædam dicuntur
 Mala Venena, ea scilicet quæ facta sunt hominis
 necandi causa, quædam sunt alia quæ dicuntur
 Bona, siue Non Mala, & ea sunt quæ facta fuerunt
 ad sanandum corpus ægrotum; item ea quæ fiunt
 ad concipiendum, & illud quod Amatorium ap-
 pellatur, vel aliud quodcunque factum ad alium
 effectum, dum modò nõ ad occidendum: & pro-
 pterea subiungit tex. *in versic. adiectio*, quòd adie-
 ctio illa Mali Veneni opportunè posita fuit in il-
 la lege, quoniam ex illa qualitate mala adiuncta
 demonstratur quædam esse Venena Non Ma-
 la. Ergò nomen hoc Venenum medium est siue
 promiscuum, & adaptatur ad vtranq; partem; re-
 spectu verò adiunctæ qualitatis, tam illud quod
 ad sanandum, quàm illud quod ad occidendum
 paratum est continet, sed & id quod Amatorium
 appel-

appellatur, vel quod ad conceptionem traditur
 continet, omnia ista comprehendi possunt sub
 nomine isto Veneni. Solum enim in ea lege no-
 5 tatur, quod hominis necandi causa fit. † Ergò ca-
 tera Venena, quæ non sunt facta hominis necan-
 di causa, prout sunt Venena Sanatiua, Amatoria,
 & ea quæ fiunt ad Concipiendum, non continen-
 tur sub lege illa, nec Pœna illius legis plectuntur,
 qui illa tradunt, & propterea à tex. ibi in fine exē-
 plicat regulam istam, ponendo casum cum sua
 decisione, videlicet, quòd ex S. C. iussa est relega-
 ri mulier illa, quæ non malo quidem animo, sed
 malo exemplo medicamentum ad conceptio-
 nem dedit, ex quo ea mulier, quæ illud accepe-
 rat, decesserit: ex qua decisione probatur, quòd
 omnia Venena, quæ non sunt facta hominis nec-
 candi causa, dicuntur Non Mala Venena, & ideò
 si ex illorum potu quisquam perierit, qui tradi-
 dit, non tenetur Pœna illius legis Cor. de sicar.
 quæ hodie est Pœna Capitis, licet olim esset per-
 petua deportatio, & omnium bonorum publi-
 catio. l. 3. §. legis. ff. ad l. Cor. de sicar. & in §. item lex Corne-
 lia. Inst. de publ. iud. sed alia minori pœna punietur. s.
 relegationis, vt d. l. 3. §. adiectio. in si. ratione prædi-
 cta, quia defuit animus occidendi tam in com-
 positione quàm in traditione, pro quo facit tex. not.
 6 in l. 1. §. si. C. eo. tit. de sic. † vbi dicitur, quòd ea quæ ex
 improuiso casu potius quàm fraude accidunt,
 fato plerunque, non noxæ siue culpæ imputan-
 tur, & per consequens mitius puniuntur, vt d. l. 1. §.
 fin. & l. 1. §. diuus. ff. eo. tit. vbi si quis in rixa alium cu-
 cum.

euma vel claua percusserit, ex quo non occiden-
 di animo illum percussit, leniendam esse Pœnam
 huic percussori I. C. constituit, idem sit in casu
 nostro, & licet *tex. in dict. l. 3. §. 1.* in decisione lo-
 quatur de Veneno Conceptionis, non autè Ama-
 torio, ratio tamen præcedens quam dedit I. C.
 est generalis, comprehendens omnia illa Vene-
 na, quæ facta non fuerunt hominis necandi cau-
 sa, sed ad alium effectum. Quotiescunque autem
 ratio est generalis, & indeterminatè posita in le-
 ge, comprehendit omnem determinationè, quæ
 ad illam potest adaptari, & vbicunque se exten-
 dit ratio, extenditur etiam ipsa lex, & illius di-
 spositio. *l. merum autem. §. aduertendum. ff. quod metus
 cau. & ibi Bart. in 1. not. l. nomē. §. si. ff. de leg. 3.* illa igitur
 ratio quæ multum in ea lege notatur. s. quòd
 Venena facta non sint hominis necandi, &c.
 comprehendit generaliter omnia Venena quæ
 facta sunt absque illa qualitate. Tria enim Vene-
 na de quibus I. C. fecit mentionem in d. l. 3. illa ex-
 pressit, tanquam exempla regulæ, vt sit sensus, † 7
 Quicunq; Venenum Amatorium, Sanatiuum vel
 Conceptionis, seu quodcunq; aliud Venenum,
 non factum hominis necandi causa, cuiquã tra-
 diderit, non animo occidendi, ex cuius potu ille
 qui assumpsit, perijt, qui dedit Poculum, puniri
 non debet Pœna illius Legis Corn. cuius decisio-
 nis rationes plures consideravi, prima est, quia
 lex Cornel. de sic. vt proximè dixi cap. 5. non com-
 prendit ista Venena, de quibus supra in dict. l. 3.
 in princ. & ibi Bart. secunda est, quia quotiescun-
 N que

que mors prouenit factio alicuius absque animo, & proposito occidendi, nunquam ille punitur Pœna illius Legis Corneliæ, & sic Pœna Mortis : sed alia mitiori Pœna, iuxta modum culpæ. *d.l.1. §. fi. Cod. ad l. Corn. de sic. vbi dicitur, quod ea quæ ex improviso casu absque fraude accidit, fato potius quàm noxæ imputantur; ideò excusantur à Pœna ipsius Legis. Idem disponitur in dict. l.1. §. diuus. & l. diuus. & l. in lege Cornelia. & ibi Bart. ff. eodem titul. Idem Bart. in l. absentem. & leg. aut facta ff. de pœn. & in ca. sicut dignum. in princ. & ibi per Canonistas*

8 Conceptionis dolus, & animus occidendi omninò defuerit, tam in cõpositione quàm in traditione, videbatur dicendum, quod nulla Pœna puniri deberet: tamen iuris lator dicit, quod propter malum exemplum iussa est relegari ea, quæ non quidem malo animo, sed malo exemplo Medicamenta ad Conceptionem dedit, ex quibus illa quæ biberat perijt. Hæc autem tria Venena sunt æquiparata, primò, quo ad compositionem, quia sunt facta absque causa hominis necandi, secundò, quo ad traditionem, quia omnia traduntur absq; animo & proposito occidendi, quare non est dicendum, quod etiam in decisione, & pœnæ impositione non sint similiter æquiparata, cum factum idem esse videtur, & eadem ratio in omnibus militat, vt supra dixi, ergò deberet in omnib. esse eadē iuris dispositio. *l. illud. ff. ad l. Aquil. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure pat. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. l. actio. & ibi Bart. ff. de cal. &*

est gl. in clem. auditor. in ver. Romana. de rescrip. & in clem. 1. in vers. eligatur. de electio. maximè quia alia ratio mali exempli, quæ est posita pro ratione decidendi in d. §. adiectio. & d. §. qui abortionis, ita militat in vno sicut in alio casu, ergò deberet esse eadem pœna in vtroque casu statuta: de qua in dict. §. adiectio. attenda casuum conformitate, & æqualitate in facto deberet etiam esse conformitas iuris: per ea quæ not. voluit Barto. in leg. omnes populi. in princ. ff. de iust. & iur. & do. Alexan. in leg. peregrè. §. quibus in 2. colum. ff. de acquir. poss. Pro quo facit etiã regula illa quod vnum determinabile relatum ad plura determinabilia, debet illa pariformiter determinare. *liam hoc iure. ff. de vulg. & pup Bart. & in l. centurio. in 8. col. in versic. pro alia. eodem titul. sed ratio Compositionis, Traditionis, atque Decisionis vnica videtur esse in omnibus; hoc est, quòd ea quæ ponitur in vno casu, militat etiam in altero casu, ergò deberet esse vtriusque pariformis Pœnæ decisio. dict. l. iam hoc iure. cum alijs prædictis.* Quid dicendum in hac ambiguitate? contrarium profectò est valdè vrgens. Ista enim opinio potest sustineri per regulas, & rationes prædictas, & magis æqua quàm illa: de qua in d. §. qui abortionis. quæ est nimis rigida, & cõtra omnes regulas iuris cõmunis. Bar. enim in d. §. qui abortionis, nihil dicit, sed remittit se ad dict. §. adiectio. vbi mouet istud contrarium ad dict. §. qui abortionis. tamen soluit multùm simpliciter, nec tangit difficultatem Poculi Amatorij. Dicit enim quòd in d. §. adiectio. text. loquitur in Poculo Conceptionis, & sic in re li-

cita: ibi verò in *S. qui abortionis*. tex. loquitur in Po-
 culo ipsius Abortionis, & sic de eo qui incum-
 bebat rei illicitæ, & prohibitæ, ideò traditur
 diuersa Pœna in vno quàm in alio. De Poculo
 autem Amatorio, de quo in vtraque lege men-
 tio fit, nullum verbum fecit Bartol. † Ego enim
 10 post aliquas meditationes consideravi contrari-
 um istud ita solui posse, quod in *d. S. qui abortionis*.
 vterque habebat animum occidendi, vnus oc-
 cidendi infantem in vtero matris, & sic est ho-
 micida corporalis. vt *l. pręgnantis. & l. Cicero. ff. de pœn.*
 alter autem, qui dedit Poculum Amatorium,
 ex quo illud dedit. causa fornicandi & peccan-
 di cum ea, dicitur homicida spiritualis, quia il-
 lo peccato mortali occidit animam. *de consecrat.*
dist. 4. ca. quæris de pœn. dist. 1. c. noli. & 22. quest. 5. c. ille. & 2.
aliquis. extra de homicid. Ex quo igitur vterque est
 homicida tam in ipsa traditione quàm in propo-
 sito, ergò pari Pœna puniendi sunt. Sed ista so-
 lutio parùm valet, quia non reperio cautum de
 Iure Ciuili, quòd pro vno peccato mortali quis
 incurreret Pœnam mortis, sicut p̄ homicidio do-
 losè cõmisso, nisi in casibus à Iure expressis. Ideò
 deueniendum est ad aliam solutionem, & ante-
 quam ad vltiora procedã, sciendũ est, quòd in
 hac materia Poculorũ duo sunt principaliter cõ-
 sideranda quæ præcedunt casum mortis. † Primũ
 11 est, quòd considerari debet Cõpositio, secundum
 verò Traditio: in Compositione verò considerã-
 da est Causa propter quam Venenum ipsum cõ-
 ponitur, & fit: Aut enim fit causa occidendi ho-
 minem

minem aut non. Primo casu sit locus pœnæ d. leg. Cor. de sic. secundo verò non, vt d. l. 3. in princ. & §. adiectio. in Traditione verò duo alia sunt consideranda. s. Causa Proxima, & Immediata, quæ respicit principium. i. Principalis Intentio ipsius tradentis. Item Causa Mediata, & Finalis, quæ respicit finem actus ad quem tendit animus illius qui tradidit. Si enim Proxima causa, & Principalis Intentio tradentis tendebat ad occidendum, nulli dubium est, quòd tradens teneatur pœna illius l. Corn. de sic. vt l. 1. §. diuus. & l. 3. in princ. & l. in leg. Cornelia. ff. eo. tit. etiam quòd mors secuta non fuerit l. 1. in princ. & l. is qui cum telo. C. eo. tit. Si verò non habuit animum occidendi, tunc considerata est illa Causa Remota, & Finalis Intentio, siue vltimus effectus rei ad quem traduntur ipsa Pœcula. Aut enim traduntur ad Bonum, & Honestum finem. s. Conceptionis vel Sanitatis, & iudicantur bona, & honesta, & tunc quis excusatur à Pœna Capitali morte secuta, sed alia Mitiori Pœna punitur vt dict. l. 3. §. adiectio. in fi. & supra diximus. † Aut Finalis Intentio, & vltimus eius effectus tendebat ad turpe, & illicitum, sicut est in Poculo Amatorio, cuius effectus est libidinis apprehensio, & illicitus mulieris concubitus, vt alias diximus supra. & habetur in leg. eorum, in princ. Cod. de malef. & math. & isto casu non excusatur propter Principalem eius Intentionem siue causam proximam, scilicet quòd non habuerit animum occidendi, sed attenditur magis illa Causa Finalis, & vltimus effectus ad quem Venena

tendebant, & ideò indubitanter punitur Pœna
 Vltimi Supplicij. *dict. leg. si quis aliquid. §. qui abortio-
 nis. digest. de pœnis.* & ratio decisionis est, quia da-
 bat operam rei illicitæ: ideò non videtur excu-
 sandus, quia dicitur esse in culpa, & ideò tene-
 tur etiam in casu fortuito, qui præter spem, &
 intentionem inopinatè prouenit, *vt est casus in ca.
 si. de hom. libro sexto. & facit text. in ca. sicut dignum, eodem
 titul. extra. leg. si mulier. ff. quod met. caus. l. qui occidit. §. in
 hac. ff. ad leg. Aquil.* Ex quibus patet, quòd illorum
 Venenorum, *de quibus in dict. leg. 3. §. adiectio.* non est
 omnimodò similitudo quo ad omnia, sed so-
 lum quo ad primas causas respectu Composi-
 tionis, & Traditionis, in eo, quòd in vtroque
 deficit animus occidendi, quo ad ista sunt simi-
 lia, & æquiparata: sed quo ad vltimum effectum,
 & causam finalem ipsius Traditionis sunt dissi-
 milia, *vt supra diximus*: quia ea quæ fiunt ad sa-
 nandum, & concipiendum habent honestum,
 & laudabilem finem *leg. eorum. §. si. Codic. de mal. &
 math. & dict. leg. 3. in princ. & habetur Gene. 2. ca. ea ve-
 rò quæ fiunt ad amandum, & flectendum, &c.
 habent turpem, & illicitum finem dict. l. eorum. in
 princ. & diximus supra.* In istis igitur disconueni-
 unt, & sunt dissimilia: ideò faciunt diuersifica-
 re Pœnas, quia licèt à principio neuter haberet
 animum occidendi, tamen vnus dabat operam
 rei illicitæ, & honestæ, alter verò dabat operam
 rei illicitæ, turpi, & reprobæ. *vt proximè diximus.*

33 † Post hæc alio modo considerauit responderi
 posse ad istud contrarium quòd in *dict. §. qui abor-
 tionis:*

tionis : ideò punitur pœna mortis ille qui dedit, quia Venenum illud fuerat compositum arte malefica per Sortilegum, siue Maleficum, qui illud Dæmonis instructione, & suffragio interueniente composuerat : *secundum ea quæ diximus supra in 3. & 5. qq. in §. autem adiectio.* compositum fuit arte, & scientia naturali, scilicet medicorum peritia, nulla interueniente superstitione. Ars enim ipsa malefica, & mathematica, est valdè reprobata, & vndique damnata, & per consequens, omnia opera, quæ ipsi Malefici faciunt siue ad Amorem, siue ad occasionem, vel ægritudinem, sunt damnata, nec minori Pœna puniuntur quàm Pœna mortis. *dict. leg. eorum. in prin.* vbi ponitur vterque casus, & vnica est vtriusque decisio, Pœna, ea enim quæ dicuntur in *d. §. qui abortionis.* debent intelligi, & interpretari, secundum terminos. *dict. leg. eorum. in princ.* ideò atrocius puniuntur ibi quàm in *dict. §. adiectio.* propter superstitionem illius damnatissimæ artis, & secundum istam declarationem ille text. *dict. §. qui abortionis.* non videtur esse ita exorbitans à iure communi : imò secundum ius commune regulatur. Ad text. autem in *dict. §. adiectio.* potest dupliciter responderi : primò, quòd decisio illius tex. & pœna de qua ibi non adiungitur pro Poculo Amatorio sed Conceptionis, quæ sunt diuersa; quo ad vltimum effectum, vt *suprà diximus*, ergò debent diuerso iure censi : *leg. Papi- nianus exuli. ff. de mino.* si aliter enim euenit casus, quàm ipse opinabatur, sibi imputetur, quod

dedit Poculum Amatorium per modum superstitiosum, quia ex quo à principio dabat operam rei illicitæ, ex hoc non caret culpa : ideò tenetur etiam de casu fortuito, *vt in dict. ca. fi. de ho. lib. 6.* vbi si dominus mandauit seruo, quòd acciperet baculum, & percuteret Titium, citra mortem tamen, & quòd diligenter caueret, ne ipsum occideret, quia nolebat eum interficere, si tamen famulus tam grauitè Titium percussèrit, quòd ipsum occiderit, ille dominus mandans non excusatur propterea à pœna homicidij, licèt nunquam habuerit animum occidendi illum, & ratio est illa, *de qua supra proximè. pro quo facit tex. in dict. ca. sicut dignum, in princ. extra eod. titul. leg. si mulier. ff. quod met. causa. & l. qui occidit. §. hac. ff. ad*

14 *leg. Aquil. † Venena igitur de quibus loquitur tex. in dict. §. adiectio. non fuerunt facta per Sortilegum siue Maleficum per modum superstitiosum, sed arte naturali hominis, & peritia medicorum, sicut fiunt, & componuntur Venena Sanatiua medicinarum, quod patet, quia in utroque titulo fit mentio de Venenis, scilicet in titul. leg. Cornel. de sicarijs. ff. Ad C. & in titul. de malefic. & math. Cod. sed titul. legis Cornel. fit mentio, & tractatur de Venenis Naturalibus, quæ hominis ingenio, & peritia medicorum fiunt, absque aliqua superstitione siue Damonis Inuocatione Tacita vel Expressa, put est Venenũ Sanatiuũ, qd̄ miscetur in medelis ad sanandũ corpora egrotantium. d. l. 1. & l. 3. in pri. ff. ad l. Cor. de sic. Venena verò de quibus loquitur titulus, & iura. C. de malef. & math. sunt illa,*

illa, quæ fiunt per Sortilegos, Magos, Maleficos, aut Necromanticos, & similes, ope & suffragio Dæmonis, ad quæ illius inuocatio diuersis precibus Tacitè vel Expressè semper interuenit, & habetur. & dicit Ioan. Iec. in sum. conf. eodem titul. quest. 11. & 13. & l. multi. l. & si excepta. C. eodem titul. † Ex hac igitur declaratione colligitur ista distinctio, quòd aut Venena siue Pocula Amatoria fuerunt composita per Sortilegum siue Maleficum modo superstitioso, & per Inuocationem Dæmonis Tacitam, vel Expressam; & tunc si ex illorum potu causatur mors potantis, tradens ille punitur Pœna Ultimi Supplicij: de qua in d. §. q. abortionis. aut nõ fuerunt facta per Sortilegum, nec eo modo superstitioso, sed humana industria, aut medicorum peritia, & isto casu morte secuta, non punietur Pœna Mortis ille qui tradidit, sed alia Mitiori Pœna: de qua in d. l. 3. §. adiectio. an autem & quando Remedia, & Pocula ipsa dicantur esse superstitiosa, & qualiter cognoscatur, vide quæ diximus supra eodem questione precedenti. in materia remediorum, quæ fiunt ad sanandum. Cogita tamen super præmissis, quia Doctores non declarant: & ego hætenus non reperij magis congruam responsionem. Et tenendo istam opinionem pro solutione dictæ oppositæ non obstant ea, quæ superius in contrarium adducebantur, & primò, quòd illa vnica ratio: de qua in d. l. 3. in princip. & §. 1. viget pariter in omnibus venenis, quæ non sunt facta hominis necandi, &c. quia fateor, quòd quo ad Compositionem respectu primæ causæ, & quo ad Traditionem re-

spectu vnus qualitatis, scilicet, carentiæ animi
 occidendi, æquiparantur omnia ista, non tamen
 sequitur, quòd ad alia quæ sequuntur, & sic in o-
 mnibus dicantur esse æquiparata, quia quo ad vl-
 timum effectum siue finalem intentionem, sunt
 longè diuersa, vt latius supra diximus; non mirum igitur,
 si fit diuersa decisio in vno quàm in alio, & di-
 uersæ pœnæ statuti sunt, † & ex hoc potest etiam
 solui aliud, quòd vnum determinabile relatum,
 &c. quia illud est verum, & procedit, quando illa
 determinabilia sunt in omnibus æquiparata, &
 vnita ratio in omnib. viget æqualiter. Sed quan-
 do inter ipsa militat diuersa ratio, tunc non pos-
 sunt pariformiter determinari, sed difformiter,
 secundum quod militat diuersitas rationis. *l. Lu-*
cius. & ibi Doct. ff. de vulg. & pupil. & Bart. in l. Titia. ff. de leg.
2. Soc. in l. cum auus. in 27. col. ff. de condit. & demonstr. Non
 obstat etiam illud, quòd dicebatur de malo ex-
 emplo, quòd exprimitur in vtraque lege, quia re-
 nendo secundam solutionem, dico, quòd in casu
d. l. 3. §. adiectio. viget duntaxat illud malum exem-
 plum, de quo ibi. Intentio tamen tradentis, & effe-
 ctus ad quem tēdebant Pocula, erat iustus, & ho-
 nestus, sed in casu *d. §. qui abortionis.* nedū viget ma-
 lum exemplū, verū etiam mala intentio, & tur-
 pis effectus, propter quem Pocula prædicta facta,
 & tradita fuerunt. scilicet explendæ libidinis per stuprū
 vel adulterium, vt aliàs supra diximus. Cū igitur tē-
 dant ad diuersum effectum, meritò vt diuersa in-
 ter se debent diuerso iure censerī, *d. l. Papinianus ex-*
uli. Et quod similiter diximus supra, idem videtur sentire Bart.
in d.

in d. l. 3. §. adiectio. in solutione oppo. quam fecit de d. §. qui abortionis. sed secundum ultimam solutionem dico, quod non solum dicuntur esse diuersa quo ad istum ultimum effectum, de quo supra, verum etiam quo ad primas causas, & sic quo ad ipsam compositionem, quia illa, de quibus *in d. §. adiectio.* fiunt industria hominis naturali, & secundum naturalem peritiam medicorum, sicut alia Venena Sanatiua medelarum, *vt alias supra diximus;* illa vero, de quibus *in d. §. qui abortionis,* fiunt per modum superstitiosum arte Diabolica, & per Inuocationem Dæmonum Tacitam vel Expressam, *vt alias diximus, & habetur in summa confessio. per Io. Iec. eo tit. q. 2. 11. 13. per totum.* non mirum igitur, si grauius puniuntur, † quia omnia ¹⁷ opera, quæ fiunt Arte Malefica, sunt plurimum detestanda, & grauius punienda, *vt dict. l. nullus. & l. nemo. C. de malef. & mathem.* Et licet ista ultima solutio prima facie videatur subtilis, & concludenter soluere nodum inter ipsas duas leges, præcedens tamen solutio mihi magis placet, & est magis iuridica, & hanc videtur tenere Barto. *in dict. §. adiectio vt supra dixi:* hæc enim ultima in veritate facit diuinationem, quia dicere, quod Pocula illa, de quibus *in dict. §. qui abortionis:* fuerunt facta per Sortilegum siue Maleficum Diaboli instructione, de hoc nullum verbum fit *in dicta l.* nec ex aliquo iudicio vel coniectura hoc deduci potest. Præterea video, quod Pocula, quæ fiunt Arte Magica, & traduntur mulieri ad flectendum pudicium animum ad libidinem, licet mulier ipsa moriatur ex Poculi assumptione, tamen Maleficus, & ille qui ipsum Consulit,

vel

vel qui scienter dedit Poculū, puniuntur omnes
 Ultimo Supplicio, vt *Leorum. in prin. l. nemo. & l. multi.*
C. de malef. & mathe. vbi hæc expressè probantur, &
 tamè in *d. §. qui abortionis.* ex traditione illius Poculi
 Amatorij, quando mulier, quæ assumpsit, nō mo-
 ritur, nō infertur Pœna Ultimi Supplicij, sed hu-
 miliore, in metallum damnatur, honestiores
 verò in insulam relegantur, confiscata dimidia
 parte omnium bonorum suorum, vt ibi dicitur,
 ergò non est dicendum, quòd illa sint Pocula fa-
 cta Arte Magica, sed naturali, prout sunt ea, de
 quibus in *d. §. adiectio.* sed ideò diuersis Pœnis pu-
 niuntur, quia tendunt ad diuersum effectum, vt
 18 *aliàs supr à diximus, & hoc est de mente Bartol. in d. §. adiectio.*
 Ponamus enim, quòd quis dedit Venenum Sa-
 natium ægroto, vt recuperet sanitatem, & libe-
 retur ab illa infirmitate, ex cuius tamen assum-
 ptione fuit liberatus à vita, quia mortuus est, erit
 ne dicendum, q̄ talis medicus, vel alius, q̄ dedit
 Venenū in medela, sit puniendus Pœna Mortis,
 vel Relegationis aut alia simili? certè non: imò
 erit Immunis ab Omni Pœna, dummodò non in-
 teruenit dolus aut lata culpa, *d l. 3. §. alio senatuscons.*
ff. ad leg. Cornel de sic. quia in isto Veneno defuit do-
 lus, & animus occidendi, defuit etiam malum ex-
 emplum, & turpitude finalis intentionis, quia o-
 mnia sunt bona, & cum bona intentione facta,
 ideò euadit impunis, ergò sunt omninò diuersa
 quo ad effectum.

Postremò, vt me expediam de ista quæst. sic di-
 stingue, aut nos loquimur de Poculo Abortionis
 seu

seu Amatorio, & tunc aut ex illius assumptione,
 ille qui assumpsit, perijt, aut non. Priori casu, ille
 qui dedit, etsi dolo non dederit, punitur Ultimo
 Supplicio, ppter malum exemplū. Suppleas tu,
 & turpitudinem finalis intentionis, & ita intelli-
 gitur tex. *in d. §. qui abortionis.* vbi est casus. Aut non
 fuit mors secuta, & isto casu Humiliores in Metal-
 lum ppetuò damnantur, Honestiores verò ppter
 malū exemplū Confiscata Dimidia Parte Bonorum
 suorū, in Insulam ppetuò Relegantur, *secundū*
quod dicit tex. cum gl. in d. §. qui abortionis. † Aut nos lo- 19
 quimur in Veneno Conceptionis, & tunc aut ex il-
 lius assumptione q̄s perijt, & ille qui tradidit, pu-
 nitur Pœna Relegationis duntaxat ppter malum
 exemplū, ex quo in ipso tradēte erat bona, & iu-
 sta intentio sua finalis, q̄ tendebat ad suscipiendā
 plem, qđ est favorabile, *vt s̄. diximus.* Si. n̄ ista est fa-
 vorabilis, in quo igitur cōsistit istud malū exem-
 plum, de quo loq̄tur tex. *in d. §. adiectio. in fi.* Respōd.
 quia mulier illa videtur quodammodò voluisse
 violētare naturā, & voluisse imponere fœcundi-
 tatē in vtero, in quo Deus & natura imposuerunt
 sterilitatē: ppter hoc videtur esse malū exemplū,
 q̄a fuit nimium audax. Nam prohibitum est velle
 subvertere ordinē naturæ. *c. si aliquis. de ho.* Aut non
 fuit secuta mors illius absorbentis, & Nulla Pœna
 punitur, ex quo caret dolo, & culpa, dūmodò ali-
 quod scandalū subsecutū non fuerit: & ita videtur
sentire gl. in d. §. adiectio. † Aut nos loquimur de Vene- 20
 no Sanatiuo, qđ fit causa sanitatis, & miscetur in
 medelis, & isto casu siue sequatur mors absorbē-
 tis,

tis, siue liberatio ab illa ægritudine, siue non, in
 omnē euentū, qui tradidit, vel cōposuit, erit Im-
 munis ab Omni Pœna, dūmodò non adsit dolus
 vel culpa, *d l 3. §. alio. à contrario sensu. & supr. proximè di-
 ximus, & per hæc sum expeditus de ista ardua, &
 nobili q. Sed antequam ad vltiora procedam,
 quæro in hac materia, quid si aliquis causa libidi-
 nis, aut odij, aliquid potandum dederit mulieri,
 vt parere vel concipere non possit? quod dicitur
 Venenum siue potus Sterilitatis, quod est cōtra-
 rium Veneno Conceptionis, *de qua s. proximè dixi.*
 21 qua Pœna ille, qui tradidit, puniatur? Respōdeo,
 q̄ de Iure Canonico quasi Homicida puniendus
 erit, *ita dicit text. Vbi est casus iste in c. si aliquis. de ho. sed gl.*
ibi. dicit, q̄ debet intelligi de Pœna Spirituali, scil.
 Excōmunicationis, q̄ infertur tam in Clericum,
 quàm in Laicum, non tñ Clericus p̄pter hoc ef-
 ficitur Irregularis, ac si verum hominē viuentem
 occidisset, nisi p̄baretur, infantem animatum, &
 viuentem occidisse, *vide gl. in d. c. si aliquis. & ibi Abb. Si*
verò loquimur de Iure Ciuili, fit eadē distinctio,
 aut infans in vtero matris adhuc nullus erat ho-
 mo, quia adhuc formatus nō fuerat, nec anima-
 tus, & tradens Poculum punitur Pœna Extraor-
 dinaria, siue Relegationis. *d. §. qui abortionis. l. diuus. ff.*
de extr. cri. & l. Cicero. §. ff. de pœ. aut erat iam anima-
 tus, & viuens, & punitur de Homicidio, quia ho-
 minem dicitur occidisse, *vt l. 1. ff. ad l. Pomp. de par. &*
melius in l. pen. C. ad l. Cor. de sic. & l. 1. in prin. ff. eo. tit. & per
gloss. in d. l. diuus. ff. de extraord. crim. & infrà latius dicam in
*seq. quæst.**

QVAESTIO XIII.

SVM MARIVM.

1. Poculum tradens Abortionis, vt fœtum edat immaturum, qualiter puniatur.
2. Mulier prægnans Poculum Abortionis scienter sumens, qualiter puniri debeat. & nu. 6.
Mulier prægnans pecunia accepta partum suum abigēs, pœna capitis plectitur.
3. Anima in sanguine dicitur habitare. hinc est, quòd pleriq; vltiamon. fortiter bibunt, ne animam in sicco morari contingat.
Fœtus in vtero matris intra quantum tempus formari censeatur.
Planeta singuli mense singulo operari dicuntur in formatione infantis in vtero.
4. Saturnus vitæ humanæ inimicus, mense primo fœtus formandi regnare putatur.
Iupiter humanis amicus, secundo mense formando fœtu censeatur præesse, tertio Mars, Venus quarto, sexto Sol, Luna septimo.
5. Infans natus mense septimo ideo viuere posse dicitur, quòd sub Luna nascatur.
6. Mulier de Iure Canonico Excommunicatur, quæ Poculum sumit, vt Fœtus Immaturus edatur.
7. Poculum Amatorium dans mulieri prægnanti ex quo moritur, an puniatur.
8. Clericus ministrans Poculum Amatorium, non efficitur irregularis, nisi effectualiter viuentem hominem occiderit.
Excommunicatus efficitur, qui Amatorium Poculum propinat, ex quo sequitur Abortiuum.

10 Poculum Ministranscum Sortilegys factum nedum puni-
tur, sed & qui illud Confecit puniri debet.

I Decimotertiò prosequendo materiam Po-
culorum, quæro, † quid si aliquis ministra-
uerit Poculum mulieri prægnanti, ad effectum,
vt faceret Abortiuum, quod postea effectualiter
subsecutū fuerit, qua pœna puniatur? nec putes
quæstionē istam esse eandem, de qua in *d. s. qui ab-
ortionis*, quæ ibi non fit mentio de abortu secuto, vel
de infante occiso, sed disponitur ibi, quando Po-
culū ipsum nocet matri. Ad Propositū igitur re-
spondeo, & in hac quæstione repetēda est distin-
ctio illa, quam s. proxime in si. præced. q. dedimus,
quod aut infans in utero matris erat iam animatus,
& viuens, aut non. Primo casu, qui dedit Poculū,
nulli dubiū est, quod secuto abortu, teneatur de ho-
micidio, *l. pen. C. ad l. Cornel. de sic. l. 1. in princ. ff. eod. titul.*
l. Cicero. in princip. ff. de pœn. & not. per gloss. in l. diuus. ff. de
extraord. crim. glo. est in c. si aliquis. de homic. & 2. q. 4. c. con-
suluisi. quia isto casu dicitur occidisse hominem,
& sumus propriè in terminis. *l. Cornel. de sicar.*
c. 5. vt l. 3. in princ. in eo. tit. & ista dicuntur esse Mala
Venena, quæ facta sunt homines necandi causa,
d. l. 3. in princip. Secundo verò casu, quando partus
siue infans nondum erat animatus, neq; forma-
tus, secuto abortu, nō tenetur Lege Cornelia de
sicarijs, sed alia Pœna Extraordinaria Relegatio-
nis, vel simili, ad arbitrium iudicis, secundum
qualitatem facti, & personarum conditionem.
dict. l. diuus. & l. Cicero. s. finali. & l. prægnantis. ff. de pœ-
nis. & l. si mulierem visceribus. ff. ad leg. Cornel. de sicarijs.
† Mulier

† Mulier autem, quæ scienter Poculum ipsum assumpfit, & faceret Abortiuū, si inde sit secutus Abortus, & infans iam animatus, & completus erat, teneatur pœna legis Pompeiæ de parricidijs, quia est matricida, vt l. 1. *in versic. mater. ff. ad l. Pomp. de parr.* & ibi Bart. & Bald. *in d. l. diuus:* idem tenet, quòd si mulier ipsa adhuc prægnans, recepta pecunia, partū suū abegerit, teneatur pœna capitis indistinctæ: siue partus erat iam animatus siue non: & hoc propter turpitudinem illam receptionis pecuniarum, quia dicitur Affasinium, vt l. Cicero. *in princ. ff. de pœn. vide Bartol. in d. l. diuus.* Sed quia fit illa distinctio, quòd aut partus erat animatus, aut non, in materia Abortionis, quæro, quanto tempore partus siue infans in utero matris dicitur esse animatus à die conceptionis? Respondeo, cum primū formatus fuerit infans, & completus corpore, tunc anima ingreditur in ipso corpore, quæ infunditur à Deo ipso, tunc corpus reperitur formatum. *32. q. 2. c. quòd verò. & c. Moyses.* non enim cōuenit, quòd anima prius infundatur in corpus illud, antequam habeat perfectam formam omnibus partibus, & membris suis: quia non est conueniens, quòd habitare debeat in corpore sicco, hoc est rudi, & informi, debet enim habere sedem, siue domum suam perfectam, in qua habitare possit vt dicit *gl. in d. c. quòd verò. & can. Moyses,* quæ *gl. in ver. sic dicit:* quòd secundum quorundam opinionem † anima dicitur habitare in sanguine, & propterea dicit, quòd Normanni, Anglici, & Poloni fortiter bibunt, ne contingat animam habitare in sicco. Rursus quæritur, quo tempore, vel infra
O
quã-

quantum tempus infans dicitur esse formatus in utero matris? *gloss. in dicta l. diuus*, videtur tenere, quòd in 40. diebus Barto. ibi dicit esse verum in masculo, in foemina verò post 60. dies, demum hoc declarandum reliquit naturalib. Dominus autem Conciliat. in suis differentijs Phys. diff. 49. dicit, quòd 30. aut 35. die ad plus, partus siue infans in utero matris dicitur esse formatus. Deinde ponit notabilem, & pulchram doctrinam circa partus genituram, formationem, & augmentum, & de illius ortu. Dicit enim, quòd vnusquisque infans à principio suæ creationis, dum primo incipit generari, vsque ad diem sui ortus, recipit fomentum, & influentiam ab omnibus septem Planetis, quorum vnusquisque singulo mense sui syderis gratiam naturaliter operatur in ipso infante in utero matris iacente, secundum quam paulatim infans recipit augmentum, ita quòd deuenit ad perfectionem suam, & venit in lucem. † Primo enim mense regnat Saturnus, qui est frigidus, & ficcus, inimicus vitæ humanæ, quæ consistit in calido, & humido, *vt per gloss. predictam in d. c. quod vero. & d. c. Moyses*, istius Planetæ, seu syderis natura est sperma viri de recenti effluxum in ventrem matris, quod adhuc liquidum est vnà cum spermate mulieris in simul coagulare, & inspissare, ita quòd possit recipere formam, & adeò fortiter illud perstringit coagulando, quòd reducit illud tanquam in massam pastæ, quòd sic in vnũ coagulato fit paulatim extensio, & formatur primo caput, deinde alia mēbra, adeò quod 30. die completo communiter, infans solet habere formam suam perfectam. Secundo mense venit Iupiter, qui

ter, qui est calidus & humidus, & amicus vitæ humanæ, & inimicus mortis, & infantem ipsum quæ formatum reperit, extendit, & auget, quos verò inuenit nōdum esse benè formatos, illorum formas cōplet mirabili gratia & fortuna, quod euenire solet, quandoque propter debilitatem matris, & hinc est, quòd mulieres istæ cōmuniter solent secundo mēse sentire infantem in vtero cōmoueri. Tertio mēse Mars succedit, qui est calidus, & siccus vt ignis, & iste similiter fert opem augmento partus, illas humiditates quas reperit ex residuis syderis Iouis desecat, & incumbit augmento pueri. Quarto deinde mense venit Venus, quæ est frigida, & humida vt aqua, & ipsa similiter temperat superfluas caliditates ignitas præcedentis syderis. Quinto, succedit Mercurius. Sexto Sol. Septimo Luna; & vnumquodq; sydus procedit proportionabiliter, secundum eius naturam in augmentum ipsius infantis. Completo igitur septimo mēse, cursus iste sydereus reuertitur iterum ad primum, quod est Saturnus, qui regnat, & operatur octauo mense. Deinde ad Iouem qui venit nono mense, postea ad Martē qui decimo, & sic de singulis successiuè. † Et hinc est, quòd infans qui nascitur septimo mense viuit, eò, quia nascitur sub sydere Lunæ vitæ humanæ compatibili, & quia tunc infans dicitur esse perfectus, ex quo participauit de natura & qualitatibus omnium septem syderum siue Planetarum, si nascitur septimo mense, dum Luna dominatur, viuit, & quam plures reperiuntur, qui nati sunt septimo mense & viuunt. Si verò octauo mense venit in lucem, perrarò, vel nunquam viuit,

ratio est, quia venit sub sydere Saturni maligno, & multum contrario vitæ hominis, ex quo ut dixi, est frigidus, & siccus, habet conformitatem cum morte. Illi igitur, qui sub isto sydere veniunt in lucem, adeo graviter vulnerantur, & premuntur istius syderis malignitate, & frigiditate, quod necesse est ut pereant. Hi vero, qui nono mense veniunt in lucem, prout maior pars venit, omnes communiter viuunt, & crescunt, ex quo sub Ioue cæteris benigniore sydere, & humanæ vitæ conseruatore oriuntur, de quo magis quam de alijs natura lætatur. Hæc licet sint aliquantulum extra materiam nostram, tamen quia sunt delectabilis intelligentiæ, saltem pro iunioribus hinc inferere placuit. Redeamus nunc ad materiam nostram, qua quærebamus, quanto tempore infans in utero matris dicatur esse formatus, & concludendum est secundum opi. dicti Doct. quod communiter 30. & quandoque 35. die ad plus à die ipsius conceptionis: quidam alij dixerunt quod masculus post 40. foemina vero post 80. dies habet perfectam formam. *ita dicit gloss. 5. dist. in princip. versic. 40. quam refert, & sequitur Abb. in c. si aliquis, in si. de homic. tamen de iure civili non est discedendum ab opinione gl. in d. l. diuus, quæ est communiter approbatæ.* † Si igitur post dictum tempus mulier acceperit Poculum Abortionis scienter, tenetur ut matricida, & legis Pompeiæ de parricidijs pœna puniēda est, ut d. l. 1. §. mater. ff. ad leg. Pomp. de parricid. si autem alius scienter dederit Poculum prædictum, quod ipsa mulier ignoranter accepit, ille qui tradidit, punitur pœna legis Corneliæ de sicarijs, ut l. 1. in princ. & l. 3. ff. eod. tit. de sic. Si vero Poculum

culum prædictum assumptum fuerit ante tempus prædictū, scilicet antequam puerperium esset formatum in vtero, tunc aut mulier accepit pecuniam pro bibēdo Poculum, vt faceret Abortiuum, & isto casu semper mulier punitur Pœna Capitis, siue infans erat iam formatus siue non *d. l. Cicero, in princ. & ibi Bart. & idem Bart. in d. l. diuus. ff. de extra. crim.* si verò mulier pecuniam non accepit, non punitur Pœna Mortis, quando ante tempus formationis, & vitæ ipsius infantis assumpsit Poculum, sed alia Pœna Extraordinaria Relegationis *d. l. diuus. & ibi gloss. & Bart. in l. pregnantes. & l. Cicero. §. si. ff. de pœn. & l. si mulierem visceribus. ff. ad leg. Corn. de sic.* quod verum est de Iure Ciuili per Iura prædicta.

† De Iure autem Canónico infertur Pœna Spiritus 7
tualis, scilicet Excommunicationis, quocunque tempore fuerint data dicta Pocula, etiam si essent data mulieri nihil adhuc habenti in vtero, ad effectum, ne concipiat, eadem Pœna puniuntur: velut homicidæ. *cap. si aliquis. de homic. & diximus supra à proxima q. in si.* Prædicta omnia tamen procedunt quando fuit secutus effectus, quòd mulier fecit Abortiuum Partum. Sed quid, si non obstante Poculo, mulier peperit filium viuentem, & qui durauit in vita, an qui dedit Poculum, vel ipsa mulier puniatur? & qua pœna? *vide do. And. Barb. in cons. 23. in 2. vol. vbi dicit,* quòd non debet puniri Pœna Mortis, ex quo non fuit secutus effectus, quia hodie in maleficijs potiùs spectatur euentus, quàm solus animus delinquentis sine effectu, nihilominus non euadet impunè illi qui scienter tradidit, vel qui scienter assumpsit,

quia poterit Relegari, per ea que habentur in d. l. si quis
 aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn. Quandoque verò ex
 Poculo huiusmodi sumpto mulier ipsa perijt, & tunc
 ille, qui tradidit, punitur Pœna Ultimi Supplicij, li-
 cèt non dederit dolosè contra ipsam, quia res mali
 exempli est: & iste est propriè casus in d. §. abortionis.
 §. infra. † Quid si aliquis dederit Poculum Amatorium
 mulieri prægnanti, vt flecteret eius animum ad a-
 mandum ipsum tradentem, ex quo Poculo mulier
 ipsa perijt, qua Pœna punitur Tradens? dic, quòd
 eadem Pœna Ultimi Supplicij, quamuis animum
 occidendi non habuerit, & dolum non fecerit, vt d.
 §. qui abortionis. qui decidit vtrunque casum in ter-
 minis, hæc tamen quæ suprâ diximus, procedunt,
 de Iure Ciuili, & inter Laiços. De Iure autem Ca-
 nonico, vltra ea quæ diximus suprâ, clariùs hîc di-
 stingue, quòd aut loquimur de Iure Antiquo, se-
 cundû Legem, Moyfi, aut de Iure Nouo, secundum
 Constitutiones Pontificum. Primo casu, si infans
 iâ formatus, & animatus erat, quid, qualiter, & quo
 tempore dicatur esse formatus, & animatus: diximus
 suprâ ead. quest. quia tunc debet animam pro anima.
 Et sic punitur Pœna Mortis qui dedit Poculû Ab-
 ortionis, quo necauit infantem viuentem, vt in c.
 Moyses. 32. q. 2. in princ. aut partus nondum erat com-
 pletus in forma, nec animatus, & Tradens Pocu-
 lum huiusmodi, mulstatur Pecunia Arbitrio Iudi-
 cis dict. c. Moyses. Ratio est, quia non potest dici exa-
 minatum illud, quod caret anima, quam non habet
 9 adhuc. † Secundo verò casu, quando loquimur de
 Iure Pontificio, aut loquimur de Pœna Irregulari-
 tatis,

tatis, vel Degradationis, & ista non infertur, nisi Clericus effectualiter hominem viuentem occiderit, nec sit natus, vel adhuc in vtero matris refert, vt in c. 1. & c. sicut dignum. §. 1. de homic. & per gloss. in d. c. Moyses. c. si aliquis. in gloss. eodem tit. & gloss. in c. consuluisti. 2. quest. 4. idem sequitur Panor. in d. c. si aliquis. aut loquimur de Pœna Excommunicationis, & ista infertur pro quocunque Abortiuo secuto; siue puerperium erat animatum siue non, & Iura ipsa appellant istud Homicidium, sed antequam infans sit plenè formatus & animatus, non potest dici propriè Homicidium, quia nõ potest corpus examinari quod adhuc caret anima, vt supra proxime diximus. Isto casu igitur impropiè dicitur Homicidium, vide text. in d. c. si aliquis. & ibi dom. Abb. imò hac pœna punitur etiam si aliquis Libidine aut Odio daret mulieri quæ nondum concepit Venena siue Pocula Sterilitatis, ad hoc, ne coeundo concipere possit, vt d. c. si aliquis. vbi est casus valdè not. quòd non solum quis teneatur de Homicidio pro Abortiuo iam facto, sed pro fiendo vel pro impedimento præstito ad concipiendum. † Et not. etiam hoc vnum in tota materia Poculorũ, quòd non solum punitur, qui scienter Tradidit Poculum, verum etiam ille, qui scienter Fecit, & Composuit, ita expresse not. Pan. in d. c. si aliquis. in princip. & not. in l. 1. in princ. & l. 3. in princ. ff. ad leg. Corne. de sic. & hoc idem seruatur in quibuscunque alijs Sortilegijs, vt not. Arch. 26. questio. 5. c. quicumque, & .1. dist. c. si quis viduam. 32. q. vlt. ff. ad leg. Iul. maiestat. l. 1. & ff. de in iur. leg. item apud Labeonem. §. adduxisse.

QVÆSTIO XIV.

SUMMARIVM.

- 1 Sacerdotes super rebus profanis ad Sortilegia, aptis celebrantes, qualiter debeant puniri.
- 2 Sacerdos missam defunctorum pro viuentibus celebrans, vt citius moriantur, aut periculum incurrant qualiter puniatur.
- 3 Clericus qui Sacramento abutitur Pœna Arbitraria punitur.

DEcimòquartò quæro vltra † ea quæ diximus supra in II. q. videndum est, quid de sacerdotibus, qui super rebus profanis, & aptis ad faciendum Sortilegia, & ad illum duntaxat effectum oblati, vnâ aut plures missas scienter celebrant, adhibitis nefarijs, & inhonestis precibus, & verbis superstitionis, quibus Pœnis puniuntur? Res verò super quibus solent missas ipsas celebrare sunt vt plurimum istæ, panis crudus siue pasta, aut coact^o, vt placenta, item calamita, quandoque cutis indumenti pueri nascentis, quam appellant pelliculam virginem, & alia his similia simplicia, aut mixta imposita super altari illis modis de quibus supra diximus in 3. q. pro isto facinore, dic quòd de Iure Canonum Clericus omninò deponitur, vt in can. si quis episcopus.

26. quæstio. 5. † si enim pro sola celebratione missæ defunctorum dicta pro viuentibus, vt citius moriantur, aut periculum mortis incurrant, sacerdos perpetuò priuatur officio, beneficio, ordine, gradu atque dignitate, & in perpetui exilij ergastulo, vnâ cum

cum consulente vel id fieri procurante relegatur, *ve in c. quicumque 26. q. 5. & diximus supra. 11. q. vers. pro facilio- ri: quanto magis deberet iste sacerdos deponi, & re- legari, qui in missarum suarū celebratione illa pro- fana, & immunda turpiter commiscuit, illaque vel Deo, aut potius Dæmoni vouere turpibus, & super- stitiosis precibus non veretur: certè non video, cur minori pœna puniri possit, maximè, quando scien- ter ista patrauit d. can. quicumque. in 2. parte circa fin. pro quo facit in arg. text. de consec. dist. 2. c. cum omne crimen. in fin. vbi grauiter punitur Clericus depositione, qui abutitur ordine Sacramenti, licèt id non faciat ad effectum Sortilegiandi, aut per modum supersti- tiosum, vt latius infra dicam. † Quidam verò dixerunt, 3 quòd pro huiusmodi facinore sit Pœna Arbitraria, iuxta doctrinam dom. Abb. in dict. cap. 2. extra eodem titulo. hoc tamen tolerari posset, quotiescunque factum non esset valdè turpe, vel persona sacerdotis esset ad eò simplex: & debilis ingenij, quòd de facili quis cognoscere posset, quòd bona fide ductus fuerit circumuentus, putans benè facere, & non peccare, vt in dicto capit. 2. & est text. & ibi Bartol. in leg. si adulte- rium cum incestu. in versic. idem Pollioni. ff. ad legem Iuliam, de adult.*

Q V Æ S T I O X V.

S V M M A R I V M.

- 1 Sacerdotes debito modo & ordine Sacrificandi abutentes quam Pœnam dare debeant.
- 2 Sacerdos qui forma debita, aut etiam materia Sacra-
menti

menti non seruata celebrat, omni ordine, & gradu ad tempus priuari debet.

- 1 **D**Ecimòquintò quæro, quid † de sacerdotibus, qui abutuntur debito modo, & ordine Sacrificandi, vt quia non ponunt vinum cum aqua simul in calice, sed vinum tantum, aut aquam solam, vel botrum vuarum comprimunt in calice, aut panniculum musto intinctum, & diu conseruatum aqua abluunt, & illam lauaturam ponunt in calice loco vini aqua commixti, aut panem Sacramenti extinctum in vino calicis sacrato tradunt laicis pro Communionem siue Eucharistię Sacramento, quibus Pœnis puniuntur? omnia ista narratur in text. *in c. cum omne crimen. de consecrat. dist. 2.* & concluditur in fine † quòd sacerdos pro isto facinore debet priuari ad tempus omni ordine, & gradu arbitrio iudicis, & tandiu sic priuatus existere, donec iudici visum fuerit, illum congruam pœnitentiam peregisse, vt postea purgatus, ad omnia sua pristina restituatur, vt ibi dicitur.

Q V Æ S T I O XVI.

S V M M A R I V M.

- 1 *Sacerdos vel quis alius Res Sacras aut Sacratas ad Vsum Profanos Conuertens, qualiter puniri debeat.*
- 2 *Baltassar Rex Babyloniorum interfectus, quòd Vasa Sacra Templi in Profanos Conuertit Vsum.*
- 3 *Diaconus Rebus Sacris Abutens, & in Vsum Profanos eas conuertens, quanto tempore Excommunicatus, ab Altaris Ministerio sit Suspensus.*

† Abutens

Abutens Rebus Sacris in Sortilegijs, Sacrilegij Reus est.

DECIMÒ sextò quæro, qua † pœna punitur Sa-
cerdos vel Laicus, qui Vasa Ecclesiastica Sacra-
ta, vel Vestes Sacras, aut Benedictas, vt est Altaris
Palla, Calix, Patina, Purificatorium, Tabernaculum
Sacramenti Eucharistiæ, aut aliquarum Reliquia-
rum; item Lapidem Sacratum totum aut partem,
siue Corporalè, Manipulum, Stolum, Camisiam,
item Vela quæ sunt in Sanctuario, aut iuxta Imagi-
nem Crucis, aut B. Mariæ Virginis, & alia his similia
acceperit, & ad profanos Vfus irreuerenter Con-
uerterit, aut damnabiliùs in Sortilegijs Commi-
scuerit. Dic quòd primo casu, quando quis Abuti-
tur illis in Profanis Domesticis Vsibus citra Sorti-
legia, de Iure Antiquo secundum Legem Moyssi,
Ultione Diuina percutiebatur, & sæpius Morte, &
totius status subuersione, si erant Reges vel alij
Principes, vt habetur *Daniel. cap. 5.* Vbi Rex † Baltassar
filius Nabuchodonosoris postquam cœpit erga
DEVM, & Res Sacras irreuerenter se habere, &
quòd Sacrata vel Benedicta Vasa Aurea, & Argen-
tea ex Sacro Templo Domini in Hierusalem abstu-
lerat, & cum illis ipse rex Baltassar vnà cum Prin-
cipibus, & Primatibus suis Vxoribus atque Con-
cubinis in conuiujs suis vinum biberant, iratus
est valdè DEVS de tanta eorum insolentia, & pri-
mò monuit Regem Baltassarem quodam præco-
nio literarum miraculosè scriptarum in albo pa-
riete Aulæ Regiæ, quas nemo sapientium ipsius Re-
gis Baltassaris, sed solus Daniel interpretatus est,
& com-

& comminatus fuit futurum malum iudicium con-
 tra ipsum, adeò, vt illa nocte ipse Rex Baltassar ab
 inimicis suis interfectus sit, & regnum suum ad ex-
 traneas manus deuenit. *vide in d. c. 5. Daniel. de quo fit*
mentio de consec. dist. 1. c. vestimenta. & c. in sancta, vnde
 concludi potest, quòd de Iure Antiquo pro huius-
 modi rapina, & abusu sit Pœna Mortis, & Bonorum
 3 suorum Publicatio, aut Mala Successio. † De Iure
 verò Pontificio Diaconus pro isto crimine trib. an-
 nis & sex mensib. excommunicatus existit, & ab al-
 taris ministerio omninò suspensus habetur. Pres-
 byter verò decem annis, & sex mensibus remanet
 excommunicatus, vt *habetur de consec. dist. 1. c. nemo per*
ignorantiam. Si verò bona prædicta ipsi immiscuerunt
 in Sortilegijs, aut alijs tradiderunt vt immiscerent;
 grauius puniuntur, quia Clericus debet Deponi, &
 Omnibus suis Officijs atq; Beneficijs, Ordine, Gra-
 du & Dignitate Priuari, & in Perpetuum Carcerem
 Intrudi, aut in Exilium Perpetuum mitti. vt *d. c. si quis*
episcopus, & c. quicumque in si. 26. quæst. 5. vel dic secundum
Abb. in d. c. 2. extra eod. tit. quòd erit Pœna Arbitraria
 secundum Arbitrium Iudicis moderanda; attenda
 Qualitate Facti, & Personarum Conditione, vt *alias*
 4 *diximus supra eo per dicta iura quæ amplius non refero vt ca-*
piam breuitatem. † Et no. vnum in tota materia Sor-
 tilegiorũ; quòd ille, qui Abutitur Rebus Sacris vel
 Benedictis, & Ecclesiasticis semel dedicatis, non so-
 lum tenetur Pœnis de quibus supra; verum etiam
 tenetur Pœna Sacrilegij, quia in veritate per simi-
 lem Contrectationem Rerum Sacrarum Commit-
 titur Sacrilegium: vt *habetur 17. quæst. 4. c. sacrilegium,*
 & c.

& c. si quis contumax. §. 1. & d. Ioan. Iec. in sum. in tit. de sacril. q. 3. & S. Thom. in sum. 2. 2. q. 99. art. 3. versi. dicendum. & de pœna ipsorum, vide in d. c. si quis contumax. Imò dicit Arch. in c. Felicis. de pœn. lib. 6. in princ. quòd Sacrilegium committit quilibet ordinis clericorum, qui Ariolos, Incantatores, Aruspices, & similes consuluit vel similia facit, intelligens in effectu, quòd omnis Sortilegus potest dici Sacrilegus, & de Sacrilegio puniri, vide tamen quæ latius dicam infra tit. seq. q. 1. & not. etiam quòd pro isto Crimine Subtractionis Vasorum Sacrorum de Ecclesia imponuntur Graviorès Pœnæ, de quibus habetur 12. quæst. 2. c. de viro. vide ibi.

Q V Æ S T I O XVII,

S V M M A R I V M.

1. Sacerdos in missarum celebrationibus preces nefarias & turpes admiscens, & ad malum finem, qualiter sit puniendus.
2. Sacerdos Hispanus decretorum doctor etiam quadragesimum quintum egressus annum, in insaniam & furorem vertitur ob nefandum amorem monialium.
3. Sacerdos preces aut oblationes nefarias in missarum solennijs offerens, officio & beneficio, gradu, & ordine est privandus.
4. Pœnæ secundum facti qualitatem, turpitudinem, aut scandalum sunt aggravandæ, aut molliendæ.
5. Animus maximè in omnibus criminibus est attendendus.

DEcimò septimò quæro, † quid de his sacerdotibus, qui in missarum suarum celebrationibus huiusmodi aliquas preces nefandas, & turpes, absque alicuius

alicuius rei immixtione protulerint, illa aut Deo
 aut Dæmoni vouendo, non absque magna super-
 stitione dicauerint. Quæro qua pœna puniantur? &
 vt facilius res ista apprehendi possit, subdã exem-
 2 plum, prout habui semel in facto Romæ. † Quidam
 EX vir Hispanus Clericus satis beneficiatus, & decre-
 torum Doctor, ætatis anno 45. vel circa captus erat
 amore quarundam monialium iuuenum, quæ erant
 plurimum forma venustæ, quas iste sæpius ad mo-
 nasterium visitabat, & blandis verbis atque mune-
 ribus multoties blandiebatur eis, adeò, quòd pro-
 pter illarum pulchritudinem, & venerabilem ve-
 nustatem ille Hispanus paulatim cœpit ardescere,
 & frequentius illarum monasterij limina visitare, &
 in tam magnam deuenit insaniam & cœcitatem,
 quòd die nocteque tam in somnijs quàm in vigilia
 nil aliud nisi illarum amplexus, & concubitus me-
 ditabatur, corde, verbo, gestibus, aut signis. Et in
 tam grauem dementiã adductus fuit, quòd asser-
 bat expressè, ex quo ipse erat Clericus, esse sponsum
 Ecclesiæ, & moniales illas similiter esse sponsas Ec-
 clesiæ, nam quia dicebantur esse sponsæ Christi, qui
 repræsentatur per Ecclesiam, concludebat, quòd
 sponsi, & sponsæ Spirituales, hoc est, sacerdotes, &
 moniales poterant adinuicem carnaliter copulari
 sine peccato, & quòd ita Deus præordinauerat, pu-
 tans summũ bonum in solo coitu consistere: & quòd
 turpius est, ipse sæpius hoc prædicabat illis iuencu-
 lis, adeò, quòd ipsæ cœperunt illũ cuitare, vnde ipse
 Clericus postea deuenit in maiorem insaniam, quia
 quotidie, quòd esset literatus, componebat aliquas
 orationes

orationes & preces nefarias, quibus orabat Deum, & alios Sanctos, vt præstarent sibi robur maximum in renibus, in lumbis verò calorem talem, quo posset facilius in magna abundantia luxuriari, & coitum carnis sæpissimè complere: & quia illarum Monialium quædam vocabatur Cecilia, altera Vrsula, alia verò Magdalena, & Clara, in ipsis suis orationibus, quas quotidie de nouo formabat, summis precibus deprecabatur Virgines illas Sanctas & Beatas, post Dei inuocationem, vt ex dono gratiæ specialis in mentibus, & cordibus ipsarum Monialium hanc meditationem, & firmam opinionem infunderent, ita quòd ipsæ Moniales firmiter putarent, & crederent, nullum aliud magis meritorium opus Deo fieri posse, quam coire, & carnaliter committeri, crescere, & multiplicari, nulla adhibita personarum distinctione; sit sacra vel profana, sit coniugata vel soluta, sit consanguinea vel extranea, & similia, & quòd ex coitu huiusmodi putarent votum castitatis nullatenus infringi posse, sed magis hoc Deo placere, quàm Holocaustum, siue Sacrificium. & vltra hoc, quòd ardentius illarum corda incalescerent ad amandum, & vehementer diligendum virum ipsum sacerdotem, qui erat sponsus Ecclesie, & eius vota carnalia firmiter maxima cum humilitate adimplere, cuiusque mandatis, vt veri patris parere, asserens, quòd illo modo consummandum erat matrimonium spirituale inter religiosos viros, & mulieres, quemadmodum matrimonium carnale consummatum per veram vtriusque coniugum carnalem copulam, vt in c. continebatur, primo respõso. de despon. impub.

Et in c.

In c. tua nos. de sponsa. Quas quidem schedulas ipse Clericus portabat quotidie ad quoddam monasterium, ubi morabantur quidam boni, & purissimi sacerdotes mendicantes, qui potius simplicitate, & bonitate quam doctrina religionem suam profitebantur, & die qualibet ad Ecclesiam illius monasterij accedebat ad missam, & singulis diebus vnam ex ipsis schedulis dabat sacerdoti, & dabat etiam Iulium vnum pro Eleemosina, ad hoc, vt in celebratione missæ, scilicet, in memento, preces illas Deo, & Sanctis Virginibus prædictis offerrent, cum deuotione orando Deum, & Sanctas Virgines prædictas, vt pia vota ipsius orantis exaudirent: & hoc modo decipit vnum vel duos ex simplicioribus, & rudioribus illorum monachorum: & interim ipse quoque intererat missæ, & totidem easdemque preces ipse cum deuotione recitabat, & prosequendo vltius in hac sua superstitione, quotidie nouas orationes componens, deuenit tandem ad manus cuiusdam monachi, qui erat cæteris magis doctus atque expertus, qui sumpta schedula duplicata vna cum Eleemosina accessit ad Altare, & perlegens quæ intus erant verba, valdè obstupuit, & ne missæ Sacrificium perturbaret, dimisit schedulam illam in angulo Altaris, & profecutus fuit missam. Demum ea completa ipse monachus multum reprehendit ipsum Clericum Hispanicum, dicens, quòd verba illa erant valdè turpia, & superstitiosa, nec merebatur per aliquem sacerdotem in tanto missæ mysterio memorari: at ille subrisit, deridens monachi illius simplicitatem, & ignorantiam, cœpitque secum velle disputare, quia argutus erat,

erat, quasdam interpretationes Diuinæ Scripturæ longè erroneas attribuens, adeò, quòd nō transibant absque scrupulo, & labe hæreticæ prauitatis, *vt alias diximus in tract. de hæret. quest. 1. & 2.* Videns itaque monachus ille ipsum Clericum tam graui errore apprehensum, sumptis pluribus ex illis suis schedulis, quas adinuenit, de præmissis omnibus consulit quam primùm Reuer. D. Vicarium Papæ, cuius tunc ego auditor aderam: mihiq̄ mandauit, vt rem hanc cognoscerem, & ipsum Clericum pro modo culpæ corripere, qui statim incarceratus, & examinatus, omnia ad vnguem confessus est, imò à principio instabat pertinax in illa sua erronea opinione, volens defendere falsas quasdam, & nouas interpretationes, quas Diuinæ scripturæ attribuerat, qui quam primùm vidit me præparari ad declarandum illum hæreticum, & pœnis hæreticorum subiiciendum, nisi errorem ipsum reuocaret, incontinenti omnia reuocauit, & errorem suum solenniter abiurauit, adeò, quòd pro hæresis suspicione meruit veniam, & reuocauit omnes illas suas interpretationes, quas dederat Diuinæ scripturæ, & reliquas omnes insanias suas, quas suprâ narrauimus, nihilominus vt cautius in futurum procederet, de mandato S. D. N. Papæ fuit relegatus ab vrbe ad certum tempus. † Ad propositum nunc quæstionis nostræ redeundo, quæro, si reperitur aliquis sacerdos, qui scienter preces huiusmodi, aut similes, quæ non tendunt ad verum Diuinum cultum, & Salutem Animæ, sed potiùs vertuntur in peccatum, & rem damnabilem, in missæ solemnī Sacrificio celebrauerit, seu alio quouis modo vouerit, aut obrulerit, qua Pœ-

napu-

na puniatur? dic quòd isto casu putarem esse priuan-
 dum omni ordine, & gradu, officijs atque beneficijs
 Ecclesiasticis, & etiam relegandum esse tam ipsum sa-
 cerdotem, quàm illum, qui ipsum consuluit, & præ-
 missa fieri mandauit. *arg. eorum quæ habentur in d.*
can. quicumque in st. 26 q. 5. vbi si sacerdos pro viuën-
tibus celebrat missam defunctorum, vt illi, pro qui-
buis missa celebratur, citius moriantur, aut mortis pe-
riculum incurrant, sacerdos ipse punitur Pœnis præ-
dictis, & nihilominus ibi non apparet de aliqua super-
stitiosa oratione aut cæremonijs, sed solùm de turpi
celebrantis intentione; quantò magis in casu nostro
ille deberet hac Pœna puniri, qui preces istas obscæ-
nas Diuino cultui admodùm contrarias, & quæ omnes
têdunt, immiscuit ad peccatùm & totius Christianæ Fi-
dei læsionem, dum quærir per Sacrificium missæ præ-
bere materiam peccandi, & malefaciendi, per quam
& eius Holocaustum solent peccata dimitti, de conse-
dist. 2. c. cum omne crimen, & eadem dist. c. nihil in sa-
cificijs, & diximus in tract. de heret. q. 2. in princ. nihil-
 4 *de qua in d. cap. 2. extra eod. ritu. scilicet † quòd Pœnæ*
 huiusmodi sint aggrauandæ, vel minuendæ, iuxta
 qualitatem facti, aut turpitudinem siue scandalum,
 quod inde exoritur, & personarum conditionem, in
 quibus omnibus plurimùm vertitur arbitrium iudi-
 cis. Ponamus enim, quòd esset aliquis simplex, humi-
 lis sacerdos, idiora, qui fuit aliàs bonæ conditionis, &
 fanæ ac puræ conscientiæ, qui ad preces, & mandata
 alicuius Magi Principis, Baronis, aut Viri Magnæ con-
 ditionis similes preces emiseric, erit ne dicendum,
 quòd

quòd sit puniendus ille sicut alius versutus, malitiosus, & qui in istis turpitudinibus delectatur? certè non, & propterea benè, & sanctè disposuit rex. *in cap. sicut dignum. in princip. de homic. & in l. respiciendum. & l. aut facta. ff. de pœn. & l. quid ergo & ibi Bartol. ff. de his qui no infam. & Bartol. Bald. & alij, in l. 1. §. diuus, & in l. diuus, & l. in lege Cornelia. ff. ad l. Cor. de sicar. vbi dicunt, † quòd in omnibus criminibus attenditur principaliter animus, & intentio delinquentis, an ex simplicitate quadam, vel ignorantia, aut dolo, & malitia inductus fuerit ad peccandum, vt his attentis fiat variatio pœnæ: pro quo benè facit textus, & quod ibi no. gloss. & Panor. in d. cap. 2. extra eod. titu. Prætereà ponamus, quòd aliquis persuadet sacerdoti, quòd voueat, & offerat pro eo preces quasdam in missa, quæ expressè non apparebant, nec cognoscebantur saltem per virum rudem, & inexpertum, quòd essent superstitiosa, vt quia in ipsis apparebant à principio verba quædam honesta, & religiosa, deinde superstitiosa & Diabolica, sed erant nomina quædam adeò ignota ipsi sacerdoti, quòd putabat omnia esse bona, & nullam in se habere superstitionem, isto casu similiter putarem dictum sacerdotem esse longè mitius puniendum: per ea quæ supra diximus. & d. ca. 2. & ibi gl. extra eo. tit.*

FINIS TRACTATVS

D. PAULI GRILLANDI

De Sortilegijs.

P 2

DE

DE LAMIIS,
 ET EXCELLEN-
 TIA I. V. TRACTATVS

D. JOANNIS FRANCISCI PONZI
 NIBII FLORENTINI; IVRECON-
 sulti omnibus longè præstan-
 tissimi.

S V M M A R I V M.

1. Lamie mulieres ad Ludum Demonis Deferuntur
 per Ipsum Demonem.
2. Theologorum est Sacras tractare Scripturas.
3. Princeps non debet se rebus immiscere Spirituali-
 bus.
4. Theologia est omnium scientiarum dignissima.
 Jus Canonicum, vel Civile non est scientia.
5. Leges simplicitatem amplectuntur, & subtilitatem
 respuunt.
 Lex est voluntaria, opinatiua, non passim necessaria,
 &c.
6. Lex est localis, non omnibus providens casibus.
7. Perito cuique de pertinentibus ad artem suam cre-
 ditur.
8. Dubia in spectantibus ad Fidem sunt ad Papam re-
 ferenda.
 Canones allegari possunt sicut & Leges.
9. Subiectum Legis Scientia nedum circa mores, sed
 est etiam circa Fidem.

- 10 *Leges à Deo per ora Prudentum, & Imperatorum promulgatae sunt.*
- 11 *Legibus subdi debet omnis homo.*
- 12 *Leges in quibus allegari possunt.*
- 13 *Scriptura Sacra adiunari debent, & declarari per alias inferiores scientias.*
- 14 *Ius, Ars Boni & Aequi dicitur.*
- 15 *Leges rationem, & causam habere censentur.*
- 16 *Ius Civile est Scientia Practica, & Speculativa.*
- 17 *Negocia plura sunt numero quam vocabula.*
- 18 *Scientia Iuris est certissima, nobilis, & omni honore digna.*
- 19 *Doctores Iuris priuilegiati sunt in multis.*
- 20 *Contemnentes Iuris Doctores detestandi sunt velut pecudes.*
- 21 *Doctores Iuris Civilis circa quae versari dicantur.*
- 22 *Scientia Iuris Civilis Nobilissima est, Nobilissimos reddens suos Professores.*
- 23 *Scientia Iuris Civilis Sapientia est, & Res Sanctissima.*
- 24 *Regere seipsum Summae Sapientiae est.*
- 25 *Scientia Iuris Civilis est omnium Sapientum Dogma.*
- Legista & Canonista quale modum habeant arguendi.*
- 26 *Scientia qualibet suas proprias imaginationes, rationes, & disputationes habet.*
- 27 *Facundia Oratorum quale habeat officium.*
- 28 *Ratio Legis ipsius Anima dicitur.*
- 29 *Legis respuere subtilitates qualiter intelligatur.*
- 30 *Lex non dicitur voluntaria, cum etiam Principis voluntas legem condens Ratione regulari debeat.*

- 31 Principis proprium est Iusticiam exercere.
- 32 Rescriptum Principis non est cum alterius iniuria exequendum.
- 33 Principis studium esse debet ut populus sibi subditus bene viuat.
- 34 Lex rationalis dicitur eo ipso quod prohibita non reperitur.
- 35 Respondere per verbū dubitatiuū est Philosophicum.
- 36 Lex an sit variabilis, seu mutabilis.
- 37 Lex an sit omnibus casibus prouidens.
- 38 Jurisperiti in dubijs sunt adeundi.
- 39 Lamia ad Ludum Daemonum realiter, & verè Defertuntur, & non tantum imaginariè.
- 40 Dæmon potest hominem de loco ad locum portare.
- 41 Deus per Artē Dæmonis multa cōtingere permittit. Negatiua, est non ens, & ideo improbabilis.
- 42 Diabolus quoad potest Fidei nostra resistere nititur & eam impugnare.
- 43 Solennitas eadem requiritur in soluendo qua in ligando.
- 44 Precedentia declarantur per sequentia, & è contra.
- 45 Factum aliquid esse non præsimitur nisi probetur.
- 46 Experimenta sermonum verorum cum rebus sensatis concordare debent.
- 47 Facta per Artē Diaboli non vera censentur sed phantastica.
- 48 Jura de aliquibus loquentia locum habent in non expressis, in quibus eadem militat ratio.
- 49 Mulieres super quasdam bestias de nocte equitare, & in momento multa terrarum spacia pertransire falsum est.

- 50 Lamij dicentibus se Delatas ad Ludum Demonum, & multa se fecisse asserentibus non creditur.
- 51 Argumentum de similibus ad similia est licitum.
- 52 Confessio Lamiarum est erronea & respuenda, eo quod illuse sint.
- Confessione rei in criminalibus regulariter non statur.
- 53 Testes probare non possunt que tantum in spiritu sunt.
- 54 Antecedens destructum censetur si consequens destruat.
- 55 Loquentis virtus stat in hoc si bene distinguat.
- 56 Lex fit tantum de his que ut plurimum accidunt.
- 57 Posse non dicitur qui sine adiutorio non potest.
- 58 Argumentum inefficax censetur quod instantiam, seu retorquitionem patitur.
- 59 Argumentum a separatis in Iure est nullius valoris.
- 60 Probatio non admittitur contra presumptionem iuris, & de iure.
- 61 Baptismus ad sui essentiam non requirit personarum presentiam.
- 62 Occasio capi debet que benignius responsum prabet. Lamias portare corpus Christi ad ludum demonum, & illud demoni offerre est falsissimum.
- 63 Lamias noctu domos ingressas sanguinem sugere paruulorum, est erroneum.
- Paruuli qualiter possint stricari.
- 64 Demones, qui aliquem ad peccatum induxerunt, contra naturam, abominantes sugere est credendum.
- 65 Participes, & conscij criminis non admittuntur in casu Delationis ad Ludum Demonum.

- Inquisitores Fidei cogere debent ad abiurandum,
quod Eat ad Ludum Demonum.
- 66 Doctores Iuris Civilis vocari debent ad processus &
examinationes Inquisitorum.
- 67 Probationes in crimine hareseos debent luce meri-
diana esse clariores.
- 68 Hereticus censetur qui leui argumento à fide catho-
lica deniat.
Testes verisimilia deponere debent.
- 69 Infamia attendi non debet quæ a personis suspectis
ortum habet.
Cogitatio in solo hareseos crimine punitur, licet effe-
ctus nullus sequatur.
- 70 Confessio rei ad condemnationem sufficit in sola he-
resi.
- 71 Confessio ad condemnationem sufficiens debet esse ve-
risimilis & non equiuoca.
- 72 Confessus se alias iudicio haresim abiicisse in manu
alterius inquisitoris, non censetur ex noua confes-
sione relapsus.
Confessio facta in pœnitentiæ foro non sufficit ad con-
demnationem.
- 73 Testes noui super iisdem examinari possunt articulis
in solo crimine haresis.
- 64 Publicatio testium non fit in crimine haresis si in-
quisitorum timeatur potentia.
Hereticus inquiri potest a pluribus.
- 75 Occultans hereticum scienter, tanquam hereticus
puniri debet.
Hereticus post mortem inquiri potest, & damnari.
- 76 Bona hereticorum ipso facto capiuntur velut publicata.
- 77 Hereti-

- 77 *Hereticus non auditur etiam in valde fauorabilibus.*
- 78 *Aduocatus, an possit pro bannito aduocare.*
- 79 *Inquisitores cognoscere non possunt an sua sit Iurisdic-
tione.*
- 80 *Judici per inquisitionem procedenti, & se informa-
tum de fama dicenti non statur.*
- 81 *Judex ratione notorij non debet procedere, nisi prius
constet de notorij qualitate.*
- 82 *Demonones inuocare, & ab eis responsa petere, an sit
hereticum.*
- 83 *Heresim sapientibus quando detrahendum sit.*
- 84 *Testes in crimine heresis cogi possunt ad testifican-
dum.*
- Dicto ultimo testis statur in crimine heresis.*
- Examinatio testium in crimine heresis potest alteri
committi.*
- Testes excommunicati & criminis socij admittun-
tur in inquirenda heresi.*
- 85 *Crimen speciem heresis sapiens puniri debet,
Prelatus suam, sed non Ecclesie iniuriam remitte-
re potest.*
- 86 *Blasphemans Deum non includitur in statuto de pa-
ce habita cum offenso.*
- 87 *Dolus in quibus criminibus culpa preponderet.*
- 88 *Suspensione sola in crimine heresis ad inquisitionem
proceditur.*
- 89 *Coniectura que in crimine heresis sufficiens dicantur,
arbitrio iudicis committitur.*
- Scriptura requiritur in eo qui ab heresi reuertitur.*
- 90 *Interpretatio confessionis in foro conscientie ad salu-
tem anime in partem fieri debet deteriore.*

Malum semper praesumitur de malo homine, & malo verbo quod ab eo profertur.

LAmiarum materiam, quas vulgus Striges appellat, silentibus in istis Natalitijs Festis, ludiciorum strepitibus, tractatur^o, assumo, quod scribitur Matth. 4. capit. Assumpsit eum Diabolus in Sanctam Ciuitatem, & statuit eum supra pinnaculū templi. & infrā. Assumpsit eum Diabolus in montem excelsum valde. † Ex hoc arguunt multi, & asserunt, mulieres istas ad Ludum Dæmonis, & per Ipsum Dæmonem Deferri posse: quoniam si de quo magis inesse videtur; & inest, ergo de quo minus. *authentic. multo magis. Codic. de episc. & cle. leg. quanto magis. ff. de iur. iuran. capit. cum in cunctis, extra de electio.* imò stante hac possibilitate, & secundum eos concedenda, inferunt credendum esse, Eas ad Ipsum Ludum omninè Portari verè, quoniam quod est possibile, est admittibile. Verùm, quoniam ego contrariam sententiam fauore Fidei semper existimaui benigniorem, non per modum conclusionis, quoniam prudentiorum iudicio me subijcio, decreui in oppositum, inuocato Dei Omnipotentis auxilio, nonnullas breuissimas rationes afferre. Verùm, quia videtur Theologorum materia; quia de Fide agitur, ne possit mihi obijci quod scriptum est *6. q. 3. c. scriptum.* vbi dicitur, in alienam messem manum non imponas. Censui in primis aliam dubitationem excitare, videlicet; Nunquid Canones Legesve Adduci ac Allegari possint ad Interpretationem Diuinarum Scripturarum, ac ad Declarationem vel Decisionem Theologicarum *Quæstionum.*

tionum. Nam hoc pacto cessabit obiectum, cognosceturq; maximam esse Canonū ac Legum potestatem, & propterea Leges omni veneratione dignas. Ast, quia sicut aromatum solet esse natura, vt longè magis contrita redoleant, sic & veritas, quantò magis conteritur, & oppugnatur, tantò clarior, expulsis nebulis, luce progreditur. Notando enim & disputando benè, & optima ratione decreuit Modestinus, *dicit text. in l. fina. §. mixta. ff. de mu. & ho. & secundum Aug. 23. quest. 6. can. vides*, ratio vincit per disputationis pugnam. Arguèdo ad partes, videtur, in primis Leges ipsas vel Canones nullo pacto sic fore admitendas. † Et primò, quia talis interpretatio videtur tantummodò spectare ad Theologos, quoniā ipsi sunt, *vt habetur 20. dist. c. 1. illi, qui dicuntur tractatores Diuinarum Scripturarū, & ppter ea, vt ibi dicitur, in expositionib. earū, summis Pontificibus præponuntur, licèt in causis definiendis secundum locū post eos mereantur.* Vana ergò videtur hæc disputatio Legum sic adducendarū, quia nemo debet se intromittere circa pertinētia ad aliū. *l. consulta diuina. C. de testam. Culpa enim est se immiscere rei ad aliū pertinēt. dicit text. in l. culpa. ff. de reg. iu. & banus text. 10. dist. c. quoniam.* qui dicit, Pontifices se nō immisceāt negocijs secularibus, quib. est præpositus Princeps, & Princeps se nō immisceat Diuinis rebus, quib. est summus Pōtifex præpositus. † Et propterea infertur, quòd si Princeps, qui est supra Leges, inhibetur se immiscere Spirituallibus rebus, vt ibi, ergò fortiùs hoc inhibetur subditis eius. Vel sic, si Pontifices pro cursu temporalium tantummodò rerum Imperialibus debent Legibus vtī, ergò

ergò fortiùs Seculares, quibus est denegatum se immiscere Spiritualibus rebus, non debent ad allegandas ipsas leges, nisi pro temporalibus rebus admitti. *Et facit ead. distin. c. Imperialium.* vbi dicitur, Imperium suis publicæ rei quotidianis administrationibus debet esse contentum, non vsurpare quæ Sacerdotibus Domini solùm conueniunt, & *bonus text. in aut. quomodo opor. epif. in princ. ibi,* illud quidem Diuinis ministrans, hoc autem Humanis præsidens ac diligentias adhibens. Et ideò gl. in verbo conferens, not. quòd nec Papa in temporalibus, nec Imperator in Spiritualibus se debeant immiscere. Et gl. *in d. c. quoniam per illum tex.* dicit, quòd non licet allegare Leges vbi est Canon. † Secundò, quia Theologia est scientia superior, & magis digna, *ut habetur 10. dist. c. lege. ver. item lex:* Lex Imperialis non est supra legem Dei, sed subtus, *ut ea. dist. c. certum. & c. suscipitis.* Et probatur, quia scientia Legalis subijcitur Ethicæ. *ut per gl. in proæ. decreti.* quæ Ethicæ est longè minùs digna quàm sit Theologia, ergò non expedit eam interpretari per scientiam longè inferiorem, & minùs scientificam, ac etiam plus religiosis interdictam *c. non magno, & c. super specula. extra ne cler. vel mona.* Tertio, quia Ius Ciuile vel Canonicum non est scientia, quia Legistæ vel Canonistæ (ut inquiunt Logici) non habent modum arguendi, nec cognoscunt per causas, sed nituntur tantummodò auctoritate Legis vel Canonis, quia dicunt, ita Lex dicit, ita Canon loquitur, sed qui per causam non cognoscit, non scit, quia scire est rem per causam cognoscere. *23. q. 8. c. occidit, de testibus. c. cum causam, & habetur 1. Poster. & secun-*

secundo Metaphysica. per Io. And. in proœ. 6. in l. pupil-
 lus, ubi Bar. & Bald. ff. de acq. her. per Ang. in l. qui Ro-
 ma. §. duo fratres. 14. col. ff. de verb. oblig. † Et facit, quia
 Leges dicuntur amare simplicitatem, nō autem sub-
 tilitatem, ut l. sicut. circa si versi. sed debitori. ibi, he au-
 tem subtilitates à iudicibus non admittuntur, ff. quib.
 mod. pig. vel hyp. sol. l. 1. C. ut actio ab her. & contra her.
 incip. ibi, nec propter nimiam subtilitatem. & in c. dile-
 cti filij, in ver. provideatis attentis, ne ita subtiliter, sed
 simpliciter, & pure. extra de iud. Prætereà Lex est vo-
 luntaria, ut per Aristot. in primo de cælo, & mundo, &
 not. gl. instit. de usucap. dum dicit, quod sufficit pro
 ratione voluntas. & probatur in leg. prospexit. ibi, quia
 ita verba faciunt. ff. qui & à quib. ff. de leg. 3. l. non a-
 liter. ff. de exer. l. 1. §. si is qui. Nam quod Principi pla-
 cuit, Legis habet vigorem. dicitur tex. inst. de iure nat.
 gen. vel cini. & non omnium quæ à maioribus no-
 stris constituta sunt, ratio reddi potest. dict. leg. non
 omnium. ff. de legi. subijcien. l. seq. qua incip. & ideò.
 Et ideò rationes eorum quæ constituuntur inquiri
 non oportet, alioquin multa ex his quæ certa sunt
 subvertuntur. & facit l. benignius. ff. eod. ubi dicitur
 benignius Leges interpretandæ sunt, quo voluntas
 earum conseruetur. Est etiam opinatiua, & formi-
 dine permixta, ut videtur probari in §. responsa pru-
 dentum. in verbo, opiniones. instit. de iur. nat. gen.
 vel cini. & in l. si me, & Titium. in verbo subsisto. ff. si
 cer. pet. & in leg. seruum quoque, in princ. in verbo, sub-
 sistimus, ff. de proc. Item non passim necessaria, quia
 ut habetur in capit. licet. de reg. iur. quæ spiritu Dei a-
 guntur, sub Lege non sunt. & quod not. Innoc. in ca-
 pit.

pit. pastoralis, de off. ordin. vbi habetur, quòd homi-
 nes possunt cum tanta ratione regi, quòd non subij-
 cerentur exercitio Legis. & no. do. Abb in cap. rex pa-
 cificus. in procem. Decretal. & bo. text. in authentic. de
 nupt. §. si verò. colla. 4. est etiam variabilis. c. 1. de
 const. lib. 6. & ff. de leg. l. non est nouum. cum ibi nota-
 6 tis. † Item localis, quia non obseruatur vbique, ut in
 c. super specula, ibi quia tamen in Francia, & nonnullis
 prouincijs, Laici Romanorum Imperatorum Legibus
 non vtuntur. extra de priu. & facit quod dicit Comen.
 in suo consilio 14. ad fin. qui dicit, quòd Veneti non v-
 tuntur iure Communi, sed Iustitia Naturali. Ad
 idem, quia vt videmus, ferè omnes ciuitates habent
 sua statuta, & suos ordines, Legibus communibus
 difformes, & repugnantes. Viuimus etiam consue-
 tudinibus, ff. de legi. l. de quibus. §. ex non scripto. in-
 stitut. de iure nat. gen. vel cini. Item non omnibus ca-
 sibus prouidens, quia non omnes casus possunt sub
 lege comprehendi, ut dicit tex. in l. neque. ff. de leg.
 ergò talis cognitio vel notitia non potest dici scienti-
 fica, quia scientia debet esse de immutabilibus, æter-
 nis, & determinatis, ut per Arist. §. Ethico. & lex
 debet poni vniuersaliter, & non particulariter, ut per
 eundem in loco præallegato, quia particularia sunt infi-
 nita, quæ à nobis cognosci non possunt: sed cum sic
 de actibus humanis, impossibile est vniuersaliter ve-
 rum dicere, quia est vrile, in aliquo casu particulari
 oppositum legis obseruari, & de quo multa exem-
 pla poni possunt, & patet ex not. in leg. omnes populi.
 ff. de iust. & iur. per Bartol. in 6. quest. & per id quod
 not. Innocen. & Doct. in capit. 1. de constitut. dum di-
 cunt,

cunt, quòd licet aliquando Leges transgredi ex magna causa, ergò ad scientes Theologos videtur relinquenda talis declaratio ac interpretatio, quia cæcus, nesciens quo vadit, in foueam cadit, *can. quæ ipsi. 20. dist. & ignorantia est cunctorum errorum mater. c. ignorantia. ea. dist. †* Quartò, quia peritis est standum *c. fraternitatis. de frig. & malef. cap. significasti. el. 2. extra de hom. leg. 1. circa princip. ff. de ventre inspi. l. semel. Cod. de re mil. libro duodecimo.* ergò Theologis peritis tantùm in talibus est standum, *ut etiam per Alexand. in consilio 1. & consil. 107. volum. 2. post Pet. de Anc. in q. inc. antiquis, & moderatis temporibus. Quintò, per text. in c. de quibus. 20. dist.* qui ponens, ad quos sit recurrendum, cum Sacrosanctæ Scripturæ auctoritas non occurrit: inquit, de quibus causis nulla soluendi diligendique auctoritas in libris Veteris, & Noui Testamenti, & quatuor Euangeliorum cum totis Scriptis appareat, ad Diuina recurrere Scripta Græca, si nec in illis, ad Catholicæ Ecclesiæ historias Catholicas Scriptas manum mittite: si nec in illis, Sanctorum Exempla perspicaciter recordamini: quod si in omnibus his inspectis hujus quæstionis qualitas non lucidè inuestigatur, Seniores Prouinciæ congregate, & eos inuestigate, ergò ad has personas tantummodò est recurrendum, & non ad Doctores Legum, cum sint omitti. Contraria opinio tamen de lure videtur verior. Primò *per text. in ca. relatum. 37. distinct.* vbi formaliter dicitur. Absurdum non est, si aliquid etiam ex eruditione communi ac liberalibus studijs, quæ fortè etiam in pueritia attigit, ad assertio-

nem

nem veri dogmatis conferat. Ad idem *ea. dist. can. turbat.* vbi dicitur, quod etiam literæ seculares addisci, ac legi permittuntur, vt errores gentilium legendo derelictentur, ac vtilia quæ in eis inueniuntur, ad vsum Sacræ eruditionis vertantur: ergò nihil habet obstare, quin, & multò magis Leges, Canonés ve sic adduci possint. † Secundò, quia etiam Papa, ad quem spectat decisio dubiorũ circa Fidem: *dict. can. de quibus. 20. dist. cle. 1. §. porrò. de sum. Trin. & fid. Cath. glo. in c. sicut vnire, de excess. prala.* allegat Leges, & sequitur eas, vt habetur in *c. cum a nobis. in prin. ibi, & Canonica, & Ciuilia Iura sequentes, districtius inhiemus; de testibus, & alibi sæpè.* Tertio, quia etiam Canones possunt sic allegari, *20. distin. can. de libellis, & can. sequent.* & hoc non est dubium, ergò etiam Leges, ratione connexitatis, & imitationis. *c. 1. extra de ope. no. nun.* vbi Leges non dedignantur imitari Canones, & è conuerso. Connexorum enim est idem iudicium. *c. translato. extra de constit. not. gloss. per illum text. in can. quo iure. 8. distin. sed Leges, & Canones fraternizant, ac quandam connexitatem habent adiuticem, ergò, &c. & facit text. in authentic. de non alien. aut permutan. §. cum autem. & in authentic. de trien. & semis. in princ.* vbi idem dicitur de Imperio, & Sacerdorio, quia non multum differunt, imò fraternizant.

9 † Quarto, quia subiectum Legalis Scientiæ non est tantum circa mores, sed etiam circa Fidem, quia ne dum subijcitur Ethicæ, sed etiam Theologiæ, cum in ea etiam tractetur de Anima; & Fide, & in ea habeamus multos titulos, qui nos dirigunt in Deum, & tendunt ad Fidem. Et propterea *gl. in l. iustitia. ff. de iust.*

inst. & iur. & inst. eo. tit. in prin. dicit, quòd non ex-
pedit nobis legere Theologiam, quia omnia perti-
nentia ad Fidem, & ad Diuini Iuris Scientiam, repe-
riuntur in Corpore Iuris. Non est ergò spernenda Iu-
ris Scientia, cùm lex sit Sanctio Sancta. Et cum di-
cat Imperator: *in l. cunctos populos. C. de sum. Trinit.*
& fide Cathol. Cunctos populos, quod Clementiæ
nostræ regit Imperium, volumus in tali Religione
versari, quam Diuinum Petrum Apostolum tradi-
disse Romanis Religio adhuc ab ipso insinuata decla-
rat, hoc est secundum Apostolicam Doctrinam, Eu-
angelicamque Disciplinam, Patris, & Filij, & Spiri-
tus Sancti, Vna Deitate, sub Pari Maiestate, & sub
Vna Trinitate credamus, & *in auth. quomodo oportet e-*
pisc. §. nos igitur, dicit. Nos igitur maximam habe-
mus sollicitudinem circa vera Dei Dogmata, & circa
Sacerdotum Honestatem, quam, illis obtinentibus,
credimus, quia per eam nobis maxima dona dabun-
tur à Deo: & ea quæ sunt firma, habebimus, & quæ
non dum hæcenus venerunt, acquiremus. Benè au-
tem vniuersa geruntur, & competenter, si rei princi-
pium fiat decens, & amabile Deo. Et hoc autem fu-
turum esse credimus, si Sacrarum Regularum obser-
uatio custodiatur, quam iusti & laudandi, & adoran-
di inspectores, & ministri Dei verbo tradiderunt A-
postoli, & Sancti Patres custodierunt, & explana-
uerunt. † Præterea dicuntur Leges à Deo ex ore
Prudentum, & Imperatorum promulgatæ, *leg. fin.*
& ibi glos. in ver. diuino. Codic. de præscript. longi temp.
§. quia igitur imperium. in authentic. de instru. caut. &
fide. 8. distinct. can. quo iure. ibi, quia ipsa Iura Hu-
mana,

mana, per Imperatores, & Reges seculi Deus distribuit
humano generi. & 6. questio. 3. can. fin. Nam lex cœpit à
Deo in Paradiso, & ideò dicitur Donum Dei, & Do-
gma Prudentum, ut leg. 1. ff. de legi. unde Panorm. in
cap. 1. de iur. cal. dicit, quòd sicut Lex Canonica po-
test dici partim positiva, & partim Diuina, quia in par-
te subiicitur Ethicæ, & partim Theologiæ. Idem dici
debet de Legibus Ciuilibus, habito respectu ad cau-
sam efficiètem immediatam, licèt respectu causæ im-
mediatæ efficientis dicantur Diuinitus per ora Prin-
cipum promulgatæ. dict. can. quo iure. & dict. leg. fin.
ergò saltem intuitu causæ à qua sic emanarunt, de-
bent allegari posse. † Quintò, quia hoc etiam videtur
perutile, quia cùm omnis homo sit subditus Legibus,
ergò adducta Lege, quisq; faciliùs obtemperabit ve-
ritati, & hoc propter timorem pœnæ, quoniam Legi
standum est. c. de capitulis, cum quatuor can. seq. 10. dis.
Et hoc etiam in Foro Conscientiæ, ut no. Bal. & Doct.
in c. quæ in ecclesiarum. extra de const. do. Abb. in proœ.
decr. Petr. de Anch. in conf. 21. inci. videtur prima facie
dicendū. per Ioan. And. in c. 2. de verb. sign. in 6. per B.
Th. 2. 2. 96. q. & per Bald. in c. in omni. de testi. vbi ele-
ganter dicit, quòd ideò in Foro Conscientiæ Leges
hont seruandæ, quia aliàs sequeretur, quòd omnis Le-
gum forma, & subtilitas duceret ad inferos, & Scien-
tia Legum esset magis damnata quàm Maleficium.
Et pulcherrimè per Fede. de Senis, consili. suo 21. vbi et-
iam multis rationibus comprobatur, quòd quis tenetur
magis sequi dispositionem Legis quàm Conscienti-
am eius pro quo vltimo benè faciunt etiam quæ not.
in leg. illicitas. §. veritas. ff. de off. presi. & per Paul. de
Castr.

Castr. consil. 296. in 1. parte nouorum, & dicit gloss. in
elem. ad nostrum. in verbo, ieiunare de heret. & ibi dom.
Card. & Imol. in rubric. de constit. colum. 6. & Abb. in
cap. solite. in 2. colum. de mai. & obe. & in c. omnis ani-
ma. de cens. quòd non est aliquis adeò bonus vel per-
fectus, qui non subdit Legi. † Et sic ex hac conclusio- 12
ne, quæ fundatur super vtili, debent Leges sic posse
allegari, & pro qua optimè facit tex. in c. ut commissi,
circa si. de here. in 6. vbi iubetur, Iuris peritos debere
ab inquisitoribus aduocari, vt eòrum processibus as-
sistant, & rectè factum quia Legistæ sunt tractatores
Maleficiorum, & Leges etiam tractant de maleficijs,
vt Co. de malef. & mathe. per totum, & C. de pag. & eo-
rum temp. & sacro. & C. de thes. l. 1. lib. 10. & alibi sæpè.
Et sic patet contraria non habere obstare. Et maxi-
mè primum argumentum, dum dicitur, vanam esse
hanc allegationem Legum, quia imò patet, quòd est
vtilis, & non vana. Nec obst. tex. in d. c. quoniam cum
concor. quia illa lura loquuntur in casu diuerso, quo-
niam aliud est quærere, nunquid Imperator possit se
intromittere in causis spiritualibus prout loquuntur
illa lura: aliud, nunquid Leges possint induci in Theo-
logicis quæstionibus & Diuinis, prout dicit quæstio
nostra. Et propterea do. Abb. in c. inter illa. in pri-
mo no. de iram. ec. quidquid dixerit gl. d. quoniam di-
cit, quòd etiam vbi non deficit Canon, potest Lex
allegari, per illum text. & probat bonus text. 10.
dist. c. 1. vbi dicitur, Leges Imperatorum non esse
omnino eruendas, cum eis sæpè ecclesia vtitur con-
tra hereticos, & sæpè contra tyrannos, & per eas
contra quoscunque prauos defenditur, concor. ea.

dist. c. fin adiutorium, ubi dicitur, quòd sunt verba
 Aug. si in adiutorium vestrum Terreni Imperij leges
 assumendas putatis, non reprehendimus. Nam fecit
 hoc Paul. *Et concor. tex. ubi gl. in ca. 1. extra de op. no.*
nunc. Et 39. dist. c. 1. in vers. ut eorum cautela Eccle-
sia seruentur indemnes; & sic videmus, quòd etiam
 Prædicatores in Prædicationibus, & Theologi in
 13 suis Scriptis allegant Leges, & benè. † Non ob. se-
 cundum, quia vt etiam est dictum, per alias scienti-
 as inferiores potest Ius Sacrarum Scripturarum adiu-
 uari, & declarari; ergò tantò magis per Leges, qua-
 rum scientia est sublimior. Et facit, quia etiam Chri-
 stus, cuius actio est nostra instructio, *de cons. dist. 1.*
c. solennitates. per exempla rerum humanarum, &
 terrestrium, declarabat altissima, & quæ desursum
 sunt, vt in *Euangelijs*. Prætereà, vt dicit Philoso-
 phus. 1. *Physic.* innata est nobis cupido cognoscen-
 di. Nec ob. quod dicitur, *d. cap. non magno, Et cap. su-*
per specula. quia hæc scientia, vt ibidem notatur, non
 est omninò religiosis interdicta, sed causatiuè, scili-
 cet, vt magis Theologiæ Studium amplectantur, vt
 dilatato sui tentorij loco, funiculos suos faciant lon-
 giores. Attamen cum licentia Leges addiscunt, &
 quas didicerunt, possunt docere, & allegare, & sic fit.
 Non ob. tertium, quia imò Ius Ciuile, vel Canoni-
 cum est scientia, patet ex plurib. Et primò per tex. in
proæ. ff. circa princ. in verb. Professores Legitime Scien-
tia constitutos, Et ibi: prima vestigia cuiusque scientia
mediocriter tradentes. Et in 4. col. ibi, Et hi qui rudes ad-
huc legitima scientia capescenda aspirant. Et in pen. col.
ibi, nihil legitima scientia eius deerit. Et ibi, hæc sola sci-
 entia

entia finem habet mirabilem. † Secundò per tex. in
 l. 1. ff. de inst. & iure. §. 1. *ibi, ius est Ars Boni, & A-*
qui, & ibi, equi & iniqui notitiam profiteamur, & ibi: a-
quum ab iniquo separantes, licitum ab illicito discernen-
tes. Nam si ius est Ars. *ut ibi, & concordat text. in proe.*
ff. col. pen. ibi, nulla euenit Arte, ergò est cognitio, quia
 ut dicit Philosophus 1. *Poster.* omnis Ars & doctrina
 fit ex præexistenti cognitione: sicut contingit in Iure,
 cum in eo distinguamus æquum ab iniquo, sed distin-
 ctio non potest fieri sine cognitione. Nec hinc potest
 capi Ars pro habitu factiuo, si prædicta consideren-
 tur: quinimò dicta verba ostendunt, ut accipiatur pro
 habitu scientifico, & per demonstrationes acquisito.
 Ostenditur etiam, quia Leges habent rationem &
 causam, ut subijciam. Et potest adduci *tex. cum gl. in l.*
1. C. de stud. lib. 11. dum Iurisperiti, & Medici dicun-
 tur esse Philosophi, & Viri Profundioris Scientiæ, &
 Doctrinæ. † Tertiò, quia Leges habent rationem &
 causam, & ideò eam Doctores, & præsertim Legen-
 tes, semper inuestigant, quærentes de ratione dubi-
 tandi, item de ratione decidendi. De ratione dubitan-
 di, quia lex non fit nisi in casu dubio. *l. Labeo. ff. de carb.*
edi. l. apud antiquos. Cod. de fur. In claris enim non est
 opus laborare. *ff. de verb. obl. l. continuus. §. illud.* Item
 quia de singulis dubitare non est inutile, *ut in prædi-*
camentis Arist. & per gloss. in l. 3. Cod. de sum. trin. & fide
cath. De ratione decidendi, ut intelligatur, quòd est
 cum ratione facta, sicuti esse debet. *4. dist. ca. erit au-*
tem lex, & sic multis alijs omissis, & ex his constat Ius
 Ciuile esse Scientiam, & veram ex rationibus, & de-
 monstrationibus. † Constat etiam, quia non solùm

est Scientia Practica, sed etiam Speculatiua, quoniam oportet prudentem Iuris soluere nodos, quæstiones & controuersias, quæ nunquam etiam contigerunt, quod non potest fieri, nisi per subiles indagaciones, & per speculationem. Quo fit, vt quia subtiliter indagandum est, & procedendum per argumenta, rationes, & similia, & alijs varijs modis, secundum regulas Iuris, quas decet habere notas, quod detestandi sunt illi, qui tantummodò, (vt sunt multi) vtuntur temeritate pro Scientia. *contra text. in l. quisquis. C. de postul.* vel qui tantummodò vadunt per repertoria, & qui nihil volentes à seipsis excogitare, timent consulere, vel pronunciare, quoniam id à Doctoribus non reperiunt factum, & hoc, licet adsit bona ratio, vel bonum simile, sed malè, quia vt etiam inquit Paul. de Cast. *in l. Clodius. ff. de acq. her.* perniciosus est talis timor, & miserrimus est talis intellectus. Qualiter enim Scientia Legalis fuisset augmentata, si ita fecissent antiqui, quia noluisent consulere, nisi vbi repertum esset ita à Doctoribus determinatum? *Et concordat quod dicit Boëtius de disciplina scholastica, vbi etiam ipse dicit, miserrimi ingenij est, nolle nisi inuentis vti.* Et propterea rationibus innitendum, quoniam vt dicit rex. *in l. i. §. sed quia. C. de vet. iure enucl. Et in proæ. sexti,* natura semper nouas deproperat adere formas, & quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. *l. diuus. ff. de rest. in integ.* † Itè quia cum plura sint negocia quam vocabula, vt *l. natura. ff. de præscr. verb.* non possunt omnes articuli sigillatim decidi, sed debet procedi per rationes, & similia, vt *l. non possunt. ff. de leg.* Et sic patet etiam non habere obstare, quod habetur per
Philoso-

Philosophum in 1. *Metaph.* ubi dicit, quòd Scientes, quorum Scientiæ non sunt ad vsum; sunt nobiliores illis, quorum Scientiæ sunt ad vsum, quoniam illud dictum non debet intelligi de tali Scientia quæ est speculatiua, & practica, aliter diceremus etiam Theologiam, vel Medicinam, quas Theologi & Medici summè extollunt, non esse Scientias nobiliores, cum sint etiam ad vsum, vt patet. Accedat, quia est etiam Scientia, quæ nedum versatur circa mores, sed etiam circa ea quæ sunt ad Diuini Iuris vsum, *vt supra est tractum, & etiam dicam infra.* † Est etiam certissima Scientia, quia habet finem quem non habent aliæ Scientiæ, *vt in proæ. ff. col. pen.* habetque certissimas rationes, & causas, & demonstrationes, vt peritis notum est, sed vt dicit Philosophus: *in proæmio de anima,* vna Scientia dicitur nobilior altera, vel subiecto nobiliori, vel quia est certior, vel propter vtrumque simul. Est ergò Scientia nobilis, & honore digna, quod ab effectu etiã demonstratur, quia per eam homines fiunt nobiles, *vt habetur in l. 2. § si. ff. de excu. tut. l. prouidendum. C. de postu. per Bar. Bal. & Doct. in proæm. C. per Bar. in 1. cõst. ff. col. 3. & in 1. cõstit. C. § hæc quoq. per do. Alex. cõs. 15. col. pen. & cõs. 18. col. fin. in fin. in 1. vol. & cõs. 94. col. 2. ver. sed ita. eo. vol. & per Fely. in c. quãto. de mag. Et ppter eã, vt per Doct. ibi, infamis & ludæ nō possūt Doctorari, & bonus text. in l. fin. in versi. quive magisterie potestatis sudoribus clarus factus est. Cod. ubi sena. vel clar. † Itẽ, quia Doctores Iuris priuilegiã, *18**

tur in multis, vt per Doct. in varijs locis, & no. do. Alex. in l. centurio. circa princip. ff. de vulg. & pup. & per dom. And. Siculum in consil. 57. incip. scribitur apud Iob. in 1.

parte, & dom. Paridem de Put. in tract. suo synd. in §. do-
 ctor. & seq. & in §. mandauit text. nam in eis versatur
 publica vtilitas, vt l. 1. & ibi gloss. Cod. de stud. lib. 11.
 Barto. & alij in l. 1. ff. sol. mat. & per Cyn. in l. 1. Cod. de
 iur. & fact. ign. Probatur etiam, quia, vt dicit do. Azo.
 in proæ. inst. Scientia Ciuilis facit Professores eius in
 orbem terrarum solenniter Principari, & Sedere in
 Aula Imperiali. Et propterea refert An. de Perus. in
 l. cum salutatus. Cod. de senten. pas. quod licet Papa re-
 cipiat omnes ad osculum pedis, tamen Urbanus Pa-
 pa recipit eum ad osculum pacis. † Vnde ex istis, &
 20 multis alijs quæ adduci possent, merito iure inferri
 potest, quòd tanquam pecudes detestandi sunt, qui
 de facili, & lubrico linguæ, Doctores Iuris conte-
 mnunt, & quòd similiter pessimè faciunt, qui volen-
 tes violare Priuilegia Doctorum, (prout sæpè istis
 temporibus fieri conatum est) faciunt Hospitia Mili-
 tum in Domibus Eorum, quia hoc cedit dedecori tã-
 ræ dignitatis. & contra tex. expressum in l. 2. ubi etiam
 gl. C. de mun. patr. lib. 10. Item etiam contra consuetu-
 dinem, & cum læsione publicæ vtilitatis, & propterea
 dicit Paris de Put. in d. §. doctor. quòd officialis faciens
 hoc, meretur syndicari: & ita dicit factũ contra quan-
 dam potestatem de Theano, qui voluit milites ho-
 spitari in domibus cuiusdam Doctoris: super hoc ta-
 men est prouisum per Illustres Præfides; & Regios
 21 Senatores. † Demonstratur etiam ratione exercitij,
 quia versantur Doctores circa Diuina, circa Com-
 mune, & circa ea quæ studet Ciuitas, & Princeps, &
 circa alia optima: vnde Magnifici Viri appellari de-
 bent, quia & sic versantes Magnificos Viros appellat
 Philoso-

Philosophus, 4. *Eth.* & ita etiam eos appellat *tex. 1. const. C. & in proœ. inst.* sunt enim Doctores Iuris optimi Iustitiæ, & Reip. ministri, inquit *text. in l. 1. §. discipuli, & §. fin. ff. de orig. iur.* & dicit *text. in l. advocati. C. de advoc. diuer. ind.* hi qui dirimunt ambigua facta causarum, suæque defensionis Iuribus in rebus sæpè publicis ac priuatis lapsa erigunt, fatigata reparant, non minùs prouident humano generi, quam si prælijs ac vulneribus, patriam parentesq; saluarent. Nec enim solos, nostro imperio militare credimus illos, qui gladijs ac thoracibus nituntur, sed etiam Aduocati militant. Nam Patroni causarum sunt, qui gloriosæ vocis confisi munimine, laborantium spem, vitam, & posteros defendunt. † Est ergò Scientia Nobilissima 22 Iuris Ciuilis Scientia, cum & ex ea fiant Nobilissimi eius Professores, *vt supra,* & quia nemo dat quod non habet *1. q. 7. c. Daibertum. de iure patronatus, c. quod autem. inst. de lib. in princ. per gl.* Imò est admirabilis, & Diuina, cum dicat *text. in l. 2. circa princ. Cod. de vet. iure enucl.* Nihil in Legibus, neque contrarium, neq; idem, neque simile inuenitur, vt ne geminæ Leges pro singulis rebus positæ appareant, quod quidem cœlestis prouidentia peculiare fuit, & humanæ imbecillitati nullo modo possibile. Et probatur, quia est Diuinarum atq; humanarum rerum notitia, iusti atq; iniusti Scientia, *aucto. Chrysippo, & l. iustitia. ff. de insti. & iur. & inst. eo. tit. in princ.* Et à diffinitione nõ est recedendum, quia secundum Philosophum, 7. *Metaph.* definitio est sermo indicans quid est esse rei per essentialia. & secundum Bald. *in rub. C. qui admitti. allegantem Boëtium,* definitio essentiam rei claudit, & al-

lusio siue Etymologia intelligentiam rei. Et propter-
 eà Bald. in l. non sine. C. de bon. qualib. dicit, quòd illud
 23 dicitur inesse quod constat ex suo definito. † Quin-
 imò est Sapiencia secundum I. C. in l. 1. §. proinde. ff. de
 varijs, & extraor. cog. qui dicit, quòd Sanctissima Res
 est Ciuilis Sapiencia. & facit quia secundum B. Tho.
 2. 2. q. 1. & art. 2. de domo. Scientiæ cognitio Diuinarũ
 rerum vocatur Sapiencia, cognitio verò humanarum
 rerum vocatur Scientia, sed cognitio Legalis est hu-
 iusmodi: per Iura allegata, & bo. tex. in l. 1. C. de vete. iu-
 re enu. vbi dicit tex. Nihil tam studiosum in omnibus
 rebus inuenitur, quàm Legũ auctoritas, quæ & Diui-
 nas, & Humanas res benè disponit, & omnem iniqui-
 tatem expellit, sic Sapiencia, quoniam vt dicit gl.
 in d. §. proinde. Ciuilis Scientia est Sanctissima, quo ad
 Animam, & Firmissima quo ad Mundum. Et dicit
 Philosophus ad Alex. Sapiencia est conseruatiua A-
 nimæ, sicut Sanitas Corporis. Sed hæc Scientia est
 huiusmodi, quia facit homines virtuosos, dirigens eos
 in Deum, tollens lites, rixas, controuersias, & talia ex
 quibus solent sequi homicidia, & omnia alia mala.
 Ergò est conseruatiua Anime, & Corporis, & sic San-
 ctissima quo ad Animam, & Firmissima quo ad Mun-
 dum, & sic consequenter est Sapiencia. † Corroborat-
 24 tur, quia seipsum regere est Summa Sapiencia, vt per
 Philosophum. de regi. princip. sed hæc Scientia nedum
 docet seipsum regere, sed etiam Ciuitates, Prouinci-
 as, & Omnem Orbem Terrarum; vt patet, & dicit tex.
 in authen. vt omnes obed. ind. prouin. sine ea nihil fa-
 ctum est: & est præcipua aliarum, quum per eam re-
 gantur omnia. Et probatur, quia decet I. C. habere
 docendi

docendi peritiam, dicendi facundiam, disserendi copiam, interpretandi subtilitatem, solertiam, fidem, bonos mores, & laudabilem vitam. *Cod. de Profes. qui. in vrbe Constan. l. 1. lib. 12. l. magistros. C. de Prof. & Med. libr. 10. & in proœmio inst. §. cumque.* quinimò debet etiam alios præcellere moribus, & scientia, ut in illa *l. magistros.* nec immeritò, quia Doctores sunt ad aliorum eruditiones *c. super specula. de mag. & dicit text. in c. gloriosus Deus in sanctis suis. de reliq. & ven. sanc. in 6.* quòd sunt luminosæ candelæ ardentes super candelabrum positæ, quæ in vniuersum corpus orbis terrarum tenebris profugatis veluti fidus irradiant marutinum, & *text. in d. cap. super specula.* dicit, quòd fulgent veluti splendor firmamenti, & veluti stellæ sunt in æternitates perpetuas permansuræ. & *tex. in c. multi. de pœni. dist. 2.* quòd sunt radij Solis, & *probat tex. in l. si arborem. §. si communem. in verbo, locus opacus, quoniam sole cœpit esse plenus. ff. de ser. urb. præd. cum ibi not. per Ang. †* Ad idem, quia est Dogma omnium Sapientum, ut dicit *text. in l. 2. ff. de leg. & vera Philosophia, & non simulata, ut l. 1. ff. de iust. & in re.* ergò est Sapientia, & ita dici debet, quoniã peritis in arte est standũ, ut dixi supra, & est bona gl. 9. dist. c. veterum, & facit *text. in §. responsa prudenti m. inst. de iure nat. gen. vel civi.* & quia etiam leges, & sic ipsorum. I. C. verba, à Romana Ecclesia, cui, ut dicitur 22. *distin. c. 1. iura Terreni, & Cœlestis Imperij sunt commissa, sunt approbata.* Non ob. quòd Legistæ vel Canonistæ non habent modum arguendi, quia est falsum, & patet, quia etiam esto, quòd non habeant eum modum, quem habent Dialectici vel aliarum Scientiarum

tiarum Professores, hoc non expedit, dummodò ha-
 beant modum scientificum, & concludentem, sicut
 habent, quia *secundum Spec. in titul. de aduo. §. nunc de*
exordijs. versi. quid si aliter. quelibet Scientia habet di-
 uersa genera loquendi, intantum, quòd proprius mo-
 dus loquendi in vna Scientia, est absurdus in alia: &
 sunt verba Augu. in c. locutio. 38. dicit. & dicit Philo-
 sophus primo posteriorum, † vnaquæque Scientia ha-
 bet suas proprias imaginationes, rationes, ac disputa-
 tiones, & benè, quia locutiones habent esse secun-
 dum subiectam materiam. l. si vno. C. loc. & secundum
 Philosophum 1. *Ethico.* tunc perfectè enunciamus,
 cum secundum subiectam materiam loquimur. *de*
quo etiam per Bald. in l. data opera, circa medium. C. qui
accus. non pos. Et ideò indignè dicitur, Legistam vel
 Canonistam non habere modum arguendi, licèt non
 Logicè loquatur, vel secundum alium modum. Nam
ut inquit text. in ca. indignum. & in c. ecclesiastico. 18.
dist. Canones non sunt restringendi sub regulis do-
 nati: nec etiam ociosis Philosophorum scholis: & fa-
 cit, quia Legistæ sunt reales locutores, & rebus, &
 non verbis intendentes, quia non verbis sed rebus
 Leges imponuntur l. 2. C. com. de leg. c. commissi, de
 elec. lib. 6. & ideò Bald. in l. veteris. Cod. de contr. &
 committ stipula. dicit, quòd Leges sunt veræ p̄bia Le-
 gales, & non Dialecticæ, & ponderat ad hoc illum text.
 & concordant verba Ioan. An. in regula infamibus. de
 reg. iur. in 6. qui dicit, absit, quòd per Sophisticatio-
 nes verborum naturam immutemus, & ideò secun-
 dum eum in c. 1. de conf. in 6. ex mente Didymi ad A-
 27 lex. † Non Artem benè loquendi discimus, nec Fa-
 cundia

tundia Oratorum, Rhetorumque operam damus, cuius officium est, falsitatis sermonibus figmentare mendacia, & innocentia fidem conferre criminibus, ac parricidij reos assignare pijs simis, qui dum putant se aliena laudis fructum per iniquam victoriam rapuisse, nesciunt munimentum suae conscientiae perdidisse. pro quo facit tex. *in c. sedulo. 18. dist.* qui praeclarissimè ad propositum loquendo, dicit. Cordi casto linguam exercitatum conferre non audeant, & putent praepoendas esse verbis sententias, sicut praepo nitur animus corpori, debentque veriores, quàm disertiores audire sermones, sicut prudentiores, quàm formosiores amicos habere. Similiter non obst. quòd Legistae, vel Canonistae non cognoscunt per causas, quia etiam ex supradictis oppositum probatum est. † quinimò Ratio Legis dicitur Anima Legis. *l. quod 28 dictum. ff. de pact.* & strictior est observantia quàm ipsa Lex. *secundum Bal. in l. quicumque. D. de ser. fug. & in l. non dubium. in 5. col. C. de leg. & per eundem in l. si quis seruo. C. de fur.* ubi dicit, quòd Ratio est sicut Anima, & verba sunt sicut superficies, & in *d. l. non dubium.* dicit, quòd est Spiritus vivificans Legem, omne dictum & factum, faciens ratum, & firmum, & habetur per do. Abb. in *cons. 1. in 1. vol.* Et dicit Bal. in *l. nemo, in prin. C. de sent. & interl. om. iud.* quòd ideò Francigenae tantummodò allegant Rationem, & dicunt, sic est Ratio Legis, nò autem dicunt, sic est Lex, vel Lex sic dicit. Sed concessio etiam, quòd simpliciter allegetur Lex, vel dicatur sic Lex dicit, prout fit, quid ad rem, cum talis allegatio non est sine Ratione, cum Lex contineat Rationem, & sit Ratione facta, quo fit, quòd

quòd allegata Lege, etiam Ratio Legis habetur pro allegata. Nam & idem fit de dictis Philosophi, quia eius dictis simpliciter adductis, Philosophantes acquiescunt, quòd non est, nisi quòd continent Rationem, vel Causam. Sicut etiam de dictis Pythagoræ refert Boëtius: *in princ. sue arithmeticae*, qui inquit, quòd sufficebat dici, sic Pythagoras dicit: & ad propositum etiam dicit Bal. *in ca. ad hac. in 6. col. de pace iur. fir.* quòd Leges non allegantur in Curijs Regum pro auctoritate, sed pro Ratione. Breuitatis causa etiam hoc fit, quoniam gaudent breuitate Moderni, *ut inquit gl. in l. 1. ff. quod met. cau. & facit text. in l. amplior. rem. §. in refutatorijs. C. de appel.* † Non obstat, quòd Leges non amant subtilitates, quia non est verum, in quantum tractatur de interpretatione iurium, vel de enucleatione quæstionum, & ad veritatem eliciendam, sed ne subtilitatibus fiant deceptiones, peruertantur vera, & recta iudicia, iniquitates æquitati preferentur, in quo genere boni, & æqui, *ut inquit text. in l. si seruum §. de illo. Digest. de verb. oblig.* plerunque sub Auctoritate Iuris Scientiæ perniciosè erratur, sæcùs, & hoc est de quo propriè loquuntur Iura contraria, & id quòd dicunt, Leges subtilitates non amare, quia est verum eas non amare, in quantum tendunt ad decipiendum, ut etiam declarat Paul. *in cap. dil. filij, in 2. column. de in. vbi latius per eum, quæ subtilitates sint attendendæ, & quæ non. & aliquid per Rom. consi. 201. incip. Omnipotentis Dei postulato suffragio, in proposita consultatione. Et probat text. in c. si cupis, 16. q. 1. qui dicit, habe simplicitatem columbæ, ne cuiquam machineris dolos, serpentis astutiam,*

tiam, ne aliorum supplanteris infidijs. † Non ob- 30
quòd Lex fit voluntaria, quia est fallum, vt ex prædi-
ctis conſtat. Nec etiam ſola voluntas Principis facit
Legem, quia imò debet eſſe regulata Ratione. Nam
& voluntas eius ſubiacet regulæ Rationis, eſt enim
animal Politicum ratione & mortale ſecundum Bal.
in l. 2. C. de ſerui. & aqua. & ideò non poteſt iniquum
ſtatuerè, vt inquit d. Abb. & Scribentes de conſt. c.
1. & per B. Th. 2. 2. q. 9. art. 6. & ſecundum Ang. in
conſ. ſuo. c. incip. Sanctiſſima. in 4. col. opinioni eius
non eſt ſtandum, ſi contraria ſententia eſt Rationib.
melioribus comprobata. alleg. text. in l. Emilius. ff. de
minor. & multa dicit Par. de Puteo, in tractatu ſuo
ſyndic. in capit. 1. & 2. quòd non licet Principib. nec
Regibus in aliquo excedere, nec quidquam facere,
quod non conueniat probatiſſimo, ac ſapientiſſimo
viro, & ſi aliter faciunt, non ſunt Principes, nec Re-
ges, & eis obediendum nõ eſt, vt ibi latiſſimè per eum,
de quo etiã per Io. And. in c. 1. de homic. lib. 6. poſt Hoſt.
ibide, vbi dicunt † quòd propriũ Principis eſt iuſtitiã ex- 31
ercere, & ſi deficit in hoc, auferetur ei nomẽ Boni &
Religioſi Principis, & ſi carebit nomine, carebit & re.
C. de ferijs. l. a nullo. C. de nup. l. Imperialis. §. 1. & de verb.
ſig. cap. nã & ego. Et cõcordat: quia Rex dicitur à regẽ-
do: vnde debet regere, & nõ regi. ff. de leg. l. Princeps. a-
liã nõ eſt Rex. ſecundũ Bal. in l. non ambigitur. poſt Cy.
ff. de leg. & in l. poſt ſuſceptũ. ff. de excu. tuto. & ide de
Imperatore, per Bal. in ti. de pace. cõſtan. in ſi. & per An.
de Iſe. in tit. quib. mo. feu. amit. §. ſimiliter ſi dominũ, vbi
expreſſè dicit, q̄ malè verſantes in Regno, ſunt pri-
uãdi Regno. Et p̄pterea nõ eſt dicendũ, quòd ſola vo-
luntas

luntas Principis faciat legem, quia imò decernit secundum Rationem, & regulas Legis, & Rationis. Pro quo facit, quia & ipse attestatur se velle Legib. viuere. *l. digna vox. C. de legib. l. ex imperfecto. C. de test. cum*

32 *concor. † & ordinatum est, eius Voluntatem, vel Rescriptum cum Iniuria alterius non esse exequendum, imò esse nullum, & irritum. C. de prec. Imp. off. l. quoties. & l. nec damnosa. C. unde vi. l. auctori. & ff. ne quid in loco pub. l. 1. §. merito. & C. de emancip. lib. l. nec auus. cum concor. & facit tex. in cle. pastoralis. de re iud. vbi sententiæ Principis, quia contra Ius fuerunt, cassatæ, & annullatæ sunt, & meritò, quia vt inquit Paul. de Cast. in consi. 70. incip. in Christi nomine, frustra disputaretur in 2. parte, secundum stampam nouam. Vbi etiam consuluit contra quandam sententiam Principis, quia Constitutio Regni & Monarchia est de Iure Gentium: ergò non debet contra illud posse, & sic debet esse eius Lex omninò communis, rationabilis & honesta, vt in d. c. erit autem lex. & 23. q. 4. c. si Ecclesia in si. & concordat tex. in aut. de inst. caut. & sive. ibi, quia igitur Impetium, propterea Deus de Cælo constituit, vt difficilibus imponat quæ apud eum sunt bona, & Leges aptet secundum naturæ varietatē. & paulo inferius, & dare in cōmune subiectis, quos Deus nobis tradidit prius, & paulatim semper adiecit. & tex. in*

33 *auth. vt nō luxurietur contra naturā in prin. ibi, † quia omne nobis est studiū, & oratio, vt & crediti nobis à Domino Deo, & benè viuant, & eius inueniant placationem. & tex. in auth. de prin. dotis, in prin. vbi dicit, vnā nobis esse in omni nostræ Reip. & Imperij vita, in Deo spem credimus, sciētes quia hæc nobis, & Anima &*

mæ & Imperij dat salutem, vnde & legilationes
 nostras inde pendere comperit, & in eam respi-
 cere, & hoc eis principium esse, & medium, &
 terminum. Nec habet obstare allegata. *le. pro-*
spexit. ff. qui, & à quibus: quia secundum Bal. *in dict. l.*
si quis seruo. Imò lex quo ad Vlpian. conditorem
 eius, dicitur habere rationem, & eam Bal. *aperit*
ibi, & idem Bal. in Cod. que sit longa, consuet. refert,
 & commemorat Fel. *in c. si quando. in 7. col. de rescrip.*
in vers. circa rationem legis. Et potest adduci quod
 idem Bald. *in rub. de constit. column. 2.* dicit † quòd 34
 lex satis potest dici rationabilis eo ipso, quòd
 non reperitur prohibita, licet non possit de-
 monstrari ratio eius, *per glossam sing. in leg. 1. §. initi-*
um, in verbo ratus, ff. de postul. & per ea que not. Archid. 8.
dist. ca. frustra. vbi dicit idem de consuetudine, vt
 possit dici rationabilis, ex quo non obuiat Ca-
 nonicis institutis, de quo vltimo habetur etiam
 per Bald. *in cap. cum venissent. de eo qui mit. in posses. co-*
lum. 3. vbi secundum eum, consuetudo in du-
 bio debet præsumi laudabilis, & bona, ex quo
 non reperitur prohibita, & placet ciuibus, quia
 quod eis placet, generat concordiam, quæ est
 ciuitatibus utilissima. Non ob. quòd sit for-
 midine permixta, quia imò est firma & certa,
 cum sit ratione facta, quæ vt est dictum, facit o-
 mne dictum ratum, & firmum. vt per Bald. *in leg.*
non dubium. Codic. de leg. & probatur in leg. solam. Codic. de
test. cum ibi not. in authen. de her. & sal. §. si verò, colum. 1.
in auth. de sanct. ep. §. 1. & in auth. de test. §. & licet. cum conc.
 † præterea Philosophicum est respondere per 35

verbum dubitatum, vt per verbum fortè, vt in-
 quit gloss. in leg. cum res. §. sed si Stichum. ff. de leg. 1. Præ-
 terea Leges quibus vtimur sunt approbatæ, quia
 quæ visæ sunt rationabiles vel bonæ, fuerunt ap-
 probatæ. Ergo verborum qualitas non habet
 vitare, siue nocere: illud autem, quod non sint
 Leges passim necessariæ, & quod vbique non ser-
 uetur, similiter non habet obstare, quia non se-
 quitur, ergo non sunt scientificæ, & bonæ. Nam
 & aliæ Scientiæ quamuis non seruentur, vbique
 tamen ex hoc non sunt minus veræ, bonæ, ac per-
 fectæ. Nec attenditur id quod fit, sed id, quod
 fieri debet. leg. sed licet. ff. de offic. presid. sed Leges de-
 berent vbique seruari. leg. Leges Sacratissima. de leg. &
 not. gloss. in dict. ca. super specula, omnis enim anima est
 submissa Imperatori, quia est Dominus totius
 mundi. l. deprecatio. ff. ad l. Rho. de iact. & 7. quest. 1. c. in
 apibus, ergo, &c. & tacit, quia vt dicit gloss. in clem.
 ad nostrum. in versic. ieiunare. de her. omnis etiam quan-
 tumcunque iustus subest legi, licet non exerci-
 tio eius. & not. dict. Abb. in capit. omnis anima. de cens. &
 in dict. ca. Rex pacificus. & sentit Philosophus 10. Et hic, qui
 dicit, quod non tantum propter iuuenes, sed et-
 iam propter senes facta est Lex. † Nec obstat,
 36 quod sit variabilis, siue mutabilis, quia hoc et-
 iam simpliciter dictum est falsum. Nam quan-
 tum attinet ad Ius Naturale, vel Gentium, hoc
 patet inst. de iu. nat. gen. vel ciui. ver. sed naturalia. quia il-
 lud est immutabile, quantum autem ad Ius Di-
 uinum, idem, vt ibi, & in leg. ex hoc iure. ff. de iust. &
 in. quantum verò ad Ius Civile, quia Ius nostrum
 est

est tripartitè collectum, vt in *§. fin. inst. eod.* dicitur quòd licèt immutetur aliqua constitutio, non tamen Scientia Iuris immutatur, quum talis immutatio fiat secundum regulas Iuris, quæ volunt sic fieri, necessitate vel vtilitate sic exigente. *ca. non debet. de consen. & affin.* Lex enim debet deseruire tempore *34. dist. ca. fraternitatis. & 4. dist. c. erit autem lex,* & quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio. *leg. de atate. §. causa. ff. de interro. act. & ideo etiam Deus Omnipotens ex his quæ in testamento veteri statuerat, nonnulla mutauit. vt dict. cap. non debet,* ob quod d. Panor. in dict. *ca. non debet,* etiam ipse dicit, quòd licèt scientia sit de incorruptibilibus, & impossibilibus, aliter se habere, vt habetur primo posteriorum, non tamen expedit vt detrahatur Scientiæ Iuris, quasi non sit Scientia, ex eo, quòd immutetur in aliquo, quia omninò est Scientia, rationibus, de quibus ibi per eum. Pro quo faciunt etiam quæ no. per eundem in *cap. 2. in pen. col. in versic. sed reducendo ad concordiam. extra de proba. & per eundem in cap. fin. in 5. col. de consuet.* vbi secundum eum ex causa potest induci consuetudo antiqua damnata, & etiam fieri statutum contra Canonem, quia hoc fit ex mente Legis, quæ est ipsa Lex. Et facit, quia secundum veritatem temporum, & locorum, etiam remedia, & Canones Medicorum expedit immutari, & tamen immutatio eorum, quia fit Canonibus Medicinæ sic distantibus, non arguit defectum, sed potius bonitatem, & scientiam, ergò idem in Iure nostro dicendū est, quia quæ Medicamēta morbis,

hoc exhibent Iura negocijs. vt in *auth. hac constitutio*
 37 *innouat constitutionem. in prin.* † Non obstat similiter,
 quòd non sit omnib. casib. prouidens, quoniam
 etiam hoc est falsum, quia imò Lege, Ratione Le-
 gis, vel simili, possunt omnia decidi, vt dixi *suprà*, &
facit text. in l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excu. tuto. & vbi
 sub Auctoritate Legis potest etiam allegari Ra-
 tio Naturalis, Ratione Legis vel simili deficien-
 te. & *no. gl. in c. consuetudo. 1. dist. & facit optimè tex. in d. c.*
de quib. 20. dist. vbi ponens, ad quos sit recurrèdum,
 cum Sacrosanctæ Scripturæ Auctoritas non oc-
 currit, dicit, etiam ad exempla esse recurrèdum.
 Et quia ita fit seu fieri potest, igitur dixi Scienti-
 am istam esse speculatiuam Scientiam, & habere
 suos modos, & rationes arguendi, & decidendi.
 Et sic constat, quòd non est etiam verum, quòd sit
 impossibile, quòd Lex vniuersaliter verum dicat,
 cum sit vtile oppositum Legis in aliquo casu ob-
 seruari, quoniam imò in tali casu oppositi, Lex
 quantumcunq; generalis recipit restrictionem,
 vel Iure vtilitatis, vel necessitatis, vel congruen-
 tiæ, vel verisimilitudinis, vel honestatis, vel alijs
 de causis, prout expedit, & hoc omninò ex præ-
 cepto Legum, quæ mandant sic fieri restrictio-
 nem, vt *l. cunctos populos. cum ibi plene no. C. de sum. Trin. &*
fid. Cath. in l. omnes populi. ff. de iustit. & iur. l. vt gradatim. ff.
de mune. & ho. in l. si. §. in computatione. Cod. de iure del. in l.
serui nostri. C. de noxali in l. nec auus. C. de eman. lib. in l. 2. §.
meritò. ff. ne quid in loco pub. cum alijs conc. & in locis alijs no-
 38 *tis.* † Ad alia duo, vlt. loco obiecta, respondeo,
 quòd imò etiam ad Peritos Iuris debet haberi
 recur-

recursus, vt patet in d.c. vt commissi. de her. in 6. & c. fi. eo. tit. Præterea vt dicit gl. in d.c. de quib. Seniores dicuntur Sapientes. 8. dist. ca. porro. sed Doctores sunt Sapientes, vt supra probatum est: ergò, & c. Et sic his continenter dictis, remanet hæc i. q. absoluta, licet taliter qualiter, sed omnia sint dicta ad honorem Dei, à quo profluunt ipsæ Leges. Ad cuius laudem accedo nunc ad aliam quæstionem, in qua consimilem ordinem obseruans, dico ex multis videri in prima consideratione dicendum, dictas Mulieres deferri ad dictum Ludum realiter ac verè, non autem imaginariè, vel per illusionem † Et primo per confessionem earum, quæ cõfessio in crimine hæresis videtur attendenda, secundum Bal. in l. non dicam rapere. in i. col. C. de epif. & cle. & in confessum nullæ partes sunt Iudicis nisi in condemnando. l. proinde. ff. ad l. Aquil. & dixit Magister Veritatis Dominus Iesus, tu dixisti, & dicit Ouidius:

Non est confessi causa tuenda rei.

Secundò, quia experientia, quæ (vt habetur. i. Metaph.) est rerum magistra, ac singulariũ cognitio, & no. in c. quam sit. de elec. & facit c. cupientes. in prin. eo. tit. in 6. & c. statutum. de rescrip. hoc multis sic asserentibus fuit visum, & cognitum, ergò sic credendum est c. in nomine Domini. de test. & in l. vbi numerus. ff. eo. titul. Et faciunt que habentur in ca. cum oporteat. de acc. & in l. de minore. §. tormenta. ff. de questione. vbi fama publica facit fidem. † Tertiò, quia hoc non est impossibile Dæmoni, cum etiam portauerit Creatorem in pinnaculum templi, & super montem: ergò non debet cui quod plus est licet, quod minus est non

licere, *vt in regula, non debet. de reg. iur.* Imò concessa hac possibilitate, & quæ videtur concedenda, quum etiam alias personas portasse videtur, quia vt dicit Philosophus *in 1. de anima.* & Bald. *in l. conuenticula. col. fi. Cod. de episcop. & cler.* Accidentia magnam partem conferunt ad cognoscendum quod quid est. Videtur etiam concedendus actus istius Delationis, & maximè coniuncta earum confessione iurata. Quartò, per argumentum à verosimili, quia si Diabolus nititur adorari, vt Deus, cum etiam voluerit adorari à Creatore, *Mat. 4. c. & habetur in c. nec mirū. 26. q. 5. col. 4. ver. ad hæc. n. confingatq; ea quæ inhærent personis, per quas fallere nititur, vt ibidē.* Et istæ Mulieres dicunt se ire ad talē Ludū delectationis gratia, & se ibidem adorare Dæmonem: ergò verisimiliter credendū est ipsum Dæmonē eas Portare ad ipsum Ludum verè, & realiter, vt etiā verè, & realiter adoretur. Nam, & à Saule Rege voluit adorari in vigilijs, vt dicit *tex. in d. c. nec mirum.* & idem à Creatore. Item quia nititur facere vt Deus Argumentum. n. à verisimili est bonum. *tex. est in l. si extraneus. ff. de condict. ob cau. & in l. Lucius. §. Titio. ff. de lib. & posthum. in leg.*

41 *fi. Codic. de hered. insti.* † Quintò, ex similitudine rationis, quia si Deus etiam multa alia permittit contingere per Artem Dæmonis, vt probentur audientes quali deuotione, & fide sint erga eum, vt habetur *in dict. ca. nec mirum. circa fi.* ergò eadem ratione credendum est, quòd etiam permittat talem declarationem, vt sic etiam per hoc probentur hæc audiētes, quali deuotione, & fide sint er-

ga eum, quod non contingeret, si talis Delatio non esset realis sed illusoria, quoniam nullus tētatus ire ad talem Ludum verisimiliter consentiret se ad illū Duci vel Deferri, quinimò de eo dicuntur, veluti falsa spernerentur. Sextò, quia hæc opinio videtur probabilior, cum sit affirmatiua. Quoniam dicere oppositum est negare, & qui negat nihil ponit. Negatiua enim est non ens, & sic improbabilis, quia non potest directo sensui subiacere. Entium enim sunt sensus, non autem non entium, *secundum Philosophum secundo de anima, & Bald. in leg. secunda, in fin. Codic. de erro. aduoc. & ideo dicit gloss. in leg. diem proferre. digest. de arbi. & creditur magis duobus affirmantibus quàm decem negantibus. Septimò, quia præsumitur potius veritas quàm fictio. leg. 3. §. hæc verba. digest. de negocijs gestis. † Octauò, quia Diabolus contradicit Honori Dei, & Fidei nostræ plusquam potest: 42 ergò debet præsumi vel dici, quòd magis realiter Deferantur quàm phantasticè, & per illusionem, vt sic verè etiam conculecent Crucem, & verè adorent ipsum Demonem, & similiter verè omnia alia faciant quæ facere confitentur. Quia si verè fiunt, tendunt ad maiorem contemptum Dei, & Fidei nostræ, quam si in somnijs ea fierent, vel per imaginationem, maior enim præsumptio tollit minorem. l. diuus. Cod. de in integ. restit. mi. & habetur per Bald. in l. siue possidetis. C. de prob. Nonò, ratione contrariorum, quia sicut realiter, & expressè ac in præsentia personarum abrenuntiatur in Baptismo Demoni, & pöpise eius, ergò debet dici, quòd*

- ipse Dæmon velit realiter, & in præsentia personarum se adorari. Contrariorum enim est eadem disciplina. 32. *distin. 6. hospitium. in fin. & instit. de his qui sunt sui vel alie. iur. in princip. & per Philosophum 9.*
- 43 *Metaph.* † Item quia eadem solennitas debet interuenire in dissoluendo quæ interuenit in ligando. Quodlibet enim debet dissolui eo modo quo colligatum est. *dicit text. in leg. nihil tam naturale. ff. de reg. iur.* Decimò, per remotionem text. *in ca. Episcopi. 26. questione 5.* qui videtur huic parti multum repugnare, non habet obstare, quia videtur loqui in alia secta, quia Mulieres de quibus ibi, & credentes eis damnatur, quia ea quæ dicebant & credebant sunt impossibilia, quoniam aliquid Diuinitatis aut Humanitatis extra vnum Deum arbitrabantur. Credebantque aliquam creaturam fieri posse, aut in aliam speciem transmutari ab alio quàm à summo Creatore; quod est impossibile, *vt patet in vers. & cum aliquid. & in vers. quisquis ergò.* Nam cum dicebant se equitare super quasdam bestias, credebant illas bestias fieri ab alio quàm à creatore, *vt in illo vers. quisquis ergò.* per quem versiculum ita videtur dici, & dicere intelligi, illas Mulieres sic tenere, & dicere, licèt text. *in vers. sciendum. in princ.* referat simpliciter illas Mulieres dicere se equitare super quasdam bestias nocturnis horis, † quia præcedentia declarantur per sequentia, & è conuerso sequentia per præcedentia. *leg. qui filias. & leg. si seruus plurium. in principio. ff. de leg. 1.* sed hæc cessant in istis Mulieribus, quia licèt etiam ipsæ

psa dicant, se Portari super Hircis nocturnis horis, tamen credunt eos esse Dæmones sic transformatos. Confitentur similiter se parere Dominæ ludi, veluti Dæmoni. Sed talis assumptio formæ non est impossibilis Dæmoni, cum etiam se transfiguret in Angelum lucis, ergò de istis non loquitur ille text. nec comprehenduntur in eo, cessante eius ratione, *l. quod dictum. ff. de pac. per gloss. & Bart. in l. 1. in ver. prudentia. ff. de leg. tuto. per Inn. in c. post translationem. in 19. col. extra de renunc. & in c. non miramur. de seruis non ord. iuncto text. in ca. de multa. de eta. & quali. & per Inn. in c. plerique. in fin. colum. de immu. eccl.* Et ideò etiam credere, quòd tales Mulieres vadant ad Ludum in Corpore, non potest dici, quia taliter credentes incidant in errorem, de quo in illo text. & sic in errorem paganorum, tanquam credant similia illis, quæ credebant personæ, de quibus in illo text. quia similia dicuntur esse illa, in quibus est omnimoda ratio. *l. non possunt. ff. de leg. l. 3. ff. de off. pres. l. 1. C. de lib. prat. per Pet. de Anch. consi. 350. incip. In Christi nomine, in prædicta consideratione, vel quorum qualitas est vna, secundum Phil. 6. Metaph. quem all. Cyn. in d. l. non possunt, & sic ille text. in vers. & his similia. nō habet obstare, quia hæc non sunt similia. Cōtraria tamen sententia videtur verior. † Primò, 45 quia facta non præsumuntur, nisi probentur, *l. in bello. §. capta. ff. de cap. & postlim. reuer. l. quicumque. ff. de public. l. consilio. §. fin. ff. de cur. fur.* sed de hoc non constat nec probatur, vt infra dicam. Secundò per gloss. *in c. iuuenis. de spons. & in c. 1. de scrut. in clem. exiui. de verb. sign.* vbi in dubijs debet amplecti pars fauens animabus,*

mabus, etiam si sit durior. Sed ista secunda pars videtur magis tutior & fauens animabus, quia ea predicata vera, remouentur homines à malis desiderijs, quæ fortè appeterentur concessa, altera parte contraria vera, vt etiam ostendam in *fr. à*, ergò videtur magis fauorabilis, & amplectenda. Nam & in quauis materia, in dubijs benigniora præferuntur. *ff. de regul. iur. l. semper. cum concor.* & facit, quia dicit text. in *can. vlt. 19 dist.* benigniora sunt imitatione, quæ sunt excellentiora pietate. Tertiò, per argu. à minus verisimili, quia dicere, quòd talis Delatio sit vera, & quòd tam subito tales personæ pertranseant per tot terrarum spacia, & quòd faciant talia tam in ipso Ludo, quàm in eundo, & redeundo, quæ dicuntur facere, est longè à verisimili, ergò reputanda falsa: quia vt dicebat Auerroës, vt refert Bal. in *l. i. C. de ser. fug.* † experimenta verorum sermonum debent concordare cum rebus sensatis, & not. idem Bal. in tract. schismatis, quem posuit in rub. *C. si quis aliquem test. prohib.* & in fin. *C. de edict. diui Adr. toll.* & in *l. testa. C. de test.* Et propterea in *d. leg. 1.* dicit, quòd in Regno Franciæ fuit cassata quædam inquisitio, quia non poterat verificari secundum communem opinionem fruuentium intellectu, quia quòd est longè à verisimili, est quædam falsitatis imago, & bonus textus in *ca. quia verisimile non est. de presumpt. cum ibi not.* & text. in *l. si ita quis. in fin. ibi, nemo sanus probauerit. ff. de euic. text. in l. milites. §. oportet. Cod. de quest.* & dicit Bald. in *l. testam. in penultima colu. Cod. de testam.* quòd magis creditur duobus testibus verisimilia dicentibus, quàm centum non veri-

verisimilia, imò, vt not. in dicto ca. qui verisimile. ta-
 les testes non verisimilia deponentes, sunt suspe-
 cti de falso, & non creditur eis. Quartò, ab au-
 ctoritate textus in dicto can. nec mirum. 26. questione 5.
 vbi videtur concludi, † quòd omnia, quæ fiunt 41
 per Artem Dæmonis, siue fiant Arte Magica, siue
 Necromantica, siue Hydromantica, vel alia simi-
 li Arte, dicuntur phantastica, & non vera, vnde in
 vers. ex his ergò dicitur, His ergò portentis per Dia-
 bolorum fallaciam illuditur curiositas hominù,
 quando appetunt id scire, quod nulla ratione
 conuenit eis inuestigare: subiungens in vers. sem-
 per. ergò Diabolus sub velamine latens prodit se,
 dum ea cõfingit, quæ hæreant personis, per quas
 fallere nititur. Ergò auctoritate illius textus vi-
 detur dicendum, quòd etiam istæ Mulieres sint
 illusæ: & hoc ex generalitate illius text. l. de precio.
 ff. de publ. l. 1. §. & generaliter. ff. de leg. prest. imò, &
 multò magis, cum sint Mulieres, & si qui sunt ho-
 mines, sunt rustici, & personæ faciles ad decipi-
 endum. l. cum mul. C. de donat. inter vir. & vx. & igno-
 rantia dicitur cunctorum errorum magistra, vn-
 de mulieribus, & rusticis iura subueniunt. vt nota-
 tur in l. 1. Cod. de iuris & facti ignorantia. & in l. bonorum.
 C. qui admitti. Præterea omnes sunt personæ re-
 probatæ, & corruptæ circa Fidem, circa bonos
 mores, & appetentes non appetenda, ergò idem
 in istis, quod in illis dicitur, dici debet. l. illud. ff. ad
 leg. Aquil. C. ad leg. Falc. l. final. l. à Titio. in fine. ff. de verbor.
 obligat. §. idemq; in ff. quibus ex caus. ma. non poss. † Iura 48
 enim, loquentia de aliquibus personis, habent
 etiam

etiam locum in non expressis, in quibus militat eadem ratio, vt habetur per Pan. in c. nihil. de elect. in c. fin. de rescr. in proæ. decr. & in c. translato, de const. per Doct. in l. si verò. §. de viro. ff. sol. mat. per gloss. & Doct. in clem. 1. de elect. in clem. auditor. in vers. beneficio de resc. in glo. in authen. vt hi, qui oblig. res. in vers. ad curationem, & glo. in authen. minoris debitor. C. qui tut. da. possunt. Quintò per text. in d. c. episcopi. qui si rectè intueatur, videtur propriè emanasse ad tollendum hunc errorem, scilicet, vt non credatur talia fieri in corpore, sed in spiritu tantum, quod patet ex definitione, & recitatione eius, quia postquam fecit mentionem, † quòd illæ Mulieres testarentur, se equitare super quasdā bestias nocturnis horis, & se multarum terrarum spacia intempestæ noctis silētio pertransire, recitaueritque innumeram multitudinem hac falsa opinione deceptam, cum arbitrarentur aliquid Diuinitatis, aut Numinis esse extra vnum Deum. Mandat, vt patet in ver. quapropter, ea omnia reputari falsa, & non à Diuino Spiritu, sed à maligno talia phantasmata mentibus fidelium irrogari, & reddens rationem, in ver. si quidem, quia ipse Sathanas, qui transfiguratur se in Angelum lucis, cum mentem cuiusque mulieris cœperit, & hanc per infidelitatem sibi subiugauerit, illicò se transformatur in diuersarum species personarum atque similitudines, & mentem, quam captiuam tenet, in somnijs deludens, modò læta, modò tristia, modò cognita, modò incognita personas ostēdens, per quæque deuia deducit. Subiungit postea, quòd hoc solus Spiritus patitur, & quòd infidelis

delis hoc non in animo, sed in corpore euenire opinatur, & adducit exemplū de Ezechiele Propheta, qui visiones Domini in Spiritu, nō in Corpore vidit: & quod Paulus non audet dicere, se raptum in Corpore, ergō vidit. & quod venit ad determinandum non solūm talia fieri à spiritu maligno, & non Diuino, sed etiam ea, & illis similia fieri in Spiritu, & non in Corpore. Et propterea sequitur, † quod etiam in casu nostro, licet videantur hæ Personæ dicere, se Portari à Dæmonibus sub Hircorum forma, & similiter dicant, se credere Dominam Ludi in Cathedra honorifico modo sedētem, esse Dæmonem sic transformatum, quod tamen debet dici, hæc, & alia, quæ se facere confitentur, phantasticè in spiritu sibi obuenire, non autem verè, nec in corpore. Qui text. & si posset dici, quod loquatur in alia secta: attamen hoc nihil esset, quia, & si illa secta fuisset diuersa ab ista aliquo respectu, vt quia dicatur, quod fortè illæ videbantur credere, ea fieri à Diuino Spiritu, quod non videntur credere istæ, cū dicant illos Hircos, à quibus dicunt se Portari, esse Dæmones, & Dominam illam Ludi esse Dæmonem, non autem Personam Diuinam, tamen omninō videntur similes in hoc; quia ita credebāt illæ, ea fieri in corpore, sicut etiam credunt istæ. Et hoc sufficit, quod sit similitudo in casu, de quo quæritur. vt not. in c. cum dilecta. extra de confir. vti. vel inuti. & l. si creditor. ff. de operis noui nuncia. Et propterea, cū ille tex. non solūm damnet, vt est dictum, ea, de quibus ibi, in quantum dicebantur fieri diuinitus, sed

sed etiam in quantum fiunt à Spiritu maligno; quia etiam in quantum fiunt à Spiritu maligno, damnat ea fieri in corpore, nec vult ea credi debere, nec credi sic ea contingere. Certè consequenter etiam ex eodem textu debent damnari credentes ea, quæ dicunt istæ esse vera, quia videtur similia illis, de quibus ibi. Quum etiam istæ dicant se ire ad Ludum noctis tempore, & quòd subito multa pertranseant terrarum spacia, & quòd ibi conueniat innumera multitudo personarum vtriusq; sexus, & quæ multas delectationes edendo, bibèdo, & coëundo, & alijs varijs modis consequantur. † A similibus enim ad similia licita est argumentatio. *l. non possunt. ff. de leg. l. 2. ff. de offic. præs. l. 1. C. de lib. præt. c. in causis. de re iud. & maximè vbi in lege est appositæ clausula, idem in similib. sicut est in illo tex. in fin. ibi, & his similia, secundum Bal. in l. de quibus. in 2. col. ff. de leg. vbi inquit, quòd talis lex tunc est etiam latissimè extendenda. & habetur per Ioan. de Lig. in ca. fin. de const. vbi etiam d. Ant. col. 12. & per Imol. in l. si verò. §. de viro. ff. sol. mat. & hoc etiã non obstante, quòd adfit aliqua dissimilitudo, secundum Panorm. in c. translato. de constit. & in ca. quemadmodum. de iure iur. per illum text. & per d. Ant. in c. non debet. de consan. & affin. Et sic stante huiusmodi textus dispositione, à qua per subtilitates Sophisticas, nec argumenta licet recedere, 25 q. 2. c. institutionis. 7. dist. c. non decet. & seq. 19. distinct. c. ennuero. & sequen. 17. quæst. 4. ca. si quis. §. qui autem, cum concor. videtur, quòd non habeant obstare argum. contraria, quia vt dicit tex. in ca. quidem. 24. quæstione 3. in fin. quicumque aliter*

Scri-

Scripturam Sacrosanctam intelligit, quàm sensus Spiritus Sancti flagitat, à quo conscripta est, licet de Ecclesia non recesserit, tamen hæreticus appellari potest, & ea. *questio. & causa. ca. hæresis.* Quibus tamen etiam sigillatim ac particulariter respondens, vt sic hæc pars, quam puto veriore, nisi melior sententia refragetur, per responsiones particulares perstringatur, quia valet plus quod specialiter fit vel dicitur, quàm quod generaliter. *extra de her. ca. si aduersus. extra de confir. vtili vel inutili. ca. bonæ. 23. distinct. ca. quanquam. ff. de iniur. l. item apud Labeonem. §. hoc edictum. cum concor. de quibus in gloss. ibi, & per gloss. in rub. Cod. de ser. & aqua, dico ca. ex infrascriptis non obstare. † Et primò non obstat primum, quia cum tales personæ sint illuzæ, vt est dictum, ergò debet dici, quòd etiam earum confessio est erronea, nec admittenda, *l. error. & l. cum post. Cod. de iuris & facti ignorant. no. in l. de atate. §. final. ff. de interroga. actio.* confessio enim debet continere verum, & possibile, vt per gloss. Bald. & alios, in *l. 1. C. de confes. & per gloss. in ca. fin. de confes. in 6. ff. ad leg. Aquil. l. inde Neratius. §. finali.* sed ista respuunt ius, & Natura: ergò non sequitur, istæ Mulieres sic confitentur, ergò est: nam confessio longè distat ab actu, & quidquid est contra Naturam, deficit in suis principijs, ergò naturaliter est impossibile. Præterea in criminalibus regulariter non statur soli confessioni rei, vt per Baldum & Ang. in *l. 1. Cod. de confes. & dicam infra in 2. not.* Non habet obstare, quod dicit Baldus in dicta *l. si quis non dicam rapere,* quia eius dictum procedit in hæresi, in quantum
 perfi-*

perficitur in sola mente ex cogitatione, quo casu
 benè, vt inquit ipse, quia cogitatio mentis, quam
 solus Deus noscit, nō potest aliter probari, quam
 per confessionem, ideò statur soli confessioni,
 sed cōfessio, de qua in casu nostro, continet actū
 ab extra, & minūs possibilem de Iure, & Natura,
 ac etiam minūs verisimilem, & ideò potest dici,
 quòd licèt quo ad ea, quæ credunt, sit standum
 confessioni earum, quo ad punitionem, quia ta-
 lis credulitas pendet ab animo, & voluntate, non
 tamen quo ad hoc, vt quia sic sit vel sic fiat, sicut
 53 asserunt. † Non obstat secundum, quia cum hæc
 fiant tantummodò in Spiritu, non potest de eis
 per testes de visu deponentes haberi scientia, &
 sic nō potest dici constare per experimenta, quia
 non apparentium siue non entium nulla est qua-
 litas. *l. si. ff. pro suo. l. eius qui in prouincia. circa si. ff. si cer. pet.*
 Non constat etiam de aliquibus, qui ea realiter
 fieri viderint, & si essent aliqui, qui ita vellent at-
 testari, crederem, quòd si subtiliter interrogarē-
 tur, vel nō concludenter deponerent, quia ea de
 nocte fieri dicuntur, & in loco solitario, & præter
 naturam, vel potiùs, & ipsi dicerentur illusi: Non
 obstat tertium, quia talis opinio, quæ sit de dicta
 confessione, est falsa, ergò argumentum, quod fit
 54 de ea, est fallax, & nullum, † quia destructo con-
 sequenti, in quo stat ratio antecedentis, destrui-
 tur etiam antecedens. *C. de fur. l. apud antiquos. ff. de
 publ. l. si ego. §. si partem. & per Bal. in l. conuenticula. C. de e-
 pise. & cle. Item quia non probat, hoc esse, quod ab
 hoc contingat abesse. l. non hoc. C. vnde cog l. neg. nata-
 les.*

les. C. de prob. cum fini. per qua Iura potest etiam dici, quod non sequitur, Diabolus Portauit Creatorem, & aliquos alios, ergo etiam Portat has Mulieres.

Quinimò videtur posse attentari, & negari talis possibilitas: per alle. text. in d. ca. episcopi. qui ex quo negat talem Delationem. & prae d. ca. alia fieri in corpore, videtur consequenter negare istum actum possibilitatis, quoniam quod est possibile, est admissibile. Et tamen cum hoc non obstante non admittat talia fieri in corpore, & negando factum, praecipiat etiam, quod non credatur, illud certè videtur dicendum ea ratione, quod sentiat, nec ista à maligno Spiritu fieri posse, nisi in Spiritu, & illuforiè. Nam si hæc possent fieri etiam in corpore, non est credendum, quod ita simpliciter, & absolutè dixissent, talia euenire tantummodò in Spiritu, & non in Corpore: quia sicut quæ rerum natura prohibentur, nulla lege confirmata sunt. *l. vbi repugnantia. ff. de regul. iuris.* ita ea, quæ à natura conceduntur, a lege tanquam possibilia admittuntur. Item quia loquentis virtus est distinguere, si distinctio dari potest, quia, *vt inquit Seneca, quem refert Sali. in l. filia mea. C. fami. erci.* qui bene distinguit, est proximus veritati, & indistinctè loquens, reprehenditur tanquam imperfectè loquens. *gloss. in l. si uehenda. per tex. ibi in §. 1. & si ff. ad l. Rho. de iac. & ideo distinguentis opinio semper dicitur melior. l. rogasti. ff. si cert. peta. bonus text. in l. aded. §. cum quis ff. de acquir. rer. dom. text. in cap. literas. de rest. spol. & ideo cum ille text. in quo detectus praesummi non*

mi non debet, cum sit Spiritu Sancto dictante factus, non distinguat, sed præcipiat non credi ea fieri in corpore, ergò nec nos distinguere debemus. *l. 1. §. generaliter. ff. de lega. pras. l. de precio. ff. de publ. cum concor.* luadet etiam ratio, quia nõ est credendum, quòd conditores illius tex. non recordati fuerint vel de Christo, vel de alijs, qui dicuntur aliquando fuisse portati de loco ad locum: & tamen cum eis non attentis dixerint illa non fieri in corpore, & referant exẽpla Ezechielis Prophetæ, & Pauli, quorum alter vidit visiones domini in spiritu, & alter nõ audet dicere se raptum in corpore, ergò dicendum est, quòd noluerint exempla illa de Christo, & alijs portatis de loco ad locum in aliquo considerari. Nam, & exemplis nõ
 56 est iudicandũ. *l. nemo. C. de sent. †* Item quia ex his, quæ rarò accidunt, non fit Lex, nec Regula. *ff. de reg. iur. l. ea querarò. & l. iura, cum du ab. ll. seq. ff. de leg. & not. per gl. in l. ex his. ff. eod.* quæ dicit, quæ ex eo, quæ Lazarus resuscitatus fuit à mortuis, non propterea debuit fieri Lex de resurgentibus à mortuis. *& facit tex. qui concordat in authen. vt sine probi. mul. deb. §. quia verò. & quod habetur per B. Th. in 2. senten. dist. ii. art. 2 in corpore questionis, & solutio argum. & per Ray. in sua summa in tit. de Ang. vbi dicunt, quòd etiam Antichristus habebit Angelum bonum in sua custodia, ne Lex communis immutetur propter vnum.* Facit etiam, quia vt dicit gl. *in c. si enim. in verbo, à morte Domini, & in verbo, ad inferna. de pœ. dist. 2. col. penul. per mortem Dei, Diabolo est adempta potestas mundi, & relegatus est in inferno, vbi erit ligatus vsque ad tempus Antichri-*

christi, quo tempore tunc non soluetur à pœnis, sed à vinculis, vt exerceat vires suas in malos: & propterea vt tollatur obiectum de Christo, & quæ fuit portatus ab ipso Diabolo, siue assumptus ex permisso eius, potest inferri, & dici, quòd si non constat de permisso Dei, quòd nullo modo possit vel debeat concedi talis Delatio. † Nam, & de Iure dicitur quem non posse, qui sine adiuncto non potest, vt in *c. 1. de rebus Eccles. non alie.* vbi dicitur prælatum non posse alienare, quia solus sine consensu capituli non potest. Sicut etiam dicitur de minore, quia sine decreto Iudicis non potest. *Cod. de prædi. min. l. non solum. C. de administr. tuto. l. si quidem. & l. lex que tutores.* Possit etiam per modum obiectio- nis dici, si Diabolus sic potest, cur in paucis, & ab- iectis personis tantum hoc facit, cum sit indiffe- rens, & tentator vniuersalis mundi. Et iterum, si id facit cur nõ in istis tantum, à quib. habebimus testimoniũ fidele, & indubitatum? cum talium per- sonarũ non admittatur testimoniũ, vt ex illo text. in *c. episcopi. & facit l. 3. de testib.* qui dicit: testium fides diligenter examinanda est, ideoq; in persona eo- rum exploranda erunt in primis conditio cuiusq;, vtrum quis decurio an plebeius sit, & an honeste, & inculpata vitæ, an verò quis notatus, & repre- hensibilis, an locuples vel egens sit, an lucri causa quid facillè admittat; an amicus vel inimicus. & *concor. tex. in c. qualiter, & quando. el. secundo. & in c. cum o- porteat. de accus.* vbi fama debet habere ortũ à per- sonis fide dignis, & honestis. Ab alijs autem faci- lè haberi non posset, nec verisimiliter, rationib.

57

suprà adductis in responsione secundi argumēti.
 58 † Argumentū verò de Christo patitur retorquitionem, ergò inefficax. *c. si Romanā. cum gloss. in verbo, suffragari. 18. dist.* Et sic etiam non mirū, si in *d. c. episcopi.* dicatur, tales Delationes esse illusiones, & credentes eas esse infideles, & illusas. Quidquid tñ sit de hac Dæmonis potestate, principalis cōclusio videtur vera. Non ob. quartum, quia non sequitur, Diabolus nititur adorari, ergò ēt Defert tales psonas verè, & realiter ad locū Ludi destinatum: vt ipse inquit, vt ibi etiam realiter adoretur, cū in domib. earū possit adorari realiter, & verè, sicut etiam multæ ex eis sunt, q̄ dixerunt, se ita in domib. earū, & tēpore noctis adorare. Prætereà nititur adorari eo modo quo pōt. Nam & à Saule Rege non fuit adoratus, nisi in forma imaginaria Samuelis, & satis est ei, q̄ etiam adoretur mentaliter. Nam & Deus Omnipotēs respicit ad cor. Sufficit. n. ei, scil. Dæmoni, hominis mentem
 59 habere captiuatā, vt sic possit homo decipi. † Ad quintum respondetur similiter, q̄ non sequitur, Deus p̄mittit multa malā fieri, ergò permittit ēt hanc delationem realiter fieri, quia est arguere à separatis, quod lex non admittit. *L. naturaliter. §. in cōmune ff. de acquir. pos. l. Papinianus exuli ff. de mino. facit c. non exemplo. 26. q. 1.* Tollitur etiam hæc argumentatio per ea, quæ dicta sunt s̄. in responsione tertij argumenti. Prætereà etiam esto, q̄ fiant hæc per illusionem, tñ satis pb̄atur homines, quali fide & deuotione sint erga Deum, quia non credere, ac odio habere dicta, & asseuerata p̄ istas Mulieres,
 quia

quia sunt abominabilia, probatur, audientes esse deuotos, & fideles. Ad sextum apparet responsio, cum hæc pars appareat magis rationabilis, & vera, *per no. in d. l. diem proferre*, nec in criminalib. minus creditur negantibus quàm affirmantibus. *vt ibidem.* 60
 † Præterea ista pars habet præsumptionem iuris, imò iuris, & de iure, *vt probatur in d. c. episcopi.* ideò nõ admittit probationem in contrarium, *vt not. in auth. sed iam necesse. C. de dona. ante nup.* Item negatiua probatur etiam eo ipso quod non probatur contrarium, *per Bal. in l. 2. C. de erro. aduo. per Barr. in l. iam hoc iure. ff. de ver. obl.* Non ob. septimum, quia non videtur quid vrgere, propter quod possint dici hæc magis vera quàm ficta, licet in oppositum vrgear, quoniam procedunt à Diabolo mendace deceptore, & qui multos nocendi modos habet, *vt in d. c. nec mirum.*
 & 16. q. 2. c. visus. & ideò *tex. in d. c. episcopi.* dicit, illa, de quibus ibi, & illa similia esse omninò falsa, cum à spiritu maligno procedant. Octauò patet responsio ex his, quæ relata sunt supra in responsione ad quartum argumentum, quia vt ibi est dictum, Diabolus potest facere adorari in domib. proprijs, & ibi etiam facere conculcari Crucem. Ad nonum potest responderi per id, quod solet dici, non curamus de modo, dummodò habeamus effectum, seu, quòd non refert, quomodo quid sit factum, dummodò sit factum, *vt habetur per Bart. & Doct. in l. Gallus. s. & quid sit tantum. ff. de liber. & posthu.* quod maxime procedit in obligationibus spiritualibus: quia in illis non attenditur forma, *vt habetur per Panor. in ca. fin. de regul.* & ideò dummodò Diabolus

habeat interitum hominis, & sic intentum eius, debet dici, quòd non curet de modo nec de forma. † Præterea ad substantiam Baptismi non requiritur præsentia personarum, *vt probatur in c. dudum. de Baptismo.* insuper nõ omne destruitur eo modo, quo colligatur. *vt not. in d. l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. in gl.* nec eijcitur quis à communione fidelium eo modo quo recipitur: patet quia comparatio Baptismi ad anathema fit; etiam aliquando facilius quòd admittitur, quàm concedatur. *l. non statim. ff. de peculio.* Argumentum ergò remaneat sublatum, quia ad tollendum argumentum sufficit dare instantiam, *l. q. 4. c. sicut vrgeri. & per Philosophum. 9. Ethico.* optima instantiarum est dicere, quare nõ sic, *vt refert gl. in d. c. sicut.* alias instantias etiam tradit gl. *in d. c. 1. extra de regulari.* Vltimò colligitur responsio ex narratis circa intellectum. *c. episcopi.* qui videtur magis amicus literæ ac rationabilior, & magis fauere animabus. quia vt dixi, si pars contraria esset vera, inuitarentur homines quodam modò ad malos appetitus, à quib. remouebùtur prædicata illa falsa. Et propter hoc fortè etiam emanauit dispositio illius textus, quoniam, vt dicitur *in l. capienda occasio. ff. de reg. iur.* † capienda est occasio, quæ præbet benignius responsum. *concordat text. in l. ea que. §. 1. ff. eodem.* quæ dicit, in re dubia benigniorem interpretationem sequi non minus iustum est quàm tutius, & *concordat l. quoties. & l. in ambiguis. eodem titul.* Potest etiam dici, quòd istæ Mulieres tribuant aliquid Diuinitatis, aut Numinis ipsi Dæmoni, nam adorant eum, vt fertur. Ideò

Ideò credendum est, quòd etiam firmiter teneant, eum posse aliquid operari in virtute eius, quia & ipsum quoque in Dominum accipiunt. Et sic ex his reiectis argumentationibus contrarijs, attenda hac parte pro vera, multæ conclusiones eliciuntur. Prima, quòd non sit verum, quòd tales personæ portent sacratissimũ corpus Christi ad ipsum Ludum, & offerant Dæmoni, & faciant ibidem alia, quæ facere (vt dicitur) asserunt, quæ reuerentię gratia non scribenda puto, sed in processibus inquisitorum continentur. † Secunda, quòd nõ sit verum, quòd de nocte ingrediantur domos paruulorum, & eos stricent, sanguinẽ eis sugẽdo, quod etiam non videtur verisimile ea ratione, quoniam scriptum est, q̄ Deus iustus nõ patitur quenquam iniuste nocere, *d. c. secũdum Apostolicam*. Item quia cuilibet datus est Angelus Bonus, ita q̄ etiam existẽti in vtero matris datus est, & hoc vt resistat Angelo Malo, & sagaciter ac potenter cohibeat potestatem eius à nocendo, vt per B. Th. 2. sent. dist. 12. q. 2. art. 5. in corpore questionis, & sol. argumenti, & per Ray in sua sum. in tit. de Ang. c. 6. Item, quia vt dixi, potestas Dæmonis est adempta p̄ aduentũ Saluatoris. Item quia aliàs vita, & mors hominis videretur esse in potestate Dæmonis, & malarũ personarũ medio eius, quod nõ est dicendũ. Nec habet refragari opinio hominũ, q̄ est cõmunis, q̄ est, q̄ paruuli stricantur, & sepẽ hoc experientia docẽte, qm̄ põt responderi, q̄ non stricantur p̄ ingressum domorum de nocte, & modo p̄dicto, sed aliter, & alio modo. s. p̄ Incantationẽ, & Maleficia, per ea,

quæ habentur *rototit. de frig. & malef. vel vt dicit Archiepiscopus Flo. in secunda parte sue summae. in titu de infidelitate. ca. 1. ver. sed naturaliter; oculo vtenti ac infecto ppter animam infectam, quod est etiam de mente Petri de Taratafia, vt refert idem d. Archiepiscopus, & facit illud V. rg.*

Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

- 64 † Tertia, quòd stet firma. & vera illa sententia, quæ habetur in compendio Theologiæ, *quam refert, & sequitur Archiepiscopus Flo. in prima parte sue sum. in titul. de luxuria. c. 4. ver. quantum ad secundum, quæ est, quòd postquam Diabolus tentauit homines de vitio contra naturam, & eos induxit ad peccandum, fugit abominans ex nobilitate suæ naturæ tale & tantum scelus, quæ altera parte concessa, confunderetur: quoniam istæ miserrimæ, asserunt se ab amalijs eorum, quos Dæmones esse dicunt, licet in forma virorum, ab vtraq; parte cum membro bifurcato cognosci. Incidenter tamen huic sententiæ d. Archiepiscopi videtur posse obijci, & dici quomodo potest hoc procedere, cum Diabolus sit tentator malorum, ac nefandissimus operator, & sic quomodo ergò est dicendû, quòd sic fugiat? sed potest responderi, quòd ideò fugit, quia videt, homines ex magno calore incensos omninò peccaturos, vt sic tunc fugit propter nobilitatem suæ naturæ, tale & tantum scelus, vt inquit domin. Archiepiscopus. † Quarta, etsi fauore Fidei admittuntur ad testimonium conscij & particeps criminis, vt in *ca. fidei, de here. in 6.* quod tamen non habet locum in casu talis Dela-*

Delationis, & aliorum quæ dicuntur fieri in dicto Ludo, cum sint tales Mulieres illusæ in eis, & deceptæ. Et propterea contra alios non faciunt Fidem nec iudicium, etiam ad inquirendum: licet aliter videatur obseruatum, & vt arbitror malè, cum dicta talium personarum procedant ab his, qui per deceptos homines alios decipere quotidie gestiunt. *25. quasi 2 c qui sine saluatore, & d. c. nec mirum*, & quia hoc modo Dæmone illudente possent boni, & iusti accusari, cum Dæmon se transferat in diuersarum personarum species, & eas ostendat se immiscendo per imaginaria vasa *d. ca. episcopi*. Quinta, quod Inquisitores debent facere abiurare illam opinionem, quod Eatut ad ipsum Ludum, & seu quod Portentur Personæ de Loco ad Locum in Corpore, & verè, cum talis opinio sit reprobata. Quod puto notandum, licet nouum, & non obseruetur. † Sexta, quod 66 postquam Scientia nostra est Scientia conferens ad disputationes Theologicas, maximè vbi agitur de Executione Iustitiæ, quod Doctores sunt vocandi, vt assistant processib. inquisitorum ac examinibus & quæstionibus. Ipsi enim sunt tractatores criminalium, & nõ post perfectum processum differatur eorum vocatio, & sic obseruari debent constitutiones capituli, vt *commissa & c. si. de her. in 6. cum concor.* Quibus & si Deo concedente posset dici hæc quæstio absoluta, & secundum stylum Legalem, & Canonicum, & salua meliori sententia, nihilominus ad corroborationem aliorum ex prædictis, & vt auctoritate illustri-

- Doctōris fulciantur, subijcio quinque conclusi-
 ones, quæ colliguntur ex not. per Old. *in cons. 200.*
 67 alias postea superaddendo. † Prima, quòd in hoc
 crimine hæretico debent probationes esse luce
 meridiana clariores, quia si in alijs criminibus
 hoc requiritur, vt *C. de prob. l. sciant, & de proc. l. qui sen-*
tentiam, multò magis in hoc crimine, in quo simul
 quis, & criminaliter condemnatur, & ciuilitèr
 punitur, & eius posteritas propterea notatur in-
 famia, sola posteris vita quadam lenitate relicta,
 & in quo breuiter videntur concurrere omnia
 cognitionum genera, *de quibus legitur. ff. de var. & ex-*
traor. cog. l. cognitionum numerus. & vbi maius pericu-
 lum vertitur, ibi cautius est agendum. *ff. de carb. edi.*
l. 1. l. addictos supplicio. §. sed & si quis. C. & app. & quia si
 ex suspitione quamuis vehementi nõ debet quis
 condemnari, *extra de presum. c. literas. & ff. de pæ. l. ab-*
sentem, ergo & de hoc, cum sit tantum crimen, de-
 bet specialiter dici, & hoc propter pœnas quæ se-
 quuntur, vt est dictum, & probatur *extra de here. ca. ver-*
 68 *gentis. & c. quicumque. §. hereticis. co. tit. in 6.* † Secunda,
 quòd licet qui leui argumento à Fide Catholica
 deuiat, hæreticus censendus sit, vt *C. de heret. l. 2.* ta-
 men talem deuiationem plenè probari oportet
 per iudicia, & quæ iudicia plenè per testes pro-
 bari debent, vt *C. fa. ere. l. si vbi not. gl. in ver. iudicijs.*
 Tertia, quòd etiam in hoc crimine testis non de-
 bet officium testis excedere, & sic non interpre-
 tari, nec iudicare, vt *C. de er. mil. ann. l. per hanc. 30. q. 5. c.*
iudicantem. 3. q. 9. c. pura, & simplex. ff. de test. l. ob carmen.
 Quarta, quòd testes debent deponere verifimi-
 lia.

lia. digest de test leg. ob carmen, nec per eundem præ-
 meditatumque sermonem, nec astute, & ma-
 litiosè, sed legibus amica simplicitate vtentes. 6.
 digest de test. leg. §. pen. & in auth. de test. §. si verò astu.
 col. 7. † Quinta, quòd etiam infamia, quæ non ha-
 bet ortum à personis non suspectis, non est at-
 tendenda. extra de accus. ca. cum oporteat, & ca. inquisi-
 tionis. hæc Old. Quibus adduntur aliæ, & secundum
 ordinem. Sexta est, quòd licèt regulariter cogi-
 tatio non puniatur, si fiat in meris eius termi-
 nis, vltra non progrediens, vt l. cogitationis. ff. de poen.
 ff. de verb. sig. l. fugitiuus. & l. sapè. in fin. eo. tit. l. inficiandi. in
 princ. digest. de fur. & not. in leg. si quis non dicam rapere.
 Codic. de episcopis & cler. per Alb. in 2. parte statut. questione
 167. incip. querit. & per Bald. in leg. non idèo minus enim, 6.
 col. vers. Sextò queritur. Codic. de accus. Tamen fal-
 lit in hoc crimine hæresis, quia est delictum quod
 sola voluntate, & in mente committitur. cap.
 excommunicamus. §. credentes. de hære. secundum Bald. in
 dict. leg. si quis non dicam. Ioan. de An. in cap. si quis episco-
 pus. 3. col. de hæret. & in cap. consuluit. 3. col. de vsur. & per
 Felyn. in tract. suo de conatu, col. 2. vers. quis casus. † Septi- 7.
 ma, quòd licèt ex sola confessione quis damna-
 ri non possit, nisi aliter constet de delicto. vt l. 1. §.
 itè illud. & ibi Bart. ff. ad Syl. Are. in tract. malef. in gl. in ver. &
 veste cœlestè abstulit. ver. qd si aliquis cõsitetur p Ang. in l. 1. C.
 de conf. p Bal. in auth. sed nouo iure. C. de ser. fug. Paul. de Castr.
 in l. quoties. §. si quis nomen. ff. de hæ. inst. Fely. in c. auditis. in
 16. col. extra de præscript. Tamen in hoc crimine so-
 la confessio sufficit, quoniam de ea aliter liquere
 non potest, cum solus Deus sit scrutator mentis.
 secundum

secundum Bal. in d. l. si quis non dicam rapere, & sensit Felyn. vbi supra. Declaratur tamen dummodò talis confessio sit verisimilis, vel vera, per no. per Bal. & Ang. post gl. in d. l. Bald. in l. si quis in hoc. Cod. de episc. & cler. per Cap. const. 33. & per Alex. in consil. 116 in 4. vol. vbi confuluit, quadam mulier fuerat confessã se dedisse venenum viro suo ad bibendum, & quòd ob id mortuus erat, nihilominus, quia iudicio medicorum, tale venenum non erat efficax ad mortem, consuluit ex tali confessione non posse mulierem condemnari, & faciunt not. per Aret. in lib. malef. in verbo. comparent inquisiti in termino defensionis. col. ff. in fin. & per Paridem, in tractatu suo syndicus. ca. 25. in verbo confessio. Et propterea dicunt Doct. quòd Iudex debet inquirere de veritate confessionis, quia aliquando aliqui confessi sunt delictum, & postea reperti sunt non deliquisse, & sic ergò non debet subito ex confessione reum condemnare, aliàs

7ⁱ poneret se in periculo. † Secundò declaratur, dummodò non sit æquiuoca, per ea quæ habentur per Bal. in d. authen. sed nouo iure. C. de ser fug. vbi dicit, quòd per illa verba, per quæ quis confitetur se fecisse multa furta eodem loco diuersis temporibus, quia sunt obscura, quia possunt intelligi de diuersis temporibus continuatis, non poterit condemnari tanquam commisisset plura furta, nisi in inquisitione esset dictum cum temporis intervallo, refert & sequitur Ang. in d. tract. in gl. in verbo, & vestem caelestem abstulit, vers. quid si quis confitetur, & per Cap. pol. in cons. 77. vbi dicit, quòd si inquisitio confessata potest interpretari in diuersos sensus, præsumitur

mitur in benigniorem partem pro confitente. ff. de iud. l. si quis intentione ambigua, & quod no. extra de acc. c. cum dilecti. & extra de spon. ca. ex literis. & Capol. in cons. 1. col. 2. in prin. & in consil. 24. in 10. col. ver. 12. ided, & ylt. & faciunt qua consiluit Rom. in cons. 455. & Alex. in consi. 183. col. 2. versi. amen ad omne dubium tollendum. & Paul. de Cast. in consi. 374. in 2. parte nouorum, vbi de confessione indiscrera, & quæ potest comprehendere plures eiusdem nominis. † Ex quibus infero, quòd cum licet quædam mulier confessã esset se aliàs in iudicio abiurasse hæresim in manibus alterius inquisitoris, quòd tamen ex noua confessione, & relapsu, non poterat dici plenè relapsa, & quia vocatus ab inquisitore ad illud examen, ita dixi in contingentia facti. Adduco rationem, quoniam poterat esse, quòd abiurauerat hæresim, sed tamen non propter vehementem suspicionem sed leuem: & ided, quia non potest quis ex abiuratione facta ex leui præsumptione damnari, vt relapsus. c. accusatus. de heret. in 6. non constituto ex qua præsumptione processisset talis abiuratio, dicebam, quòd non poterat ex tali confessione vt relapsa condemnari, quia debet fieri interpretatio in benigniorem partem. Concorrebat etiam, quia non apparebat de tali abiuratione, nec de persona vel nomine inquisitoris, in cuius manib. esset facta. Et ita fuit conclusum, licet inquisitor inclinaret prima fronte in partem contrariam, & vellet eam vt relapsam condemnare. Tertio, dummodò talis confessio sit iudicialis, & non facta in foro pœnitentiæ, per tex. in c. si sacer-

dos, cum ibi no. per Panor. extra de off. or. & per not. per Bald. in l. archigerontes. Cod. de episc. aud. faciunt no. per Arch. in c. vtilem 22. q. 2. vbi refert Alex. Papam III. qui cum non posset condemnare quendam Episcopum qui ei reuelauerat Simoniam commisisse, induxit illum Episcopum sub promissione impunitatis, vt crimen suum confiteretur coram Cardinalib. quo facto, postea ex tali confessione priuauit eum: & dicit Archid. quod fuit laudatus, quia delum bonum commisit. † Octaua, quod etiam post didicita testificata possunt in hoc crimine de nouo examinari testes super iisdem articulis. ita Ang. in l. per hanc. C. de temp. app. col. 8. alle. c. fin. de her. in 6. Dom. in c. officium. in §. verum. eo. ti. & li. Bal. in l. eos. §. si quid. Cod. de app. Fel. in cap. fraternitatis. col. 10. vers. item limita in causa heresis. extra de test. & hoc dummodò Iudex faciat ex mero, & puro eius officio, sicut etiam dicitur in alijs criminibus, vt habetur per Doct. in ca. cum clamor. extra de testi. per tex. in l. 2. §. si publico. ff. de adult. secundum Aret. in d. c. cum clamor. Arch. & Io. And. in c. per hoc, de her. in 6. & Io. And. in c. vt officium. eo. tit. & lib. Quæ restrictio tamen videtur mirabilis, attento, quod etiam in isto crimine admittuntur testes, in quib. etiam cadit ratio suspicionis, sicut etiam suspecti testes habentur propter timorem subornationis, vbi examinantur publicatis attestacionib. Item quia vbi agitur de periculo animarum, tamen attenditur rigorosa subtilitas publicationis testimonij, vt habetur per Dom. Ant. in c. attestaciones, col. 3. vers. obseruat. de despon. imp. Panor. in cap. iurauit. de prob. & per Fely. in d. c. fraternitatis. ergò videretur dicendum in or-
stinæ

finētē testes super iisdē capitalis publicatis atte-
 stationib. posse examinari, & sic etiā ad instātiā
 partis. † Nona, q̄ in hoc crimine etiā nō fit publi- 74
 catio testiū, vbi testib. propter potentiā persona-
 rū cōtra quas inquiritur imineret graue pericu-
 lū, licet in alijs criminib. secus, in c. fi. de her. in 6. & ibi
 Io. And. assignat rationes multas specialitatis, sed
 non concludunt. Decima, quod potest hæreticus
 etiā à plurib. inquiri d. c. per hoc. & cle. 1. eo. tit. quod est
 cōtra regulā, l. vbi cōptū. ff. de iud. vbi etiā Ang. ita dicit, &
 not. Fely. in ca. ex tenore, in ver. fallit octauo. extra de resc. Bal.
 & Ang. in l. si plurib. ad si. ff. de leg. 1. vbi traditur post Bar.
 materia præuentionis. Sentētia tamē illius præu-
 let, q̄ prius formauit inquisitionē, licet alius pri-
 us peruenerit ad sententiā, quod est verū, secundum
 Alex. ibi, quando inquisitores sunt diuersorum lo-
 corū, aliās seruabitur quod traditur in d. c. per hoc. &
 sic in casu discordiæ recurretur ad Papā. Data au-
 tē contumacia rei in alijs criminib. etiam poterit
 reus cōuētus ab utroq; iudice cōdemnari. Ita Bar.
 in l. sepulchri. ff. de sep. viol. & Bal. in l. Senatuscōsulto ad si. C.
 qui acc. non pos. Præuētio tamē procurata nō habe-
 ret p̄desse reo ita Bar. & Doct. in d. si quis ante. & not.
 Cōp. in caut. sua. 19. † Undecima, quod occultans hæ- 75
 reticū sciēter, potest puniri sicut hereticus, secū-
 dū Bal. in l. 1. C. de his q̄ latro. vbi idē de occultate latro-
 nem. Et facit, quia vt dicit gloss. rubrica ibi, qui oc-
 cultat alienū delictū facit illud suū. est bonus tex. in l.
 pen. Cod. ad leg. Iul. de vi publ. Duodecima, quod hære-
 ticus, etiam post mortem potest inquiri, & da-
 mnari, c. 2. de preser. in 6. 24. q. 2. in sum & c. vlt. 23. dist.

ca. quorundam de her. cap. si quis episcopus, & l. hereticos, C. de her. licet in alijs criminibus regulariter sic secus, secundum Bal Saly. & Doct. in l. 2. Cod. qui testa. face. poss. per Fel. in d. c. si quis episcopus. & per Paridem in tract. suo syndicatus. ca. 53. in verbo. mortuus, & per B. Th. 2. 2. q. 40. c. 1. vbi idem dicit de occisis in duello. & faciunt que no. per Io. And. in c. in fidei. de here in 6. vbi dicit, quod licet concilium possit damnare Papam viuentem de heresi. 40. dist. c. si Papa. ad fi. tamen Papa erit iudex competens causæ sui prædecessoris, si accusetur de hoc crimine. 24. q. 1. c. admittantur. † Decimatertia, quod bona hæreticorum tanquam publicata in ipso facto capiuntur. c. 2. de præscr. in 6. & habetur in ca. vergentis. de her. & faciunt que not. Bar. in l. eius qui delatorem. ff. de iu. fisc. quod procedit etiam lapsio quinquennio, quicquid dixerit Bar. in l. 2. C. de apo secundum Pan. vbi Fely. in c. cum nobis. extra de præscr. & per Doct. in d. ca. 2 vbi est tex. & dicit Panor. quod licet dictum Bar. possit procedere in iurib. Fisci vel Principis, habita distinctione inter bona Fiscio incorporata, & bona delata nondum incorporata, vt sic in bonis nondum incorporatis sufficiat præscriptio quinque annorum, vt d. l. 2. tamen respectu Ecclesiarum inferiorum requiritur præscriptio 40. annorum: respectu verò Ecclesiæ Romanæ 100. annorum: vt ibi latius per eum. † Decimaquarta, quod hæretico denegatur audientia, etiam in multum favorabilibus, ita quod nec spoliatu petens vt restitatur, auditur, nec si dicat illum à quo fuit percussus, quia clericus, quod est excommunicatus. Do. in c. in nomine Domini 23. dist. Roma in l. 1.

*§. sublata. ff. ad Treb. Fel. in c. ad abolendam. de here. c. in ed. ver. si verò quasi. in fi. de sent. excom. Car. in cle. vt Romani §. ceterum. de ele. & Fel. in c. absolutionis. eod. tit. de sentent. excom. Et ampliatur, quia nedum ipse non auditur, sed nec etiam alius aduocando pro eo. c. si aduersus. de here. Quod tamen dicit Fel. ibi verum, nisi esset dubium de hoc, quia obiecta non sapient hære-
 sim manifestam: *all. Old. conf. suo 220. vbi ita dicit se defendisse quendam, quia obiecta non sapiebant hære-
 sim manifestam, & possunt adduci quæ not. per Doct. in tract. malefi. in gloss. in verbo, Andream auxi-
 liatorem. vers. si autem diceret statutum. in additio. & per Alb. in 3. parte statutorū. quæst. 32. quæ incip. ipse Gandinus. in rub. de bannitis. vers. item pone. † vbi dicunt, quòd illa opi- 78
 nio, quæ est, quòd possit aduocari pro bannito, est æquior, quia officium allegandi est publicæ v-
 tilitatis, vt ff. & C. de postu. ff. de procu. l. seruum quoque. §. publicè. ergò quis aduocando pœnam non mere-
 tur. Et dicit Old. quòd ipse existens Romæ pro dominis Vicecomitibus, qui damnati fuerant de hære-
 si per Io. Papam 22. & iniuste, petijt proces-
 sus annullari, quia non est fauere hæreticis, qui coram superiore defendit; & dicit etiam obti-
 nuisse Pergami. Et possunt adduci quæ not. per Bartol. in l. si confessus. ff. de cust. & exhi. reo. vbi dicit, quòd Iudex Secularis, cui per inquisitionem fuit traditus cõdemnatus, & quòd non vult inquisi-
 tionem facere, de quo etiam per eundem in l. magistratib. ff. de iurisd. omn. iud. vbi etiam alij Docto. & per Inno. in c. pa-
 storalis. col. fin. extra de off. deleg. & in c. cum in iure peritus. eod. tit. vbi dicit, quòd Iudex Secularis, quando sic
 T videt**

videt condemnationem iniustam, non debet illam exequi, sed debet ad superiorem rescribere. Refert, & sequitur do. Ioan. Puteus in dict. leg. magistratibus. & adducit rationem, quia & ipsemet Iudex qui tulit sententiam, si postea ex aliquo accidenti sibi videretur iniusta, quamuis transiisset in rem iudicatam, haberet necesse supersedere, & ad Principem rescribere. leg. 1. §. si quis ultro. &

- 79 § seq. digest. de quest. † Decimaquinta, quod licet in casu dubio Iudex cognoscat regulariter an sua sit Iurisdictio. leg. si quis ex aliena. digest. de iud. tamen Inquisitores qui se non intromittunt nisi in his quæ sapiunt hæresim manifestè, vt ca. accusatus. §. sanè. de here. in 6. non possunt cognoscere an sua sit iurisdictio, secundum gloss. in dict. §. sanè, facit in simi. text. in ca. ceterum. de iudic. vbi negata qualitate Iurisditionem tribuente, Iudex non cognoscit de iurisditione, nec per no. in ca. 1. de off. deleg. in 6. staretur assertioni ipsorum Inquisitorum, si ad fundandam eorum iurisditionem dicerent notoriè sapere crimen hæreticum. & dicit Fed. de Sen. in consi. 157. in vlt. responsione, quod nec hanc probationem manifesti possunt Inquisitores recipere in forma probationis, quia non est adhuc iudex, licet in forma instructionis, & informationis extraiudicialis, & ex mero eius officio sic. Et faciunt quæ habentur per Aret. in ca. quoniam contra. in 2. col. extra de prob. vbi alleg. Spec. in titul. de inquisitione. §. nunc tractemus. versi. hoc autem notandum. & Pan. in ca. cum oporteat. de accus. vbi dicit,
- 80 † quod Iudici procedenti per inquisitionem,

& dicenti se informatum de fama, non statur, si est iudex delegatus, si verò est ordinarius, sic, nisi appelletur. Et hanc conclusionem etiam sequitur, & tenet Felynus *in cap. si clericus. de foro competen. post Domi. ibi.* quidquid dicit Panormitanus *ibi*, vbi dicit, quòd licèt Inquisitores non possunt cognoscere an sapiat hæresim, tamen si velint cognoscere, an sapiat manifestè, sic, quòd etiam tenuit idem Pan. *in ca. 1. de for.* quem tamen non alleg. Fel. *ibi*, & ita dicit Panor. se intelligere text. *in c. 1. & fin. de off. delegat. in 6.* quæ iura videntur contrariari decisioni gloss. *in dict. §. sanè. & in c. 1. de off. deleg.* vbi etiam tenet idem: cum quo etiam videtur tenere idem Fel. sibi contrarius *in ca. super literis. 21. col. vers. fallit decimò. extra de rescrip.* Are. tamen *in dict. ca. quoniam contra.* videtur tenere primam opinionem, quam simpliciter refert. Et ad hoc etiam videnda sunt pulchra not. per Are. *in conf. suo 165. in 6. col. ver. & sequitur*, vbi latissimè concludit, † quòd debet prius constare de qualitate notorij, antequam Iudex ipsius notorij ratione possit procedere, & quòd non creditur Iudici asserenti ipsum notorium, licèt ei credatur ad formandam inquisitionem de fama præcedente, quia talis assertio est leuis præiudicij, quòd non est assertio notorij, vt *ibi latissimè per eum*, dicentem etiam, quòd ad probationem notorij debent recipi testes parte citata. Videnda etiam sunt no. per gloss. *in dict. ca. 1. de off. deleg.* quæ declarant, quomodo accipiatur manifestum. Et de quibus, præterquàm in prædictis casib. cognoscant

inquisitores, not. per Aret. in consil. 83. vbi refert Bal. & Io. Mod. & dicit, quod cognoscunt etiam de alio crimine ex hæresi oriente, & pulchrè per Old. in cons. 35. quod incipit, in fine art. vbi dicit, quod non cognoscunt de his, quæ tendunt tantummodò ad contemptum, vel opprobrium fidei, vt est crucifigere animal, de quo etiam per Cald. in ti. de Iudeis. consi. 2. & consi. 11. vbi idem dicit, de pertinentibus ad ignominiam Dei, quia de illis non cognoscit, vt habetur per Pet. de Anc. cons. 12. aliàs 15. incip. spiritualiter. Fel. in ca. postulasti. de Iudeis. Decimasexta, quod licèt gl. in d. 5. sanè. in ver. saperent, dicat, † quod licet Dæmones inuocare, & ab eis responsa exposcere, dicatur sapere hæresim manifestè. 26. q. 4. c. igitur diuinationes: tamen hoc non est indistinctè verum, quia, vt dicit Old. in cons. suo 210. cum actus morales resulant ex fine intento, quoniam actus, & voluntas distinguunt maleficia. ff. ad l. Cor. de sicar. l. diuus, & ff. de fur. l. verum. Multùm refert, vtrum inuocentur Dæmonia, & eorum responsa exposcantur ad sciendum futura, an verò ad id, quod conuenit ipsi Dæmoni, vt est ad tentandum pudicitiam mulieris, vel similia. Quia primo casu licèt saperent hæresim manifestè, vt inquit illa gl. quia attribuitur creaturæ id, quod venit attribuendum Creatori, iuxta illud Esaia 40. ca. Annunciate quæ futura sunt, & scimus quod Dij estis vos: secundo tamen casu, si id fit per modum Imperij, & non adorationis, fit feudum: & mortale pactum, secùs, quod etiam tenet Ioa. An. in rub. extra de sort. in addit. Spe. & Pan. in c. 1. eo. tit. de quo etiam per And. Sic. in cons. 55. inci. In nomine Iesu, casus est

est talis, quidam pro inueniendo furto, vel sciendo aliqua secreta, accipiunt phialam cum aqua cōmuni in pe. col. in 1. vol. vbi etiam per eum latè per totum illud consilium: an & quando Sortilegium, vel Diuinationes dicantur sapere hæresim manifestam, ita quòd talia facientes vel procurantes possint puniri per inquisitorem. † Decima septima secundum Oldr. vbi 83
 suprà quòd etiam his quæ non sunt formaliter heretica, licèt hæresim sapiant, detrahendum est propter muliebre simplicitatem. C. de iur. & fact. ign. l. 1. de iure del. l. vlt. §. vlt. & de his qui sibi ascr. int. l. pen. & eo modo propter furorem, etiam si prouenit ex mulieris amore, quoniam scriptum est, quòd nihil furore amoris est vehementius. in auth. qui. mo. na. eff. legit. §. illud quoq. & quia dicit Philosophus 7. Eth. coire enim & concupiscentiæ Venereorum: & quædam talium manifestè corpus transmutât, quibusdam autem insanias faciunt. Nam quocunque in crimine furioso parcitur. ff. ad l. Cor. de sica. l. infans, & hoc etiam in crim. læ. maiest. Quod videtur notandum, etiam propter muliebre, & rusticanam simplicitatem, quia etiam eis subuenitur propter eorum ignorantiam, vt est dictum suprà ff. de iur. & fact. ign. l. 3. & C. qui admitti. l. iuris ignorantiam. in l. si quis id, quod ff. de iuris. om. iud. per Bar. & Doc. vbi plenè, an error iuris naturalis excuset à dolo vero, & maximè propter ætatem, vel sexum muliebre, & an à præsumpto, concludentes primo casu, quòd non, secundo verò casu, sic, & habetur per Alex. conf. suo 103. in 1. vol. vbi idem dicit de rustico, & milite. & per Corp. conf. 21. col. 7. & conf. 24. col. 2. & per

Bald. in l. error. Cod. de iuris, & facti ign. & faciunt que habentur per Bald. in rub. C. de summa Trin. & fide Catho. ubi dicit, idiotas, & rusticos excusari, si errant in aliquo articulo Fidei, dummodò habeant Fidem implicitam, quia credūt quòd sancta credit Mater Ecclesia, nec pertinaciter errorem suum defendūt. † Decima octava, quòd indistinctè in hoc crimine possunt compelli testes ad testificandum, ut per Pan. in c. dilectorum. extra de testibus cog. licèt in alijs criminibus sint opiniones. Decima nona, quòd in hoc crimine statur ultimo dicto testis, licèt primò dixerit aliquem esse innocentem, & sic contrarium eius, quod ultimo dixit, licèt vtrunque dictum sit iudiciale. cap. accusatus. §. licèt. de her. in 6. licèt in alijs criminibus statur primo dicto, ut per Mod. de utroque in ca. cum in tua. extra de testib. Vigesima, quòd in hoc crimine potest committi, examinatio testium alteri. ca. inter officiorum. §. verò. de her. in 6. in alijs verò criminibus, secus per Abb. in ca. cum causam. de test. Vigesima prima, quòd admittuntur testes, excommunicati & socij criminis. ca. in Fidei de her. in 6. cum limitatione & seu declaratione tamen, de qua ibi, videlicet, dummodò ex verisimilibus coniecturis, & ex numero testium aut personarum tam deponentium quàm eorum contra quos deponitur, qualitatem ac alijs circumstantijs sic testificantes falsa non dicere præsumantur. Ob quod ergò fit, ut debeat dici, quòd personis de quibus supra, non sit credendum, cum sint illusæ, & rationibus prætaxis. † Vigesima secunda, quòd etiam crimen

crimen sapiens speciem hæresis, vt est iurare per membra Christi pudibunda, etiam per lasciuiam, & ebrietatem, est punibile, licet non tantum, sicut quando iurat indurato animo. *secundum Bald. in l. accusationem. colum. 3. qui accusa. non pos. C.* vbi etiam dicit, quod non est veniæ locus, cum Maiestas Diuina tam detestabiliter vili penditur, vt *C. si quis Imper. maled. l. 1.* & quod Episcopus, si vult, non potest facere pacem de tali maledictione Dei. *per not. 23. q. 6. c. vt pridem, in glos. arg. ff. quod vi aut clam. l. prohibere. §. plane. ff. de pac. leg. contra iuris. ff. mand. l. si hominem. de verb. oblig. l. qui Roma. §. Calpurnius. C. de episc. & cler. l. si quis genus.* Prælatu enim suam, & non Ecclesiæ, iniuriam potest remittere, vt *not. 23. q. 4. c. inter querelas, & c. si is. in gl. & c. si illic. Concordant no. per eundem in l. 1. C. de rap. virg. v. b. de raptu monialis non potest fieri concordia, quia principaliter Deus est offensus, in tantum, quod nec Papa potest remittere talem offensam quo ad mundum. Et faciunt quæ not. per Bartol. in suo consil. 167. incip. Quod minister fratrum de poenitentia & Ioann. de Ana. in c. 2. in 14. colum. extra de maled.*

86

vbi dicunt † quod in statuto de pace habita cum offenso, non comprehenditur qui blasphemat Deum, nisi agat poenitentiam, quia offensus est Deus, *habetur per Fel. in c. de his. in 2. colu. vers. fallit primo. extra de accus.* Quæ multum sunt noranda pro Iudicibus, qui modico ære accepto indulgent blasphemantibus, & blasphemias audire dissimulant, & pessimè; quia vt dicit *text. in c. non-*

nullis. extra de Iuda. dissimulare non debemus op-
 probrium eius qui probra nostra deleuit. Et di-
 cit Paris de Puteo, *in tractatu suo syndicatus, in ca. an po-
 restas. colu. 2.* quod blasphemanti Deum nulla de-
 fensio competit. Quod dictum tamen videtur
 intelligendum cum distinctione, an procedat ex
 calore iracundiæ, vel non, & an talis calor proce-
 dat ex iusta causa, & sit calor maximus, vt quia fu-
 it prouocatus, aut ex iniusta causa puta ex ludo.
per not. per Pano. in c. 2. de maledictis. Et ita arbitror in-
 telligenda esse not. per Alex. *in cons. 15. in 3. parte, &
 Fel. in c. auditis. in antep. col. circa fi. extra de presc. vbi di-
 cunt,* quod leuit blasphemanti prouocato se in
 consequenti corrigere, quia in illo casu, ille non
 dabat operam rei illicitæ; sed secus videretur di-
 cendum, vbi quis blasphemaret, puta in ludo vel
 aliter, ex opera illicita, quia talis correctio non
 videretur excusabilis, cum calor iracundiæ tunc
 non excuset. *per Panorm. vbi supra. videnda tamen sunt et-*
 87. *iam que dicam in ver. vl. pro nunc. † Vigesima tertia,* licet
 regulariter dolus præponderet culpæ, tamen in
 hæresi commissa etiam lubrico ignorantia, pro-
 pter nobilitatē subiecti culpa præponderat dolo
 commisso in alio crimine, puta in hæretico, quia
 est delictum grauius quàm sit homicidium. Nam
 hæreticus ponit os in cœlum, & blasphemat De-
 um, vnde propter nobilitatem eius quem offen-
 dit, est grauius. *ita Bald. qui alleg. Angel. in l. 1. in 11. colu. ad
 fin. C. qui accus. non pos.* Quod dictum tamen puto in-
 telligendum secundum not. per Old. *in consil. 210.
 & relatum supra in 16. concl. videlicet,* nisi in non sa-
 pienti-

pientibus hæresim non manifestè, quia ex lubri-
 co ignorantia eis detrahitur. † Vigesimaquarta, 88
 quòd in hoc crimine ex sola suspitione procedi-
 tur ad inquisitionem, quamuis diffamatio non
 procedat, quæ in alijs criminibus debet præce-
 dere. *secundum Dom. Ant. Innoc. & Doct. in c. cum oporteat.*
de accus. ubi etiam Are. col. 7. per tex. in cap. officium. de her.
in 6. quod etiam licet. Spec. in tit. de inquisitione. §. 1. ver.
verum. & in addi. Ang. in lib. malef. in gl. in verbo, hac est que-
dam inquisitio per Doct. Quinimò secundum Bald. *in*
conf. 79. in c. regula iuris. in 3. vol. in hoc crimine etiam
 ex sola suspitione habente ortum ex coniecturis
 proxima veris, vt ex confessione socij criminis
 potest procedi ad torturam, licèt in alijs crimini-
 bus infamia, & indicia debeant præcedere. *ff. de*
quest. l. maritus. & confessio socij criminis non pro-
 bet aliqualiter, nec etiam alias probationes co-
 adiuet, præterquam ad inquirendum, quia talis
 est infamis facinorosus, vilis persona, & suspecta,
 vnde ei non creditur. *l. si. C. de accus. poterit tamen,*
secundū eum ibidem, reus se purgare, *per no. in c. at si cleri-*
ci. extra de iu. dicens, quòd etiam inquisito debent
 dari capitula, & dicta testium, *extra de simon. capit.*
licèt Hely. & capit. qualiter, & quando, el. 2. §. debet, de accu-
sat. nisi fortè hoc fiat per subterfugia, & contra
facti notorietatem, & publicè intersit potius ad
 pœnam procedere, quàm differre. *Cod. de ser. l. pro-*
uinciarum. aliàs incipit, prasides. † Et dicit, quòd conie- 89
 cturæ sufficientes in hoc crimine committuntur
 arbitrio iudicis. *per not. per Barto. in l. si. ff. de questio. &*
 quòd conuersatio cum hæretico est magna præ-

sumptio: quia mores formentur à coniuñcto. C.
de cohort. l. si cohortalis. libr. 12. ff. de re milit. l. non omnes. §. à
barbaris. extra de præsump. capit. literas. Nam quis bo-
 nus vel malus præsumitur propter patrem. Item
 ex conuersatione. Item ex magistro, quem quis
 habet bonum, vel malum. 2. *quest. 7. c. peruenit ad nos.*
28. q. 1. can. sepè. de edil. edic. l. ediles. §. Pedius. vbi gloss. ait,
 illud Sapientis: Cum bonis ambula. Vigesima-
 quinta, quòd in redeunte ab hæresi requiritur
 scriptura. *c. saluberrimum. 1. quest. 7. not. glo. in capit. 2. de*
cons. in 6. licet regulariter ad probationem actus
 non requiratur scriptura; vt in illa gloss. qua enumerat
 90 *alios casus speciales.* † Vltimò pro nunc, quia dixi su-
 præ in 7. *concl.* quòd confessio non debet esse æqui-
 uoca, aliàs fieret interpretatio pro reo, adde *not. per*
Fely. in c. auditis. col. ant. ver. limita secundo. extra de præscript.
 vbi dicit, quòd imò fauore animæ ad salutem, &
 in foro conscientix, semper fienda interpretatio
 in deteriorem partem, *per not. per Pet. de Anch. in con-*
silio 179. incip. prima facie. cum multis alijs concord. Et addu-
 cit *Hofst. in summa de Iuda. §. & in quib. a. finem.* vbi refert
 Hofst. quòd si aliqua verba aliquo modo essent ex-
 cusabilia, quòd tamen debent potiùs capi in ma-
 lam partem, si sunt prolata à malo homine. Et ita
 dicit se fecisse condemnare quendam Iudæum in
 quingentis solidis regalium, qui cum redderet
 coram eo computum, & leuasset manum versus
 crucem, dicens, mallet esse suspensus sicut ille,
 qui ibi pendet, quàm reddere amplius computum
 coram vobis, & se excusaret, quod intellexerat
 de quodam latrone suspenso in furca, qui pende-
 bat

bat versus Septentrionem sicut Crucifixus, tamen dicit Hosti. quòd de malo verbo & de malo homine nò debet præsumi, nisi malum, ideò, &c. vt etiam cæteris imponeretur terror, interpretatus fuit illa verba in malum:

Ad laudem Iesu Dei.

Amen.

F I N I S.

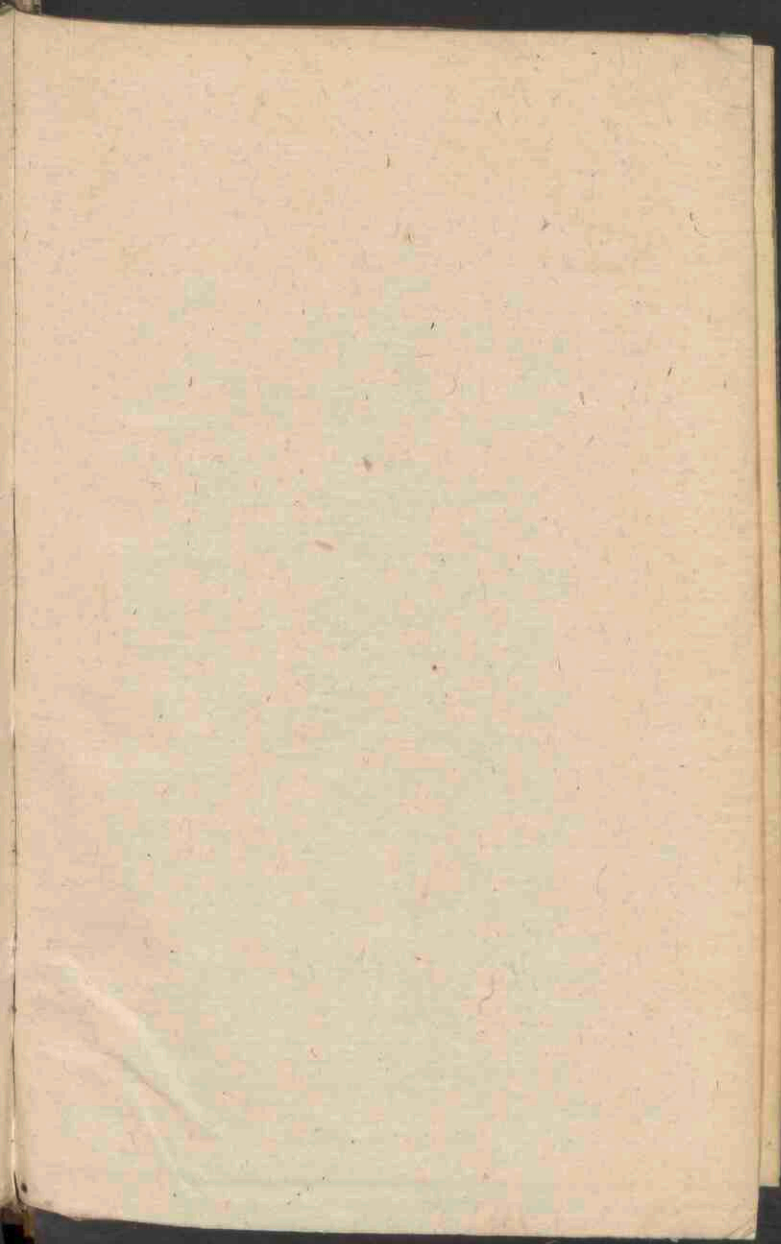
1019080 A 1751903

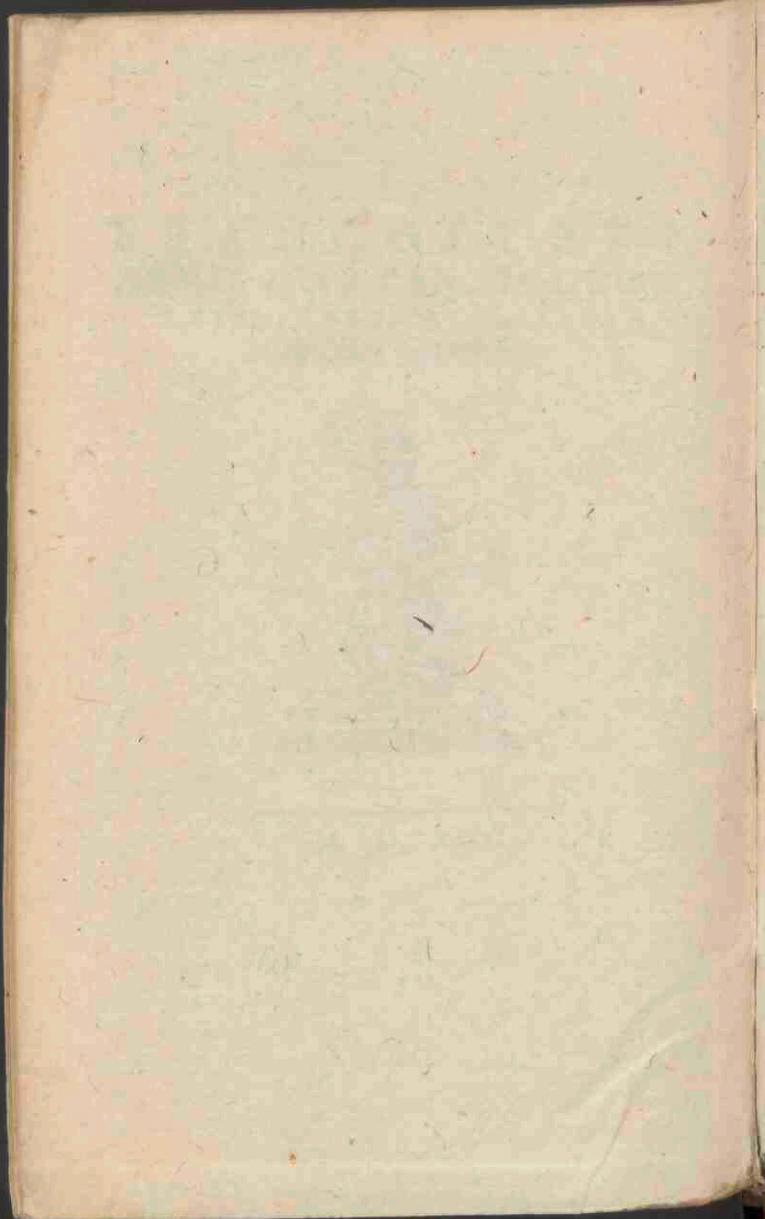
FRANCOFVRTI,
APVD MARTINVM LECH-
LERVM, IMPENSIS HÆREDVM
Christiani Egenolphi.

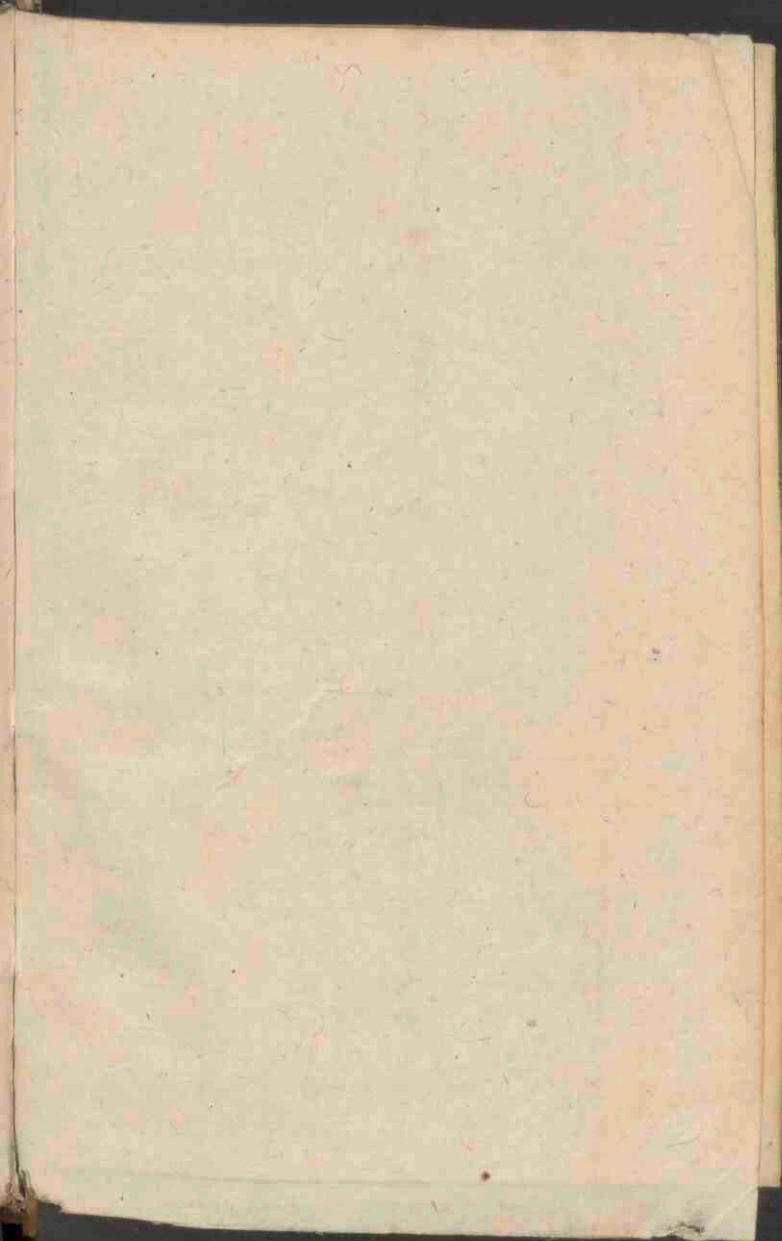

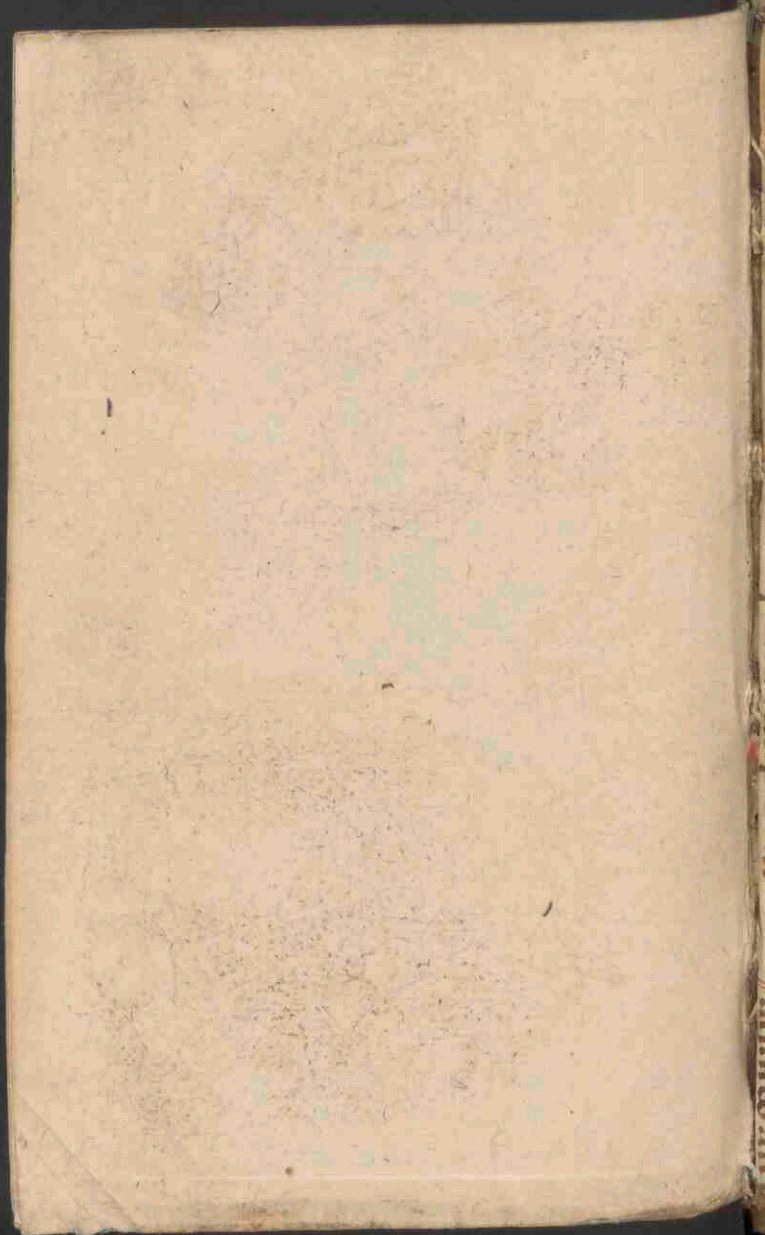
M. D. XCII.

CCN 64095021

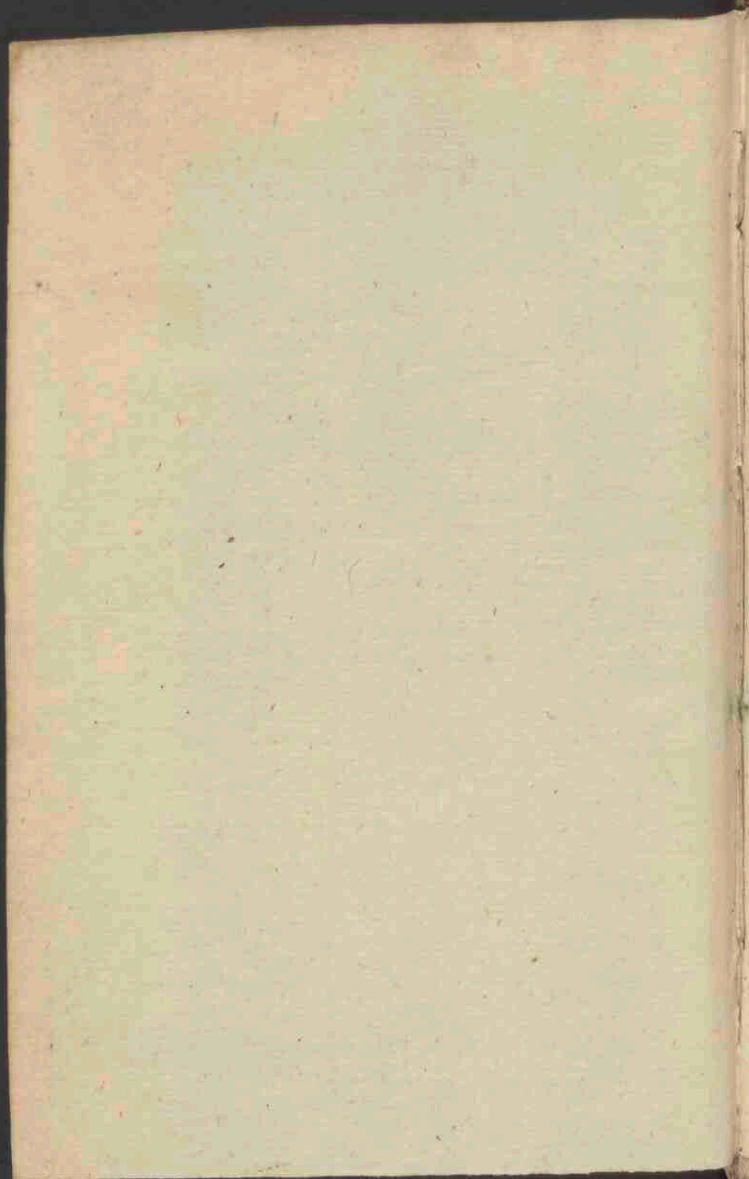

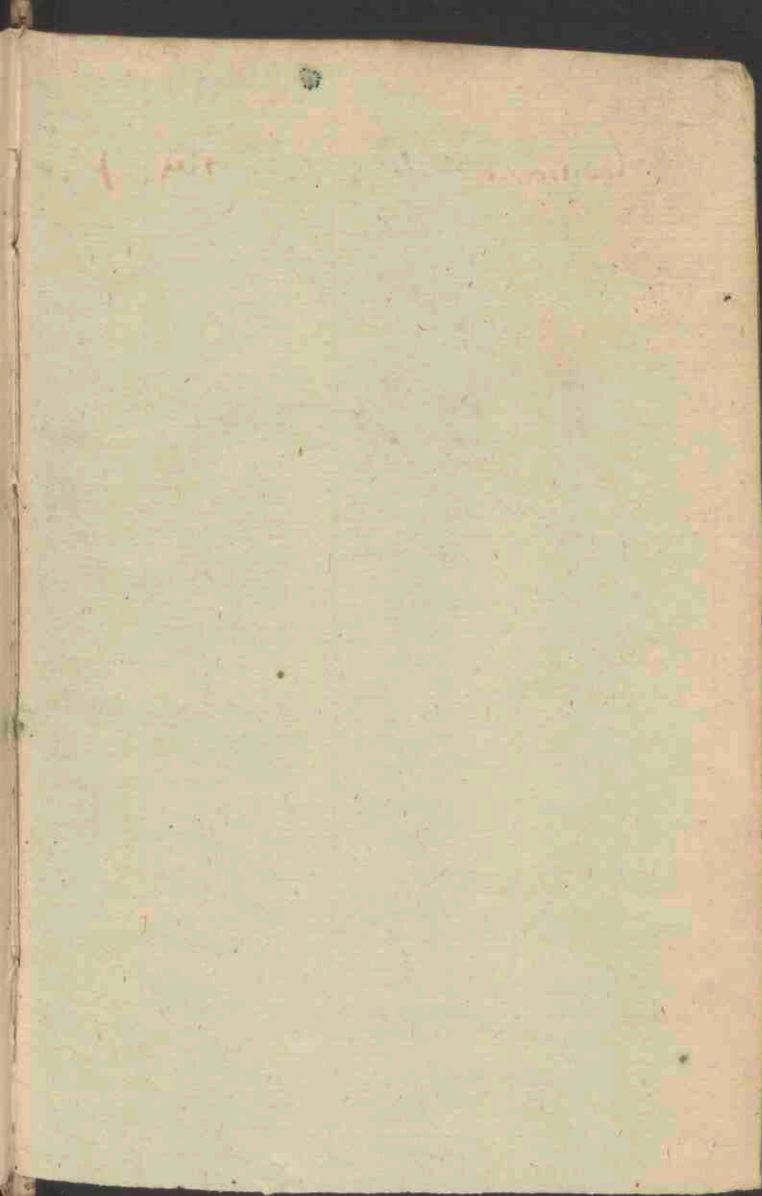

meus. iiii

foris filii pœnanciam dōm

id. iiii. ait

ligatura 7 att. pro = rna 43

in. dig. l. i. ubi
 id q' focus fa
 ite. l. d. q' impa
 de de aut. qu
 si q' in id q'
 iur. l. i. p. i.
 in eor' foret
 q' d' in d' d' a
 et is; f. i. c. e. l.
 in. d. d. l. d. d. i.
 quos in id
 latur. l. d. q'
 q' in d' i. u. m. a.
 n. d. d. i. c. e. s.
 l. i. t. u. r. a. f. a. c. i. o.
 in. d. i. g. n. i. f. i. c. a. t. u. r.

5884
 5815. 86.

In l. de quo loqu' p' l. de actio
 p' ut q' uis b' s' focus n' sit l. d. i.
 l' s' f' d' sit attri' in emolumenta
 f' n' c' i' o' e' q' a' n' t' a' s' o' c' i' e' t' a' t' e' s' u' e' t' i.
 g' a' l' u' m' c' e' t' o' r' q' i' d' o' b' s' u' a' m' i.
 n' e' b' s' f' o' c' u' s' n' s' i' t' n' i' s' i' n' t' a' c' t.
 u' s' a' l' i' s' a' s' e' m' p' t' o' i' m' p' r' i' o' e.
 e' t' r' o' l' u' m' i' n' u' m' f' o' c' e' r' a' t' u' s' a' d' e' i.
 p' u' n' c' t' u' s' i' n' i' d' u' r' d' u' p' l' i' i' g' n' o.
 f' c' a' t' q' o' n' i' n' g' i' t' s' i' a' d' b' o' n' e' n' u' o.
 f' o' c' i' o' n' e' c' t' i' g' a' l' i' i' p' p' a' q' i' s' i' l' i' i.
 u' o' l' u' n' t' a' r' i' a' s' o' c' i' e' t' a' t' e' o' b' s' u' a' t.
S i' f' i' s' o' s' i' l' e' g' a' t' u' m' s' i' i' h' u' b' e' a' t.
 u' n' u' s' e' r' o' u' i' s' r' e' l' i' q' u' i' t' l' o' c' a' d.
 f' o' c' u' m' s' o' l' u' m' p' t' u' r' a' t' i' n' p' s' o.
 a' o' i' n' d' o' o' i' c' a' r' i' d' e' b' e' a' t' c' u' m' l' i' d' e.

bul. si aut col
 obauct q' h' d' e
 ac. Soluim focus
 aliud et d' n' a' c' o' r'
 i' n' t' u' m' u' m' u' s' d' o.
 i' n' t' u' m' o' r' q' i' i' n' e' o' i.
 a' c' q' u' i' t' u' r' a' t' e' p.
 t' e' a' c' q' u' i' t' i' t' o' d' i.
 s' i' p' p' i' u' m' q' u' i' p' i.
 q' r' i' o' n' s' a' i' n' f' i' n' e.
 i' b' i' f' i' q' u' i' s' o' i' n' o.
 t' e' s' f' a' u' p' i' a' z.
 q' u' e' e' d' i' u' i' u' s.
 i' n' i' m' o' n' o' a' l' i' q'
 c' u' m' i' d' i' e' f' i' c' t'
 c' o' m' m' u' n' e' s' o' c' i' o' z.
 i' l' l' u' d' t' o' t' u' m' p' r' o.
 p' o' r' t' o' n' e' d' o' m' i' n' u' s.
 i' t' u' n' o' c' o' l' l' u' c' u' t.
 i' n' e' i' n' t' e' l' l' i' g' i.
 u' e' i' n' q' u' i' d' o' m' a' n' t'
 h' a' t' s' i' t' o' t' u' s' f' o' c' u' s.
 f' i' n' c' i' t' u' r' p' o' s' p' e' e.
 q' s' i' n' t' d' o' m' i' n' u' s' f' i.
 e' a' l' i' u' s' q' i' d' e' s' t' i' p' a.
 e' a' l' i' u' s' q' i' d' e' s' t' i' p' a.

15851 7. 126 52

